

*Anne ve babalarımıza,
Nihayetsiz muhabbet ve hürmetlerimizle...*

UKDE

UKDE KİTAPLIĞI: 101
MARAŞ KÜLTÜRÜ EDEBİYAT SERİSİ: 29

Editör:

Yaşar ALPARSLAN
Serdar YAKAR

Görsel Yönetmen:

Gülcan Tanıdır ALICI

Baskı – Cilt:

ÖNCÜ BASIMEVİ
Kazım Karabekir Cad. Nu.: 85/2
İskitler/ANKARA
Tel: 0 312 3843120

Kapak Tasarım:

Şükran İŞÇİ

Kapak Hat:

Arif YÜCEL

Baskı Tarihi:

Ocak 2012

ISBN

778-605-87641-7-0

Yazışma Adresi:

Vefa Kitap Kırtasiye
İsmetpaşa Mah. Borsa Cad.
Buket Sitesi Altı No 17/C
Tel: 0 344 225 13 00
mahmutseyithan@hotmail.com
KAHRAMANMARAŞ

HALÎLÎ-İ MAR'AŞÎ

RAVZATÜ'L- İMÂN

TENKİTLİ METİN - SÖZLÜK - TIPKIBASIM

Hazırlayanlar

Yrd. Doç. Dr. Lütfi ALICI

Arş. Gör. Gülcan Tamdır ALICI

Kahramanmaraş

2012

3

LÜTFİ ALICI

1963'te Kahramanmaraş'ın Göksun ilçesine bağlı Değirmendere kasabasında doğdu. İlköğrenimini adı geçen kasaba ve ilçede, orta öğrenimini ise Kahramanmaraş'ta tamamladı. 1982 yılında girdiği Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden 1986 bahar döneminde mezun oldu. Aynı yıl yapılan öğretmenlik imtihanı sonucu Kayseri Fen Lisesine Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni olarak atandı. 1990 yılında Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde başladığı yüksek lisans öğrenimini *Hâletî Dîvânı, İnceleme-Kasâid* adlı tezle 1992 yılında tamamladı. 1994'te KSÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Eski Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalına Araştırma Görevlisi olarak atandı. Aynı yıl İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde doktora öğrenimine başladı. *Dîvân-ı Nâşid, İnceleme-Tenkitli Metin* adlı tezle 1998'de doktora öğrenimini tamamladı. 1998'de KSÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Eski Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalına öğretim üyesi olarak atandı. 1999-2003 yılları arasında KSÜ Fen-Edebiyat Fakültesinde Dekan Yardımcısı olarak görev yaptı. Çeşitli sempozyum, panel, sohbet, tv ve radyo programlarına katıldı. Ansiklopedi maddeleri yazdı.

Makaleleri; Dergâh, Somuncu Baba, Alkış, Akademik Çerçeve, Akademik Bakış, KSÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi, Türk Dünyası Araştırmaları, Akademik Araştırmalar, İlmî Araştırmalar, Türk Kültürü İncelemeleri ve Divan Edebiyatı Araştırmaları dergilerinde yayımlandı.

Yayımlanan Kitapları: *Dîvân-ı Hulûsî-i Dârendevî* (müşterek, 1997), *İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak Efendi Hayatı Şahsiyeti ve Eserleri* (2001), *Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatına Giriş* (müşterek 2007), *Türk Edebiyatında Maraşlılar* (müşterek 2009), *Divan-ı Hâfiz-ı Mar'aşî, İnceleme-Tenkitli Metin-Tıpkıbasım* (2010), *Halîlî-i Mar'aşî Divançe ve Etvâr-ı Seb'a, Tenkitli Metin-Tıpkıbasım* (2010), *Sübûlzâde Vehbî, Nasihatnâme-i Vehbî Çeviri Yazı-Günümüz Türkçesi-Sözlük-Tıpkıbasım* (2011) ve *Bedir Karahan Efendi Hayatı ve Tasavvufî Şahsiyeti* (2011). Ayrıca "Mustafa Kâ'il Nâme-i Aşk (İnceleme-Metin Çeviri Yazısı-İndeks)" ve "Ârif Süleyman Hilve-i Nebî (İnceleme-Tenkitli Metin-Sözlük-Tıpkıbasım)" adlı basıma hazır iki kitap çalışması bulunmaktadır. Eski Türk Edebiyatı ve Tasavvufî Türk Edebiyatı alanlarında ilmî çalışmalarını sürdürmekte olan Lütfi Alıcı hâlen KSÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalında Yrd. Doç. Dr. olarak görev yapmaktadır. Evli ve beş çocuk babasıdır.

Elektronik posta: lutfialici@mynet.com, tlf.: 05446994696/03442191318.

Gülcan TANIDIR ALICI

1975 yılında Kahramanmaraş'ta doğdu. İlk ve orta öğrenimini burada tamamladıktan sonra 1993 yılında kazandığı KSÜ Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden 1997 yılında mezun oldu. İki yıl Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği yaptı. 1999'da KSÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında yüksek lisans öğrenimine başladı. 2000 yılı itibarıyla aynı enstitüde araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı. 2002 yılında Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Ana Bilim Dalına Araştırma Görevlisi olarak atandı. "*Dîvân-ı Vuslatî*" adlı teziyle yüksek lisans öğrenimini tamamladı. Hâlen aynı bölümde Araştırma Görevlisi olarak çalışmakta olan Gülcan Tanıdır Alıcı'nın, "*Mevlid Mar'aşî Kurrâ-zâde Nâdirî (Hayatı, Edebî Şahsiyeti ve Eserleri) (2009)*" ve "*Lutfiyye-i Vehbî Çeviri Yazı Günümüz Türkçesi Tıpkıbasım* (2011)" adlı yayınlanmış iki kitabı bulunmaktadır. Evli ve iki çocuk annesidir.

Elektronik posta: gtanidir@mynet.com, tlf: 0 544 6994696/0 344 2191318.

İÇİNDEKİLER

TAKDİM.....	7
ÖN SÖZ.....	11
KISALTMALAR DİZİNİ.....	13
ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ.....	14
I. GİRİŞ.....	15
1. HALÎLÎ-İ MAR'ÂŞÎ.....	15
A. HAYATI.....	15
B. SİLSİLE-İ HALÎLÎ-İ MAR'ÂŞÎ.....	21
C. ESERLERİ.....	22
1. DİVANÇE-İ HALÎLÎ-İ MAR'ÂŞÎ.....	22
2. ETVÂR-I SEB'A.....	23
3. RAVZATÜ'L- İMÂN.....	25
4. RİSÂLE-İ TASAVVUF.....	30
5. RİSÂLE-İ AHLÂK.....	30
6. LÜBBÜ'N- NASÂYİH.....	30
7. MAKÂLÂT.....	31
8. FİRKAT-NÂME.....	31
D. EDEBÎ ŞAHSİYETİ.....	31
II. METNİN ÇEVİRİ YAZISI.....	47
RAVZATÜ'L- İMÂN.....	48
SONUÇ.....	159
SÖZLÜK.....	161
KAYNAKLAR.....	186
HALÎLÎ-İ MAR'ÂŞÎ'NİN VEFATINA DÜŞÜLEN TARİHLER.....	192
III. TIPKIBASIM.....	193

TAKDİM

Maraş'ımız coğrafi-tarihi itibariyle çok hareketli bir yer. Bir dönem Arap-Bizans mücadelesinde çok tahrip görmüş. O günden bu güne birkaç Maraşlı âlim, mutasavvıf ismi nakledilmiş. Fakat eseri şu denilebilecek bir âlim ismi nakledilmemiş. Türk girişi, Türkleşmesi geç olduğu için de yine belli bir dönem bu bölgede eser sahibi âlime rastlanmamış. İsmi duyulmamış.

Türkleştiği dönem ise Zülkadir Beyliği dönemi olmuş. O dönem Anadolu beyliklerle dolu imiş. Bunlar da ha bire birbiri ile mücadele ediyormuş. Birbirlerinin topraklarına giriyormuş. Beylikler birbirlerinin topraklarında istikrar bırakmıyormuş. Osmanlı'nın bile doğusu istikrarsız, batısı istikrarlı imiş. Osmanlı da evvela batıda büyümüş. Sahip olduğu topraklar da Zülkadir'den, Eretna'dan, Karaman'dan ayrı ayrı alındığında büyümüş.

Bundan olacak Selçuklu'nun dağılışından Anadolu'nun Osmanlı idaresinde istikrar buluşuna kadar bu bölgelerden çok insan, aydın sınıf başka yerlere savrulmuş. Çekmiş gitmiş, istikrarlı bölgeleri bulmuş.

Mesela Mısır'ı bulmuş. Onun için bakınız, Mısır-Memluklu âlimlerin önemli bir kısmı Anadoluludur. Dulkadirli dönemi Aynî gibi. Anteplidir. Buralarda yetişip Mısır'da ömrünü tamamlamıştır. Yine kanaatimiz aynı dönem Zülkadir bölgesinden Osmanlı bölgesine âlim, şair, mutasavvıf akışı da olmuş.

Zirâ Osmanlı, başından beri hukuk devleti. Aşiret karakterinin dışına çıkmış bir devlet. Devletin devamlılığı, ülke birliği için her türlü tedbiri almış bir devlet.

Fetihlerle büyüme alanı var. Alanı genişletiyor. Gelen Türkmen'e yer gösteriyor. Fethettiği yere insan taşıyor. Medeniyetini fethettiği topraklarda da sergiliyor. Kuruyor, konuşuruyor. Padişahları siyaset üstü dönemin aydın karakterini taşıyor. Hatta aydın karakter olmanın toplamında dönemin aydınlarının önüne geçiyor. Aydın insanlardan çevre, muhit oluşturuyor. Korumasına alıyor. Arkadaşlık kuruyor. Yani çevrelerinde âlim, mutasavvıf, şair, hattat vs. barındırıyor.

Kanaatimiz **Hayreddîn-i Mar'âşî** ve torunları da böyle. Burada yetişiyor. İş hayatı burada kendini beslemiyor. İç Asya'ya oradan Anadolu'ya geçiyor. Hayatını oralarda devam ettiriyor. Evlatları oluyor. Onlar da o bölgelerde çoğalıyor. Onlar da okuyor, her biri bir mesleğe intisap ediyor.

Veya ailenin bir kısmı gidiyor. Bir kısmı kalıyor. Giden gittiği yerde, kalan kaldığı yerde çoğalıyor. Kalanların, gidenlerin yerel lakabı; Hatipler. Ama gidenlerin nispet lakabı ise bir de Mer'âşî.

Aile Mer'âşî lakabını kullanarak Maraş'la olan bağı gösteriyor. Maraşlılık şuurunu canlı tutuyor. Yaşadığı yerde insanlara yurdunun yuvasının yerini duyuruyor. Çocuklarına kökünü kömecini gösteriyor.

Halîlî'nin divançesinde yazdığımız gibi Halîlî, Maraşlı olduğunu zaten söylüyor. Hatiplerden olduğunu ifade ediyor.

Ve aile bu aile ise bu aile şimdi de var. Ben bu ailenin Maraş'ta eskiden yaşlılarına hep sorardım. Nesiniz? Kökünüz, kömeciniz ne, diye. Birçoğu eski bir aile olduklarını söylerlerdi. Bir de başa doğru âlimlerinin çok olduğundan bahsederlerdi.

Hemen hepsi dindar ve toplumda zararsız olan bu ailenin zaten geçmişlerini boş, âlimsiz kabul etmek doğru değildir. Tam tersine belki bir kültürel mirasın genetiğini taşıdıklarını söylemek daha doğrudur. Bu benim eski ailelere bağlı yıllar içinde edindiğim tecrübelerdir. Birkaç büyük âlimle, mutasavvıfla vs. asıl, ruhaniyet kazanmış aile, aslını asaletini kolay kolay yitirmemektedir. Aileden doğan fertler çabuk bozulmamakta, aslına çabuk dönmekte, aile mesleğini çabuk kavramaktadır. Aile mesleğine, meşrebine küçük yaşta eğilse mesleğinde de önüne geçilememektedir.

Bu bir yana, ben; Halîlî de Maraş-Oğuz Türkçesinin izlerini, işaretlerini görüyorum. Lütfi ALICI Bey bulup getiriyor, okuyor, bayılıyorum. Anamın kullandığı, anamdan duyduğum kelimeleri görünce bu adam Maraşlı bir aile çocuğu diyorum. Hele aruzla şiir yazıyor. Bu durumda şiirin ağır olması gerekiyor. Zor anlaşılır olması gerekiyor. Halbuki o yerine göre basit bir Türkçe ile yazıyor. İçine yazılısı olmayan, kalbinin verilerini ruhani tecrübelerini katıyor, yazıyor. Sanki şiirinde çok yer sehl-i mümtenî. Böyle olunca keyf alıyorum. Kendi kendime bu ne Allah'a yakınlık diyorum. Lütfi Bey'e bu adamı bulup bana getirdiği, şiirleriyle beni tanıştırdığı için dua ediyorum.

Yine Halîlî'yi okurken sanki yaşadığı iklime gidiyorum. İhlasıyla kurduğu tahtına oturuyorum. Allah lutfediyor onun sahip olduğu ihlas ve takvayı

aynen yaşıyorum. Hissediyorum. Ona hayran kalıyorum. Onun manevî ikliminde yaşadıkça onun neden rahat yazdığını anlıyorum. Ağzımın, kaleminin nasıl duygu pınarına dönüştüğünü görüyorum. Yine aynı işlerle uğraştığımı müşahede ediyorum. Sonra da ötede diri olan bir adamı burada da diri hâle getirme şerefini bana ve Lütî Beye bahşeden Allah'a şükrediyorum.

Şiiri yazabilen biriyim. Bu bağlamda bir şey daha söylemek istiyorum.

Yayınladığımız Halîlî'nin "Ravzatü'l-Îman"ı bir ilmihal kitabı. Halîlî, daha çok namaz ağırlıklı ilmihali şiire dökmüş. Buna tasavvufî bir hava, renk vermiş. Bu zor iş. Bir eğip bükemeyeceğin, artırıp azaltamayacağın bir konu bir iş.

Nedir maksat: Sevdirecek ibadet ettirmek. İbadet vesile, kişiyi ötelere taşımak.

İşte Halîlî, "Ravzatü'l-Îman"da bu zoru beceriyor. En büyük hakikat namazı öğretiyor. Ruhunu içinde canlı bir vücut gibi ortaya koyuyor. İlimde ve şiirde ustalığını konuşturuyor.

Halîlî, bir ilim sahibi insan olduğu gibi bir mutasavvîf şair. Bir Halvetî şeyhi. Zamanının büyüğü. Zamanında padişahlardan beri herkes onu tanıyor. Hürmet ediyor. Dostluk kuruyor. Eserlerini arıyor, buluyor, okuyor. Onun için de eserleri eski eserlerin bulunduğu, saklandığı kütüphanelerde çıkıyor.

Halîlî âlim, mutasavvîf, şâir. Şiirle bir konuyu yazdığı gibi düzyazı, nesirle de yazıyor. İlmini bu eserleriyle de isbât ediyor.

Gülcan Hanım kütüphanelerde Halîlî ile alakalı çalışma yapıyor. Ne buluyor, nesir, şiir indiriyor. Biz yol açıyoruz, teşvik ediyoruz. Üzerine çalışıyor. Nüsha farklılıklarını tespit ediyor. Daha yapılması ne lazım geliyorsa yapıyor. Bize getiriyor. Biz evvel Allah eşin dostun desteği ile bastırıyoruz.

Bu eser de öyle. Bir yıldır üzerinde çalışılıyor, hazırlanıyor. Şimdi de hazır hâle geldi. İcabı yapılıyor, basılıyor.

Halîlî bir değer. Maraşlı. Maraş asıllı. Ama ülke çapında bir değer. Böyle bir değeri gün yüzüne çıkarıp Maraş'a, ülkeye tanıtmaktan zevk alıyoruz. Bu bastırduğumuz ikinci eseri. Kalan nesir, şiir her ne önümüze çıkarsa hazırlandıkça inşallah bastırmayı düşünüyoruz, hazırlığını da devam ettiriyoruz.

Bir Hanîfî dayım vardı. Can u gönülden ailenin bir hocası olsun isterdi.

Ailede, hevesliyim diye devamlı beni takip ederdi. Ben istemem o yine bir ihtiyacın var mı diye sorardı. Ben de o vefat edinceye kadar, hayatım boyunca onu haftada bir ziyarette kusur etmezdim, o da bize bağıllıkta.

O, Allah rahmet etsin vefat etti. Şimdi onun yerine oğlu Mustafa PAKDAMAR babasının bize karşı yaptığını yapar. Bizi takip eder. Düşüp kalmayalım diye hizmette kusur etmez, daima yardım eder. Sağladığı açık hesabı sayesinde biz de kafamızı şuna buna takmaz işimizi yürütürüz. Hizmetleri çeşitlendire çeşitlendire götürürüz.

Biz tarih huzurunda ona teşekkür ediyoruz. Sağlık, sıhhat ve afiyet diliyoruz. Beraberinde yine Maraş harp gazisi Âşıklioğlu Hüseyin'i içinden çıkarmış bu ailenin bütününe de hizmetlerimize katkılarından mütevellit teşekkürlerimizi sunuyoruz. Allah kazançlarına kazanç katsın diyoruz.

Lütfi ALICI ve Gülcan TANIDIR ALICI Hanımefendi bu eseri hazırladılar. Her ikisi de ahlâk abidesi insanlar. Ruhaniyet sahibi insanlardan ciğerlerine nefes çekmiş insanlar. Çalışkan ve gayretliler. Memleketseverler. Memleketlerine ait değerleri tanıtmak için can atarlar. İşlerinde de ehliyetliler. Onlara teşekkürler ediyoruz. Ellerine sağlık diyoruz. Onlardan yeni eserler bekliyoruz.

Bütün eserlerimizde olduğu gibi bu eserin de editörlüğünü yaparak ona şeklini şemailini veren sağ kolumuz Serdar YAKAR Bey'e teşekkür ediyor, ellerine sağlık diyoruz.

Allah bize yardım ediyor. O'na şükrediyoruz. Hakkıyla inandıkça da bu yardımı azaltmayıp çoğaltacağına inanıyoruz.

Yaşar ALPARSLAN

ÖN SÖZ

XVI. asrın mutasavvıf şairlerinden Halîlî-i Mar'âşî, Fatih Sultan Mehmet devri hattatlarından Amasyalı Şeyh Hamdullah'ın hocası Hayreddîn-i Mar'âşî neslindedir. Şairin künyesi **Halîl bin Yûsuf bin Hayreddîn bin Hatib**'dir. Bugünkü bilgilerimize göre Halîlî-i Mar'âşî, eserleri elimizde olan en eski Kahramanmaraşlı divan şairidir.

Halîlî-i Mar'âşî'nin günümüze intikal eden birçok Türkçe telif ve tercüme eseri vardır. Bu çalışma, şairin "**Ravzatü'l-Îmân**" adlı dinî tasavvufî mesnevisini konu almaktadır. Çalışma giriş, metnin çeviri yazısı ve tıpkıbasım olmak üzere üç ana bölümden oluşmaktadır. Eser bu alanda kabul gören ilmi disiplin çerçevesinde hazırlanmıştır.

Eserin giriş bölümünde Halîlî-i Mar'âşî'nin hayatı, edebî şahsiyeti, silsilesi ve eserleri söz konusu edilmiştir. Bu bölüme alınan beyitlerin ait oldukları şiir ile bent ve beyit numaraları parantez içinde belirtilmiştir. İkinci bölümde, Ravzatü'l-Îmân'ın çeviri yazısı verilmiştir. Bu bölümün sonuna eserin sözlüğü de ilave edilmiştir. Ayrıca ikinci bölüm, sonuç ve kaynakları da ihtiva etmektedir. Eserin üçüncü bölümü ise tıpkıbasımdan oluşmaktadır.

Ravzatü'l-Îmân'ın metin teşkilinde eserin nüshasının çok olması sebebiyle ilgili bölümde anılan nüshalardan; Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Emanet Hazinesi, TY., Nu.: 1486 (TKE); Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan, TY., Nu.: 613 (TKR); Trabzon İl Halk Kütüphanesi TY. Nu.: 496 (THK) ve Millet Kütüphanesi, Ali Emiri, TY., Nu.: 868 (MAE) nüshaları kullanılmıştır. Çalışma sırasında eserin bahsedilen yurt içi nüshalarının hepsi alınıp görülmüştür. Kitabın sonuna bunlardan en büyük olanı ve en sağlam olduğu kanaatine ulaştığımız, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Emanet Hazinesi, TY., Nu.: 1486 (TKE)'da bulunan nüshasının eski harfli metni tamamen, diğerlerinin ise ilk ve son varakları tavsif amacıyla ilave edilmiştir.

Halîlî-i Mar'âşî, bir Halveti mürşididir. Mutasavvıf şairin Ravzatü'l-Îmân adlı mesnevisi, İslâm dinini konu alan öğretici bir eserdir. Halîlî'nin dinî bahisleri manzum olarak yazabilmesi onun din ve tasavvuf lûgatine vâkıf, âlim bir şair olduğunu da göstermektedir. Şairin sözkonusu eseri hem muhteva hem dil hem de tertip açısından oldukça orijinal ve kıymetlidir. Ravzatü'l-Îmân'ın hem yurt içinde hem de yurtdışında birçok nüshasının bulunması, mesnevinin zamanında rağbet görmüş, muteber bir eser olduğu kanaatini desteklemektedir. Bahsedilen hususiyetleriyle Ravzatü'l-Îmân'ın yayını kültür, dil ve medeniyetimize önemli katkılar sağlayacaktır.

Bir memleket sevdalısı ve kitap âşığı olan sayın Yaşar ALPARSLAN hocam, yaptığımız bu çalışmanın da basımını üstlenmiştir. Memleketimizin bu yiğit evladına kültür ve irfan hayatımıza yaptığı hizmetlerden dolayı yerle gök arası muhabbet ve teşekkürlerimizi sunarız. Bu vesileyle aynı aşkla çalışmalarımıza devam ettiğimizi ve ilerleyen süreçte yine sayın Yaşar ALPARSLAN hocamızın himayesinde *Halîlî-i Mar'âşî'nin diğer eserleri ile Abdullah b. Şâkir b. Mustafa Elbistânî Yemlihâ-zâde'nin Hilyetü's-Serîfe ve'n-Na'tu's-Seyyime ve Şâhîn-zâde El-Maraşî Şeyh Ali Dilkesîr'in Tuhfetü'l-Vüzerâ* adlı eserlerini de yayınlayacağımızı belirtmek isteriz.

Bu çalışma hizmet amaçlı yapılmış ve aynı düşünceyle basılmıştır. Bu sebeple eksik ve noksanlarımızın hoşgörü ile karşılanacağını ummaktayız. Bununla birlikte yapılacak iyi niyetli tenkit ve tavsiyelerden de memnuniyetle istifade edilecektir.

Çalışmayı birlikte yaptığımız Arş. Gör. Gülcan Tanıdır ALICI ile eserin dizim ve basım sürecini sabır ve nezaketle üstlenen Yaşar ALPARSLAN hocam ve Serdar YAKAR Bey'e teşekkürlerimi sunarım.

26.11.2011
Lütfi ALICI
Kahramanmaraş

KISALTMALAR DİZİNİ

AÜ:	Ankara Üniversitesi
C:	Cilt
H:	Hicri
hzl.:	Hazırlayan
KB/KTB:	Kültür Bakanlığı/Kültür ve Turizm Bakanlığı
KV:	Keremallâhu Vechehu
M:	Miladi
MAE:	Millet Kütüphanesi Ali Emiri Nüshası
MEB:	Millî Eğitim Bakanlığı
Mec.:	Mecaz, mecazi.
MHK:	Manisa İl Halk Kütüphanesi
Nu.:	Numara
NS2:	Nuruosmaniye Kütüphanesi İkinci Nüsha
öl.:	Ölüm, ölümü
s.:	Sayfa
S:	Sayı
SAV:	Sallallahu aleyhi ve selem
Tas.:	Tasavvuf, tasavvufi.
THK:	Trabzon İl Halk Kütüphanesi Nüshası
T.C.:	Türkiye Cumhuriyeti
TDK:	Türk Dil Kurumu
TDV:	Türkiye Diyanet Vakfı
TDVİA:	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
TETTV:	Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı
TKE:	Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Emanet Nüshası
TKR:	Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan Nüshası
TTK:	Türk Tarih Kurumu
TY:	Türkçe Yazma
v.:	Varak
vd.:	ve diğerleri
Yay.:	Yayını, yayınları

ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ

ا (ā)	a, ā	ش	ş
ا (á)	a,e, i, u, ü	ص	ş
ء	'	ض	d, z
ب	b	ط	t
پ	p	ظ	z
ت	t	ع	'
ث	s	غ	g
ج	c	ف	f
چ	ç	ق	k
ح	h	ك	k, g
خ	h	ك	ñ
د	d	ل	l
ذ	z	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v (o, ö, u, ü, ū)
ژ	j	ه	h (a, e)
س	s	ی	y (ı, i, ĩ)

Tenkitle Metinde Uyulan Kurallar:

- 1) İlmî eserlerde uyulagelen çeviri yazı sistemi kullanılmıştır.
- 2) Farsçadaki vâv-ı ma'dûle, “ ˆ ” (hâce) şeklinde gösterilmiştir.
- 3) Arapça ve Farsçadaki ön ekler ayrı, son ekler birleşik yazılmıştır.
- 4) Arapça ve Farsça birleşik kelimeler arasına bir çizgi (-) konulmuştur.
- 5) Mısra başları ve özel isimler büyük harfle yazılmıştır.

I. GİRİŞ¹

XVI. asrın mutasavvıf şairlerinden Halîlî-i Mar'âşî, Fatih Sultan Mehmet devri hattatlarından, Türk hat sanatının ustası Amasyalı Şeyh Hamdullah'ın hocası Hayreddîn-i Mar'âşî neslindedir. Halîlî-i Mar'âşî, bugünkü bilgilerimize göre eserleri günümüze intikal eden en eski Kahramanmaraşlı divan şairidir. Aynı zamanda bir Halveti mürşidi olan şairin telif ve tercüme birçok eseri bulunmaktadır. Manzum eserleri içinde; “Dîvânçe-i Hâlîlî-i Mar'âşî”, “Etvâr-ı Seb'a” ve “Ravzatü'l-Îmân”ı en tanınmış olanlarıdır. Halîlî-i Mar'âşî'nin söz konusu eserleri hem muhteva, hem dil hem de tertip açısından oldukça orijinal eserlerdir. Bunlardan bu çalışmanın konusunu teşkil eden “**Ravzatü'l-Îmân**” isimli mesnevisi, bahsedilen hususiyetleriyle kültür ve medeniyetimize önemli katkılar sağlayacak niteliktedir.

1. HALÎLÎ-İ MAR'ÂŞÎ

A. HAYATI

Klasik Türk şiirinin en önemli kaynaklarından olan tezkirelerde Halîlî-i Mar'âşî'den bahsedilmez. Şuara tezkirelerinde Halîlî mahlaslı dört şair yer almaktadır (İpekten; İsen vd., 1988: 175-175). Bunlardan Firkat-nâme adlı mesnevisiyle maruf olan Halîlî-i Amidî ile Halîlî-i Mar'âşî'nin eserleri çoğu kaynaklarda birbirine isnat edilmiştir. Bazı kütüphane kayıtlarında, Halîlî-i Amidî'nin Firkat-nâmesi² Halîlî-i Mar'âşî adına; Halîlî-i Mar'âşî'nin divançesi de Halîlî-i Amidî adına kaydedilmiştir. Bu isnatlar şairlerin muasır

---

¹ Ravzatü'l-Îmân'ın giriş bölümü daha önce neşrettiğimiz “*Hâlîlî-i Mar'âşî Divançe ve Etvâr-ı Seb'a*” adlı kitaptan istifade edilmek suretiyle yazılmıştır.

² Divançe-i Halîlî-i Mar'âşî'de “Firkat-nâme” başlıklı bir şiir bulunmaktadır. Şairin ayrıca “Firkat-nâme” adlı başka bir eserin olup olmadığı araştırılmaktadır.

ve mahlastaş olmalarından kaynaklanmıştır. Halîlî-i Mar'âşî, mutasavvîf bir şair olması ve elimizdeki eserlerinin hemen hepsinin dinî-tasavvufi muhtevada olmasıyla Halîlî-i Amidî'den ayrılır. Kaldı ki Halîlî-i Mar'âşî, eserlerinde Mar'âşî nisbesini açık olarak kullanmaktadır.

Halîlî-i Mar'âşî hakkında kaynaklarda maalesef fazla bilgi bulunmamaktadır. Aslen Maraşlı olan şairin doğum yeri ve tarihi bilinmemektedir. Şairin künyesi, “**Halîlî bin Yûsuf bin Hayreddîn bin Hatîb Mar'âşî**”dir. Bu künye, gerek bahsedilen kaynaklarda gerekse şairin kendi eserlerinin ketebe kaydında yer almaktadır. Ayrıca divançesindeki “Silsile-nâme'nin” sonunda yeralan “Du'â-name'nin” başlığında, “Halîlî El-Mar'âşî” ve Ravzatü'l-Îmân'ın ser-levhasında “Mü'ellifühu Şeyh Halîlî'l-Mar'âşî Kaddesa'llahu Sırrehu'l-azîz” ifadeleri bulunmaktadır (Alıcı, 2010: 62; Ravzatü'l-Îmân, MAE Nüshası, v.: 25b). Bu bilgiler Hâlîlî'nin Maraşlı olduğunu açık olarak göstermektedir.

Bugün de Kahramanmaraş'ta Hatipler sanıyla anılan bir aile mevcuttur.³ Bu aileye mensup olduğunu düşündüğümüz Hayreddîn bin Hatîb, meşhur adıyla Hayreddîn-i Mar'âşî⁴ (öl.: H 876/M 1472) gençliğinde ilim tahsili için dönemin önemli kültür merkezlerinden şehzadeler şehri Amasya'ya git-

---

³ Bilgi, Yaşar Alparslan'dan alınmıştır. 1947 doğumlu emekli öğretmen olan Yaşar Alparslan, hâlen Kahramanmaraş/Merkez Divanlı Mahallesi'nde oturmaktadır.

⁴ Maraşta doğan Hayreddîn-i Mar'âşî, gençliğinde ilim tahsili için gittiği Amasya'da zamanın en kudretli hattatlarından Edirmeli Yahyâ Süfî'den aklâm-ı sitte'yi meşk ederek icâzet aldı. Müstakimzâde onu Abdullah-ı Sayrafi (öl.: H 745/M. 1344-45'ten sonra)'nin talebesi olarak gösterirse de bu tarihi bakımdan mümkün görünmemektedir. Divan katipliğini yaptığı Amasya Valisi Şehzade Alâeddin Bey'in vefatından sonra zamanını Amasya'da talebelere yazı meşk ederek geçiren Hayreddîn-i Mar'âşî'nin H 876/M. 1471 yılının sonuna doğru vefat ettiği tahmin edilmektedir. Vefatıyla alakalı olarak, Mehmed Ârifî; Târîh-i Osmânî Encümeni Mecmuası'nda Hattat-ı Meşhûr Hayreddîn El-Mer'âşî başlıklı yazısında, H 877/ M. 1472 tarihinde Amasya'da yazılmış bir vakıfnamede Hayreddîn Hızır El-Mer'âşî imzasının bulunması ve H 890/M. 1485 hududuna kadar yazılmış bazı levhalarının görüldüğü rivayetine dayanarak, Hayreddîn-i Mar'âşî'nin vefatının H 890/M. 1485'ten sonra olması lazım gelir, demektedir. Hayreddîn-i Mar'âşî, II. Bayezid'in Amasya valiliği sırasında onun çevresinde teşekkül eden hat muhitinin en önemli simasıdır. Yâkût el-Müstâ'simî'den sonra aklâm-ı sittede ve bilhassa sülüs ve nesih yazılarında Osmanlı hat üslûbunun esaslarını ortaya koyarak yeni bir çığır açan Şeyh Hamdullah, Hayreddîn-i Mar'âşî'nin talebesidir. Diğer talebelerinden Muhyiddin Köseç ve Seyyid İbrahim Fatih devrinin meşhur hattatlarındandır. Yetiştirdiği bu büyük talebeleri ve hat sanatı silsilesindeki önemli konumu sebebiyle “Üstâd-ı Esâtîze/Üstatların Üstadı” ünvanıyla anılır. Eserlerinde, imzasını; “Halil bin Hasan ve Hayreddîn Halil Mar'âşî” olarak kullanan Hayreddîn-i Mar'âşî'nin günümüze intikal eden herhangi bir yazısına henüz rastlanmamıştır (Serin, 1998: C 17, 57; Arifi, 1332: 90-91; Alparslan ve Yakar, 2009: 102-103).

miştir. Asıl adı Hızır olan Hayreddîn-i Mar'aşî'nin babasının adı da Hatîb'dir. Anılan sebeple Maraş'tan ayrılan meşhur hattat Hayreddîn-i Mar'aşî'nin tekrar memleketinine dönüp dönmediği bilinmemekle birlikte, edip ve hattat oğlu Yûsuf'un bir eserinde "Yûsuf bin Kâtib Hayreddîn bin Hatîb El-Amâsî" (öl.: H 950/M 1543'ten sonra) künyesini kullanması ailenin Amasya'ya yerleştiğini göstermektedir (Serin, 1998: C 17, 57; Arifi, 1332: 90-91; Çiftçi, 2000: 132-134). Yûsuf bin Kâtib Hayreddîn bin Hatîb El-Amâsî'nin oğlu ve bu çalışmanın asıl konusunu teşkil eden Halîl-i Mar'aşî'nin XIX. asra ait Kahramanmaraş'ta bulunan yazma bir mecmuada şiiirlerinin yer alması, ailenin Maraş ile irtibatının kesilmediğinin belgesidir. Bu irtibat, Halîl-i Mar'aşî'nin silsilesinde yer alan son iki mürşidinin Antepli (Yakûb-ı Ayıntâbî ve Ahmed-i Rûmkal'avî) olmasının da etkili olduğunu düşünmek mümkündür.

Halîl-i Mar'aşî'nin yaşadığı ve vefat ettiği yer de kesin olarak bilinmemektedir. Buna rağmen ailesinin Amasya'da yaşaması ve eserlerinin birçok nüshasının Samsun, Trabzon ve Çorum kütüphanelerinde bulunması, şairin söz konusu bölgede yaşamış olama ihtimalini güçlendirmektedir. Diğer taraftan Halîlî'nin eserlerinin Konya, Manisa ve İstanbul gibi kültür merkezleri ile yurtdışında birçok nüshalarının bulunması onun, zamanında rağbet edilen bir şair olduğunu göstermektedir.

Kütüphanelerde kayıtlı bulunan eserlerinin tavsifinde Halîl-i Mar'aşî'nin vefat tarihi, H 890/M1485 olarak kayıtlı ise de bu pek doğru görünmemektedir. Bu tarih, Halîl-i Amidî için de verildiğinden bu iki şairin eserleri gibi vefat tarihleri de karıştırılmış görünmektedir.

Aynı husus Ayvansaray Tekkesi mürşidi Halîl Efendi için de söz konusudur. Bu konuyla alakalı olarak Harun Kırkıl, "*Dinî-Tasavvufî Türk Edebiyatında Derviş-nâmeler ve Konyalı Mustafa B. Yûsuf'a (Halîl) Ait Bir Derviş-nâme*" başlıklı makalesinde; Sicill-i Osmânî'deki "*Halîl Efendi, Halvetî tarikatından olup Ayvansaray Tekkesi'nin şeyhidir. H 995/ M1587 senesinde vefat etmiş ve oraya defnedilmiştir*" bilgisine dayanarak; Halîl-i Mar'aşî'nin Ayvansaray Tekkesi mürşidi Halîl Efendi olabileceğini söylemektedir (Mehmed Süreyya, 1996: C II, 573; Kırkıl, 2006: 238-239). Ayrıca Harun Kırkıl, Halîlî'nin Ravzatü'l-Îmân adlı mesnevisinin hâtîme kısmındaki şu beyitler ile divançesindeki bir bentten hareketle şunları söylemektedir:

Ey du'â-yı hayrlan anan bu nazmun sâhibin
Lutf idüp hayr ile yâd it hem bu hattun kâtibin

Mustafâ-yı Konyevîdür merkad-i pür-nûr ola
Ravzatü'l-Îmânı yazdı sıdkılan mağfûr ola

Bu Halîlün vâlidî Yûsufdurur ey rûyî mâh
Ceddi Hayreddîn-i meşhûr kâtib-i nutk-ı ilâh

Ol dahî İbn-i Hatîbü'l-Mar'âşîdür muktedâ
Fahr-i âlemler buları hem-civâr itsün Hudâ (Ravzatü'l-Îmân, TKE
Nüshası: 75b)

“Bu beyitlerde ifade edildiği gibi müellifin asıl ismi Mustafa olup Halîl mahlasını kullanmaktadır. Babasının ismi Yûsuf'tur. Baba ismiyle beraber Halîl'in künyesi Mustafa b. Yûsuf olmaktadır. Dedesi Hayreddin b. Hatîbü'l-Mar'âşi ise kaynaklarda hakkında birtakım bilgiler elde edebildiğimiz yegane kişidir. Müellifin “meşhûr kâtib-i nutk-ı ilâh” şeklinde ifade ettiği gibi dedesi kendi zamanının meşhur hattatlarından.

Ne doğum tarihi ne de vefat tarihi hakkında kesin bir bilgimiz olmamakla beraber, Halîl'in XVI. yüzyılın ilk yarısında dünyaya gelmiş olduğunu söyleyebiliriz. Bu durumda Halîl'in muhtemelen XVI. yüzyıl sonu veya XVII. yüzyılın ilk çeyreğinde vefat ettiği düşüncesi hâsıl olmaktadır. Konyevî nisbesi müellifin doğum yeri ve memleketi hakkında kesin bir bilgi vermektedir. Konya'da yaşadığına dair dîvançesinde yer alan bir murabbâsında kendisinin ifadesi de şöyledir:

Ney gibi bağrum delüp her dem işüm nâlân iden
Mevlevîveş Konyada meczûb idüp hayrân iden

Cür'a-i câmin sunup sermest idüp sekrân iden
Derd-i Leylâdır beni mecnûn ü ser-gerdân iden (Kırkıl, 2006: 238-240; Alıcı, 2010: 94)

Bu tespitlerin ihtimal dahilinde olabileceğini belirterek yukarıda ifade edilen hususlar hakkında şunları söylemek mümkündür:

Maraşlı Halîlî Efendi'nin Süleymaniye Kütüphanesi Şehit Ali Paşa 1121/1'de kayıtlı bir mecmuada Etvâr-ı Seb'a adlı bir eseri bulunmaktadır. Aynı mecmuada Halîlî Efendi'nin vefatına düşürülmüş iki tarih mevcuttur. Söz konusu mecmuanın v.: 23b'de bulunan iki tarih şöyledir: “**Târîh-i Mer'âşî Halîl: V'ey evlîyâ-yı taht-ı kubâbî**” (öl.: H 998/M 1589-90) “**Merhûm Mer'âşî Halîlî Efendi hazretlerinin irtihâline Dayf-ı Hak**” (öl.: H 998/M 1589-90) tarih olmuştur.” Düşülen bu tarihler aynı eserin v.: 24a da bazı ilavelerle şöyle tekrar edilmektedir: “**Târîh-i Vefât-ı Halîl El-Mer'âşî: V'ey evlîyâ-yı taht-ı kubâbî**”. **Târîh-i Diger: Dayf-ı Hak.**⁵ Hem ebcedle düşülen hem altına rakkamla açık olarak yazılan bu tarihlere göre, Halîlî-i Mar'âşî, H 998/1589-90 tarihinde vefat etmiştir. Halbuki, bahsedilen Ayvansaray Tekkesi Şeyhi Halîl Efendi, H 995/ M1587 senesinde vefat etmiştir. Her iki mutasavvıfın vefat tarihleri birbirini tutmamaktadır. Ayrıca Halîlî'nin vefatına düşülen tarihlerde Halîlî'nin **Maraşlı** olduğu da açık olarak belirtilmiştir.

Bir nüshası Manisa İl Halk Kütüphanesi'nde bulunan Ravzatü'l-Îmân adlı mesnevisinin hâtime kısmındaki şu beyitlerden hareketle;

Ey du'â-yı hayrla anan bu nazmun sâhibin
Lutf idüp hayr ile yâd it hem bu hatun kâtibin

Mustafâ-yı Konyevîdür merkad-i pür-nûr ola
Ravzatü'l-Îmânî yazdı sıdkılan magfûr ola (MHK, v.: 33a)

onun Konyalı olduğunu söylemek zordur. Eserin müellifi Halîlî-i Mar'âşî olduğuna göre, Mustafâ-yı Konyevî eserin müstensihi/kâtibi olabilir. Kaldı ki eserin bazı nüshalarında “Mustafâ-yı Konyevî” tamlaması veya bu ismin geçtiği beyit bulunmamaktadır. Eserlerinde açık olarak Mar'âşî nisbesini kulla-

---

⁵ Aynı mecmuada söz konusu tarihleri müteakiben H 1044 yılı verilmekte, vefatlarının üzerinden 46 yıl geçtiği vurgulanmaktadır. Bu son ifadeden Hâlîlî Efendi'nin bu mecmuadaki Etvâr-ı Seb'a adlı eserinin H 1044/M.1634 yılında istinsah edildiği tahmin edilmektedir (Çiftçi, 2000: 129-130, Alıcı, 2009: 90).

nan Halîlî'nin söz konusu eserinin bazı nüshalarında Konyavî nisbesinin kullanılması onun Konyalı olduğuna delil sayılamaz. Halîlî-i Mar'aşî için Konyavî nisbesi, Dâvûd-ı Kayserî ve Niyâzî-i Mısırî gibi birçok âlim ve şairimizde görüldüğü gibi onun bir müddet bulunup tanındığı yer manasına kabul edilebilir.

Diğer taraftan Ravzatü'l-Îmân'ın İstanbul Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum 868 numarada kayıtlı nüshasında aynı beyitler şöyledir:

Ey du'â-i hayrilen anan bu nazmun sâhibin
Lutf idüp hayrile yâd it hem bu hattun kâtibin

Ol **Hasan İbni Muhammed** merkad-i pür-nûr ola
Ravzatü'l-Îmânı yazdı sıdkıla magfûr ola (MAE, v.: 74a)

Eserin aynı beytini ihtiva eden farklı nüshalarında, ayrı isimlerin yer alması; söz konusu şahısların Ravzatü'l-Îmân'ın müstensihleri olduklarını açık olarak göstermektedir.

Halîlî'nin divançesinde bulunan "Mecnûn-nâme" başlıklı muarabbainın şu ilk beyti,

Ney gibi bagrum delüp her dem işüm nâlân iden
Mevlevîveş Konyada meczûb idüp hayrân iden (Alıcı, 2010: 94)

sanıldığı gibi onun Konyalı olduğunu göstermez. Tasavvufî aşkın işlendiği söz konusu şiirin ilk beytini, Halîlî'nin Hz. Mevlânâ'ya muhabbetinin bir ifadesi olarak değerlendirmek de mümkündür.

Hülasa olarak Halîlî'nin doğduğu, yaşadığı ve vefat ettiği yer bugün itibarıyla kesin olarak bilinmiyorsa da onun Maraşlı olduğu kesindir. Asıl adı Mustafa olsa bile, Halîlî'nin bilinen ve kabul gören künyesi "**Halîlî bin Yûsuf bin Hayreddîn bin Hatîb Mar'aşî**"dir. Şair elimizdeki şiirlerinin çoğunda **Halîlî** birkaçında ise **Halîl** mahlasını kullanmıştır. Aynı zamanda bir **Halveti mürşidi** olan Halîlî'nin **silsile-nâmesi** de divançesinde bulunmaktadır. Söz konusu silsile-nâmede Halîlî'nin adı ve nisbesi "**Halîlî El-Mar'aşî**" olarak yer almaktadır.

B. SİLSİLE-İ HALÎLÎ-İ MAR'AŞÎ

Silsile, tasavvuf ehlinin üstat zinciridir. Silsilede yer alan mürşitler “silsile ricâli” olarak anılır. Feyz, sâlike ya doğrudan Allah'tan veya silsile ricâli vasıtasıyla Allah'tan gelir. Tasavvuf ehli için silsile son derece önemlidir. Silsilesini bilmeyen sâlik, nesebini bilmeyen kişi gibidir. Silsilede yer alan bir mürşidin bir önceki mürşitten fiilen terbiye görmesi, bir sonraki mürşidi fiilen irşat etmesi şart değildir. Silsilelerden bahseden eserlere silsile-nâme denir (Uludağ, 1991: 433-435). Bir Halveti mürşidi olan Halîlî-î Mar'aşî'nin divançesinin bütün nüshalarında silsile-nâmesi yer almaktadır. Söz konusu manzumeye göre Şeyh Halîlî-î Mar'aşî'nin silsilesi⁶ şöyledir:

1. Hatemü'l-Enbiyâ Hazret-i Muhammed Mustafa (SAV)
2. Şâh-ı Velâyet Hazret-i Alîyyü'l- Murtazâ (KV)
3. Hasan-ı Basrî
4. Habîb El- Acemî
5. Dâvud-ı Tâ'î
6. Marûf-ı Kerhî
7. Serîr-i Sakatî
8. Cüneyd El- Bagdâdî
9. Mümşâd-ı Dînûrî
10. Muhammed Deynûrî
11. Muhammed El- Bekrî
12. Vahyeddîn-i Kâdı Ömer El- Bedrî
13. Bû Necîb-i Sühreverdi
14. Kutbuddîn El- Ebherî
15. Rûknüddîn-i Necâşî
16. Şehâbeddîn
17. Seyyid Cemâleddîn
18. İbrâhîm El- Zâhid

---

⁶ Silsile-nâmenin sırası ve imlasında eski harfli metne uyulmuştur.

19. Ahî Muhammed
20. Pîr Ömer-i Halvetî
21. Ahî Merem⁷/Emre
22. Hâcî İzzeddîn
23. Sadreddîn
24. Seyyid Yahyâ-yı Şîrvânî
25. Ömer Erzincânî
26. Muhammed Aksarâyî
27. Hâcî Hâmid Sultân
27. Yakûb-ı Ayıntâbî
29. Ahmed-i Rûmkal'avî
30. Halîlî El-Mar'aşî

C. ESERLERİ

Yapılan araştırmalar sonucu, Halîlî-i Mar'aşî'nin "Dîvânçe-i Halîlî-i Mar'aşî, Etvâr-ı Seb'a ve Ravzatü'l-Îmân" adlı üç Türkçe eseri tespit edilmiştir. Şaire ait olduğu kesin olarak tespit edilen bu eserlerin dışında Halîlî-i Mar'aşî'nin başka eserlerinin de olması muhtemeldir. Risâle-i Tasavvuf, Risâle-i Ahlâk, Lübbü'n-Nasâyah, Makâlât ve Firkat-nâme'ye bu manzumeden eserler olarak yer verilmiştir.

1. DİVANÇE-İ HALÎLÎ-İ MAR'AŞÎ

Divançe-i Halîlî Mar'aşî, dinî-tasavvufî şiiirlerden müteşekkil bir eserdir. Kaynaklarda, "**Dîvân, Eş'âr, Duâ'-nâme, Sisile-nâme ve Risâle-i Halîlî**" gibi adlarla anılan eser, şiiir sayısının azlığı sebebiyle divançe olarak adlandırılmıştır. Divançe-i Halîlî-i Mar'aşî, kaside, gazel, murabba, mesnevi, muaşşer, tahmis ve beyit nazım şekilleri ile münacat, tazarru-nâme, naat, met-

---

⁷ Bir Halveti silsile-nâmesi olan söz konusu şiiirde, bu kelime ile "Şeyh Ahî Emre Muhammed İrşâdî-i Halvetî" kastedilmiş olabilir (www.pirhasanhusameddinussaki.org 12. 04. 2010).

hiye, silsile-nâme, nasihat-nâme, pend-nâme, tergîb-nâme, dervîş-nâme, hac-nâme gibi nazım türlerinden müteşekildir.

Divançenin yurt dışı ve yurt içinde bir çok nüshası tespit edilmiştir. Bunlardan divanın neşri sırasında incelediğimiz nüshalar şunlardır:

1. Samsun İl Halk Kütüphanesi, TY Nu.: 109.
2. Trabzon İl Halk Kütüphanesi, TY Nu.: 496.
3. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Emanet Hazinesi, TY Nu.: 1486.
4. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan, TY Nu.: 613.
5. Nuruosmaniye Kütüphanesi, TY Nu.: 3943/1.
6. Milli Kütüphane, TY Nu.: 1808/1.
7. Milli Kütüphane, TY Nu.: 1808/2.
8. Milli Kütüphane, TY Nu.: 8781.
9. Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi, TY Nu.: 4337/2.
10. İstanbul Millet Kütüphanesi, Ali Emiri Manzum, TY Nu.: 868.
11. Konya Karatay Yusufâğa Kütüphanesi, TY Nu.: 7641⁸
12. Kahramanmaraş Hafız Ali Efendi İlmî Eserler Kütüphanesi, TY Nu.: 291.

Divançe-i Halîlî-i Mar'aşî, mürettep değildir. Şairin başka kaynaklarda da şiirleri bulunmaktadır. Bunlarla birlikte Divançe-i Halîlî-i Mar'aşî nazım şekli itibarıyla 5 kaside, 1 mesnevi, 1 mu'aşşer, 1 tahmis, 8 murabba, 31 gazel ve 2 beyitten müteşekkil olup toplam 720 beyit 1 mısradır.

2. ETVÂR-I SEB'A/ATVÂR-I SEB'A

Arapça, yedi tavır demektir. Yedi tavır şunlardır: Tab', nefis, kalb, ruh, sır, hafî, ahfâ. Nefsin yedi derecesine göre değişen hâllere de, Etvâr-ı Seb'a denilmiştir (Cebecioğlu, 1997: 255). Halvetiye gibi nefis terbiyesini sülûka esas alan tarikatlarda seyru sülûk, yedir tavır⁹ (etvâr-ı seb'a) adı verilen nefsin

---

⁸ Divançenin Konya Karatay Yusufâğa Kütüphanesi 7641 numaradaki nüshası "Risâle-i Halîlî" adıyla kayıtlı bulunmaktadır. Bu nüsha ETVÂR-ı Seb'a'yı da ihtiva etmektedir.

⁹ "Oysa, sizi türlü merhalelerden geçirerek O yaratmıştır. (Nuh, 71/14). Bu ayet bağlamında Allah'ın insanı yedi tavırda yarattığını dikkate alan mutasavvıflar, bu tavırları yedi kat semaya, yedi gezegene, yedi vadiye ya da yedi iklimle benzetmişlerdir (Uludağ, 1991: 65, Muslu, 2007: 43-63).

yedi mertebesi¹⁰ (emmâre, levvâme, mülhime, mutmainne, râziye, marziye, kâmile) için belirlenen yedi ilâhî isim (Kelime-i tevhid, Allah, Hû, Hak, Hay, Kayyûm, Kakhâr) zikredilerek yapılır. Halveti mürşitleri, sâlikin manevi yolculukta nefis mertebeleri ile ilgili ihtiyaç duyduğu hususları açıklamak üzere Etvâr-ı Seb'a adıyla eserler kaleme almışlardır (Muslu, 2007: 43). Etvâr-ı Seb'a yazan o halveti mürşitlerden biri de Halîlî-i Mar'aşî'dir.

Hâlîlî'nin Etvâr-ı Seb'a'sı, toplam 63 beyit olup aruzun Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün kalıbıyla yazılmıştır. Nefsin yedi mertebesine göre değişen halleri, seyru sülûk neticesinde zuhur eden nurlar ile renkleri konu alan eser, "*Tavr-ı Evvel, Tavr-ı Sâni, Tavr-ı Sâlis, Tavr-ı Râbi, Tavr-ı Hâmis, Tavr-ı Sâdis, Tavr-ı Sâbi' Envâr-ı Sitte ve Ricâlû'l-Gâ'ibân*" olmak üzere sekiz başlıktan müteşekkildir. Eserin her bölümünde matla beyti olmasına rağmen bölümlerin sonunda mahlas beyti bulunmamaktadır. Eserin bölümleri aynı kafîye ile birbirine bağlanmıştır. Şairin mahlası ise en son bölüm olan Ricâlû'l-Gâ'ibân'da bulunmaktadır.

Etvâr-ı Seb'a'yı dinî tasavvufî edebiyat içinde bir tür olarak değerlendirmek mümkündür. Bu muhtevada bir eseri yazmak engin dinî, tasavvufî ve edebî birikim gerektirir. Bunun da ötesinde hakiki aşkla dolu bir kalp ister. Eserinden hareketle, Halîlî-i Mar'aşî'nin söz konusu birikim ve aşka sahip mutasavvıf bir şair olduğunu söylemek mümkündür.

Etvâr-ı Seb'a'nın bir çok nüshası tespit edilmiştir. Bunlardan Etvâr-ı Seb'a'nın neşri sırasında incelendiğimiz nüshalar şunlardır:

1. Süleymaniye Kütüphanesi, Şehit Ali Paşa Bölümü, TY. Nu.: 1121/1.
2. Samsun İl Halk Kütüphanesi, TY. 109.
3. Trabzon İl Halk Kütüphanesi, TY. Nu.: 496.
4. Millet Kütüphanesi TY. Nu.:789/1.
5. Konya Karatay Yusufaga Kütüphanesi, TY Nu.: 7641.

---

¹⁰ Nefs mertebelerinin sayısı, ilk dönemlerden itibaren öngörülen makam sayısına göre değişiklik arz etmiştir. Mesela Gazâlî, Atâullah İskenderî, Râgıb el-İsfahânî, Necmeddin-i Kübrâ ve Şihâbüddin Sühreverdî gibi mutasavvıflar üçlü (Emmâre, levvâme, mutmainne); Hakîm Tirmizî ve Eşrefoğlu Rûmî gibi mutasavvıflar dörtlü (Emmâre, levvâme, mülhime, mutmainne); diğer Osmanlı mutasavvıfları ise genellikle yedili tasnifi benimsemişlerdir (Muslu, 2007: 43-63).

3. RAVZATÜ'L- İMÂN

Ravza kelimesi lügatte “ağacı ve çimeni bol olan yer, bahçe” manasındadır. Kelime, daha çok dinî manada; Ravza-i mutahhara/Hz. Muhammed'in kabri ve ravza-i Rıdvân/cennet şeklinde kullanılmaktadır. İslâm kültüründe yol gösterici, irşat edici, öğretici bilgilerin ve şiirlerin bir araya getirildiği dinî tasavvufî eserlere genel olarak “Gülistân, Gülzâr, Gülşen, Gülşen-âbâd, Ravza” gibi adlar verilmiştir. Bu sebeple millî manevî atmosferimiz baştan başa gül bahçeleriyle doludur. İşte bu iman bahçesinin güllerinden biri de Halîlî-i Mar'âşî'nin yazdığı **Ravzatü'l- İmân** adlı mesnevidir.

Ravzatü'l- İmân, dinî-tasavvufî didaktik/öğretici bir mesnevidir. Bu sebeple mesnevi, sanat endişesinden uzak sade bir dille telif edilmiştir. Eser, aruzun dört değişik kalbıyla yazılmıştır. Mesnevinin **giriş bölümü**, Mefâ'îlün/Mefâ'îlün/Fe'ûlün; **konunun işlendiği bölüm**, Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün; hâtimetü'l-kitâbdan önce **ibâdet-ima'nevî başlıklı şiir**, Mefâ'îlün/Mefâ'îlün/Mefâ'îlün/Mefâ'îlün ve **hâtimetü'l-kitâb** ise Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün kalıbıyla yazılmıştır.

Ravzatü'l- İmân'da konular, “*Hazâ Kitâb-ı Ravzatü'l- İmân, Bismi'llâhi'rrahmâni'rrahîm, Fî Beyân-ı Münâcât-ı İllâhî, Bâbu Fî-Beyâni'l-İmân, Bâb-ı Fî-Beyâni'l-İslâm, Bâb-ı Fî-Beyân-ı Edebü'l-Halâ, Der-Beyân-ı İstincâ, Bâb-ı Ferâizi'l-Vuzû', Bâb-ı Süneni'l- Vuzû', Bâb-ı Nâfileti'l- Vuzû', Bâb-ı Müstehabbi'l- Vuzû', Bâb-ı Edebi'l- Vuzû', Bâb-ı Mekrûhi'l- Vuzû', Fî Beyân-ı Menhiyyi'l- Vuzû', Bâb-ı Şerâyiti's- Salât, Fasl-ı Fî Beyân-ı Şarti'l-Evvel, Fasl-ı Fî Beyân-ı Şarti's-Sânî, Fasl-ı Fî Beyân-ı Şarti's- Sâlis, Fasl-ı Fî Beyân-ı Şarti'r-Râbi', Fasl-ı Fî Beyân-ı Şarti'l-Hâmis, Fasl-ı Fî Beyân-ı Şarti's-Sâdis, Bâb-ı Evkâti's-Salât, Bâb-ı Fî Beyâni'l-Ezân, Bâb-ı Fî Erkâni's- Salat, Bâb-ı Fî Beyân-ı Tekbîri'l- İftitâh, Bâb-ı Fî Beyâni'l- Kıyâm, Bâb-ı Fî Beyâni'l-Kırâ'ati'r-Rükû', Bâb-ı Fî Beyâni'r- Rükû', Bâb-ı Fî Beyâni's-Sücûd, Bâb-ı Fî Beyân-ı Ka'deti'l-Âhire, Bâb-ı Fî Beyân-ı Vâcibâti's-Salat, Bâb-ı Fî Beyân-ı Süneni's-Salât, Bâb-ı Fî Beyân-ı Nâkısâti'l-Vuzû', Bâb-ı Fî Beyân-ı Müstehabbi'l- Vuzû', Bâbu Fî Beyâni'l-Mesh, Bâb-ı Fî Beyâni't-Teyemmüm, Fî-Beyân-ı Edebi's-Salât, Bâb-ı Fî Beyân-ı İbâdeti'l-Ma'nevî, Hâtimetü'l-Kitâb*” başlıkları altında işlenmiştir.

Toplam **1121** beyitten müteşekkil olan **Ravzatü'l-Îmân, H 986/M 1578** tarihinde yazılmıştır. Eserin son beytinde yazılış tarihi şöyle verilmektedir:

Oldı târîhi **tokuz yüz seksen altı**da tamâm (H 986/M 1578)
Ber-Resûl u âl u ashâbeş salât ü ve's-selâm (1121)

Ravzatü'l-Îmân'ın hem yurt dışı hem de yurt içi kütüphanelerinde nüshaları bulunmaktadır. Eserin tespit edilebilen nüshaları şunlardır:

Yurt Dışı Nüshaları

1. Almanya Milli Kütüphanesi, TY., Nu.: 2141.
2. Avusturya Dükalık Kütüphanesi, Gotha Koleksiyonu, TY., Haleb Nu.: 505.
3. Saray Bosna Gazi Hüsrev Bey Kütüphanesi, Ahmed Efendi. Selimo, Nu.: 4525/2.
4. Mısır Milli Kütüphanesi, Edebi Türkî Talat, TY., Nu.: 87.

Yurt İçi Nüshaları

1. Manisa İl Halk Kütüphanesi TY. Nu.: 6323.
2. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Emanet Hazinesi, TY., Nu.: 1486.
3. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan, TY., Nu.: 613.
4. Trabzon İl Halk Kütüphanesi TY. Nu.: 496.
5. Milli Kütüphane, TY., Nu.: 9244/2.
6. Milli Kütüphane, TY., Nu.: 8781.
7. Nuruosmaniye Kütüphanesi TY., 3943/2.
8. Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi, TY., Nu.: 4337/2.
9. Millet Kütüphanesi, Ali Emiri, TY., Nu.: 868.
10. Konya Karatay Yusufâğa Kütüphanesi, TY., Nu.: 7642.
11. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, TY., Nu.: 1223/3¹¹ (www.yazmalar.gov.tr 23.11.2011).

---

¹¹ Bu nüsha, "Risale-i Akaid" adıyla eserin şairi İbn Hatib el-Mar'aşî adına kayıtlıdır.

Ravzatü'l-Îmân'ın hem yurt içi hem de yurt dışı kütüphanelerinde birçok nüshasının bulunması esere zamanında rağbet edildiğini göstermektedir. Nitekim Halîlî de eserinin muhtasar olmakla birlikte mana bakımından muteber olduğunu söylemektedir:

Egerçi zâhirâ bu muhtasardur
Velî ma'nâda gâyet mu'teberdür (9)

Halîlî-i Mar'aşî mesnevisinin giriş kısmında eserin adının **Ravzatü'l-Îmân**, konusunun ise tasavvufî manalar giydirilmiş ilm-i hâl ile nasihat/pend olduğunu şöyle beyan etmektedir:

Kitâbun **Ravzatü'l-Îmân**dur adı
İşit lafzı vü fehm eyle murâdî (8)

Yazup şer'-i şerîf-i Mustafâdan
Beyân itdüm tarîk-ı muktedâdan (6)

Sülûk u seyri icmâl üzre iy yâr
Kitâb içinde yazdum ol haberdâr (7)

Halîlî'ye göre Ravzatü'l-Îmân'da konular her ne kadar kısa ve öz olarak anlatılmışsa da eser mana bakımından oldukça muteberdir. Eser, mutevası itibariyle bir hakikat gülşenidir ve bu gülşenin bağbanı da Hz. Peygamberdir. Her kim ki bu ravzaya/bahçeye girmeye talip ise Hz. Peygamberi kendisine rehber edinmelidir.

Egerçi zâhirâ bu muhtasardur
Velî ma'nâda gâyet mu'teberdür (9)

Hakîkat gülşenidür kim tüter bû
Kokularsan beri gel müşg-i ter bu (10)

Bu bâgun bâgubânı **Mustafâ**dur
Mu'allâ vü müzekkâ müctebâdur (16)

Dilersen ravzaya tâlib duhûli
Önünce reh-nümâ izle Resûli (18)

Mutasavvıf şair Halîlî, eserinin mütakip beyitlerinde tasavvufun temel kavramlarından “**şeriat, tarikat, marifet, hakikat** ile seyr ü sülûk, akıl, aşk ve siva” hakkında şunları söylemektedir:

Şeri’at kavlidür tut Mustafânun
Odur hablü’l-metîni asfiyânun (19)

Tarîkat fi’ilidür ol muktedânun
Yüri azma uyup arınca anun (20)

Dilersen ma’rifet nefsünden iy yâr
İdüp seyr ü sülûkı ol haberdâr (21)

Hakîkat hâlidür kân-ı safânun
Hicâbın ref’ iden bildi sivânun (22)

Hicâbı aklilen gitmez sivânun
Gider ışkile yâr olsan Hudânun (23)

Hakîkat zevke râci’ hâle dirler
Bürâder sanma kıl u kâle dirler (24)

Halîlî, insanın yaratılış gayesiyle alakalı olarak şu nasihatlerde bulunur: Allah insanı yeme içme ve gezmek için değil “**kendisini bilmesi**” için yaratmıştır. Bu sebeple “**nefsini bilen Allah’ı bilir**”, bilmeyen ise cüda/ayrı düşer.

Gel imdi aklunı cem’ eyle iy yâr
Nasîhatdan haberdâr ol haberdâr (26)

Dilersen cevherîden dürr-i şehvâr
Kulak tut katre-i pende sadefvâr (27)

Nedür halk oldugundan bil murâdı
İşit bu bendeden kıl i’timâdı (28)

Seni sanma yaratdı Ferd-i bîçûn
Hemân iş u temâşâ itmekiçün (29)

Hudâyı bilmege halk oldun iy yâr
Nedür bilmek gel imdi ol haberdâr (30)

Bilen nefsin bilür cânâ Hudâyı
O kim bilmez cüdâyîdür cüdâyî (31)

Yakîn/sağlam ve kati bilginin merhaleleri üçtür. Bunlar, **“ilme’l-yakîn, ayne’l-yakîn ve hakka’l-yakîn”**dir.

Yakîni üçdürür ehl-i yakînün
Yakın ol ehline olsun yakînün (36)

Biri ilme’l-yakîn oldı bürâder
İşitmekle degül görmek berâber (37)

Biri ayne’l-yakîn iy ehl-i tedbîr
Velî görmekle zevk itmek degül bir (38)

Biri hakka’l-yakîn oldı muhakkak
Mezâkı ehl-i zevkün eyledi tak (39)

Bu yolda menzil-i maksuda erişebilmek için bir kamil mürşit bulup ona intisap etmek gerekir. Yalnız bağlanılacak mutasavvıfın tasavvufi seyrü sülûkta rehberlik edebilecek hakiki bir er olmasına çok dikkat edilmelidir.

Bulup bir kâmili ol bendesi var
Kabûle sa’y idüp ol bendesi var (51)

Bu yolda er geçinen hep er olmaz
Kamu rehber geçinen rehber olmaz (53)

Halîlî-i Mar’âşî’nin Ravzatü’l-Îmân adlı mesnevisi üzerinde yaptığımız bu çalışmada, eserin nüshasının çok olması sebebiyle anılan nüshalardan; Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Emanet Hazinesi, TY., Nu.: 1486 (TKE); Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Revan, TY., Nu.: 613 (TKR); Trabzon İl Halk Kütüphanesi TY. Nu.: 496 (THK) ve Millet Kütüphanesi, Ali Emiri, TY., Nu.: 868 (MAE) nüshaları kullanılmıştır. Çalışma sırasında eserin yurt içi nüshalarının hepsi alınıp görülmüştür. Kitabın sonuna bunlardan en büyük ve en sağlam olan Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, Emanet Hazinesi, TY., Nu.: 1486 (TKE)’nin eski harfli metni tamamen, diğerlerinin ise ilk ve son varakları ilave edilmiştir.

4. RİSÂLE-İ TASAVVUF

Risale-i Tasavvuf, tercüme bir eserdir. Eser, **kalbin ıslahı ve ahlakın güzelleştirilmesini** konu almaktadır. Halîlî-i Mar'âşî'ye ait olabileceği kanaatine ulaştığımız bu risale üzerindeki çalışmalarımız sürmektedir.

5. RİSÂLE-İ AHLÂK

Risale-i Ahlak da tercüme bir eserdir. Eser, aynı yazmada Risale-i Tasavvuf'tan sonra yer almaktadır. Risale-i Tasavvuf'ta Risale-i Ahlak'tan bahsedilip tavsiye edilmektedir. **Ahlakın güzelleştirilmesini konu alan eserde, ahlak; “Ahlâk-ı Hamîde” ve “Ahlâk-ı Zemîme” olmak üzere iki ana başlık altında ele alınmış ve bunların özellikleri açıklanmıştır. Risele-i Ahlak, dinî, ahlakî ve tasavvufî terimleri ihtivâ etmesi ve bunların açıklanması bakımından oldukça önemlidir.** Eser hazırlanırken Ebu'l-Berekât en-Nesefî (ö. 710/1310)'nin **“Tefsîr-i Medârik”**¹² adlı tefsirinden yararlanılmıştır. Halîlî-i Mar'âşî'ye ait olabileceği kanaatine ulaştığımız bu risale üzerindeki çalışmalarımız da sürmektedir. Risaleler üzerindeki çalışmalarımız tamamlandıktan sonra her iki risale birlikte neşredilecektir.

6. LÜBBÜ'N- NASÂYİH

Lübbü'n-Nasâyih, manzum küçük bir nasihatnamedir. Aruzun Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün kalıbıyla yazılmıştır. Eser toplam 491 beyitten müteşekkildir. Nasihatnamenin iki nüshası üzerinde çalışmamız sürmektedir. Bir mutasavvıf şair ve aynı zamanda Halvetî mürşidi olan Halîlî-i Mar'âşî'nin bir nasihatnamesinin olması mümkündür. Bu kanaatle sözkonusu ettiğimiz Lübbü'n-Nasâyih neşir bağlamında daha sonra değerlendirilecektir.

---

¹² Asıl adı Abdullah b. Ahmed b. Mahmud olan Ebu'l-Berekât en-Nesefî (ö. 710/1310)'ye ait olan Tefsîr-i Medârik (Medârikü't-Tenzîl ve Hakâikü't-Te'vîl), bir dirayet tefsiridir. Kısa, özlü, kolay anlaşılır bir Arapça ile kaleme alınmıştır. Tefsir gramer ağırlıklıdır. Ayetlerin dil yönünden tahliline çokça yer verilir. Tefsirde Arap dil bilgisinin tefsirle birlikte verilmeye çalışıldığı açıkça sezilir. İslam âleminde özellikle Hanefîler Tefsîr-i Medârik'e çok rağbet etmişlerdir. Bu tefsir asırlar boyunca -özellikle kısa bir tefsir olduğu için- medreselerde ders kitabı olarak okutulagelmiştir (<http://www.hayrettinkaraman.net>; www.mumsema.com 07.11.2011).

7. MAKÂLÂT

Halîlî-i Mar'âşî'nin "Divançe, Ravzatü'l-Îman ve Etvâr-ı Seb'a" adlı eserlerinin bir nüshası "Külliyât-ı Halîl" adıyla Trabzon İl Halk Kütüphanesi, 496 numarada bulunmaktadır. Külliyât-ı Halîl, Maraşlı Şeyh Halîl adına kayıtlıdır. Bu nüshanın zahriyesinde "An-Makâlât-ı Halîlî Rahmetullâh" başlığını taşıyan ve matlaı, "nûr/tahûr kafiyeli; eylemez, nedür, olalum" redifli dört şiir bulunmaktadır. Söz konusu başlık, şairin "Makâlât" adlı eserinin olabileceği ihtimalini güçlendirmektedir. Makâlât kelimesi aynı zamanda "nedür" redifli gazelinin makta beytinde de geçmektedir.

Çün bulunmaz bî-riyâ âlemde bir sâhib-kemâl
Ey Halîlî sözi kes bunca makâlâtun nedür (NS2 v.: 170b)

Bahsedilen başlık altında yer alan bu dört şiir, Hâlîlî'nin gazellerini ihtivâ eden Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi TY.: 4904/25, v.: 170-171'de bulunmaktadır. Dinî tasavvufî şiirlerden müteşekkil olan bu gazellerin ayrıca makalat olarak adlandırılmış olması da muhtemeldir. Söz konusu yazmadaki bütün gazeller, tarafımızdan hazırlanan **Halîlî- Mar'âşî Divançe ve Etvâr-ı Seb'a** adlı esere; "Halîlî-i Mar'âşî'in Diğer Şiirleri" başlığı altında ilave edilip neşredilmiştir.

8. FİRKAT-NÂME

Halîlî-i Mar'âşî'nin Firkat-nâme adlı bir eserinin olduğu Kütüphane kayıtlarında yer almaktadır. Yapılan araştırmalar sonucunda söz konusu mesnevinin Halîlî-i Amidî'ye ait olduğu görülmüştür. Bu iki şairin eserleri çoğu kaynaklarda birbirine isnat edilmiştir. Bu isnatlar şairlerin muasır ve mahlastaş olmalarından kaynaklanmıştır. Bununla birlikte divançesinde "Firkat-nâme" başlıklı bir şiiri bulunan Halîlî-i Mar'âşî'nin Firkat-nâme adlı müstakil bir eserinin de olması mümkündür. Bu ihtimal çerçevesinde araştırmalarımız sürmektedir.

D. EDEBÎ ŞAHSİYETİ

XVI. asır mutasavvıfî divan şairlerinden Halîlî-i Mar'âşî (öl.: H 998/M 1589-90)'nin günümüze birçok eseri intikal etmiştir. Halîlî'nin eserleri dinî-tasavvufî ve ahlakî muhtevada eserlerdir. Yukarıda anılan mensur iki

küçük risale (Tasavvuf ve Ahlak Risaleleri) dışındaki bütün eserleri manzumdur

İfade edildiği üzere Halîl-i Mar'âşî'nin en belirgin vasfı mutasavvıf bir şair olmasıdır. Şairin divançesinde, silsilesi bulunmaktadır (Alıcı, 2010: 53-62) . Silsileye göre Halîlî Efendi, Halveti tarikatına müntesipdir. Mürşidi ise Ahmed-i Rûmkal'avî'dir.

Ba'dehû Ahmed tulû' itdi tamâm ey mehlîkâ
Zulmetin ırdı kulûbun gün gibi virdi ziyâ

Halvet ü uzletde fânî itdi vârin mutlakâ
Ol fenâ-ender-fenâ içre bekâ buldı bekâ

Ayıntâb içre velî Rûmkal'adandur sabıkâ
Pîrümüzdürler görindi ahd ü teslîm ü rızâ (Alıcı, 2010: 61-62)

Muhtelif kayıtlarda mürşit/şeyh olarak anılan Halîl-i Mar'âşî, Silsile-nâme'nin müteakip bölümünde kendisini şöyle anmaktadır:

Cümle bunların kapusunda Halîlîdür gedâ
Âsitânı seglerinden itmesün Mevlâ cüdâ (Alıcı, 2010: 62)

Tasavvufî anlayışta mürşitlerin silsilesi olur. Mürit, mürşidinin silsilesini bilir ama silsilede müridin adı geçmez. Beyitten hareketle Halîl-i Mar'âşî'nin Ahmed-i Rûmkal'avî'den sonra postnişin olduğunu söylemek mümkündür.

Halîl-i Mar'âşî'nin divançesindeki şiirlerinin hemen hepsi dinî-tasavvufî muhtevalıdır. Birer başlık altında yazılan divançedeki şiirlerin her biri dinî-tasavvufî edebiyatın nazım türü mahiyetindedir. Divançe-i Halîlî, şu nazım türlerini ihtivâ etmektedir: **Münacat, methiye, tahiyât, silsile-nâme, du'â-nâme, pend-nâme, derviş-nâme, terğîb-nâme, tehdîd-nâme, recâ-nâme, firkat-nâme, mecnûn-nâme, istimdâd-nâme, efgân-nâme, hac-nâme, hicrân-nâme, vedâ'-nâme, girye-nâme, tazarru'-nâme, geşt-nâme, hayret-nâme, feryâd-nâme, nasihat-nâme, fikr ü zikr-nâme ve hikmet-nâme**. Divançenin bazı nüshalarında yer alan **Etvâr-ı Seb'a** ile birlikte Divançe-i Halîl-i Mar'âşî'nin dinî-tasavvufî nazım türleri bakımından örnek

gösterilebilecek zenginlikte olduğunu söylemek mümkündür. Şairin bu man-
zumeden olarak **Dervîş-nâme** ve **Tehdîd-nâme** başlıklı şiirleri şöyledir:

Dervîş ölmezden öndin öl rızâ-yı Hakka budur yol
Tecellîde tesellî bul eger dervîş isen dervîş

Dilerse cânı cânânun belâdan dönme vir cânun
Unutma ahd ü peymânun eger dervîş isen dervîş

Hudâ her yirde hâzır bil kulûba cümle nâzır bil
Sınuk dillerde nâzır bil eger dervîş isen dervîş

Gönül yıkmaga kasd itme yola a'mâ gibi gitme
Megesle mûrı incitme eger dervîş isen dervîş

Sözünü lutfilen söyle yüzünü hâk-i râh eyle
Dime şu şöyle bu böyle eger dervîş isen dervîş

Harâbâtîye hôr bakma özünü odlara yakma
Sakın hiç bir gönül yıkma eger dervîş isen dervîş

Sözün benlikle feth itme özün yirmekle medh itme
Adûmı dahi kadh itme eger dervîş isen dervîş

Elin öp kim seni dögse du'â eyle sana sögse
Gurûr itme seni ögse eger dervîş isen dervîş (Alıcı, 2010: 84-85)

*

Kâfir olmaz mı şular kim derd-i Mevlâsız geçer
Onmasun âlemde ol ser kim bu sevdâsız geçer

İrmeye dermân-ı ışka aklı her kim tergamez
Olmaya Mecnûn şular kim ışk-ı Leylâsız geçer

Kûh-ı gamda tatmayan cân acısın Ferhâdveş
Bunda ol Şîrîn gibi zülf-i semensâsız geçer

Gel enelden gin yüri da'vâyı ko Mansûr gibi
Ârif oldur kim cihân dârında da'vâsız geçer

Nâle kılma su gibi her mâni'-i rehden gönül
Âşık oldur vâdi-i ışık içre şevkâsız geçer

Tan mı cân atsa Halîlî nâr-ı ışık şevkıla
Gördüğün pervâneveş yanmakta pervâsız geçer (Alıcı, 2010: 89)

Nazım türleri açısından oldukça zengin olan Divançe-i Halîlî, maalesef nazım şekilleri açısından aynı zenginliğe sahip değildir. Divançe-i Halîlî-Mar'aşı toplam 720 beyit 1 mısradır. Divançede en çok kullanılan nazım şekli gazeldir.

Halîlî, bütün şiirlerinde aruz veznini kullanmıştır. Nazım şekillerinde olduğu gibi şairin kullandığı aruz kalıpları da sınırlıdır. Halîlî, şiirlerinde en çok "Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilâtün/Fâ'ilün" ve "Mefâ'ilün/Mefâ'ilün/Mefâ'ilün/Mefâ'ilün" kalıplarını kullanmıştır.

Dilinde yer yer Eski Anadolu Türkçesi özellikleri görülen Halîlî, divan şiirinin sanat telakkisine ve bu şiirin lügatine vâkıf bir şairdir. Bu bağlamda, Divançe-i Halîlî-i Mar'aşı sade Türkçe ile yazılmış, birçok ahenktar ve manidar şiir ve beyti ihtivâ etmektedir.

Kankı serde olmasa sevdâ-yı derd-i ışık-yâr
Ser sanurdum ey dirîgâ tende ol bir bâr imiş

Yıkduğı yapmag imiş gâh yapduğı yıkmag imiş
Yapmag u yıkmakda gâhî özge ma'nâ var imiş (Alıcı, 2010: 87)

*

Kâmetün gördi çemende serviler âzâd iken
Turdılar benden gibi karşunda ey âlî-cenâb

Lebleründen şerm idüp benzi kızardı goncanun
Ârızundan utanup dökdi izârından gül-âb (Alıcı, 2010: 52)

Âh kim dertden halâs olmagı sanmışdum devâ
Bildüm âhir kim devâ memdûd-ı derd-i yâr imiş (Alıcı, 2010: 88)

*

Yârini yarın görenler gördiler yârin bugün
Yarın anda görmeyenler görmedi yârin bugün (Alıcı, 2010: 67)

Halîlî'nin dinî-tasavvufî vadide yazdığı âşıkane ve hikemi şiirleri oldukça orijinal ve dikkat çekicidir. Onun divançesindeki **Hayret-nâme** başlıklı gazeli hem şiiriyet hem de tasavvufî aşkıta ulaştığı noktayı terennüm etmesi bakımından çok güzel bir örnektir.

Hum-hânedede derdünle hem-hânelik elvirdi
İşk câmını nûş itdüm mestânelik elvirdi

Dil-şâd olayın dirken gam küncine tuş oldum
Âbâd olayın dirken vîrânelik elvirdi

Senden beni vâveylî dûr itdi felek hayli
Gel yit bana a Leylî dîvânelik elvirdi

İşk irdi bana Hakdan geçdüm karadan akdan
Kendümden vü bu halkdan bîgânelik elvirdi

Sır zâhir olup dilde zıdlık türedi ilde
Her meclis ü mahfilde efsânelik elvirdi

Ol sır ki nihân içre keşf oldı ayân içre
Rûsvây-ı cihân içre bir dânelik elvirdi

Ta'n itme Halîlîye olmuş diyü ser-gerdân
Kim şem'-i ruhun gördi pervânelik elvirdi (Alicı, 2010: 114)

Halîlî, sahip olduğu irfani bilgi ile eden eyleyenin Allah olduğunu ve O'nun yaptıklarında hikmetler bulunduğunu bilir. O'nun birini dûr, birini yâr etmesinde nice hikmet ve sırlar vardır. Elbetteki bu hikmetleri herkesin anlaması mümkün değildir.

Ekrem-i sultân-ı âlem gör ne gûne kâr ider
Kankı abdi dûr ider ya kankı abdi yâr ider

Sanma kim nâdânı mahrem eyleye ol bî-misâl
Mahzen-i irfân olursa mahrem-i esrâr ider

Kenz-i esrârı şu kul kim hıfz idüp keşf itmese
Şâh âmin eyler anı âhir hazinedâr ider

Mahrem-i esrârîken keşf itse sırr-ı şâhı kul
Başına Mansûrveş vâsi' cihânı dâr ider

Ma'rifet kavli hasen fi'li hasen hulki hasen
Uzlet ü terk ü kanâ'at sâhibin serdâr ider

Bendesî şâh-ı gayûrun ger kanâ'at itmeyüp
Nâniçün yüz tutsa gayra şâhı gâyet âr ider

Âdil ü ekrem ganînün bende-i makbûline
Sen revâdur dir misin dinseydi kesb ü kâr ider

Âsitân-ı dâr-ı ekremde şu kim hâdim ola
Nâniçün gam çekse ol tahfîf-i sâhibdâr ider

Fi'l olur kim seyyi'ât olur mukarreb eylese
Hikmeti gör kim müsâb olur anı ebrâr ider

Bu kelâm-ı icmâl ana besdür ki inkâr eylemez
Râzıkun rızka tekeffül itdügün ikrâr ider

Kim Halîle yâr olursa nârını gülzâr ider
Kim adû olsa gülistân içre câyın nâr ider (Alıcı, 2010: 118-119)

Şiirlerine yansıdığı kadarıyla Halîfî, zamanında bu hikmet ve sırları anlamayan nadanlardan çok çekmiştir. Şair, rakiplerinden gördüğü ta'n/kınama ve kötü muameleler karşısında adeta feryat etmiştir.

Bu bende'i ışık odına yanmaga komazlar
Pervâne-sıfat şem'a tolanmaga komazlar

Gülmek degül agladuguma ta'n iderler
Dil-teşne'i gözyaşına kanmaga komazlar

Mekrile elüm baglu dilüm tutgun iderler
Kanlu gibi gözyaşı boşanmaga komazlar

Zerrâk-ı cihân âşika bed-rengler iderler
Aşk ehli boyasına boyanmaga komazlar

Sâfi dil ü vâsıl geçinüp müdde'îler âh
Firkatle bu miskîni bulanmaga komazlar

Togrulugile cânı fedâ itsem o serve
Egriler inânmaz u inanmaga komazlar

Anun ki çiragını uyandura Halîfî
Erbâb-ı hased sanma uyanmaga komazlar (Alıcı, 2010: 115)

Bu derece sıkıntı çeken Halîfî, tabii olarak sadık yâr ister. Ona göre sadık yâr, her hâlünde yâr olur. Yani mutluluk vaktinde mutlu, olur, gam zamanında da gam çeker. Hülâsa her hâlünde sana yâr olur.

Yâr-ı sâdık oldurur kim ola her hâlünde yâr
Şâdılık vaktinde dil-şâd ola gamda gamgisâr (Alıcı, 2010: 76)

Sonunda ölüm olduğunu bilen Halîfî, başta kendi nefsi olmak üzere, muhataplarına; ilimle övünmemeyi, bu kul bu şah diye ayırım yapmamayı, insanlara hor bakmamayı ve karınca dahi olsa gönül yıkılmayı tavsiye eder.

Bende-i üftâdeye şâhum deyü hôr bakma kim
Hâkilen yeksân olur âhir gedâ vü şehriyâr (Alıcı, 2010: 72)

Aybunı bin kez libâs-ı fahrilen itsen disâr
Keşf ider dest-i ecel uryân olursın şermsâr (Alıcı, 2010: 70)

Mûr-ı miskîn ü meges gönlin dahi incitme kim
Yol kodı dergâhına çün her gönülden Kirdigâr (Alıcı, 2010: 72)

Dinî-tasavvufi edebiyatımızda dünyanın faniliği, vefasızlığı, kimseye kalmayacağı ve buraya konanların hep göçtüklerinden bahisle muhataplara

nasihatler verilir. Bu dünya görüşü¹³ Halîlî'nin Ravzatü'l-Îmân adlı mesnevi-sinde dile getirilir. Ravzatü'l-Îmân'ın sözkonusu bölümü “**kamî**”ların ahenktar tekrarı, sade ve samimi söylenişiyile oldukça dikkat çekicidir.

Çü bildün bu cihânda kimse kalmaz
Gidenler haşre dek bir dahi gelmez (70)¹⁴

Kamî ol seyyid-i evlâd-ı Âdem
O kalaydı cihânda kalsa âdem (72)

Kamî ol mâl u mülk ıssı Süleymân
Dağıtdı tâc u tahtın bâd-ı devrân (73)

Kamî ol Hazret-i Mûsâ-yı dâna
Kelîmu'llâh idi ber-Tûr-ı Sînâ (74)

Kamî ol Hazret-i Dâvud-ı magmûm
Ki iderdi elinde âheni mûm (75)

Kamî ol hüsn ilinün mâhî Yûsuf
Azîz-i Mısr ilinün şâhî Yûsuf (76)

Kamî ol Hazret-i Ya'kûb-ı mahzûn
Ki olmışıdı anun gözleri pür-hûn (77)

Kamî ol Hazret-i Eyyûb-ı sâbir
Yidi kurtlar niçe yıl oldı şâkir (78)

Halîlu'llâh kamî ey yâr-ı dindâr
Ana Nemrûd odı olmışıdı gülzâr (79)

---

¹³ Divan şiirinde etkili olan bu dünya görüşünü yansıtan meşhur şiirlerden birisi XIII. asır şairlerinden Ahmed Fakih'in Çarh-nâme'sidir. Kemal Ümmî Divanı'nda da bu anlayış çeçevesinde yazılmış birçok şiir vardır. Bunlar içerisinde “Der- Bî-Vefâ-yı Cihân” başlıklı “kondî göçdi” redifli şiir oldukça dikkat çekicidir (Okuyucu, 2004: 194-195; Balbaba, 2009: 296-299).

¹⁴ Beyit sonundaki numaralar Ravzatü'l-Îmân'a aittir.

Kanı Yûnus kanı İshâk u Yahyâ
Kanı Nûh u kanı Âdem ü Havvâ (80)

Kanı ol enbiyâlar evliyâlar
Kanı ol etkîyâlar asfiyâlar (81)

Ne mihnetlerle gitdi enbiyâlar
Ne zahmetler çekübdür evliyâlar (82)

Kanı ol şâh olup handân olanlar
Kanı ol fakrile giryân olanlar (83)

Kanı ol tâc u taht ıssı olanlar
Kanı ol raht u baht ıssı olanlar (84)

Kanı ol h'âce -i devrân olanlar
Kanı ol soyinup uryân olanlar (85)

Kanı ol âlim ü âmil olanlar
Kanı ol ârif ü kâmil olanlar (86)

Kanı ol müftî vü kâdı olanlar
Kanı kâfir kırup gâzi olanlar (87)

Kanı ol hayrile ihsân idenler
Kanı ol zulmile tugyân idenler (88)

Kanı dünyâya milkimdür diyenler
Kanı da'vâ-yı bâtil eyleyenler (89)

Kanı evler yapup zînet idenler
Kanı dünyâyılan şöhret idenler (90)

Kanı magrûr olup kibr eyleyenler
Fulân ibni fulânam ben diyenler (91)

Kanı ol dürlü dürlü tonlar ıssı
Kanı ol dürlü dürlü hânlar ıssı (92)

Nice güller bitüp bu bâg içinde
Çüridi âkıbet toprag içinde (93)

Kanı ol bülbül onlar tûtî diller
Kanı ol saçı sünbül yüzi güller (94)

Ne gonça bisledi gülşende eflâk
Ki itmedi anun pîrâhenin çâk (95)

Kanı oglum diyü yanan atalar
Kanı yavrum diyü tüten analar (96)

Ömür baharına hazan erince, ne gül ne de diken kalır. Sonunda padişah ile fakir kara toprak içinde yerle bir olur. Gelen geçer, toplanan dağılır; konan göçer, düzülenler bozulur. Bu menzilden niceler kondu, göçtü; bu yollardan niceler geldi, geçti. Bu dünya hayatının öñü tatlı sonu acıdır. Hasılı bütün ağızları acıtan ölüm akıllı olanlar için en güzel nasihattir.

Hazân irüp geçer ömrün bahârı
Bu gülşende ne gül kalur ne hârı (97)

Olur âhir gedâ vü şâh-ı devrân
Kara yirler içinde hâke yeksân (98)

Gelen geçer dirilenler dağılır
Konan göçer düzilenler bozılır (99)

Bu menzilden niçeler kondı göçdi
Bu yollardan niçeler geldi geçdi (100)

Öni tatlı bunun sonı acıdur
Acıdur bu ağızları acıdur (101)

Ne hâcetdür fazîhet âkılâna
Ölüm besdür nasîhat âkılâna (102)

Ravzatü'l-Îmân'ın münacat bölümü de aynı sade, samimi ve ahenktar beyitleri ile dikkat çekmektedir. Sözkonusu bölümde, şairin gerek kendisi

gerekse bütün müslümanlar için dua etmesini onun tasavvufi şahsiyetinin eserine yansımaları olarak değerlendirmek mümkündür.

İlâhî âşıkun ışkî hakkiçün
İlâhî sâdikun sıdkı hakkiçün (118)

Yetîmün gözleri yaşı hakkiçün
Garîbün bagrının başı hakkiçün (130)

İlinden ayru düşenler hakkiçün
Garîb ü sayru düşenler hakkiçün (131)

Kamu mü'minlere sen rahmet eyle
Recâsından ziyâde izzet eyle (168)

Ravzatü'l- İman, genel olarak; **İslam, iman, zekat, abdest, gusül, mesh, teyemmüm, ezan** ve **namaz** konularını muhtevîdir. Ravzatü'l- İmân İslam dinini konu alan öğretici bir mesnevidir. Dini konuları manzum olarak yazması Halîlî'nin âlim bir şair olduğunu göstermektedir. Şairin abdesti korumaya hususundaki nasihatımız şu beyitleri oldukça güzeldir:

Bugz u bühtân itme zinhâr iy cüvân
Kim bulursın her ne itsen bî-gümân (919)

Kedüne lâıyk görüp işle işi
Kim meseldür itdüğün bulur kişi (920)

Kovcılıktan kizb ü gaybetden sakın
Müfsid olma muslih ol iy ehl-i dîn (921)

Kahkaha birle gülüp lağv eyleme
Kibrilen magrûr olup söz söyleme (922)

Ta'n u dahl idüp gönül yıkma gözüm
Kendüni odlara yakma tuy sözüm (923)

Kapu kakma kim kakarlar kapunu
Yapı yıkma kim yıkarlar yapunu (924)

**Gâyetü'l-ilmî nedür dirsên gözüm
İ'tirâfû'l- cehl olupdur tuy sözüm** (926)

**Kemlik eylersen olısar ömrün az
Eylük eylersen ola ömrün dirâz** (927)

Bunlar emsâli dahi her ne ki var
İhtirâz eyle nihân u âşikâr (928)

Şol günehkâr olduğından gayrı hem
İhtimâldür dir vuzû' sınımak o dem (931)

Vâki' olsa n'eylemek evlâ dede
Âbdesti varısa tekrâr ide (932)

“Tasavvuf, edepten ibarettir.” anlayışı ehl-i tasavvuf arasında oldukça yaygın ve kabul gören bir anlayıştır. Halîlî-i Mar'âşî de aynı anlayışa sahip bir mutasavvıftır. Onun bu bağlamda, özellikle **ilim ve edep taliplerine** hitap ettiği “**edep**” şiiri, hem mana hem de şiiriyet bakımından örnek gösterilebilecek mahiyette bir şiirdir.

Gel berü iy tâlib-i ilm ü edeb
Muhtasar didüm senünçün belle hep (1003)

**Hîc yetîm olmaz yetîm-i ümm ü eb
Bil yetîm oldur ki düşdi bî-edeb** (1022)

Gel edeb öğren edeb öğren edeb
Olmak istersen eger makbûl-i Rab (1023)

Nûrdan baş üzre tâc oldı edeb
Râh-ı zulmetde sirâc oldı edeb (1024)

Lutf u ihsân u kerem oldı edeb
Kimde olsa muhterem oldı edeb (1025)

Sûret-i akl u hayâ oldı edeb
Ehl olanda bî-riyâ oldı edeb (1026)

Dâfi'-i şerr ü belâ oldu edeb
Jeng-i dil üzre cilâ oldu edeb (1027)

Kimde olsaydı temîz oldu edeb
Kimde olsaydı azîz oldu edeb (1028)

Kimde olsaydı ulu oldu edeb
Kimde olmazsa ölü oldu edeb (1029)

Kimde olsaydı velî oldu edeb
Kimde olmazsa deli oldu edeb (1030)

Kimse gönlin yıkmamak oldu edeb
Hic rızâdan çıkmamak oldu edeb (1031)

Ma'rifetle söylemek oldu edeb
Meskenetler eylemek oldu edeb (1032)

Kanda arz itsen revâ oldu edeb
Mihnet ü derde devâ oldu edeb (1033)

Gerçi nefis üzre ta'ab oldu edeb
Kurbete lâkin sebep oldu edeb (1034)

Kâr-ı kesb-i sâlikân oldu edeb
Reh-nümâ-yı reh-revân oldu edeb (1035)

Ehl-i gamda olsa şâd oldu edeb
Kimde olsa ber-murâd oldu edeb (1036)

Yâdlarda olsa yâd oldu edeb
Akrabâda yoksa yâd oldu edeb (1037)

Münkesir kalbe safâ oldu edeb
Hasteye dârü'ş-şifâ oldu edeb (1038)

Kimde olsaydı ganî oldu edeb
Kimde olmazsa denî oldu edeb (1039)

Kalb-i kâni'de gınâ oldu edeb
Ârife fakr u fenâ oldu edeb (1040)

Sâbir oldu kimde olsaydı edeb
Şâkir oldu kimde olsaydı edeb (1041)

Kimde olsaydı alîm oldu edeb
Kimde olsaydı halîm oldu edeb (1042)

Kimde olsaydı basîr oldu edeb
Kimde olsaydı habîr oldu edeb (1043)

Dil-nüvâz u dil-pezîr oldu edeb
Kimde olsa bî-nazîr oldu edeb (1044)

Muktezâ-yı dil-sitân oldu edeb
Ravza içre gülsitân oldu edeb (1045)

Yâd olur hoş tuhfekâr oldu edeb
Her dü âlem yâdigâr oldu edeb (1046)

Kâni' oldu kimde olsaydı edeb
Şâyi' oldu kimde olsaydı edeb (1047)

Âlim ü âmildürür ehl-i edeb
Ârif ü kâmildürür ehl-i edeb (1048)

Gamgisâr-ı etkiyâ oldu edeb
Yâr-ı gâr-ı asfiyâ oldu edeb (1049)

Enbiyâlar hasleti oldu edeb
Evliyâlar san'atı oldu edeb (1050)

Şefkat ü mihr ü vefâ oldu edeb
Hûy-ı hulk-ı Mustafâ oldu edeb (1051)

Kimde olsaydı imâm oldu edeb
Kimde olsaydı tamâm oldu edeb (1052)

Bî-edeblik oldu her yirde harâm
Kanda olsan bâ-edeb ol ve's-selâm (1053)

Ravzatü'l-Îmân'da manzum olarak edep/ahlak anlayışını bu şekilde dile getiren Halîlî'nin ayrıca Risâle-i Ahlak adlı mensur bir eseri daha bulunmaktadır. Halîlî'nin, ahlakın güzelleştirilmesini konu alan sözkonusu eserinde, ahlakı; Ahlâk-ı Hamîde” ve “Ahlâk-ı Zemîme” olmak üzere iki ana başlık altında ele alınmış ve bunların özellikleri maddeler hâlinde açıklanmıştır. Risâle-i Ahlak, klasik ahlak anlayışını yansıtmaması bakımından oldukça önemlidir. Tasavvuf risalesi ile birbirini tamalayan bu eserlerde Halîlî'nin irşat edici ve eğitici yönü de ön plana çıkmaktadır.

Halîlî'nin eser yazmaktan muradı insanlara faydalı olmak ve hayır dua ile anılmaktır. Bizim de hayır dua ile andığımız mutasavvıf şair bu arzusunun ifade ederken kendisine dua edeceklerine de şöyle dua etmektedir.

Du'âyıyla anılmakdur murâdum
Dahi hayrile yâd olmakdur adum (106)

Du'âyıyla Halîlî eyleyen yâd
İki âlemde olsun gamdan âzâd (107)

Du'â kılrsa bana bir yâr-ı hem-râh
Garîk-ı bahr-i rahmet kılısun Allâh (108)

Du'âma sıdkile kim dirse âmîn
Emîn eyle anı yâ Rabbi yarım (109)

METNİN ÇEVİRİ YAZISI

HAZĀ KĪTĀB-I RAVZATÜ'L- °İMĀN*

Bismi'llāhi'rraḥmāni'rraḥīm*

Mefā'īlün/Mefā'īlün/Fe'ülün

- 1 Çü oldı ism-i Ḥaḫ bu fetḫe miftāḫ
Açılır bāb-ı ma'nā dinse Fettāḫ
- 2 Ne yolda zıkr olunsa ism-i Allāh
Olur 'avn-i İllāhī anda hem-rāh
- 3 Revān oldum yola Ḥaḫ ola hem-rāh
Diyüp cān u göñüldeñ Allāh Allāh
- 4 Bu yolda gerçi yoḫ bende liyāḫat
Velī Ḥaḫdan recā itdüm hidāyet
- 5 Delālet itdügince baña Mevlā
Müyesser itdügince Rabb-i a'lä*
- 6 Yazup şer'°-i şerīf-i Muştafādan
Beyān itdüm ṫarīḫ-ı muḫtedādan
- 7 Sülük u seyri icmāl üzre iy yār
Kitāb içinde yazdum ol ḫaberdār
- 8 Kitābuñ **Ravzatü'l- °İmān**dur adı
İşit lafzı vü fehm eyle murādı
- 9 Egerçi zāhirā bu muḫtaşardur
Velī ma'c'nāda ḡāyet mu'c'teberdür

---

* TKE 23b, TKR 22b, THK 16a, MAE 25b

HAZĀ KĪTĀB-I RAVZATÜ'L- °İMĀN: -TKR, MAE 25b'de kitap adından önce "Mü'ellifüḫ Şeyḫ Ḥalīlü'l- Mer'asī Ḳaddesa'llahu Sırreḫü'l-°azīz" ifadesi ile müellifin adı yer almaktadır.

* Bismi'llāhi'rraḥmāni'rraḥīm: - TKE, THK, MAE

* 5b Müyesser: Miyesser MAE

- 10 Hākīkat gülşenidür kim tüter bũ
Çoқularsañ beri gel müşg-i ter bu
- 11 Hızān irmez bu bāguñ güllerine
Belā gelmez bunuñ bülbüllerine
- 12 Bunuñ ezhār u ešmārı dükenmez
Bunā nādān eli hergiz çoқanmaz*
- 13 Beқā bāğıdurur olmaz bu fānī
Giren buldı hayāt-ı cāvidānı
- 14 Cihān bāğında olmaz mevte dermān
Velī bu bāğa girse ölmez insān
- 15 O kim mü³mīndür itdi i^ctimādı
O kim münkirdür itmez i^ctiқādı
- 16 Bu bāguñ bāgubānı Muştafādur
Mu^callā vü müzekkā müctebādur
- 17 Velī bu bāğa her yirden girilmez
Yolından gayrı yirden hiç irilmez
- 18 Dilerseñ ravzaya tālib duḡūli
Öñüñce reh-nümā izle Resūli*
- 19 Şeri^cat kavlidür tüt Mustafānuñ
Odur “ḡablü’l-metīn”i¹⁵ aşfiyānuñ
- 20 Tārīkat fi^cilidür ol muқtedānuñ
Yürü azma uyup ardınca anuñ

---

* 12b çoқanmaz: doқanmaz TKE, TKR,

* 18b izle: eyle THK

¹⁵ “ḡablü’l-metīn”: “Sağlam ip, Kur’an, İslām dini.” (Yılmaz, 1992: 59); “ḡablu’llāh”: “Allah’ın ipi (Kur’an, İslām dīni).” (Kur’an-ı Kerim, 3/Âli İmrân-103).

- 21 Dilerseñ ma^crifet nefsiñden iy yār
İdüp seyr ü sülükı ol haberdār
- 22 Hāqīkat hālidür kân-ı şafānuñ
Hicābın ref^c iden bildi sivānuñ
- 23 Hicābı ^caqlilen gitmez sivānuñ
Gider ^cişqile yār olsañ Hudānuñ
- 24 Hāqīkat zevke rāci^c hāle dirler
Bürāder şanma kı̄l u kı̄le dirler *
- 25 Velī bu deñlü var kim kı̄abil erler
^cİbādetden murādı fehm iderler
- 26 Gel imdi ^caqluñı cem^c eyle iy yār
Naşihatdan haberdār ol haberdār *
- 27 Dilerseñ cevheriden dürr-i şehvār
Kulaq tut kı̄atre-i pende şadefvār
- 28 Nedür halk olduğından bil murādı
İşit bu bendeden kı̄l i^ctimādı
- 29 Seni şanma yaratdı Ferd-i biçün
Hemān ^ciş u temāşā itmekiçün
- 30 Hudāyı bilmege halk olduñ iy yār
Nedür bilmek gel imdi ol haberdār
- 31 Bilen nefsin bilür cānā Hudāyı
O kim bilmez cüdāyīdür cüdāyī
- 32 Cüdāyī olma iy hūrī cüdāyī
Hudāyī ol gözüm nūrı Hudāyī *

---

* 24b Bürāder: Bürāzer MAE

* 26 - THK

* 32 - THK

- 33 Eger sen bunda bilmezseñ Hüdâyı
Dü-°alemdede cüdâyısın cüdâyı*
- 34 Eger bilmek dilerseñ Rabbüni var
°İbâdet eyleyüp nefsün bil iy yâr*
- 35 Ne vech üzre bilür nefsin °azîzân
Anı mücmel işit zıkr itdüm iy cân
- 36 Yaķını üçdürür ehl-i yaķinün
Yaķın ol ehline olsun yaķinün
- 37 Biri °ilme'l-yaķın oldu bürâder
İşitmekle degül görmek berâber
- 38 Biri °ayne'l-yaķın iy ehl-i tedbîr
Velî görmekle zevķ itmek degül bir
- 39 Biri haķķa'l-yaķın oldu muhaķķaķ
Mezâķı ehl-i zevķün eyledi taķ
- 40 Tecellâyı daħi üç kısım iderler*
Tecellîde tesellî bulan erler
- 41 Muķaddem olana ef°âli dirler
Mükemmiller muhaķķık ehl-i sırlar
- 42 İkinciye tecellâ-yı şıfâtı*
Üçüncide tecellî ide zâtı
- 43 Tecellânuñ hicâbı ğaym-ı ğayrı*
Gider gözden hicâbı eyle seyri

---

* 33. beyit MAE'de 34. beyit.

* 34. beyit MAE'de 33. beyit.

* 40a Tecellâyı: Tecellâ'ı MAE//40b Tecellîde: Tecellâda THK, MAE

* 42a tecellâ-yı: tecellî-yi TKR

* 43a Tecellânuñ: Tecellînüñ TKR, THK

- 44 Gel imdi itme ihmāl ey qarındaş
Yarāguñ gör yarāguñ şağiken baş
- 45 Olursañ bu țarīķ üzre mülāzım
Saña bir reh-nümā °ādetde lāzım
- 46 Gözün yaşın şular gibi revān it
Dögün taşlarla feryād u fiğān it
- 47 Fiğān u nāleden hıç olma hālī
Aķıt sil gibi gözden eşk-i alı*
- 48 Dökerseñ gözleründen eşk-i gülgün
Döker ağızuñ şadefveş dürr-i meknün
- 49 Eger °aķluñ direrseñ iy perī-şān
İki °ālemde olmazsın perīşān
- 50 İki °ālemde olursın perīşān
Eger °aķluñ direrseñ iy perī-şān*
- 51 Bulup bir kāmili ol bendesi var
Ķabüle sa°y idüp ol bendesi var
- 52 Gezüp bir reh-nümā iste der-ā-der
Velī her kimseye uyma bürāder
- 53 Bu yolda er geçinen hep er olmaz
Ķamu reh-ber geçinen reh-ber olmaz
- 54 Bir er bul kim anuñ misk gibi nāmı*
Mu°atțar itmiş ola hāşş u °āmı
- 55 Hemān °āmm içre olsa şol ki meşhūr
Yaķın olan aña Hāķdan olur dūr

---

* 47b sil: siyl TKR, THK

* 50 - THK

* 54a misk: müşg THK

- 56 Anı bul kim ola hâşş içre maḳbûl
Anı bulan bulur anı anı bul
- 57 Bulıcaḳ kāmili n'itmekdürür kâr
Saña ğâyetde lâzımdur bil iy yâr
- 58 Muḳaddem tövbe eyle şâdıḳâne
Girüp meydân-ı ıṣṣa ʿaşıḳâne
- 59 Ferâğat eyle meyl-i mâ-sivâdan
Geçüp iy bü'l-heves cümle hevâdan
- 60 Anı sulṫân bilüp ol bendesi var
Ne emr itse hilâfın itme zinhâr
- 61 Rızâsı kāmılün maʿnide iy yâr
Rızâsıdur Hudânuñ ol haberdâr
- 62 Eger bilmek dilerseñ Rabbün iy yâr
Rızâsın gözle dâ'im pîrünün var
- 63 Tut emrin pîrünün itme hilâfın
İşitme münkirün lâf u güzâfın*
- 64 Sülük u seyr idüp bul şol kemâli
Ki olmaya anuñ hergiz zevâli
- 65 Düriş fevḳa'l- ʿulâya iy qarındaş*
Ayaḳda ḳalmayığör şağiken baş
- 66 Bürâder furşatı fevt itme zinhâr
Elünde ihtiyârün variken var
- 67 Geçüp şerden ḳazan ḳayrile bir ad
Olasın tâ-ḳıyâmet ḳayrilen yâd†

---

* 63b lâf u: lâf THK

* 65a Düriş: Dürüş TKR

* 67b ḳayrilen: ḳayrile TKE

- 68 Şular kim olmadılar hayrilen yād
Olar yarından oldu cākıbet yād
- 69 Gider dilden ğurūrı tımtırakı*
Bilürsin kim muqarrerdür firākı
- 70 Çü bildün bu cihānda kimse qalmaz*
Gidenler haşre dek bir daği gelmez
- 71 Gelen gezer qonan göcer bu yurda
Yarağun gör budur cādet bu yirde
- 72 Qanı ol seyyid-i evlād-ı Ādem
O qalaydı cihānda qalsa ādem
- 73 Qanı ol māl u mülk ıssı Süleymān
Dağıtdı tāk u tahtın bād-ı devrān
- 74 Qanı ol Hāzret-i Mūsā-yı dānā
Kelīmu'llāh idi ber-Tūr-ı Sīnā
- 75 Qanı ol Hāzret-i Dāvud-ı mağmūm
Ki iderdı elinde āheni mūm
- 76 Qanı ol hūsn ilinūñ māhı Yūsuf
cAzīzi Mışr ilinūñ şāhı Yūsuf*
- 77 Qanı ol Hāzret-i Yaqūb-ı maḥzūn
Ki olmışıdi anuñ gözleri pūr-hūn*
- 78 Qanı ol Hāzret-i Eyyüb-ı şābir
Yidi qurtlar niçe yıl oldu şākir

---

* 69a tımtırakı: tımtırakı MAE

* 70a cihānda: cihāna TKE, TKR, MAE

* 75. beyit THK'de 76. beyittir.

* 76. beyit THK'de 77. beyittir.

* 77. beyit THK'de 75. beyittir.

- 79 Hālīlu'llāh ƙanı ey yār-ı dīndār *
Aña Nemrūd odı olmışdı gülzār *
- 80 Ƙanı Yūnus ƙanı İshāk u Yaḥyā
Ƙanı Nūḥ u ƙanı Ādem ü Ḥavvā
- 81 Ƙanı ol enbiyālar evliyālar
Ƙanı ol etƙiyālar aşfiyālar
- 82 Ne miḥnetlerle gitdi enbiyālar
Ne zaḥmetler çekübdür evliyālar
- 83 Ƙanı ol şāh olup ḥandān olanlar
Ƙanı ol faƙrile giryān olanlar
- 84 Ƙanı ol tāc u taḥt ıssı olanlar
Ƙanı ol raḥt u baḥt ıssı olanlar
- 85 Ƙanı ol ḥ'āce -i devrān olanlar *
Ƙanı ol şoyınup °uryān olanlar
- 86 Ƙanı ol °ālim ü °āmil olanlar
Ƙanı ol °ārif ü kāmīl olanlar *
- 87 Ƙanı ol müftī vü ƙādı olanlar
Ƙanı kāfir ƙırup ġāzi olanlar *
- 88 Ƙanı ol ḥayrile iḥsān idenler
Ƙanı ol zūlmile tuġyān idenler
- 89 Ƙanı dünyāya milkimdür diyenler
Ƙanı da°vā-yı bāṭıl eyleyenler

---

* 79b olmışdı: oldı THK

* 85a ḥ'āce: ḥoca TKE, TKR, MAE

* 86. beyit THK'de 87. beyittir. 86b °ārif ü kāmīl: kāmīl ü fāzīl THK

* 87. beyit THK'de 86. beyittir.

- 90   Kanı evler yapup z̄inet idenler
          Kanı dünyāyılan ş̄ohret idenler*
- 91   Kanı mağrūr olup kibr eyleyenler
          Fūlān ibni fūlānam ben diyenler*
- 92   Kanı ol dürlü dürlü tonlar ıssı
          Kanı ol dürlü dürlü h̄ānlar ıssı*
- 93   Nice güller bitüp bu bāğ içinde
          Çüridi °ākıbet toprağ içinde*
- 94   Kanı ol bülbül onlar tūtī diller
          Kanı ol saçı sünbül yūzi güller*
- 95   Ne ğonça bisledi gülşende eflāk
          Ki itmedi anuñ pirāhenin çāk
- 96   Kanı oğlum diyü yanan atalar
          Kanı yavrum diyü tüten analar
- 97   Hızān irüp geçer °ömrüñ bahārı*
          Bu gülşende ne gül çalur ne h̄ārı
- 98   Olur āh̄ir gedā vü şāh-ı devrān
          Kara yirler içinde h̄āke yeksān
- 99   Gelen geçer dirilenler dağılur*
          Konan göçer düzilenler bozılur

---

* 90b dünyāyılan: dünyāyıla MAE

* 91b Fūlān ibni fūlānam: Fūlānı bin fūlānam TKE, MAE

* 92b h̄ānlar: h̄ūnlār TKE, TKR, MAE

* 93b toprağ: toprak TKR

* 94b saçı: saçı TKE, MAE

* 97a geçer: ğiçer TKR

* 99a geçer: gicer TKR

- 100 Bu menzilden niçeler kōndı göçdi
Bu yollardan niçeler geldi geçdi
- 101 Öñi tatlu bunuñ soñı acidur*
Acidur bu ağızları acidur
- 102 Ne hācetdür faẓīhet °ākılāna
Ölüm besdür naşīhat °ākılāna
- 103 Yiter bunca sözi kesdüm burada
Şürü° itdüm işit aşl-ı murāda
- 104 Velī sizden ümīdüm var °azizān*
Ne naqş olur kerem kılsa kerīmān
- 105 Ümīd olan budur kim eyledüm yād*
Kulaq tıtanlar olsun °ākıbet şād
- 106 Du°âyıla añılmağdur murādum*
Daği hayrile yād olmağdur adum
- 107 Du°âyıla Halīli eyleyen yād
İki °ālemdede olsun ğamdan āzād*
- 108 Du°ā kılsa baña bir yār-ı hem-rāh
Ġarīq-ı baħr-i raħmet kılsun Allāh
- 109 Du°āma şıdķile kim dirse āmīn
Emīn eyle anı yā Rabbi yarın

---

* 101a tatlu: datlu TKE, TKR//101b ağızları: boğazları TKE, MAE

* 104a ümīdüm: ümīzüm TKE, TKR, MAE

* 105a ümīd: ümīz TKE, TKR, MAE

* 106a Du°âyıla: Du°āile TKR

* 107b olsun ğamdan: ğamdan olsun THK

Fî Beyân-ı Münâcât-ı İlähî*

- 110 İlähî ism-i zâtuñ vaḥdetiçün
Hem esmâ-i şıfâtuñ izzetiçün
- 111 İlähî ism-i maṭlûbuñ ḥaḳḳiçün
İlähî ḥubb-ı maḥbûbuñ ḥaḳḳiçün
- 112 Anuñ evlād u aḥbâbı ḥaḳḳiçün
Mu^cazzez âl u aḥḥâbı ḥaḳḳiçün
- 113 Çehâr-yâr-ı muşaddıklar ḥaḳḳiçün
Müdeḳḳıklar muḥaḳḳıklar ḥaḳḳiçün
- 114 Kâmu etbâ^c u evvâcı ḥaḳḳiçün
Felekler üzre mi^crâcı ḥaḳḳiçün
- 115 İlähî enbiyânuñ cümlesiçün
İlähî evliyânuñ zümresiçün
- 116 Melekler izzetiçün yâ İlähî
Felekler ḥürmetiçün yâ İlähî*
- 117 İlähî aşfiyâlar izzetiçün
İlähî etḳiyâlar ḥürmetiçün
- 118 İlähî ʿâşıḳuñ ʿışḳı ḥaḳḳiçün
İlähî şadıḳuñ şıdḳı ḥaḳḳiçün
- 119 Kelâmün izzetiçün yâ İlähî
Selâmuñ ḥürmetiçün yâ İlähî
- 120 İlähî enbiyânuñ merḳadiçün
İlähî evliyânuñ meşhediçün

---

* TKE 28b, TKR 26b, THK 19b, MAE 30a,

Fî Beyân-ı Münâcât-ı İlähî: Münâcât MAE

* 116 – THK. 116b ḥürmetiçün: izzetiçün TKE, TKR

- 121 İlāhī Ka^cbe vü ^cumre haqqıçün
Aña her yıl varan zümre haqqıçün
- 122 İlāhī Kūbbe-i Şahrā haqqıçün
İlāhī Mescīd-i Aqşa haqqıçün*
- 123 İlāhī cennet ü hūruñ haqqıçün
Semāda Beyt-i Ma^cmūruñ haqqıçün
- 124 Mübārek kıldıguñ yirler haqqıçün
Kamu mestūr olan sırlar haqqıçün
- 125 İlāhī Levh-i Maḥfūzuñ haqqıçün
Hem anda remz ü mermūzuñ haqqıçün*
- 126 Kamu ^cilm ehlinüñ ^cilmi haqqıçün
Kamu ḥilm ehlinüñ ḥilmi haqqıçün
- 127 Kamu şābirlerüñ şabrı haqqıçün
Kamu şākirlerüñ şükri haqqıçün
- 128 Seni teḥvīd iden kullar haqqıçün
Seni zıkr eyleyen diller haqqıçün*
- 129 Yoluñda sāliküñ rāhı haqqıçün
Şu mazlūm olanuñ āhı haqqıçün*
- 130 Yetīmüñ gözleri yaşı haqqıçün
Garībüñ bağıruñ başı haqqıçün
- 131 İlinden ayru düşenler haqqıçün
Garīb ü şayru düşenler haqqıçün

---

* 122. beyit TKR'de derkenardır.

* 125b remz ü mermūzuñ: remz-i mermūzuñ TKR, THK, MAE ???

* 128 - THK.

* 129b mazlūm olanuñ: mazlūmlaruñTHK

- 132 Mücâvirler ھاqqıçün yâ İlähî
Müsâfirler ھاqqıçün yâ İlähî
- 133 Du^câ-yı müstemendânuñ ھاqqıçün
Devâ-yı derdimendânuñ ھاqqıçün
- 134 Ğazâ kılanlaruñ ھاqqı İlähî
Şehîd olanlaruñ ھاqqı İlähî
- 135 Qabül olan du^câlar ھاqqı yâ Rab
Qamu derde devâlar ھاqqı yâ Rab
- 136 Elüm acdum yüzüm tıtdum qapuña
Revâ eyle du^câ kıldum tapuña
- 137 Qabül eyle qulıñam pâdişâhum
Qaçup geldüm ma^câf eyle günâhum
- 138 Şıgındum saña kim sensin İlähum
Ğarîbem kim hemân sensin penâhum
- 139 Qapuñdan Ğayrı yoqdur varacağum
Tapuñdan Ğayrı yoq yalvaracağum
- 140 Şu kim tapuña kıldı i^ctimâdı*
Muqarrer ھاşıl oldı her murâdı
- 141 Teveccüh eyledüm dergâhuña çün
Hidâyet qıl baña iy Ferd-i Bî-çün
- 142 Muqırram eyledüm bî-ğadd günâhı
Kerîmsin qıl kerem ^cafv it İlähî
- 143 Bağışla bendeñüñ cürm ü ھاşâsın
Ki sen ehl-i kerem ehl-i ^caşâsın

---

* 140a Şu: Şular TKE, TKR, MAE

- 144 Egerçi bizde çokdur cürm ü ʿiṣyān
Senüñ adınđdur Deyyān u Raḥmān
- 145 Tamām olmayanuñ işi ḥaṭādur
Tamāmuñ ʿādeti luṭf u ʿaṭādur
- 146 Bağışla yā İlāhī her günāhum
Kerem kı l yoḥsa artar her gün āhum*
- 147 İlāhī mürġ-i cāna bu kafesde
Muḳārin kı l yaḳınüñ her nefesde
- 148 Ḥayātumda budur yā Rab suʿālüm
Muvāfiḳ kı l rızāña cümle ḥālüm
- 149 Uçınca mürġ-i rūḥum bu kafesden
Muṭahhar eyle yā Rab her hevesden
- 150 Muḳārin eyle rūḥ-ı evliyāya
Muşāhib eyle rūḥ-ı aşfiyāya
- 151 Resülün kabri ḥaḳkıçün İlāhī
ʿAzāb-ı kabrimüz ʿafv it kemā-hī*
- 152 Muṭahhar rūḥ-ı pākiçün Resülün
Münevver kabri ḥākiçün Resülün*
- 153 Bizi yā Rab Ḥabībün birle neşr it
Hem anuñ āl u evlādıyla ḥaşr it
- 154 Şefīʿ it bize yā Rab Muşṭafāyı
Muʿallā vü müzekkā müctebāyı
- 155 Suʿāl itme günāhımız kapuñda
Utandırma bizi yā Rab ṭapuñda

---

* 146b yoḥsa: yoḳsa TKE

* 151b ʿAzāb-ı kabrimüz ʿafv it kemā-hī: Münevver kabri ḥākiçün İlāhī THK

* 152 – THK, MAE

- 156 Çü va^cdeñ müşrikün ğayrına zâhir
Olubdur maġfired kılmaġa âhir
- 157 Bi-ĥamdi'llah muvaĥĥid kullarınuz
Ķapuñ dilencisi yoĥsullarınuz
- 158 Umaruz luġf-ı tâmuñ yâ İlâhî
Ki sensin ^câlemün püşt ü penâhı
- 159 Daĥi “lâ-taknatû”¹⁶ didün muĥaĥkaĥ
Umaruz yâ İlâhî ^cafv-ı muġlak
- 160 İlâhî kıl Ĥabîbün hem-civârı
Daĥi eyle Ķarîn-i çâr-yârı*
- 161 Mu^cazzez kıl maĥâm-ı evliyâda
Mükerrem kıl maĥâm-ı aşfiyâda
- 162 Müyesser kıl tecellâ-yı cemâlün
Mü³ebbed kıl bize yâ Rab vişâlün
- 163 Hem olsun vâsiņasuz her ĥiġabuñ*
Müyesser olmasun herġiz ^citâbuñ
- 164 Ne tıydum sırlarunñdan yâ İlâhî
Ki ^carż idem saña anı kemâ-hî*
- 165 Ķulaklar işidüp göz görmedüġin*
Daĥi ^caĥl u ĥayâlât irmedüġin

---

¹⁶ “lâ-taknatû min-Rahmeti'llâh”: “Allah'ın rahmetinden umudunuzu kesmeyiniz.”
(Kur'an-ı Kerim, 39/Zümer - 53).

* 160b çâr-yârı: çârı-yârı MAE

* 163a vâsiņasuz: vâsiņasız TKR, MAE

* 164b anı: ĥâlüm THK

* 165a görmedüġin: görmedigin TKE, TKR, MAE // 165b irmedüġin: irmedigin TKE,
TKR, MAE

- 166 Müyesser kıl bize yâ Rabbi anı
Kamu mü'minler ile câvidanı
- 167 Daği şunlara vir cennet kuşürin*
Kitâbuñ açmaya yâ Rab kuşürin
- 168 Kamu mü'minlere sen rahmet eyle
Recâsından ziyâde izzet eyle*
- 169 Du'âsında Hâlîli hem iden yâd*
Cehennem âteşinden olsun âzâd
- 170 Bu niyyet üzre kim kılsa du'âyı
Şeffî' itsün aña Hâk Muştafâyı

Bâbu Fî-Beyâni'l-İmân*

Fâ' ilâtün/Fâ' ilâtün/Fâ' ilün

- 171 Gel berü iy bende-i Raḥmân olan
Cân u dilden şâlib-i 'imân olan
- 172 İ'tikâd eyle ki birdür ol İlâh
Hem Muḥammeddür resûli ol agâh
- 173 Hem melekler ḥaḫdur iy ehl-i ḥayâ
Ḥaḫdurur hem i'tikâd it enbiyâ
- 174 Ḥaḫdurur Ḥaḫkuñ kitâbı bi't-tamâm
Ḥaḫdurur hem emr ü nehyi iy hümâm

---

* 167 MAE'de der-kenardır. 167b yâ Rab: anuñ THK

* 168b Recâsından: Recâmuzdan TKE, TKR, THK

* 169a hem iden: eyleyen THK

* TKE 31a, TKR 30a, THK 21a, MAE 32b,

Bâbu Fî-Beyâni'l-İmân: Bâb-ı Fî-Beyâni'l-ân TKR, Bâb-ı Fî-Beyâni'l- İmânTHK,
Bâbü'l-İmân MAE

- 175 H ayr u Şer H ağdandırur iy ehl-i d n *
Őerre yok l kin r z sı key Őađın
- 176 Hem  ader h ağdur vel  kılma su al
Emre ya ni t bi  ol itme cid l
- 177 Hem  az b-ı  abre inan iy p ser *
İ tik d it hem  iy met  opisar
- 178 İ tik d it bu  lenler diril r
Hem h s b olup ter z   urilur
- 179  ıl Őr ta it tik d iy mutta ı
Hem cehennem h ağdurur varur Őa ı
- 180 H ağdurur h v -ı Mu ammed Mu tafa
Andan i enler olur ehl-i Őafa
- 181 Hem Őefa at h ağdur A medden ola
Her kişi itd ğini anda bula
- 182 İ tik d it h ağdurur H uld-ı Ber n
T -ebed anda  alurlar h lid n
- 183 Hem tecell -yı İl h  h ağdurur
Bunda g renler yine anda g r r

B b-ı F -Bey ni'l-İsl m *

- 184 Gel ber  iy s  il-i İsl m-ı d n
Şartı-ı İsl mı ŐiŐ biŐd r hem n

---

* 175a ehl-i d n: ehl-i ya ın THK

* 177a p ser: p ser MAE

* TKE 32a, TKR 21a, THK 21b, MAE 33a

B b-ı F -Bey ni'l-İsl m: B b 'l-İsl m MAE

- 185 Tañrı birdür kıl şehâdet ey şabî
Hem Muhammeddür kuli hem haq nebî
- 186 Bâliğ olsañ farz olur şavm u namâz
Kâdir olmağda zekât u hem hicâz
- 187 Ger nişâba mâlik olsañ vir zekât
Bil nişabuñ aşlını hem bul necât
- 188 Artuğ olsaydı havâyicden dedem
İki yüz dirhem gümüşden biş direm
- 189 Ger yigirmi olsa mişkâl-i zeheb
Vir bucuğ mişkâlini çekme ta^cab
- 190 Şatılanında kumâşuñ iy h^vâce^{*}
Haq Te^câlâ emrini diñle nice
- 191 Ger bahâ^oı altuna tut ger gümüş
Enfa^cın lâkin faķire vir dimiş
- 192 Biş devede bir koyundur vir anı
Bir țana otuz baķarda ey ğanî
- 193 Kırk koyunda ya keçide birisi
Yok kuzusunda didiğüm irisi
- 194 Kıymeti taşlarda yoķdur bil zekât^{*}
Dir İmâm-ı A^czam kezâlik bağlu at
- 195 ^cÖşür vâcibdür taħılta iy dedem
Şol şusuz yirde biten panbuğda hem^{*}
- 196 Hem yimişde hem ^caselde iy ^camû
Bunlar emşâlinde vardur bil kamû

---

* 190a h^vâce: hoca TKR

* 194a taşlarda: daşlarda TKE

* 195b şusuz: şusuz MAE

197 Lâzım olmaz dönmeince yıl tamâm
Şol °öşürden ğayrılarda ve's-selâm*

Bâb-ı Fî- Beyân-ı Edebü'l-Ĥalâ*

198 Her kaçan âb-ĥâneye başsañ ħadem*
Şol ayağuñ ilerü baş iy dedem

199 Dâĥil olduħda ĥalâya iy dilir
Şerr-i şeytândan ta°avvüz ide dir*

200 Hem duĥûlüñde ĥalâya iy ulu
Olmasun âyet bileñce yazılı*

201 Olmasun hem ism-i Ĥaħ sende ğözüm
Ger zarûrî oluriseñ yoħ sözüm*

202 İtme efşân kimseye ħarşu velî
Ört başuñ olsañ zarûrî bil yolu

203 Ğâiğ itme ğörilür yirde şaĥın
Ger zarûrî eyleriseñ örtesin*

204 İtme efşân yollar üzre iy emîn
Hem ħubür üzre yazuħdur key şaĥın

205 İtme efşân mescide aħreb şaĥın
Mescide taĥfîf olur iy ehl-i dîn

---

* 197b ğayrılarda: ğayrılardan THK

* TKE 32a, TKR 31b, THK 22a, MAE 33b

Bâb-ı Fî- Beyân-ı Edebü'l-Ĥalâ: Bâb-ı Fî- Beyân-ı Edebü'l-Ĥ[...] THK, Bâbu Fî-
Beyân-ı Edebü'l-Ĥalâ MAE

* 198a kaçan âb-ĥâneye: kaçan kim ĥâleye THK

* 199. beyit THK'de 200. beyittir.

* 200. beyit THK'de 199. beyittir. 200a Hem duĥûlüñde: Dâĥil olduħda THK/200b
bileñce: yanıñca THK

* 201b oluriseñ: olurise THK

* 203b eyleriseñ: olurısañ MAE

- 206 Aya güne karşı efsân itmegil
Eñsesin hem itmeye dir bellü bil
- 207 İtme efsân kıbleye karşı şakın
Arduñı hem kıbleye itme o ħin
- 208 Kimsenüñ gölgesine bevl eyleme
Bevl iderken kimseye hem söyleme
- 209 Taşra baş çıksañ ħalādan şāguñı
Ya^cni tāħir eyle şol ayaġuñı
- 210 Bevl ü ġāit itme tāħir şuya dir
Ol beşir ü ol nezir ü ol ħabir
- 211 Her kaçan kim ħacetün olsa tamām
Çık ħalādan Ĥaġġa şükr it ve's-selam

Der-Beyān-ı İstincā*

- 212 Bil toġuz vech üzre istincā daħi
Gel senünçün zıkr olundı iy aħi*
- 213 Tis^canuñ bil dördi farz oldı gözüm
Birisi vācibdürür belle sözüm
- 214 Hem biri sünnet anuñ iy baħtılı*
Müsteħabdur birisi iy sevgilü
- 215 İhtiyāendür birisi iy hümām
Toġuzuncı bid^cat oldı ve's-selām
- 216 Farz olan dördi muġaddem söyledüm
Hep ^cale't-tertib işit zıkr eyledüm

---

* TKE 33a, TKR 32a, THK 22b, 34b MAE
Der-Beyān-ı İstincā: Fı Beyān-ı İstincā MAE
* 212b Gel: Kim THK
* 214a baħtılı: baħtulu TKR

- 217 Bir cenābetden ʃahāret iy aḫi
°Avretüñ ḫayzı ōñında bir daḫi
- 218 Hem biri ba°de'n-nifās iy bü'l-heves
Kırk güne dekdür nihāyet sözi kes
- 219 Hem ğalīz olan necisde iy püser
Zā'id olsa ʃadr-i dirhemden eger
- 220 Farz olupdur anı yumaḫ iy hümām
Ol üçin de yumaḫ a°zāyı tamām
- 221 Ol ğalīz olan necāsetler ki var
Ġāiṭ u ḫamr u dem u bevl-i ḫimār
- 222 Bevl ü hem tāvuḫ necisi iy nigār*
Bunlar emṣāli daḫi her ne ki var
- 223 Ger ōalātuñ yirlerinde olsa dir
Ya tenüñde ya ʃonuñda ol ḫabir
- 224 Olsa dirhemden ziyāde iy gözüm*
Farz olur anı yumaḫ belle sözüüm*
- 225 Ger necis dirhemce olursa tamām
Vācib olur anı yumaḫ iy hümām
- 226 ʃadr-i dirhemden necis ger olsa az
Anı sünnetdür yumaḫ iy ehl-i rāz
- 227 Ġāiṭ itmeyüp hemān bevl itse dir
Kubli yumaḫ müsteḫabdur ol ḫabir*

---

* 222a Bevl ü : Bevl TKR

* 224b olur: olupdur THK/belle: ʃuy THK

* 227 - THK. 227b Kubli: Kolu MAE

- 228 Çıksa a^czadan necâset iy dedem *
Kendü ğayrı aña qarışmasa hem *
- 229 Varmasa hem ğasl-ı vâcib yire ol
İhtiyâten yuya anı az u bol[†]
- 230 Bevl ü ğâit yollarından ğayrı ger
Çıksa bir nesne tenünden iy püser *
- 231 Yil dağı çıksa verâdan bi't-tamâm
Bid^cat-i istincâ bular da ve's-selâm

Bâb-ı Ferâizi'l-Vuzû⁹

- 232 Gel berü iy âbdestün sâ³ili
^cİlmini tuy iy taĥâret mâ³ili
- 233 Farz olur vaĥt-i namâz olsa vuzû⁹
Hem vuzû⁹nuñ farzı dördür bil kamu
- 234 Yüz yumaĥ vâcib yuyan mesrûr ola^{*}
Hem kayâmet gün yüzi pür-nür ola
- 235 İki elün dirsegüne dek yumaĥ
Emr-i Haĥdur iy bürâder emr-i Haĥ
- 236 Başıña mesh eylemek iy yâr-ı ğâr
Farz-ı ^cayn oldı bi-emr-i Kirdigâr
- 237 Yu ayaklaruñ topuĝa dek tamâm
Âbdestün farzı budur ve's-selâm

---

* 228b hem: dem THK

* 229b az u bol: bol bol THK

* 230b püser: piser MAE

* TKE 34a, TKR 33b, THK 23a, MAE 35a,

Bâb-ı Ferâizi'l-Vuzû⁹: Bâbu Ferâizi'l-Vuzû⁹ MAE

* 234a ola: olur THK//234b ola: olur THK

Bāb-ı Süneni'l- Vużü*

- 238 Gel berü gel iy Muḥammed ümmeti
Ondurur bil ābdestüñ sünneti
- 239 Besmeyleyle başlamakdur evvelā
Besmeyleyle cümle ʿuzvuñ pāk ola
- 240 Ellerüñ üç kez yumaqdur iy ʿazīz
Dāḥil olmadın inābe kıl temīz
- 241 Şu bulunan yirde istincā ide
Pāk olanları sever Ḥaḫ iy dede
- 242 Şu bulunmazsa kesikle taş ile
Pāk olacak mevziʿi muḥkem sile *
- 243 Eyle misvāk ağzuña hem sağ u şol
Anı istiʿmāl idüpdür bil Resül
- 244 Hem birisi eylemekdür mażmaża
Yaʿni şu virmekdürür bil ağıza
- 245 Eyle istinşāḫ burnuñ pāk ola
Cennet içre hoş қоқularla tola
- 246 İki қulaқlarıña mesh it velī
Başa mesh olan şudandur bil yolu
- 247 Ol mübārek liḥyeñe eyle ḥilāl
Öyle buyurmuş Resül-i Zü'l-celāl*
- 248 Hem ḥilālle iki ellerüñ daḥi
Hem ayaklarıñ ḥilālle ey aḥi

---

* TKE 34b, TKR 33b, THK 23a, MAE 35b,
Bāb-ı Süneni'l- Vużüʿ: Bābu Süneni'l- Vużüʿ MAE

* 242b Pāk olacak: Pāk ola dir THK/mevziʿi: yiri dir MAE

* 247b Öyle: Eyle TKR, MAE/ Resül-i Zü'l-celāl: Resüle Zü'l-celāl TKE, TKR, MAE

249 Ağzuñ u burnuñ yüzüñ yu iy hümām*
Hem qoluñ hem ayağıñ üç kez tamām

Bāb-ı Nāfileti'l- Vuzū⁹

250 Ābdestde altıdur dir nāfile
Zıkr olundı kim ki bilmezse bile

251 Ba^cde'l-istincā elüñ yurken dedem
Taşa sür yāhūd yir üzre belle hem

252 Sürdüğüñden şöñra destüñ yu temiz
Tā ki ğāyet pāk ola dir iy ^caziz

253 Birisi mesh eylemekdür boynuña
Ba^czılar sünnet dimişler bil buña*

254 Farz olan a^czāyı yumaq ikişer
İhtilāf üzre olubdur iy beşer⁴

255 Uğ yirinüñ üstine ba^cde'l-vuzū⁹
Vesvese kaç^cı için dir şaça şu

256 Yuriken a^czāların yir yir tamām
Oqıya dir her du^cāsın ve's-selām

---

* 249a yüzüñ yu: yüzüñi THK

* TKE 35a, TKR 34a, THK 23b, MAE 36a,

Bāb-ı Nāfileti'l- Vuzū⁹: Bāb-ı Nevāfil'il-Vuzū⁹ TKR, THK, Bābu Nāfileti'l- Vuzū⁹
MAE

* 253b dimişler bil: dimişlerdür THK

* 254b beşer: püser THK

Bāb-ı Müsteḥabbi'l- Vuzū⁹*

- 257 Ābdestde müsteḥab iy sevgilü
Altıdur anı sevenler baḥtılı*
- 258 Ābdestden ilerü iy ehl-i rāz
Niyet eyle kıлмақ ecliçün namāz
- 259 Hāḫ Te^cālānuñ kelāmında nice
Başladıysa başlamaḫdur eylece
- 260 Hem şaḡuñdan başla kim iy ehl-i dīn*
Hāḫ ḫatında sevgilü ehl-i yemīn
- 261 Tertūbin eyle ri^cāyet ey ḫalef
Çıḫma şol yoldan ki gitmişdür selef
- 262 Hem üleşdür yurken iy ehl-i yakīn
Ġayrı şuḡle meşḡül olma key şaḫm
- 263 Başuña ḫablayu meşḫitseñ tamām*
^cAḫıbet pūr-nūr ola dir ve's-selām

Bāb-ı Edebi'l- Vuzū⁹*

- 264 Ābdestde gerçi kim çoḫdur edeb
Zıkr olanın gel bürāder belle hep
- 265 Şāḡ elüñle mażmaza kııl iy dedem
Şāḡ elüñle eyle istinşāḫı hem

---

* TKE 35b, TKR 34b, THK 24a, MAE 36b,
Bāb-ı Müsteḥabbi'l- Vuzū⁹: Bāb-ı Müsteḥabbāti'l- Vuzū⁹ TKR

* 257b baḥtılı: baḥtulu TKR

* 260a kim: ki TKR, THK, MAE

* 263a ḫablayu: hem ḫablu TKE, TKR/ hem ḫaplu MAE

* TKE 35b, TKR 35a, THK 24a, MAE 37a,

Bāb-ı Edebi'l- Vuzū⁹: Bāb-ı Fī Beyān-ı Ādābi'l- Vuzū⁹ TKR, Bāb-ı Ādābi'l Vuzū⁹
THK, Fī Beyān-ı Edebü'l- Vuzū⁹ MAE

- 266 İmtihātı şol elüñle iy h^vace*
Ya^cni sümkürmekdürür bil Türkice
- 267 Ābdesti alur iken iy ahi*
İstemeye kimseden yardım dahi
- 268 Besmeleyle yuya dir a^czâların
Hem şehâdet ide dir yurken varın
- 269 Her şalât için alursañ bir vuzû⁹
Hem edebdür iy ahi hem yahşi hü
- 270 Kibleye olsun yüzün yurken tenün
Lâkin istincâda olmasun yönün*
- 271 Uı yirün ört ba^cde'l-istincâ şakın
Keşf-i ^cavret eyleme iy ehl-i dîn
- 272 Günlemiş şudan şakın alma vuzû⁹
Hâsıl olur dir beraş andan kuзу*
- 273 Ābdestün artuğın içmek dahi
Turduğı yirden revâdur bil ahi*
- 274 Turduğı yirden şu içmek yok velî
İki yirde vardurur belle yolu
- 275 Ābdestün artuğıdır iy ahi
Āb-ı zemzemden içilür bir dahi
- 276 Hem namâzuñ vaqti olmazcadan ön
Ābdesti al yuri mescide ön

---

* 266a h^vace: hoca TKR,MAE

* 267a alur iken: aliyorken THK

* 270b olmasun: olmasın TKE/ yönün: yüzün THK

* 272b kuзу: ^camü TKE, kamu TKR

* 273b revâdur: yiri var THK, bil: ey TKE, iy TKR, THK

* 274b yirde: yir THK/ vardurur: vardur velî THK

- 277 Kim gezerse âbdestlü her zamân
Şerr-i şeytândan bula dir ol emân
- 278 Cümle mü'minler neyi görse haşen
Hâk kıatında sevgülıdür iy haşen*
- 279 Okınan ed'ıyyeden ğayı kelâm
Âbdeste bî-edeblikdür tamâm*

Bâb-ı Mekrûhi'l- Vuzû⁹*

- 280 Âbdestde gel nedür mekrûh bil
Ol ki mekrûh ola anı itmegil
- 281 Yüzüñe şap şap şuyı çalma coşup
Kim tonuñ mekrûh olur şu şıçraşup*
- 282 Uı yirüñe bakma istincâda hem
Hâşıl olur dir unuşıaklık dedem
- 283 Sümürüp tükürme şuya key şakın
Fi'l-i mekrûh işleme iy ehl-i dîn
- 284 Şağ elüñle imtiñâıt itme gözüm
Ger zarürı eyler iseñ yok sözüm
- 285 Şol elüñle maşmaza itme dedem
Şol elüñle itme istinşakı hem
- 286 °İnde'l-istincâ şakın itme kelâm
Olmayınca tâ ki istincâ tamâm

---

* 278b sevgülıdür: sevgilüdüğ TKR

* 279. beyit, TKR'de ve THK'de 267. ve 279. beyit olarak; MAE'de ise 266. ve 279. beyit olarak ikişer defa yer almaktadır.

* TKE 36b, TKR 35b, THK 24b, MAE 37b,

Bâb-ı Mekrûhi'l- Vuzû⁹: Bâb-ı Mekrûhâti'l- Vuzû⁹ TKR, THK, Bâb u Mekrûhi'l- Vuzû⁹ MAE

* 281a Yüzüñe: Burnuña THK//281b Kim: Ki TKE, TKR, THK

Fî Beyân-ı Menhiyyi'l- Vuzû⁹*

- 287 Ābdestde bil nedür menhî şaķın
Oldı menhî zıdd-ı me⁹mür iy emîn
- 288 Keşf-i ^cavret ba^cde'l- isticā biri
İtme nehy itdi anı dīn serveri
- 289 Sağ elüñle itme istincā gözüm
Ger zarūrī eyler iseñ yoķ sözüm
- 290 Ābdestde hem ğusülde iy emîn
Şuyı israf itme menhîdür şaķın
- 291 İç ediksüz ayağa mesh eyleme*
Râfızîler kııl u qālın söyleme
- 292 Farz olan a^czâyı üç kez yu tamām*
Artuķ eksük min menāhî ve's-selām

Bâb-ı Şerâyiṭi'ş- Şalât*

- 293 Gel berü gel iy ^cibâdet mâ³ili
^cİlmini tuy iy şerâyiṭ sâ³ili
- 294 Altıdur şarṭ-ı şalât iy ehl-i dīn
Eksük olsa ger biri olmaz şaķın
- 295 Pāk âbdest almaṭ oldı evvelâ*
Cümle ^cuzvı daḡı hem ṭāhir ola

---

* TKE 37a, TKR 36a, THK 25a, MAE 38a,
Fî Beyân-ı Menhiyyi'l- Vuzû⁹: Bâb-ı Fî Beyân-ı Menhiyyâti'l- Vuzû⁹ TKR, Bâb-ı
Menhiyyâti'l- Vuzû⁹ THK, Fî Beyân-ı Menhiyyâti'l- Vuzû⁹ MAE

* 291a ediksüz: edüksüz TKE, TKR

* 292a a^czâyı - MAE

* TKE 37a, TKR 36b, THK 25a, MAE 38a

Bâb-ı Şerâyiṭi'ş- Şalât: Bâb-ı Şerâyiṭi'l-Vuzû THK, Bâbu Şerâyiṭü'ş- Şalât MAE

*295a almaṭ: almaḡ TKE, TKR

- 296 Bil ikincisi kılursañ iltimās*
Pāk ola egnindeki cümle libās
- 297 Hem üçüncisi şalātuñ yirlerin
Pāk ide lāzım olanuñ her birin
- 298 Şart-ı dördünci budur kim iy nigār
Keşf-i °avret itmemekdür itme var
- 299 Kibleye dönmek bişinci iy imām*
Niyet itmek oldu altıncı tamam

Faşl-ı Fı Beyān-ı Şarti'l- Evvel*

- 300 Altı faşl oldu şerāyit iy °aziz
Her birin yirlü yirinde bil temiz
- 301 Faşl-ı evvel ābdest aḥvālını
Bildürür tıy müctehid aḳvālını
- 302 Ḥazret-i Yūsuf ki ol şirīn-maḳāl
Ben İmām-ı A°zamdan itdüm dir su°āl
- 303 Bir kimesne ğusl iderken yā imām
Bir aḳarşuda cenābetden tamām
- 304 Anuñ altında vuzū° cā°iz midür
Didi kim cā°izdür ol dendānı dür
- 305 Kim aḳarşularda ḥāşā iy püser*
Her ḥabā°iş maḥv ola dir ser-te-ser

---

* 296a ikincisi: ikinciyi TKR, ikincii MAE

* 299a bişinci: beşinci TKE

* TKE 37b, TKR 36b, THK 25a, MAE 38b

Faşl-ı Fı Beyān-ı Şarti'l- Evvel: Faşl-ı Evvel Fı Beyān-ı Şart-ı Evvel TKR, Faşl-ı Fı Beyān-ı Şart-ı Evvel THK

* 305a püser: piser MAE// ḥabā°iş: ḥabāşet THK

- 306 Dir Ebū Yūsuf yine itdüm su^ʔāl
Bir aqarşuya didüm iy ehl-i hāl
- 307 Bevl ide merkeb ya bir cāhil kişi
Ya biraqsa cīfe bir ġāfil kişi
- 308 Ben didüm kim anuñ altında vuzū^{ʔ*}
Cā^ʔiz olur mı didüm didi quzu
- 309 Ol şu üzre cīfeden olsa eşer
Cā^ʔiz olmaz didi andan kıl hāzer*
- 310 Ol hābāšetden eşer üçdür a yār*
Renk ü lezzet rāyihādur belle var
- 311 Sil şuyıyla dir dürüst ol dem vuzū^{ʔ*}
Ger şıvıqlık ġālib olsa iy quzu
- 312 Ger qoyulık ġālib olsa tıy sözü
Cā^ʔiz olmaz andan ābdest iy gözüm
- 313 Olsa bir qaç yirde tam üzre necīs*
Ger oluq yanında olmazsa hābīs
- 314 Hem yakın olsa oluqlardan yaña
Uğramazsa ger aqan şu çok aña*
- 315 Ol şu tāhirdür gümān itme ^camū
Ābdest al aş bişür a^czāñı yu
- 316 Ger tımuñ tımlasını dirseñ begüm
Ol dañi tāhirdürür tıy sevdüğüm

---

* 308a kim: ki THK

* 309b hāzer: güzer TKR, THK

* 310a hābāšetden: hābāyişden THK / a yār: iy yār MAE, THK

* 311a şuyıyla dir: şuyı ile THK

* 313a tam: dam THK

* 314b aqan: aqar TKR, MAE, THK

- 317 Günlemiş şudan vuzū⁹ alma gözüm
Şer^cilen cā³ iz velī diñle sözüm
- 318 Hāşıl olur dir beraş andan ^camū
Hem hadīş ü hem eṭṭabbālar kamu *
- 319 İssısı ğālib olan şudan daḥi
Ābdest alma ki mekrūhdur aḥi
- 320 Al vuzū⁹yı mu^ctedil şudan faḫaṭ
Kim didi “ḥayru’l-umūri fi’l-vasaṭ”¹⁷
- 321 Faḫr-i ^cĀlem dürr-i meknūn neşr ider
Cān ḫulağılan iṣitgil iy peder *
- 322 Ben size zıkr eyleyem dir bir edeb
Cürmiñüz maḫv olmağa ğāyet sebeb *
- 323 Şol şovuk günde şovucaḫ şuyıla
Ābdest almaḫ didi ḫorḫuyıla *
- 324 Nefsiñüzüñ sevmedügi işde hem
Şabr ḫılmakdur didi ol muḫterem *
- 325 Bir namāzdan bir namāza iy aḥi
Mescid içre göymegi dir bir daḥi *
- 326 Bir beşāret daḥi itmiş ol ulu *
Şol ki bir pāk şudan alsa dir vuzū⁹

---

* 318b eṭṭabbālar: eṭabbālar TKE

¹⁷“ḥayru’l-umūri fi’l-vasaṭ”: “İşlerin en hayırlısı vasat/orta olanıdır.”

(www.mehmetalidemirbas.com 22.12.2011).

* 321b ḫulağılan: ḫulağıla TKE, THK

* 322a Cürmiñüz: Cürmüñüz TKE, TKR

* 323b ḫorḫuyıla: ḫorḫuyıla MAE, THK

* 324a Nefsiñüzüñ: Nefsiñüz THK // Şabr: Şabır MAE

* 325b dir bir: dimiş THK

* 326a beşāret: işāret THK

- 327 Bir kırā²atdan ḥabīre uysa hem
Göre dir dīdār-ı Ḥaḫḫı lā-cerem*
- 328 Bir ḥavūzda ya kúp içre olsa şu
Şübhe gelse ḫalbīne kim iy^camū*
- 329 Bu şu ṭāhir mi ola dirse a yār^{*}
Kendünün ḫannına yoḫdur i^ctibār
- 330 Dir ki eşyāda aşıl ṭāhirdürür
Pes anuñ ṭāhirliḡi ḫāhirdürür
- 331 Lāzım olmaz kimseye itmek su²āl
Ābdest al eyleme ceng ü cidāl
- 332 Ğayrı ṭāhir yirde bir bardaḡı hem
Ḳomış olsa bir kimesne iy dedem
- 333 Ğāfil anı alsa bir kimse daḡı^{*}
Kúp içindeki şuya şoḫsa aḡı
- 334 Bardaḡuñ murdarlıḡın kim bilmese
Ol şu ṭāhirdür didiler ol kese
- 335 Hem ḫonuk daḡı bunuñ gibi gözüm
Öñine gelmiş ṭa^cāmı ṭuy sözüm
- 336 Bu ḫarām mıdur diyüp yoḫsa ḫelāl^{*}
Ḳannilen lāzım degül itmek su²āl

---

* 327b dīdār: dīndār TKE

* 328b ḫalbīne: göñlüne THK

* 329a a yār: ey yār THK

* 333a Ğāfil anı alsa bir kimse daḡı: Ğāfil anı bir kimesne alsa aḡı THK // aḡı: daḡı THK

* 336a diyüp: diyü THK/yoḫsa: yoḫsa TKE, TKR// Ḳannilen: Ḳannile THK. 336b TKE'de der-kenardır.

- 337 Çünki eşyâda aşıl t̄ahirdürür
Mes^oele h̄od ehline z̄ahirdürür *
- 338 Hem girü eşyâda aşıl oldı helâl
İssınuñdur dir h̄arâm ise vebâl *
- 339 Lîk bir kimse aña dirse h̄arâm
K̄avl-i maqbûl yinmeye dir ol ta^câm
- 340 ^cÂdil olsun yâhûd olmasun diyen
Pes berâberdür h̄arâmîdür yiyen
- 341 Su necisdür dirse bir kimse velî
İstenür andan ^cadâlet bil yolu *
- 342 ^cÂdil olsa söyleyen alma vuzû^o
^cÂdil olmazsa alursın iy kuzu
- 343 Bir kedi kim müş ekl itse hemân *
Şuya degse dir necisdür ol zamân
- 344 Lîk bir lahza geçüp degse velî
Olmaya murdâr u mekrûh bil yolu *
- 345 Şol Muḥammed kim odur şānî imām
Ol h̄ilâfında olur dir ve's-selām

---

* 337. beyit TKE'de der-kenardır. Beyit TKE'de 338. beyittir.

* 338. beyit TKE'de 337. beyittir.

* 341b İstenür: İstesün THK

* 343a itse: itmiş MAE

* 344b murdâr u mekrûh: mekrûh u murdâr TKR, THK

Faşl-ı Fî Beyân-ı Şartı's-Sânî*

- 346 Şart-ı şânîden şoran ehl-i namâz
Bellesin kim zîkr olundı öz ü az
- 347 Şartı budur kim libâsı pāk ola
Pāk olısar kimde kim idrāk ola
- 348 İki kısım oldı necis hâşâ kamu
Zîkr olundı her birinde tıy^camû
- 349 Kısmayından birinüñ nâmı ğalîz*
Hıfz ide bundan seni her dem Hâfîz
- 350 Bunları mücmel muḳaddem söyledük*
Mübtedîcün burda tafşîl eyledük
- 351 Ol ğalîz olan necâsetler ki var
Ġâyîḡ ü ḡamr u boġâz ḡanı a yâr
- 352 Ters-i tâvuk bevl-i insân u ḡimâr
Bunlar emşâli daḡı her ne ki var
- 353 Ger şalâtuñ yirlerinde olsa dir
Ya tenüñde ya ḡonuñda ol ḡabîr
- 354 Ḳadr-i dirhemden eger olmazsa az
Bil dürüst olmaz anuñ birle namâz
- 355 Olsa dirhemden ziyâde iy gözüm
Farz olur anı yumaḡ belle sözüm

---

* TKE 39b, TKR 39a, THK 26b, MAE 40b

Faşl-ı Fî Beyân-ı Şartı's-Sânî: Faşl-ı Fî Beyân-ı Şartı's-Sânî MAE

* 349a nâmı: adı THK

* 350a söyledük: söyledüm THK// eyledük: eyledüm THK

- 356 Ger necis dirhemce olursa tamām
Vācib olur anı yumağ iy hümām
- 357 Kādr-i dirhemden necis ger olsa az
Anı sünnetdür yumağ iy ehl-i rāz
- 358 Ol iki kısmuñ biri oldı hafīf
Eylesün Mevlā seni pāk u nazīf
- 359 Bir qarış miqdārı olsa v'ey seni
Hem uzunı bu hafīfüñ hem ini*
- 360 Şol eti yinürlerüñ bevlı ahi*
Hem eti yinmez kuşuñ tersi daği
- 361 Laħmı yinür kuşlarıñ tersi °amū
Serçe vü kumrı gügercinveş kamu
- 362 Bunlarıñ tersin necis itme kıyās*
Vāki° olsa fi't-ta°am u fi'l-libās
- 363 Hem koyun emşālinüñ tersi kuzı
Hem cemel aqrānınuñ belle sözi
- 364 Ger libāsuñda olursa iy ğanı
Bir qarış olsa inilen uzunı*
- 365 Bil dürüst olmaz namāzuñ iy nigār
Yunmayınca buña beñzer her ne var
- 366 Bu necāsetler ki var iy ehl-i rāz
Vāki° olsa def°aten dir az*

---

* 356b olur: oldı TKE, TKR, THK

* 359b ini: eni MAE

* 360a yinürlerüñ: yinirlerüñ TKE, TKR/ ahi: daği THK// daği: ahi THK

* 362a necis: aña THK

* 364b inilen: enilen MAE

* 366b az az: öz ü az THK

- 367 Ger birikse cümlesi iy ser-firâz
Haddini bulsa dürüst olmaz namâz
- 368 Ger haberdâr olsa ger olmasa bir
Cehl °özü olmaz bilürsin iy emîr*
- 369 Öyle olsa sünnet oldur kim gözüm*
Degse bir miqdâr necisden tıy sözüm
- 370 Ger şalâta mâni° olmazsa da yu*
Hamdüli'llâh bulunur °âlemde şu
- 371 Diñle imdi yumağın aqvâlini
İstimâ° it müctehid aqvâlini
- 372 Ger necis cismi görünse iy püser*
Şöyle yu kim kıalmaya andan eşer
- 373 Yunmağa lâzım degül şâbun gözüm
İster iseñ yu anuñla yoğ sözüm*
- 374 Mâyıs eyyâmında bir miqdâr eşer
Ger yunan yirde kıalursa iy püser*
- 375 Dir kıayurmaz gönli eylerse kıabül
Ger yur ise anı çoğ çoğ bol bol*
- 376 Ger necis cismi görünmezse gözüm
Hamrveş bevl ü meniveş tıy sözüm

---

* 368a bir: dir THK// °özü: °özür MAE

* 369a Öyle: Eyle TKR, Böyle THK/kim: ki TKE, TKR, THK

* 370a olmazsa da: olmaz sâde TKE,TKR,MAE

* 372a püser: piser MAE

* 373 – TKR, 373a yoğ: tıy THK

* 374 – TKR, 374b püser: piser MAE

* 375a gönli: gönül // yur ise: yudise TKR, THK

- 377 Şıkmağıla yuya üç kerre anı
Tâ feraḥ kesb eyleye cān u teni
- 378 Ger şıkılmaz nesne olsa iy şabi
Büryā vü çölmek ü edük gibi*
- 379 Bunları bir kerre yuya evvelā
Sarkıda kim tamlası tammaz ola
- 380 Yuya üç kerre bu üslüb iy nigār
Pāk olur böyle olunca belle var
- 381 Sol bıçaqveş sırçaveş olanları
Farz degüldür dir yumağ bil anları *
- 382 Ya^cni silmek daḥi kāfī iy hümām*
Muṭma'in olmazsa ḳalbūñ yu tamām
- 383 Ya demür olsa mülevveş ya bakır*
Anı bir kerre yumağ bes iy faḳīr
- 384 Sol çanağlar kim ağacdandır gözüm
Yidi kerre yuya dir belle sözüm*
- 385 Her yudukça şarkıdup tutğıl anı*
Tamlası ḳaṭ^c olsun iy cānum cānı
- 386 Vesvese ḳaṭ^c olmağičün ey ḡulām
Ṭoprağılan yu ḥayırlıdır tamām*

---

* 378b Büryā vü çölmek: Büryāveş çömler MAE

* 381a sırçaveş: sırça THK // degüldür: degüldür MAE/ anları: bunları THK

* 382a kāfī iy hümām: kāfidür ḡulām TKE

* 383a demür: demir TKE, TKR, MAE// yumağ bes: yumağdır THK

* 384b belle: diñle THK

* 385a Her: Hem THK/ şarkıdup: şarkıdup MAE//385b cānı: canı TKE, TKR

* 386b Ṭoprağılan: Ṭoprağıla THK

- 387 Bir zamān içre Resül-i Hâk gözüm
Kabr arasında giderdi tıy sözüm
- 388 İki kabrūñ yanına geldi tırur
Bir du^cā-yı hayr ider el kıldurur
- 389 Buyurur bunlar mu^cazzebler imiş
Ben du^cā itdüm hıalāş oldu dimiş
- 390 Yalvarup ister muşāhibler cevāb
Bilmek için kim neden olmuş ^cazāb
- 391 Kıvcılık eylerdi anlardan biri
Ol sebeddendür didi dīn serveri
- 392 Birisi egnindeki lübsin ^cazīz*
Tıtmaz idi dir tebevülden temīz
- 393 Gör ^cazābından şaķın kim iy perī
Arısızlıķdan olur dir ekşeri
- Faşl-ı Fī Beyān-ı Şartı's- Şālis***
- 394 Gel namāzuñ bil üçünci şartını
İzle öñüñce Hābībūñ ardını*
- 395 Ol üçünci şartı budur kim gözüm
Pāk ola dir kıldıģuñ yir tıy sözüm*
- 396 Kıadr-i dirhemce necāsetden aħı
Pāk ola dir başduğı yir hem daħı

---

* 392a lübsin: lübsi THK, MAE

* TKE 42a, TKR 41a, THK 28a, MAE 43a,

Faşl-ı Fī Beyān-ı Şartı's- Şālis: Faşl-ı Fī Beyān-ı Şartı's- Şālis MAE

* 394b İzle öñüñce Hābībūñ ardını: Şöyleriseñ sen de dīnūñ derdini THK

* 395b kıldıģuñ: kıldıģı THK, MAE

- 397 Dizleri hem elleri alnı yiri
Pāk ola bunlar müretteb iy perī
- 398 Alnı yiri ayağı altı gözüm
Ger zarüret vâkı^c olsa tıy sözüm
- 399 Ol iki yir pāk ola kāfīdürür
Bu cevābı belle kim şāfīdürür^{*}
- 400 Lāzım-ı seccāde olsa iy gözüm
Güccük olsa n'eyleye dir tıy sözüm^{*}
- 401 Sicde yirine düşerse şöyle kim^{*}
Ayağı altına yitmez iy hākīm
- 402 Ayağı altında olsa iy^c azīz
Başına yitmez ne itsün kıl temīz
- 403 Ayağı altında komağdur şavāb
Vācib oldur sâ'ile şāfī cevāb
- 404 Ol muğaddemdür muğarrer iy imām^{*}
Anda Qur'ān u rükū^c u hem kıyām
- 405 Ğāfil oldılar bu ma^cnīden^c avām
Başları altında qorlar iy hümām
- 406 Başı altında dürüst olmaz gözüm
Ayağı altı boş olsa tıy sözüm
- 407 Ger necis olsa vü hem yaş olsa yir
Bir qurı nesne bırağ üstine dir

---

* 399b kim: hem TKR, MAE

* 400b Güccük: Küçük MAE, Gücek TKE

* 401a Secde: Sicde TKE/ şöyle kim: ey gözüm THK

* 404a imām: hümām MAE

* 407b üstine: üstinde TKE, TKR

- 408 Ger belürse ol biraķduġuñda yaş*
Kıldıġuñ olmaz dürüst iy qarındaş
- 409 Yir necis olsa vü balçıklı ahi
Hâzır olsa hem namâz vaķtı daġı
- 410 Pâk yir bulmazsa aşlâ iy gözüm*
Kılsun İmâyıla dir belle sözüm*
- 411 Varısa ol demde altında tavar
Kılsun İmâyıla üstinde a yâr*
- 412 Yir daġı balçıklı olmazsa gözüm
Hem tavar üstinde olsa tıy sözüm*
- 413 Hem za'îf olsa ki yoķdur indürür
İndügi demde daġı yoķ bindürür
- 414 Ol daġı İmâyılan kıлмаķ dürüst
Sol tavar üstündeki endâm-ı süst

Faşl-ı Fı Beyân-ı Şartı'r-Râbi^c*

- 415 Şart-ı dördünci namâzuñ da ki var
Keşf-i ^cavret itmemekdür ey nigâr*
- 416 Er kişide setri vâcib iy ġulâm
Göbeginden tâ dizi altı tamâm

---

* 408a belürse: bulursa THK

* 410a aşlâ: ol dem THK// 410b – TKR,

* 411 – TKR, 411b a yâr: ey yâr THK

* 412a- TKR, 412b TKR'de 410b'dir.

* TKE 43a, TKR 42a, THK 28b, MAE 44a,

Faşl-ı Fı Beyân-ı Şartı'r-Râbi^c: Faşlu Fı Beyân-ı Şartı'r-Rabi^c MAE

* 415a ey nigâr: itme var TKR, MAE

- 417 Erlerün °avretdürür dizi dağı
Gösteren mel°ündurur belle ağı*
- 418 Hem dürüst olmaz namâz kılsa o ĥâm
Hem nazar kıлмақ dağı oldu ĥarâm*
- 419 °Avretün a°zâsı cümle iy nigâr
°Avret oldu ġayr-ı ehle açma var
- 420 Keşf iden nâ-maĥreme mel°ündurur*
Ĥaқ қatında °âşı vü maġbündurur
- 421 °Avretün ayakları yüzi eli
°Avret olmaz dir namâz içre velî
- 422 Cümlesi °avret nazar ĥaққında bil*
Ki şaқın nâ-maĥreme göstermegil
- 423 Şehvetile baқması oldu ĥarâm
Şol görenle gösteren birdür tamâm
- 424 Ma°lûm oldu şöyle ki ĥatunlaruñ*
Șopuđı vü boynı şaçı bunlaruñ*
- 425 Olsa açuқ kimse görmezse dağı
Қıldıđı olmaz dürüst dir iy ağı
- 426 °Avret olmaz cāriyenün elleri
Başı boynı baldırı hem қolları
- 427 Olmasa erde ayak tönı gözüm
Hem kışa olsa libāsı tıy sözüm

---

* 417 THK'da 418. beyittir. 417b mel°ündurur: me°lündurur TKR

* 418 THK'da 417. beyittir.

* 420a mel°ündurur: mel°undur TKE, TKR// maġbündurur: maġbündur TKE, TKR

* 422a Cümlesi: Cümlei MAE

* 424b Șopuđı vü boynı: Șopuđı boynı vü THK

- 428 Kıldıđı olmaz dűrűst dir lā-cerem
Keşf olur °avret egildűkde dedem*
- 429 Yaķası giñ gűmlegile bir dađı*
Hem ķuşadı olmasa dir iy ağı
- 430 Çizdűgi demde elin iy yűzi gűl*
Keşf-i °avret olmadan ĥālĭ degűl
- 431 Kendine ger āĥere diñle sűzűm
Keşf-i °avret olacaķ lűbsi gűzűm
- 432 Geysel de űrsa şalāta iy gűlām
Bil dűrűst olmaz şalāti ve's-selām

Faşl-ı Fĭ Beyān-ı Şartı'l-Hāmis*

- 433 Gel bişinci şartı bil ey ser-firāz
Ķibleye yűz dűnderűp ķılmaķ namāz*
- 434 Mekke şehrinde teveccűh űy sűzűm
Ka°benűñ kendine farz oldı gűzűm*
- 435 Ger cihet olsa teveccűh Ka°bede
Olmadı şehrinde kāfĭ iy dede
- 436 Űt ķulaķ kim ĥall ola bu műşkilāt
Saña bu lāzımdurur ķıl iltifāt*
- 437 Űaşrada itse teveccűh ger iden
Bir cihet kāfidűrűr dir Ka°beden

---

* 428b egildűkde dedem: igildűkde direm MAE

* 429a gűmlegile: gűmlek ise THK

* 430a Çizdűgi: Çűzdűgi THK

* TKR 43b, TKR 42b, THK 29b, MAE 44b,

* 433b dűnderűp: dűndűrűp THK

* 434 Ka°benűñ: Ka°beye TKE, THK, MAE

* 436b Saña bu lāzımdurur: Saña lāzımdur gűzűmTHK

- 438 Bir araf ma^cnāsına oldu cihet
Hāşıl eyle bilmeziseñ ma^crifet
- 439 Dört araf ya^cni bular añla me^oāl
Mağrib ü maşrıķdurur kıble şimāl
- 440 Ger teveccüh itdügi yirden gözüm
Tğrı ıtsa izse gitse uy sözüm
- 441 Ka^cbeye varmazsa ger tğrı yolu
Ka^cbenüñ eṭrāfına varsa veli^{*}
- 442 Ol teveccüh itdügi ya^cni peder
Mağrib ü maşrıķ şimāl olmazsa ger
- 443 Bil hemān kıbledürür ol bir araf
Müşkilün oldise diñle ber-araf
- 444 Her yirün kıblesi ey cānum cāni^{*}
Ĝāziler fetḥ idicek evvel anı
- 445 Anlaruñ vaż^c itdügi miḥrābdur
Fehm ider her kim ulü'l-elbābdur
- 446 Bir kimesne yırtıcı ḥayvāndan
Ḥavf iderse ya^cadū insāndan
- 447 Maşrıķ u mağrib şimāl ol dem gözüm
Her cihet cā^oizdürür fehm it sözüm
- 448 Bir mekānda vaķt irişse iy dedem
Kıble ḥālin şormağa yoķ kimse hem
- 449 Kendü gönliyle araya ol zamān^{*}
Her cihet kim gönli ıtsa bi-mekān

---

* 441b veli: yolu THK

* 444a cāni: canı TKE, TKR, MAE

* 449a Kendü: Kendi TKE, TKR, MAE

- 450 Kiblelesi ol demde oldur iy cüvân
Hiç tereddüd itmesün kılsun hemân
- 451 Şöyle buyrulmuş ki hattâ iy emîr
Gönli tutduğı yiri terk itse dir
- 452 Kılduğı ğayrı cihet olsa ahi*
Hem haqıkat kıble ol olsa dahi
- 453 Gönli tutduğı yire dönmezse ger
Kılduğı olmaz dürüst dir iy peder
- 454 Belki kâfir olmasında kavlı var
Terk-i kıble itdi zirâ iy nigâr
- 455 Bir kimesne secde itse kıblesüz
Kâfir olur lîk ma^czûra ne söz
- 456 Ya necis olsa libâsında tamâm*
Secde itse kaçdilen dir iy hümâm
- 457 Âbdesti olsa da olmazsa da*
Kâfir olur dir hâzer kılm iy dede
- 458 Nâfile kıılmağda ammâ ey gözüm
Merkeb üstinde giderken tıy sözüm*
- 459 Câ²iz oldı kıblesiz kıılmağ o dem
Ekşerînüñ katlarında iy dedem*
- 460 Ba^czılar kavlinde lîkin fi's-şürü^c*
Lâzım oldı kıbleye vechin rücü^c

---

* 452a ahi: dahi THK// kıble ol: kıblesi THK

* 456a libâsında: libâsında ki MAE

* 457a olsa da: olsa ger THK

* 458 - THK

* 459 – THK, 459b katlarında: kıtlarında TKE, MAE

* 460a lîkin: lâkin TKR, MAE

- 461 Ger gemi olsa yürise tîz ü cüst
Turamazsa oturup kılsa dürüst
- 462 Kıbleden döndükçe ammâ ol gemi*
Kıbleye dönmek gerek dir âdemi
- 463 Kâbil oldukça baçup dönmese tam*
Dir dürüst olmaz namâzı ve's-selâm

Faşl-ı Fî Beyân-ı Şartı's-Sâdis*

- 464 Şart-ı altıncı şalâtuñ niyyeti
Kılmağa ihlâşilen kıl diğkati*
- 465 Fağr-i Âlem her dü-âlem seyyidi
Çünkü “el-a'mâl bi'n-niyyât”¹⁸ didi
- 466 Diñle imdi niyyetüñ aḥvâlini
Eyle iz'ân müctehid aḳvâlini
- 467 Niyyet itdükde namâza iy gözüm
Ayda kim kılmağ dilerven tıy sözüm
- 468 Ger dilerven dimeseydi iy cüvân*
Niyyet itdüm aşra diseydi hemân
- 469 Bir rivâyetde dürüst olmaz şürü^c
Bir rivâyetde dürüst dir bâ-ḥuşü^c

---

* 462a ammâ: cānā THK

* 463 baçup: dönüp TKR

* TKE 45a, TKR 44a, THK 30a, MAE 46a

Faşl-ı Fî Beyân-ı Şartı's-Sâdis: Faşlün Fî Beyân-ı Şartı's-Sâdis MAE

* 464b ihlâşilen: ihlâş ile TKE

¹⁸ “el-a'mâl bi'n-niyyât”: “Ameller niyetlere göre dir.” (www.ramazanayvalli.net. 22.12.2011).

* 468a Cüvân: civân TKE

- 470 Eyle olsa efđalinden ol ħabīr*
Niyyet itdüm hem dilerven diye dir
- 471 Farz olanların da farzu'l-vaĥt diye
Cum^cadan ġayrıda lâzım söyleye
- 472 Ger şalât-ı Cum^cada dirse gözüm
Dir dürüst olmaz namâzı tıy sözüm
- 473 Cum^cada Cum^ca namâziġün hemân
Niyyet itmek besdürür ey nev-cüvân
- 474 Niyyet itdüm di şalât-ı ^cide hem
Vitr vâcib daġi böyle iy dedem*
- 475 Gel cenâzenün namâzı niyyetin
Belle iy dost işde yazdum rütbetin*
- 476 Ya terâviĥde daġi böyle ide
Sünnet-i vaĥtün diye yâĥüd dede*
- 477 Ĥaġ için di kim şenâya niyyetüm
Hem bu meyyit ġün du^caya niyyetüm
- 478 Bunları cümle ^cArabca diyeler
Bilmeyenler Türkisin söyleyeler
- 479 Olsa ma^cşümüñ ve mecnünüñ namâz
Ya bunamış pīr kim ^cömri dırâz

---

* 470a Eyle: Öyle TKE, MAE/ Eyle olsa efđalinden ol ħabīr: Öyle efđalinde cânâ ol ħabīr THK// diye: dise THK

* 474b vâcib: vâcibde THK

* 475. beyit TKR, THK ve MAE'de 476. beyittir. 475b Belle iy dost işde yazdum rütbetin: Belle yazdum işde iy dost rütbetin TKR

* 476. beyit TKR, THK ve MAE'de 475. beyittir.

- 480 Hāq için ol dem şenāya niyyet it*
Mü'mīn için du'āya niyyet it
- 481 Sünnet için eylerisen niyyeti
Sünnetidür di Resülün sünneti
- 482 Öyleye niyyet iderken iy peder
Yañılup c'aşruñ namāzı dise ger
- 483 Öyle olsa sehiv ilen mu'teber
Niyyetidür gönlünün iy bī-haber
- 484 Lāzım idi sana ya'ni iy cüvān*
Niyyeti nefsün işitmek ol zamān
- 485 Līk sehiv olsa bu dilden iy nigār*
Ol derün-ı dilde oldı i'tibār
- 486 Çün derünü oldı burda mu'teber
Bil dürüst oldı namāzı iy püser
- 487 Niyyet ü tekbīr arasın iy gözüm*
Hiç bir vechile kesme tıy sözüm
- 488 Niyyet itmek şart degüldür iy hümām
Kimseye olmaqlığa ya'ni imām*
- 489 Söyle buyurmuş ki hattā şol bir er
Yalıñuz kendi namāz kılmakda ger
- 490 Gelse bir ahir kişi uysa añā
Bil dürüstdür uyması batma taña

---

* 480a niyyet it: niyyetim THK

* 484a cüvān: civān TKE

* 485a Līk: Līki MAE/ sehiv olsa: sehivle olsa THK

* 487a arasın iy: arasında THK

* 488b olmaqlığa: olmaqlıgıla MAE

- 491 Bir imāma bilmedin uysa bir* er
İktidāsi oldı cā'iz iy püser
- 492 Bir imāma Zeyd diyü uysa gözüm
cAmr olsa sonra bilse tıy sözüm
- 493 Uyduğı olmaz dürüst dir bil yolu
Cāmi'ü'l- Fetvā¹⁹ da söz yok dir velī
- 494 Ger rükū^c a varmış olsaydı imām
Anda yitse dir imāma iy hümām
- 495 Niyet itmek kābil olmasa tamām
N'eylesün ol diñle imdi iy ğulām*
- 496 Ben namāzına imāmuñ iy cüvān*
Dāhil oldum diyü tekbir it hemān
- 497 Līk tekbiri kıyām içre tamām*
Eyleyüp el bağlayup dir iy ğulām
- 498 Çizsin andan sonra itsün dir rükū^{c*}
Böyle itmezse eger dir bā-ħuşū^c
- 499 Gitse tekbir eyleyirek ger gözüm
Dir dürüst olmaz namāzı tıy sözüm
- 500 İbtidā tekbiri zīrā bi't-tamām
Olmadı meşrū^c illā fi'l-kıyām

---

* 491b cā'iz: cāyiz MAE

¹⁹ Hanefi fıkıh âlimlerinden Ebu'l-Kâsım-ı Semerkandı Muhammed bin Yûsuf (öl.: 1161)'un Cāmi'ü'l-Fetāvâ adlı meşhur kitabı. Bu esere Cāmi'ü'l- Kebir de denir (www.ailevekadın.com 21.12 2011). Ayrıca Simavna Kadıoğlu Şeyh Bedreddin Mahmûd (1360-1420)'un Cāmi'ü'l- Fetāvâ adlı bir eseri bulunmaktadır (Sarıbiyk, Mustafa; www.scribd.com 21.12.2011).

* 495b ol: dir TKE, TKR/ N'eylesün ol diñle imdi iy ğulām: N'eylesün dir diñle bu hâlde kelām THK

* 496a cüvān: civān TKE

* 497a Līk: Līki MAE

* 498a Çizsin: Çizseñ TKR

Bāb-ı Evkāti's-Şalāt*

- 501 Vācib olmağa şalāt iy vech-i gül
Vaqt sebep olmışdurur şartı degül
- 502 Girmedükçe vaqt zirā kim namāz
Vācib olmaz diñle iy ehl-i niyāz*
- 503 Lāzım oldı kim muşallī iy imām
Vaqtlerin bilsün namāzuñ bi't-tamām
- 504 Tā ola vaqtinde tã^c at eylemek
Yañılıp da žāyi^c olmaya emek
- 505 Şubḥ-ı şādık toğsa iy dendānı dūr
Bil şalāt-ı fecrūñ evvel vaqtidür
- 506 Şubḥ-ı şādık oldurur kim tañ yiri
Bir sehelce ağarup hem iy perī
- 507 Tağıla gögüñ kenārına biraz
Güş tut söz gevherin şanma ħarez
- 508 Nāmı ol vaqtüñ ğalesdür iy püser
Şöyle kim ğayet ħarañu olısar*
- 509 Şāfi^c iler vaqtidür vaqt evveli
Ağiri gün toğmadukça iy velī*
- 510 Müsteĥabbı oldurur kim iy peder
Tañ namāzın kılduđuñdan şoñra ger*

---

* TKE 47a, TKR 46a, THK 31b, MAE 48a,

* 502b ehl-i niyāz: ehl-i namāz MAE

* 508b ħarañu: ħarañı TKR, MAE

* 509b velī: perī MAE

* 510b kılduđuñdan: kıldıđuñdan TKE

- 511 Ābdestsiz kılduġuñ bilsen gözüm
Ābdest alup gelince tıy sözüm
- 512 Soñra kılduġı namāz içre aħı*
Oķına Qurʿān kırķ āyet daħı
- 513 Tıoġmadın gñn bu dinilenler ŝıġa
Badehũ ħurŝıd-i ʿālem gñn tıoġa
- 514 İstivādan gñn egilse tıy sözüm
Öylenũñ evvelki vaķtıdür gözüm
- 515 Öylenũñ evvelki vaķtınũñ a yār*
Oldı meŝhũr bir niŝānı daħı var
- 516 Kıbleye karşı ki bir naʿlin ķona*
Gñn aña yaʿni ne üslũb tıoķına
- 517 Gñn batısından yañasında ki var*
Bir ki kaç mıķ başları kim aŝıkār
- 518 Anlara gñn irdũġi dem iy cũvān*
Vaķt-i evvel öylene oldur hemān*
- 519 Öyle olsa āħirin diñle gözüm*
Gölgeyi ölçmek gerekdür tıy sözüm
- 520 İki kendince olınca gölge bil*
Vaķtũñ oldur āħiri iy ehl-i dil

---

* 512a aħı: daħı THK// daħı: aħı THK

* 515a a yār: iy yār THK

* 516a –bir THK

* 517a yañasında: yañasından THK

* 518b öylene oldur: öyle oldurur THK

* 519a āħirin: āħiri THK

* 520a İki: Öyle MAE

- 521 Aşıl zıllı ölçüden taşra kıya*
Yazdum aşlın isteyenler okıya
- 522 Gün zevāle gelse ya^cnī fi'ş-şitā
Gölge bir miqdār uzundur iy fetā
- 523 Yaz güninde kısa olur tıy sözüm
Nāmına fey³i'z-zevāl dirler gözüm
- 524 Aşıl gölge añā dirler iy hümām
Anı ölçme ğayrısın ölç ve's-selām
- 525 Bil bu vaqtūn müsteħabbın daħi hem*
Yaz güninde şovudı kıılmaķ dedem
- 526 Kış güninde müsteħab iy sevgüli
Vaķt-i zuhrūn ta^ccilidür ta^ccili
- 527 Her kaçan kim çıkısa zuhrūn vaķti bil
^cAşruñ evvel vaķtidür tır tırma kııl
- 528 Tā güneş batıncadur bil āħiri
Kim zevāle kaçd iderse yok yiri*
- 529 Vaķt-i ^caşruñ müsteħabbı iy gözüm
Gün bulutsız olsaydı tıy sözüm
- 530 Gün kızarmaduķca te³ħır eylemek
Müsteħabdur pes bu deñli söylemek
- 531 Ger açıklık olmasaydı ol zamān
Müsteħab ta^ccili oldu bi-gümān*

---

* 521a ölçüden: ölçiden MAE

* 525a müsteħabbın: müsteħabbı THK, MAE// şovudı: şüdü THK

* 528b yiri: ħırı TKE, TKR, THK

* 531b ta^ccili: ta^ccil TKR, THK

- 532 Vaqt-i aḥṣāmı şorarsañ iy cüvān
Gün tölunsa vaqt-i evveldür hemān
- 533 Tā şafaḡ ġāyib olıncadur belī
İhtilāf oldı şafaḡda tıy velī
- 534 Ol İmām A^czam katında iy fetā
Şol kızıldan şoñraki aqlıḡ bata*
- 535 Līk İmāmeyn katlarında iy hümām*
Ol kızıllıḡ ġāyib olmaḡdur tamām
- 536 Vaqt-i aḥṣām geçse ger yatsı girür*
Līk bu vaqt ihtilāf üzredürür
- 537 Vaqt-i āḥir muhtelif çünkim ey eb
Ya bunuñ kanḡısı oldı müsteḡab*
- 538 Vaqt-i evvel oldı bunda müsteḡab
Kıl namāz-ı maḡribi var bī-ta^cab
- 539 Vaqt-i evvel müsteḡabdur her zamān
Key şaḡın te^ḡḥır itme iy cüvān*
- 540 Bir sehel te^ḡḥır iderseñ de velī
Ol kızıllıḡ gitmedin kıl bil yolu
- 541 Yatsınuñ evvelki vaḡtı iy cüvān*
Ġāyib olsaydı şafaḡ olur hemān
- 542 Vaqt-i āḥir şubḡa dekdür ey ġulām
Ol ki çıḡdı şubḡ toḡdı ve's-selām

---

* 534b şoñraki: şoñrağı TKE, TKR, MAE

* 535a Līk: Leyk MAE//535b tamām: hemān TKR

* 536a yatsı: yatsu MAE //536b Līk: Līki MAE

* 537, 538, 539, 540, 541 - MAE

* 539b cüvān: civān TKR

* 541a cüvān: civān TKR/nev-civān THK

- 543 Müsteḥab vaḳt-i ʿiṣānuñ ey cüvān*
Hoş olursa ger mekân u ger zamân
- 544 Geçse idi gicenün üçde biri*
Müsteḥabbı vaḳtün oldur ey perî
- 545 Hoşlık olmazsa hevâ vü ger mekân*
Müsteḥabbı vaḳt-i evveldür hemân*
- 546 Vaḳt-i vitrünün müsteḥabbı bî-gümân*
Âḫiridür gicenün ey nev-cüvân
- 547 Ger uyanmaḳ ʿâdeti olsa gözüm*
Ĝâfil olan n'eyleye dir tıy sözüm*
- 548 Uyımadañ menziline ey cüvân*
Ĝâfil olan vitr kılsun dir hemân
- 549 İttifâkîdür bu ḳavlüm lâ-keleâm*
Vitri meʿvâsında ḳılmaḳ ve's-selâm
- 550 Ḳable nevmi fehm iden iy ḥaddi gül*
Menziline kıldı mescidde degül*

Bâb-ı Fî Beyâni'l-Ezân*

- 551 İy müʿezzinlik iden şavt-ı melîḥ*
Gel şaḫîḥ öğren bunu oḳı faşîḥ

* 543a cüvân: civân TKE// ger mekân u ger zamân: ger zamân u ger mekân THK

* 544a Geçse idi: Geçseyidi MAE// vaḳtün: vaḳti THK

* 545b vaḳt-i evveldür: vaḳt-i evvelkidür THK

* 547b Ĝâfil olan n'eyleye dir tıy sözüm: Ĝâfil olan vitri kılsun tıy sözüm THK

* 548 – THK, 548a Uyımadañ: Uyumadın TKE, MAE/cüvân: civân MAE//548b vitr: vitir TKE, TKR

* 550b mescidde: mescide TKR

* TKE 49a, TKR 48a, THK 33a, MAE 50a,

Bâb-ı Fî Beyâni'l-Ezân: Bâbi'l- Ezân TKE, THK, Bâbü Fi'l- Ezâni MAE

- 552 Evvelâ evkâtı bilmek bi't-temâm
Lâzım oldu ger mü'ezzin ger imâm
- 553 Ger mü'ezzin bilme evkâtı dir
Bulmayısardur şevâbın ol habîr*
- 554 Tergeme ezânı zinhâr iy cüvân*
Kim bu sünnetdür mü'ekked bî-gümân
- 555 Şehr ü köyün halkı vü göç ehli ger
Terk-i kâmet terk-i ezân itseler*
- 556 Ehl-i Hâk n'itmek gerek bil qarındaş*
İde anlarla silâhsuz dir şavaş
- 557 Añlara şol deñlü letler uralar
Tâ ki bu sünnetleri turguralar
- 558 Hem müsâfir terk-i ezân itmeye
Togrı yolu qoyup egri gitmeye
- 559 Eylese mekrûhdur dir ey ahi*
Mescid olup cem^c olan erler dahi
- 560 Şol evinde yalıñuz kılan kese*
Terk-i ezân terk-i kâmet eylese
- 561 Olmaya mekrûh ammâ tıy sözüm
Ya köyinde ya obasında gözüm
- 562 Mescid olsa vü oqınmış olsa hem
Ol zamân mekrûh olmaz ey dedem

---

* 553b Bulmayısardur: Bulmayısardır TKE, TKR, Bulmaz idi dir THK

* 554a cüvân: civân TKE, nev-civân THK// mü'ekked: mü'ekkede TKE

* 555b Terk-i kâmet terk-i ezân: Terk-i ezân terk-i kâmet THK

* 556a bil: ey MAE, bil ey THK

* 559a mekrûhdur: mekrûhdurur TKR

* 560a kılan: olan THK

- 563 Böyle olmazsa msfirveŖ ağı
Terk-i ezn itse mekrh ol dağı
- 564 Kmeti eznı sünnet bil a yr*
Cum^ca v biŖ vağt içün terk itme var
- 565 ^cd içün sünnet degüldür ey nigr
Hem cenze n degüldür belle var
- 566 Ŗıdđılan ger tevbe itse gr n'ola*
Đađđ-ı ^cabdden ğayrısı mağfr ola
- 567 Hem kağya kalmıŖ olsaydı namz
Ana tevbe yoğdurur kıl çoğ u az*
- 568 Bunda hem snnetdrr eznı bil
Ana göre sen dağı tedbr kıl
- 569 Ger kağyı çok dir isen ey cvn
Evvelinde oğısan kf hemn
- 570 Terk-i ezn bunda c'izdür bel*
Kmeti terk eylemek yoğdur vel
- 571 Bunda ezndur muğhayyer ey gözüm*
Cümlesinde ger oğursan yoğ sözüm
- 572 Vağtten on ezn oğınsa n'eyleye
Vağt olinca anı tekrr eyleye

---

* 564a Kmeti: Kmet  THK// Cum^ca v biŖ: Cum^caveŖ THK

* 566a Ŗıdđılan ger: Ŗıdđıla kimTKE, Ŗıdđılan kim TKR, THK/gr n'ola: krtıla TKE,
itse gr: eylese THK

* 567b kıl: bil MAE

* 570 c'izdür: cyizdr TKE, TKR, MAE

* 571a ezndur: eznn THK

- 573 Lîk şubḥ ezānına yoḡdur sözüm
Vaḡtten evvel oḡısañ daḡı gözüm*
- 574 Ehli yanında şanup teşrîfdür
Vaḡt oldu dime kim taḡfîfdür
- 575 Her kaçan mecnûn u sekrân u şabî*
Hem şol a^cmâ vü cenâbet şaḡibi
- 576 Hem zinâdan ḡaşıl olsa bir veled
Hem şol A^crâbî ki ḡâric minbeled
- 577 Bunlar ezân oḡısa mekrûh bil*
Dönderile girü dir ey ehl-i dil
- 578 Her kaçan ezân oḡısañ ey gözüm
Gel şalât üzre dimekdür tıy sözüm*
- 579 Yüzüñi saḡ yanuña dönder velî
Gögsüñi döndermegil belle yolu
- 580 Gel felâḡ üzre didükde ey cüvân
Şoluña dönder yüzüñ ol dem hemân
- 581 Gögsüñi ayaklaruñı ol zamân
Irma kim mekrûhdur dir bî-gümân*
- 582 Hem ulaşdurmaḡ arasın kesmemek
Ol daḡı mekrûhdur çekme emek*

---

* 573b oḡısañ: oḡısañ THK

* 575a sekrân u: sekrân ey MAE

* 577a oḡısa: oḡısa MAE//Dönderile: Döndürile THK

* 578b dimekdür: dimekte TKE, TKR

* 581b mekrûhdur: mekrûdurur TKR

* 582b mekrûhdur: mekrûdurur TKR

- 583 Bunda tekbîr eyledükce ey ebî
Cezmilen oқuñ buyurmuş ol Nebî*
- 584 Kāmet içre hem şalāt içre daḥi
Böyle buyrulmuşdurur bil ey aḥi*
- 585 Kim şaḥîh ezān oқur mağfūr ola
Kabri zūlmet olmaya pūr-nūr ola
- 586 Serviveş yārin ola ilden uzun
Cümleñüñ andan ola dir ḳaddi dūn
- 587 Miskden tā bir depe üzre çıḳa*
Ol depeden aṣağı ḥalka baḳa
- 588 Oқınan ezānı diñle ey gözüm*
Vācib olur dir icābet tūy sözüm
- 589 İtse tekbîr ü şehādet her ne var
Anları sen de di ammā iy nigār
- 590 Didügi demde şalāt u hem felāḥ
Ehline ma^clūmdur bu ıṣṭılāḥ*
- 591 Oқı ardınca du^cā-i ḥavli sen*
Kim ḥiṣār ola senüñçün ey ḥasen*

---

* 583b oқuñ: oқı THK

* 584b buyrulmuşdurur: buyurmuşdurur THK

* 587a tā: ya TKE, TKR, THK// aṣağı: aṣağa THK

* 588a Oқınan: Oқunan MAE

* 590b ma^clūmdur: ma^clūmdurur TKR

* 591a Oқı: Oқu THK

* 591b ola: olur THK

- 592 “E’s-salâtü hayrün”²⁰ añduķda Őabâh*
Ehline Őor bilmez iseñ iŐılâh
- 593 İstimâc iden “Őadaķte”²¹ diye dir
Daĥı “bi’l-Ĥaķķı nataķte”²² diye dir
- 594 Diñleyen ezân oķunurken gözüm*
Hiķbir iş görmeye dir Őuy sözüm
- 595 Her ne kim iŐlense iy serv-i ĥırâm*
Ĝâfil olma cümlesi olur ĥarâm
- 596 Bir rivâyet oldu meŐhür iy nigâr
c AiŐe ol demde hiķ Őutmazdı kâr
- 597 İplik egirdükde ĥattâ ol perî*
Őuyduĥı yirde ĥalurdı elleri
- 598 Raĥmetu’llâhi c aleyhâ ve’s-selâm
Ber Ĥabîb ü âl ü aŐĥâbeŐ tamâm
- 599 Hem buyurmuş kim görülen iş ĥamu*
Olısar Őeyĥân naŐîbi iy c amû
- 600 Ba c zı fetvâda buyurmuş Őuy sözüm
Şöyle kim Ĥur’ân oķunurken gözüm

²⁰ “E’s-salâtü hayrün minen nevm”: “Namaz uykudan hayırlıdır.”

(www.uludagsozluk.com

22.12.2011).

* 592a ĥayrün: ĥayri THK

²¹ sadakte: Sen doĥru Őöyledin.

²² “bi’l-hakķı nataķte”: “Sen hakķıyla Őöyledin.”

* 594a Diñleyen: Diñlenen THK/ezân oķunurken: ezânı oķurken MAE// iş görmeye dir: işi görme zirâ THK

* 595a kim - THK/ iy: a yâ THK

* 597a İplik: İblik TKE/egirdükde: egürdükde TKR

* 599a ĥamu: c amû THK//iy c amû: dir ĥamu THK

- 601 Başlayup ezān oķunsa n'eyleye
Hāric ez-mescid icābet eyleye
- 602 Mescid iķre istimā^c olsa velī^{*}
Kesmeye ur³ānı dir belle yolu
- 603 Bu ĥadiři s3ylemiş řāh-ı cihān
Her açan ezān oķunsa iy cūvān^{*}
- 604 S3yleyen dūnyā kelāmın řol zamān
Ol cefā eyler baņa dir bī-gūmān
- 605 Bu ĥaberden ĥiřşe alġıl iy fūlān^{*}
Ĥiřşe almaķ vācib oldı ġāfilān
- 606 Ėayrı mescidlerde ezān olsa ger
Lāzım olmaz dir icābet al ĥaber
- 607 unki ezān istimā^c oldı tamām^{*}
Hem vesileyi oķuñ dir ol imām^{*}
- 608 Ba^cde'l-ezān ol du^cāyi her zamān^{*}
^cĀdetūñ olsuñ oķumaķ iy cūvān^{*}
- 609 Ba^cde'l-ezān řıdķılan iy ehl-i dil^{*}
Ol du^cāyi oķıyan ĥaķķında bil
- 610 Va^cde itmiřdūr Resūl-i zū'l-celāl
Olısar benden řefā^cat dir ĥelāl

---

* 602a olsa: itse THK

* 603b cūvān: civān TKE

* 605a alġıl: al gel TKE, TKR, THK

* 607a ezān – THK/ oldı: olundu THK// vesileyi: vesile³i TKR, THK, MAE

* 608a du^cāyi: du^cā³i: TKR// cūvān: civān TKE

* 609a řıdķılan: řıdķıla MAE// oķıyan: oķuyan THK

- 611 Öğren oқи  adet eyle iy  ul m
Ba de'l-ez n ol du  y  bi't-tam m *
- 612 K ameti  ayr-ı m  ezzin iy g z m
Oķısa mekr hdur amm   uy s z m
- 613 Ger m  ezzin izin virse ya im m *
Oķımaķ  ayrı d r std r l -kel m
- B b-ı F  Erk ni' -  alat ***
- 614 Yidid r r kn-i  al t iy ser-fir z
Olmasa bundan biri olmaz nam z
- 615 Evvel  taħr md r r fi'l-i st l h *
Eylemek tekb r ya ni iftit h
- 616 Bir  iy m u bir  ır  at bir r k c
Secde itmekd r biri hem b - u u *c
- 617 K  de-i  h r birisi iy im m
Otura  adr-i te ehh d dir tam m *
- 618 Kend  fi liyle  ur c itmek daħi *
I de bunlardur bil erk n iy aħi

---

* 611b du  y : du   : TKR

* 613a izin: izin TKR, MAE//Oķımaķ: Oķumaķ TKE

* TKE 52a, TKR 51a, THK 34b, MAE 52b

B b-ı F  Erk ni' -  alat: B b-ı Erk ni' -  alat THK

* 615a taħr md r r: taħr md r THK, MAE

* 616 secde: sicde MAE

* 617b Otura: Otura TKE, MAE

* 618a Kend : Kendi TKE, TKR

Bāb-ı Fī Beyān-ı Tekbīri'l- İftitāh^{*}

- 619 Evvelā Allāhu ekberdür sözü
Buña niçün didiler taḥrīm gözüm
- 620 Diyicek Allāhu ekber iy ḥurām
Ola dir dünyā işi cümle ḥarām^{*}
- 621 Buña göre dindi taḥrīm iy fülān
Pes şalāt içre budur lāzım olan
- 622 Şaḫına tekbīr iden medd itmeye
Ṭoḡrı yolu ḫoyup egri gitmeye
- 623 Lafzatu'llāh hemzesini ger oḫın
Kāfir olur medd iden dir key şaḫın
- 624 Gel ne ma^cnīden olur diñle sözü
Var mıdur Allāh demek olur gözüm
- 625 Ger bu ma^cnāya ḫılursa i^ctiḫād^{*}
Kāfir olur ḫıl sözüme i^ctimād
- 626 İ^ctiḫād itmezse daḫi iy cüvān^{*}
Bāṭıl olur dir şalātı bī-gümān
- 627 Ekberi Allāhı ekbār dise ger^{*}
Ol daḫi kāfir olur dir ey püser

---

* TKE 52b, TKR 51b, THK 35a, MAE 53a,
Bāb-ı Fī Beyān-ı Tekbīri'l- İftitāh: Faşl-ı Fī Beyān-ı Tekbīri'l- İftitāh TKR, Fī Beyān-ı
Tekbīri'l- İftitāh THK, MAE

* 620b dir dünyā işi: dünyā işi hep THK

* 625a ḫılursa: ḫılursañ THK

* 626a cüvān: cevān TKE

* 627a Allāhı: Allāh TKR/ger: hem TKR, THK, o dem MAE// ey püser: ṭuy dedem
TKR, MAE, ṭuy şanem THK

- 628 Nām-ı şeytān oldı ekbār iy dedem*
Añla ma^cnīsın sözũñ gel diñle hem
- 629 Tıymaduñsa ma^cnīsın hāşā sözũñ
Allāha şeytān dimekdür aç gözũñ
- 630 Fıkr-i ma^cnā eyleyüp dirse kişi
Kāfir olur mü^cmin itmez bu işi
- 631 Fıkr-i ma^cnā itmeyüp dirseñ dañi
Bātil olur bil namāzuñ ey ahi*
- 632 Çok zamān içre mü³ezzinlerde bu
Belki sen de niçesin tıyduñ^camũ
- 633 Çün rızā-yı küfr küfr oldı tamām
Sen niçün rāzı olursın yā imām
- 634 Tıymayanlar sem^cine olsun nidā
Ögrenüp aşlıyla itsünler edā
- 635 Ekbere ger dönmez ise dil bedel
Diseler Allāhu a^czam yok hālel^c
- 636 Erlere sünnet olan oldur gözüm
İdicek tekbīr gel diñle sözüm
- 637 İbtidā tekbīr iderken bil bunı
Elleriñũñ kıbleye olsun yöni*
- 638 İki baş barmaqlarıñ degsin gözüm*
Şol kulağ yumşaklarına tıy sözüm

---

* 628a iy dedem: iy püser TKR, THK, MAE// Añla ma^cnīsın: Ma^cnīsın añla THK/
diñle hem: ser-te ser TKR, THK, MAE.

* 631 - MAE

* 635b Allāhu: Allāh TKR, THK

* 637b Elleriñũñ: Elleriñiñ TKE

* 638a barmaqlarıñ: barmaqları TKE, TKR, MAE

- 639 Lîk hatun ellerin tekbîrde*
İki çigniyle müsâvirek ide
- 640 Olmayınca niyyeti evvel tamâm
Ellerin tekbîre kıaldurmaya tam
- 641 Bağlamadın ellerüñi tıy sözüm
Cehd idüp tekbîri hatm eyle gözüm*
- 642 Ellerin kıaldurmağıñ aşlın dimiş
Ma'bed-i ez ğayrı Mevlâ nefyimiş
- 643 Ellerin bağladuğı ol zât için
Kıulluğı ya'ni aña işbât için
- 644 Cehd ide tekbîr iden kes bā-ħuşū^c
Hıkkı ğāzır bile ğāyet bā-ħuzū^c
- 645 Fıkr ide °ālem aña muħtācdur
Bu şalātum ma'ñide mi'rācdur
- 646 Gerçi ben a' māyam ol nāzırdurur
Ehline ğāyib degül ğāzırdurur
- 647 Kim muħaddem böyle itse i'tıķād
°Aķıbet mercūdurur kim ola şād

Bāb-ı Fı Beyāni'l- Kıyām*

- 648 Farz olupdur tırduğı yirden namāz*
Tā kıra'at hatm olunca çoğ u az

* 639a Lîk: Leyki TKR, Lîki MAE/ tekbîrde: tekbîr ide THK// çigniyle: çignine THK

* 641b tekbîri: tekbîre THK

* TKE 53b, TKR 52b, THK 35b, MAE 54b,

Bāb-ı Fı Beyāni'l- Kıyām: Faşl-ı Fı Beyāni'l- Kıyām TKR, Faşl-ı Fı'l- Kıyām THK,

Bābu Fı Beyāni'l- Kıyām MAE

* 648a olupdur: olubdur TKE, TKR, MAE/ tırduğı: durduğı TKR

- 649 °Özr vâkı° olmaduķca ol zamān
Sākıt olmaz bil kıyāmuñ ey cüvān*
- 650 Hem nisāya böyledür bil iy nigār
°Özrüñ olmaduķça ırur oturma var
- 651 Oturup kıılmaķ nevēfilde belī
°Özri olmazsa da cā°izdür velī*
- 652 Şol kıyām üzre olan ecr ü şevāb
Oturursa nişf olur dir el-cevāb
- 653 Haste aḥvālin şorarsañ söyledüm
Gel işit andan daḥi zıkr eyledüm
- 654 Olsa tekbīr itmege ķādir gözüm
Turduğı yirden ide dir ıruy sözüm
- 655 Ya kıra°at oķımađa iķtidār*
Olsa ķāyim oķıya dir iy nigār
- 656 Kıanķı rükne ķādir olsa ol ḥabīr
Turduğı yirden edā eyleye dir
- 657 Farż olanında şalātuñ iy dedem
Böyle itmek lāzım oldu diñle hem
- 658 Buña daḥi ķādir olmazsa a yār*
Söykene dir ya °aşā vü ya divār
- 659 Ya şuña kim ḥızmet ide iḥtiyār*
Bunlara söykenmek ile iy nigār

---

* 649b cüvān: civān TKE

* 651b °Özri: °Özr TKR// cā°izdür: cāyizdür TKR, MAE

* 655a Ya: Tā THK

* 658a a yār: ey yār THK// °aşā vü: °aşāya THK

* 659a ḥızmet: ḥidmet TKR, THK

- 660 Kādir olsa kılmağa böyle tırup
Kıldıđı olmaz dūrüst dir oturup
- 661 Kādir olursa eger böyle tıra
Kādir olmazsa zārūrī otura
- 662 Ger oturup kılmağa dağı zācīf
Kādir olmazsa nice itsün nađīf
- 663 Yaşduğa dīvāra ya bir kimseye
Oturup kılmağda kendin söykeye
- 664 Böyle oturmağda olsa iktidār
Olmaya İmāyilen kılmağ a yār*

Bāb-ı Fī Beyāni'l-Ḳırā'ati'r-Rūkū*

- 665 Farz olan rüknün biri Ḳur'āndur
Ḳıl kırā'at fākreū bürhāndur
- 666 Bir uzun āyet kadar ya üç gözüm
Oğıya dirler imāmeyn tıy sözüm
- 667 Dir İmām A'zam ki oldur pişüvā*
Bir kısa āyet dağı olsa revā
- 668 Şol kısa āyet nedür dirseñ gözüm
Mişl-i şad u kâfdur belle sözüm*
- 669 Olsa bir āyetden eksük iy'aziz
Ola mekrüh ol namāzuñ kıl temiz

* 661a eger: aña THK//otura: otıraTKR

* 664b İmāyilen: İmāyile THK/ a yār: ey yār THK

* TKE 54b, TKR 53b, THK 36b, MAE 55a,

Bāb-ı Fī Beyāni'l-Ḳırā'ati'r-Rūkū: Faşl-ı Fī Beyāni'l-Ḳırā'at TKR, Faşl-ı Fī'l-Ḳırā'at THK, Bābu Fī Beyāni'l-Ḳırā'at MAE

* 667a Dir: Şol THK

* 668b şad u kâfdur: şad kâfdur MAE

- 670 Fātiḥa daḥi olursa bile hem
Ola mekrūh ol namāzuñ kıl etemm
- 671 İki evvelkinde Qurʾāndan gözüm*
Farz olubdur oqımağ belle sözüm
- 672 Rekʿateyn-i şānide sūnnetdürür
Sūnneti işler şu kim ümmetdürür
- 673 İtse tesbīḥ daḥi cāʾizdür gözüm*
Rekʿateyn-i şāniyen üzre sözüm
- 674 Fātiḥa oqursa evlādur velī*
Eyleye qaşd-ı duʿā dir bil yolu
- 675 Eyleme qaşd-ı kırāʾat iy peder
Baʿzılar mekrūh dimişler kıl ḥazer

Bāb-ı Fī Beyāniʾr- Rükūʿ*

- 676 Birisi rüknüñ rükūʿ oldı gözüm
Farz-ı ʿayn oldı kulağ tut tıy sözüm*
- 677 Bil lügatde neye aydurlar rükūʿ*
İki bükülmege dirler bā-ḥuşūʿ
- 678 Arqası başıyla düpdüz ola dir
Böyle kılmış Faḥr-i ʿĀlem ol ḥabīr

---

* 671a Qurʾāndan: Qurʾānda TKR, Qurʾandır THK

* 673a cāʾizdür: cāyızdır TKR// sözüm: gözüm THK

* 674a evlādur: evlā dir TKE, TKR, MAE

* TKE 55a, TKR 54a, THK 36b, MAE 55b

Bāb-ı Fī Beyāniʾr- Rükūʿ: Faşl-ı Fī Beyāniʾr- Rükūʿ TKR, THK, Bābü Fī Beyāniʾr- Rükūʿ MAE

* 676b tıy - TKR

* 677a neye: niye THK

- 679 Şöyle kim bir tebsi şuyı serverā
 Ƙosalar dökülmeyüp düpdüz Ƙura
- 680 Başıını ħınzır gibi dir egmeye
 Hem yılan gibi yuƘaru çögmeye *
- 681 Bir kezin tesbīĥ idince fi'r-rükū^c
 Eglenilmek vācib oldu bā-ħuşū^c
- 682 Üç kezin diyince eglenmek gözüm
 Sünnet oldu diñle imdi gel sözüm
- 683 Ger rükū^ca indügi dem iy imām
 İki bükülmeksizin gitse tamām *
- 684 Bil dürüst olmaz namāz ey muƘtedā^{*}
 Farz zīrā olmamış olur edā
- 685 Farz olan iki bükülmekdür dürüst
 Ħizmet-i ĦaƘda gel imdi olma süst
- 686 Kim rükū^cdan dir başın Ƙaldursa süst^{*}
 ƘorƘaram kim Ƙıldıĥı olmaz dürüst
- 687 Ger rükū^ca inmiş olsaydı imām
 Şol uyan kimse ne itsün iy ħümām
- 688 Eylesün tekbiri evvel fi'l-Ƙıyām
 Baĥlasun dir ellerin hem iy ĥulām
- 689 Ger imāma yitdi ise fi'r-rükū^c
 Yitdi ol rek^catda Ƙılsun bā-ħuşū^c

---

* 680b yuƘaru: yuƘarı TKE, TKR, THK// çögmeye: çöglenmeye THK

* 681a idince: idence TKR

* 683b bükülmeksizin: bükülmeksüzün THK

* 684a Bil:Dir TKE, TKR, MAE/namāz ey: namāzı TKE, THK, MAE

* 686a dir başın: başını THK

690 Şaydılar zirā rükū^cı ez-ķıyām
Ol sebebden yitmiş olur dir tamām

691 Ger rükū^cda yitmeseydi iy gözüm
Yitmedi ol rek^cata diñle sözüm

692 Uyduğı uymışdurur bil ibtidā
Ol birisin ba^cdehu itsün edā*

693 Cümle erkāndan biri iy ser-firāz
Olmasa zīrā kim olmazdı namāz*

Bāb-ı Fī Beyāni's-Sücūd*

694 Secde itmekdür biri rüknün ki var*
Farz-ı ^cayn oldı gözün aç iy nigār

695 Bir kezin tesbīh idince fi's-sücūd
Eglenilmek vācib iy aḥsen vücūd

696 Üç kezin tesbīh idince iy nigār
Sünnet oldı eglenilmek eyle var

697 Eyleseñ tesbīh biş kere o dem
Müsteḥabdur yidiye dek belle hem

698 İki itmek secde^oi ender-namāz*
Farz olupdur güş tüt iy ser-firāz

699 Tursa evvel secdeye ey qarındaş*
Secde-i şāniye aķreb olsa baş

---

* 692b birisin: birisi THK

* 693b olmazdı: olmaz dir THK

* TKE 56a, TKR 55a, THK 37a, MAE 56b

Bāb-ı Fī Beyāni's-Sücūd: Faşl-ı Fī Beyāni's-Sücūd TKR, THK

* 694a Secde: Sicde TKE

* 698a secde^oi: sicde^oi TKE/ ender: andan THK

* 699a secdeye: sicdeden TKE, secdeden TKR, THK/Secde-i: Sicde-i TKE

- 700 Bir daḥi itseñ bu üslüb iy nigār*
İkisi bir secde sayılır a yār
- 701 İki secde farz idi iy ehl-i rāz*
Fāsīd olur secde bir olsa namāz
- 702 Tursa mā-beyne'l-ku'ūdu ve's-sücūd*
Ne sücūddan şayılır ol ne ku'ūd
- 703 Mā-beynilen istiḳāmet arası*
Ḥadd-i farzūñ oldur iy cān pāresi
- 704 Secde iki olduḡunuñ ḥikmetin*
Ḳayd-ı ma' nā eyledüm tuy fi'l-metīn
- 705 Ādeme kim secde emr itdi Ḥudā*
Heḡ melekler yir yir itdiler edā
- 706 Ba' dehu baş ḡalduruban tırdılar
İtmemiş İblīs ol dem gördiler
- 707 Tavḡ-ı la'net boynına geḡmiş tırrur
Redd olunmuş ḡurb-ı Ḥaḡdan ez-ḡurūr
- 708 Kendüler ḡurtulduḡiḡün iy hümām*
İtdiler şükrāne bir daḥi tamām
- 709 Pes bu ma' nādan iki oldı sücūd
Belle aḡlı üzre iy nāzük vücūd

---

* 700a nigār: cūvān TKR, THK, MAE//700b secde: sicde TKE/a yār: hemān TKR, THK, MAE

* 701a secde: sicde TKE//701b secde: sicde TKE, TKR

* 702a mā-beyne'l-ku'ūdu: mā-beyni'l-ku'ūdu MAE

* 703a Mā-beynilen: Mā-beynler THK

* 704a Secde: Sicde TKE,TKR

* 705a secde: sicde TKE

* 708a Kendüler: Kendü TKE/ḡurtulduḡiḡün: ḡurtulduḡı iḡün TKE

- 710 Secde-i evvel olan fermān için *
Şoñrağı şükrāne-i ĩmān için
- 711 Alnını vü burnını muħkem yire
Secdenüñ farzı budur kim dir süre *
- 712 Secde³i dülbendi üstinden gözüm *
İtmeye mekrüh olur dir tıy sözüm
- 713 °Özri olan kimseye söz yoħ peder
°Özri olmayup iderse diñle ger
- 714 Berkligin tıysun yirüñ ger tıymasun *
İtmesün kavlı-i za^cife uymasun
- 715 Didiler mekrühdur hep ittifāk *
Kim hāzer eylerse olsun yüzi aħ
- 716 Şöyle kıoya yire alnın secdede *
Andan özge olmaya kıabil dede
- 717 Farz olan burnuñ kemügi iy cüvān *
Yumşığı degse dürtüst olmaz hemān

---

* 710a Secde-i evvel: Sicde-i evvel TKE, TKR

* 711b Secdenüñ: Sicdenüñ TKE, TKR/budur kim dir: bu kim THK, bu kim muħkem MAE

* 712a Secde³i: Sicde³i TKE/dülbendi: dülbend TKE/üstinden: üstünde THK

* 714a ger - THK

* 715a hep ittifāk: hep be-ittifāk MAE//715b eylerse: iderse TKR

* 716a secdede: sicdede TKE, TKR

* 717a kemügi: kemigi TKE, TKR, THK/cüvān: civān TKE

Bâb-ı Fî Beyân-ı Қа°deti'l-Âhire*

- 718 Қа°de-i âhir biri rüknüñ imâm*
Otura қadr-i teşehhüd dir tamâm
- 719 Bir taḥiyyât okıyacaқca gözüm
Farz olupdurur oturmaq tıy sözüm*
- 720 Ger taḥiyyât okıyacaқca hemân*
Oturup okımasaydı iy cüvân
- 721 Okımazsa қаşdılan şöyle ki var*
Қıldıғı olur dürüst lîkin a yâr
- 722 Olısar noқşân u mekrüh iy emîn
İhtirâz eyler bu işden ehl-i dîn
- 723 Sehvilen oқınmasa iy ehl-i dil
Sehvi içün lâzım olur sicde bil*
- 724 Қа°de-i âhirde mesbûқ bi'l-imâm*
Tâbi° olur bile otursa tamâm
- 725 Oқı ol demde taḥiyyâtı bile
Taşlıye itme cevâb-ı mes°ele
- 726 Ya şalât içinde iy serv-i ḥurâm
Didiler epsem sükût itmek ḥarâm

---

* TKE 57a, TKR 56a, THK 38a, MAE 57b,
Bâb-ı Fî Beyân-ı Қа°deti'l-Âhire: Faşl-ı Fî Beyân-ı Қа°deti'l-Âhire TKR, THK, Bâbu
Fî Beyân-ı Қа°deti'l-Âhire MAE

* 718a âhir: âhiri THK/biri- THK/ biri rüknüñ: rüknüñ biri MAE

* 719 - MAE

* 720a Ger: Bir MAE//720b okımasaydı: okımasaydı TKE, MAE

* 721a Okımazsa: OkımazsaTKE, MAE, қаşdılan: қаşdıла TKR,THK, MAE//721b
lîkin: lâkin MAE, a yâr: iy yâr TKR, THK

* 723a oқınmasa: oқınmasaTKE, MAE// secde: sicde TKE

* 724a bi'l-imâm: ey imâm THK

- 727 Taşliyeye olsa meşgûl dir imâm
Eylesün mesbûk şehâdet dir tamâm*
- 728 Kim şalāvât қа°de-i âhirde var*
Қа°de-i ulâda yoқdur iy nigâr
- 729 Қа°de-i evvelde sehven iy gözüm
Dirse Allâhümme şalli tıy sözüm
- 730 Lâzım olur sehv için secde tamâm*
Lafzı tıy ma°nâyı aňla iy hümâm
- 731 Şalli ger maḥrecde olmayup edâ
Sınilen ger selli dirse bir gedâ*
- 732 Bâṭıl olur dir namâzı iy gözüm
Қа°de-i ulâda ammâ tıy sözüm
- 733 Sellı dimek çek dimekdür iy emîr
Hem müşâbihdür kelâm-ı nâsa dir
- 734 Қа°de-i evvel şalātuñ içidür
Ol maḥall-i söz mi iy dendanı dür*
- 735 Қа°de-i âhirde ammâ iy gözüm
Söylemek câ°izdürür diñle sözüm*
- 736 Қа°de-i âhirde lâzım iy cüvân*
Çün taḥıyyât oқumaқçadur hemân

---

* 727a Eylesün: Eylese MAE// tamâm: müdâm THK

* 728a şalāvât: şalât THK

* 730a secde: sicde TKE

* 731b Sınilen: Sınile THK/ dirse: dise THK

* 734b söz mi iy: söz midür THK

* 735b câ°izdürür: câyizdürür TKE, TKR, MAE

* 736 cüvân: civân TKE

- 737 Şol imāma tābi^c olan ey peder
Ol taḥiyyāt oқıduқdan şonra ger^{*}
- 738 Țursa gitse fāsıd olmaz dir namāz^{*}
Farz olunca uydı çün iy ehl-i rāz
- 739 Līk mesbūķ ola tābi^c dir tamām^{*}
Uyduğı kimse virince tā selām
- 740 Aşlı bu sehv eylediyse ger imām^{*}
Secde-i sehvi bile itsün tamām^{*}
- 741 Şol zamān kim Țar ola vaқt iy hümām^{*}
Țalmışın Țura yitüre ve's-selām
- 742 Şoñ taḥiyyāt oқıyan şöyle bile^{*}
Bir namāzın fāsıd eyler fi^clile
- 743 Çıķmaķ ol demde namāzından gözüm^{*}
Vācib olmışdur velī diñle sözüm
- 744 Ger taḥiyyāt oқıduқdan şoñra dir^{*}
Țahķaha birle gülerse ol ḥabīr
- 745 Fāsıd olmaz dir namāzı iy cüvān^{*}
Nāķış olur dir velīkin bī-gümān
- 746 Vācib idi şağına virmek selām^{*}
Terk içün nāķış oldı iy ğulām^{*}

---

* 737b oқıduқdan: oқuduқdan TKE, MAE

* 738a namāz: tamām THK// 738b - THK

* 739a –THK, Līk: Līki MAE//739b THK'de 738b'dir.

* 740a eylediyse: eyledi ise THK, MAE/ ger - THK//Secde: Sicde TKE, TKR

* 742a oқıyan: oқıya THK

* 743a namāzından: namāzdan ey THK// Vācib olmışdur: Farz olunmuşdur THK

* 744a oқıduқdan: oқuduқdan TKE, THK

* 745a cüvān: civān TKE

* 746b Terk: Terki TKR, MAE

747 Her kaçan mesbûk olan kimse şehâ
Yâ hâdeş kılsa ya itse kâhkahâ

748 Kalmışını yitürürken iy gulâm
Fâsîd olur dir namâzı ve's-selâm

Bâb-ı Fî Beyân-ı Vâcibâti's-Şalat*

749 On ikidür bil namâzuñ vâcibi
Cehl olubdur bil ki ilmüñ hâcibi

750 Süre-i “seb'a'l-meşânî”²³dür biri
Böyle buyurmuş işit dîn serveri

751 İki evvelkinde vâcibdür didi
Rek'ateyn-i şânide sünnet qodı

752 Bil ikinci süre'i қоşmakdurur
Dinle üçüncü nedür iy yüzi nür

753 İki evvel rek'ateyn içre gözüm
Eylemek ta'yîn-i kıraet tıy sözüm

754 Vâcibüñ dördüncüsü iy ehl-i dîn
Fî'l-i tekrâruñ ri'âyet tertibin

755 Secdeteyni yirlü yirinde ide*
Terk-i vâcib itmeye dir iy dede

756 Secdeteyni üç ide ya'ni gözüm*
Şâniyeyni bir iderse tıy sözüm

---

* 747b kılsa ya itse: itse imâm ya THK

* TKE 58b, TKR 57b, THK 39a, MAE 58b,

Bâb-ı Fî Beyân-ı Vâcibâti's-Şalat: Faşl-ı Fî Beyân-ı Vâcibâti's-Şalat TKR, THK,
Faşlün Fî Beyân-ı Vâcibâti's-Şalât MAE

²³ “seb'a'l-meşânî”: “İkişerden yedi, tekrarlanan yedi.” (Kur'an-ı Kerim, 15/Hicr-87).

* 755a Secdeteyni: Sıcdeteyni TKE, TKR

* 756a Secdeteyni: Sıcdeteyni TKE, TKR// Şâniyeyni: Şâniyeyn THK

- 757 Olmaya fāsīd şalāt iy albi nūr
Līk vācib terk iden āşim olur
- 758 Vācibūñ oldu bişincisi a yār*
Eylemek ta^cdīl-i erkān eyle var
- 759 Cümle rüknūñ haın iy yār-ı Hudā
Vācib olmuşdur saña eyle edā
- 760 İhtilāf olan yirin ammā gözüm*
Muhtaşar zikr eyledüm gel uy sözüüm
- 761 Sicdeteynūñ arasında iy hümām*
İtminān üzre oturmalık tamām
- 762 Hem rükū^cdan soñra bulma itminān
Ba^czılar vācib diyü kılmış beyān
- 763 Mezhebimizde velī bunlar bizüm*
Sünnet olmuşdur mü^oekked uy sözüüm
- 764 Mā-beyinden yuaru aldursa baş*
Vācibi eyler edā ol barı aş
- 765 Līkin Amed ümmetiseñ ümmeti*
Sünnetin ut itmināndur sünneti
- 766 Şöyle orı ur ki urur şanalar
Şöyle otur kim oturur şanalar

---

* 757a şalāt: namāzı THK //Līk: Līki MAE

* 758a a yār: iy yār TKR, THK

* 759 - THK

* 760a yirin: birin MAE

* 761a Secdeteynūñ: Sicdeteynūñ TKE, TKR//oturmalık: oturup kılmı THK

* 763a Mezhebimizde: Mezhebümüzde TKE, TKR

* 764a yuaru: yuarı TKE//764b aş: daş TKE, TKR

* 765a Līkin: Līk TKR, THK

- 767 Kadr-i a^clā ister iseñ iy cüvān
Terk-i evlā eyleme zāhir nihān
- 768 Kim rükū^cdan dir ki baş kaldursa süst^{*}
Korkaram kim kıldığı olmaz dürüst
- 769 Ger dilerseñ olasın zū'l-ihtirām
Dün-ı himmet olma iy serv-i hırām
- 770 Ka^cde-i evveldür altıncı dedem
Bil taħıyyātdur yidinci anda hem
- 771 Bil sekiz oldur ki bunda iy ğulām
Virüben çıķmak şalātından selām
- 772 Vitr-i vācibde toķuzuncı kunut
Kendin ezberle za^cif kavli unut^{*}
- 773 Şağına vācib dimişlerdür selām
Şolna sünnet didiler lā-kelām
- 774 Olmasa tenvīnilen olan selām
Yā elif lāmile olmasa tamām
- 775 Dir viren anuñ şevābın bulmaya
Hem virilen nāsa red farz olmaya^{*}
- 776 Ger selāmı alduğın viren kişi
İstimā^c itmezse gel diñle işi^{*}
- 777 Farz sākıķ olmaya andan aħi^{*}
Böyledür şart aķşıranlarda daħi

---

* 768a Kim: Kim ki THK/ dir ki - THK

* 772b Kendin: Döndüğin THK. MAE'de 772 ve 773. beyitler arasında takdim tehir yapılmıştır.

* 775b nāsa red: nāsa da THK

* 776b gel - THK

* 777a aħi: daħi THK//aķşıranlarda: aķşıranlarda THK

- 778 İkidem olsa muḳābil ger selām
Farz sāḳıḳ olmaya dir iy hūmām
- 779 Ger biri olsa muḳaddem iy gözüm
Farz sāḳıḳ ola dir belle sözüm
- 780 Virmeye kāfirlere kendi selām
İḥtiyācı līkin olsa iy hūmām*
- 781 Aña islām niyyetilen iy imām*
Virse cā'izdür didiler ve's-selām
- 782 Bil onuncı oldu tekbirāt-ı °id
Hem rükūcında olan °iduñ işid
- 783 On birinci °aşr u zuhruñ ğayrını
Cehrilen ḳılmaḳdurur bil ḥayrını
- 784 Ger cemāc atlen olursa cehrile*
Yalıñuz olsa muḥayyerdür bile
- 785 On ikinci °aşr u zuhrı iy yigit
Oḳıya iḥfāyilen līkin işit
- 786 Şarḫı bu kim oḳuduğın iy faşih
Kendü işitmezse olmaz dir şaḫih
- 787 Böyle iḥfāyilen oḳurken eger*
Bir ki kes işitseler virmez zarar

---

* 779b ola: olmaya THK

* 780b līkin olsa: olsa lākin TKR, THK, lākin olsa MAE

* 781 niyyetilen: niyyetile TKE, THK// cā'izdür: cāyizdür TKE, TKR, MAE

* 784 cemāc atlen: cemāc atle TKE, TKR, THK

* 785a yigit: yigid TKE, TKR, MAE/zuhrı: zuhruñ THK //iḥfāyilen: iḥfāyile THK, MAE/işit: işid TKE, TKR, MAE

* 787a oḳurken: oḳursa THK

- 788 On ikiniñ biri tergense n'olur
Fāsîd olmayup namāzı naqş olur
- 789 Kaşdılan tergense noqşān iy imām
Sehv iderse secdeteyn itsün tamām*
- 790 Olsa noqşān üzre mekrūhdur işit
Aña göre sen de lāyık bir iş it
- 791 Lāyık oldur dönderesin iy imām
Olmaya mekrūh şalātuñ ve's-selām
- 792 Fātiha terk eylese sehvide dir
İki evvel rek^cat içre ol habîr
- 793 Rek^cateyn-i şānide itme każā
Mü³miniseñ kandanur gözle rızā
- 794 Fātihayı oqımaq tekrār içün*
Olmadı şer^c-i ferāyizde niçün
- 795 Olmadığından kırā^cat hāşılı
İkisinüñ arasında fāşılı
- 796 Vāki^c olsa ger kırā³at ortada
Oqısa olmaz kerāhiyyet dede
- 797 Cehrilen olan şalāt içre gözüm
Süre²i sehv eyleseydi tıy sözüm
- 798 Şoñraki rek^catda iy yār-ı Hūdā*
Fātihaylan cehrilen itsün edā

---

* 789b secdeteyn: sicdeteyn TKE, TKR

* 794a Fātihayı: Fātiha²ı TKE, THK, MAE/içün: çün TKE, TKR, MAE

* 798a Şoñraki: Şoñrağı TKE, MAE// Fātihaylan: Fātihayılan THK

799 Cehrilen ihfâyı bir rek^c atda ger
Cem^c iderse cā²iz olmaz iy püser *

800 Mağrib ü yatsı şöındadur kelām
^cĀrife besdür işâret ve's-selām

Bāb-ı Fī Beyān-ı Süneni'ş-Şalāt *

801 Şol namāz içinde sünnetler ki var
Bil yigirmi iki oldı iy nigār

802 Evvelā tekbīr için iy bahtiyār
Ellerin kaldırmağ oldı belle var *

803 Hem ikincisi açā barmağların
Bā-edeb tekbīr iderken her birin

804 Sünnetüñ oldı üçüncisi dañi^{*}
Eylemek tekbīri cehren iy añi

805 Ol cemā^c atda olan a^cmā için
Cehren itmek aşlı bu ma^cnā için

806 Ellerin kaldırmağın aşlı gözüm
Şağır olanlar içündür tıy sözüm

807 Olmağın ekşer cemā^c atlarda bu
Sünnet itmişdür Resülullāh ^camū

808 Cehrilen tekbīr imāma iy ħakīm
Sünnet olduğından añz olan bu kim

---

* 799b cā²iz: cāyız TKE, TKR, MAE/püser: piser MAE, MAE

* TKE 61a, TKR 60a, THK 40b, MAE 61a

Bāb-ı Fī Beyān-ı Süneni'ş-Şalāt: Bāb-ı Süneni'ş-Şalāt THK, Bābu Fī Beyān-ı Süneni'ş-Şalāt MAE

* 802b kaldırmağ: kaldırmağ TKE

* 804a Sünnetüñ oldı: Sünnet oldı hem THK

- 809 Ya mü⁹ezzīn ya cemā^cat iy püser
Cehr tekbīr eylemek bid^cat meger^{*}
- 810 Kim imāmuñ şavtı cümleye vefā
İtmezise eylemek ol dem revā
- 811 Oldı dördünci şenā kim eyle var
Okımağ “Sübḥāneke”²⁴ ya^cni a yār^{*}
- 812 Şol namāzuñ farz olanında kamu
Ṭarḥ ide celle şenā⁹ı dir^camū
- 813 Bil bişincidür ta^cavvüz iy gözüm^{*}
Tesmīye altıncısı belle sözüm
- 814 Oldı āmīn bil yidinci iy yigid
Ya sekiz kağı dir isen gel işid
- 815 Besmele āmīn ta^cavvüz hem şenā
İşbu dördi cümle maḥfī oğına
- 816 Dirse āmīni müşedded iy püser^{*}
Bāṭıl olur dir namāzı kıl ḥazer
- 817 Gel toğuzuncı nedür bil iy nigār
Oldı tekbīri rükū^cuñ eyle var
- 818 Bu namāz içindeki tekbīrler
Cümlesi sünnet dimişler pīrler^{*}

---

* 809b Cehr: Cehrī TKR, MAE

²⁴ “Sübḥāneke”: “Seni tenzih ederim.” bk. Kur’an-ı Kerim, 7/A’râf-143; 10/Yûnus-10; 21/Enbiyâ, 87; 24/Nûr-16). Ayrıca Sübhaneke, namazın başlangıcında, iftitah tek-birinden hemen sonra okunan dualardan biridir.

* 811THK’de mısralar arasında takdim tehir yapılmıştır. 811b a yār: iy yār TKR, THK

* 813a bişincidür: bişincisi THK

* 816a āmīni: āmīn THK

* 818b Cümlesi: Cümlesin THK

- 819 Hem imāma sūnnet olduđı gibi*
İktidā idenlere hem iy şabī
- 820 İşbu tekbīrāt u hem āmīn demek
Sūnnet oldu pes bu deñlü söylemek*
- 821 Gel onuncı neydügin diñle gözüm
Olma sūnnetsiz şaķın belle sözüm*
- 822 Turduđı demde rükū^c da iy ğulām*
Oķımaķdurur şenā^ı bi't-tamām
- 823 Ğamdeyi hemde oķursa eger*
Fāsīd olur dir namāzi kıl ğazer
- 824 Yalıñuz kılsa namāzi iy ğulām
“Rabbenā”²⁵ yı bile ķoşsun dir tamām*
- 825 Üç kezin tesbīĥ ü ta'zīm fi'r-rükū^c*
On birincisi budur kıl bā-ĥuşū^c
- 826 Ger ^cazīmi zāl u zād u zāyile
Oķısa ķıldıđı fāsiddür bile

---

* 819a olduğı: olduğı MAE

* 820b deñlü: deñli TKE, TKR

* 821b belle: añla TKR

* 822a rükū^c da: rükū^c dan TKE, TKR, MAE/ iy ğulām: iy imām THK

* 823a Ğamdeyi: Ğamde ĥā^ı THK

²⁵ “Rabbenā ātina fid'dünyā haseneten ve fil'āhireti haseneten ve kınā azābennār. Birahmetike yā Erhamerrahimīn Rabbenāġfirli ve li-vālideyye ve lil-Mū'minīne yevme yekumū'l hisāb.”
“Allah'ım! Bize dünyada iyilik ve güzellik, ahirette de iyilik, güzellik ver. Bizi ateş azabından koru. Ey bizim Rabbimiz! Beni, anamı ve babamı ve bütün mü'minleri hesap gününde (herkesin sorguya çekileceği günde) bağışla.”

Namazda son oturuşta okunan duadır.

* 824b Rabbenāyı bile: Rabbenā^ı böyle THK

* 825a tesbīĥ ü: tesbīĥ THK

- 827 Bilmeyenler anı şanma yirine
“El-Kerîmü”²⁷ oқыya dir yirine *
- 828 On ikinci dizlerini fi’r-rükûc
Bükmeyüp tuta eliylen bâ-ħuşûc
- 829 On üçüncisi rükûc içre daħi
Aça dir barmağların bil iy aħi *
- 830 Şol ki on dördüncisidür iy imâm
Secdede tekbîr olanlardur tamâm *
- 831 On bişinci oқыmağ tesbîh o dem
Üç keretdür ol daħi ammâ dedem
- 832 Mâliķîñüñ mezhebinde farz imiş
Ba^czılar bizde daħi vâcib dimiş
- 833 İşde on altıncısı budur dede
Ellerin qomağ yir üzre secdede *
- 834 Secdede ayakların qaldursa bil^{*}
Olısar mekrûh zinhâr itmegil
- 835 On yidinci qâ^oim olsa iy ata^{*}
Şağ elini şolı üstinde tuta

---

²⁷ “El-Kerîmü”: “Estagfirullahe’l-Azîm el-Kerîm ellezî lâ ilâhe illâ hüve’l-Hayyü’l-Kayyûmu ve etübü ileyh.” “Azamet ve Kerem sahibi olan Azîm, Kerîm, kendisinden başka ilâh olmayan, elzeli ve ebedî hayat sahibi olan Hayy ve her şeyi ayakta tutan Kayyûm olan Allah’dan mağfîret diliyor ve tevbe ediyorum.” (www.namaz.gen.tr 23.12.2011).

* 827b El-Kerîmü: El-Kerîmi THK/ dir: bil THK

* 829b barmağların: barmağlarını MAE

* 830b Secdede: Sicdede TKE, TKR/ Secdede tekbîr: Secde tekbîri THK

* 833a İşde: Uşda THK//Secdede: Sicdede TKE, TKR

* 834a Secdede: Sicdede TKE, TKR

* 835a qâ^oim: qâyim THK

- 836 Göbeği altında tuta dir velî*
Her kaçan kâ'im olup tutsa eli
- 837 On sekiz budur ki hıfzuñda tura
Şol ayağın döşemekle otura
- 838 Sağını hem dikmek imiş iy ulu*
Zahmete şabr eyleyenler bahtılı
- 839 On tokuzuncı rükû'dan iy hümām
İtminān bulınca tırmağdur tamām*
- 840 Hem yigirminci daği bil itminān
Secdeteyn içre oturmak iy cüvān*
- 841 Gel yigirmi bir nedür tıy belle hem
Taşlıye itmek taħıyyāt üzre zamm*
- 842 Taşlıyeden şoñra iy şāhib-i hüner
Oğınmağ ed'ıyye-i me'süreler
- 843 Oğınan ed'ıyyeler ya'ni gözüm
Ola Qur'ān lafzı gibi tıy sözüm*
- 844 Çün yigirmi ikisin itdük tamām
Vir şalāvāt ber-Muħammed ve's-selām

---

* 836a tuta: tutsa THK

* 838a Sağını hem: Sağ ayağın TKR//838b bahtılı: bahtulu TKE, TKR

* 839b bulınca: bulunca MAE

* 840b Secdeteyn: Sicdeteyn TKE, TKR/cüvān: civān TKE, oturmak iy cüvān:
oturmakdur hemān THK

* 841b zamm: hem THK

* 843b Qur'ān lafzı gibi: lafzı gibi ya'ni THK

Bâb-ı Fî Beyân-ı Nâkışâti'l-Vuzû⁹*

- 845 Çün vuzû⁹ı kâmil itdüñ iy ğulâm
On sekiz nesne sıranı bil tamâm
- 846 Ğâyiğ ü yil ü qarın kırdı kızu*
Bu üçü çıksa verâdan sır vuzû⁹
- 847 Hem tebevül hem menî vü hem medî*
Taş gelürse uç yirinden hem vedî
- 848 Ger kıbulden gelse bunlaruñ bişi
Âbdestüñ bil dürüst olmaz kişi
- 849 Hem toközuncü ki kıan çıkmakdurur*
Çıksa ğam yok cüş idüp akmakdurur
- 850 Ger akup neşf itmese etrafına
Nâkış olmaz vâkıf ol evsafına
- 851 Çıkduğı yirde tura ya^cni şu dem
Kendü ğayrı aña kıarışmasa hem*
- 852 Şıçrasa hem neşf-i etraf itmedin*
Anda dağı şınmaya dir ol emîn
- 853 Taşradan ger kıan bulaşsaydı saña
Âbdestüñ şınmaya batma taña

---

* TKE 63a, TKR 62a, THK 41b, MAE 62b

Bâb-ı Fî Beyân-ı Nâkışâti'l-Vuzû⁹: Fî Beyân-ı Nâkışâti'l-Vuzû⁹ THK, Bâbu Fî Beyân-ı Nâkışâti'l-Vuzû⁹ MAE

* 846a yil ü: yili TKE, yil THK/kızu: iy kızu TKR, THK

* 847a medî: vedî TKR//847b vedî: medî TKR

* 849a Hem: On TKR, Ol THK

* 851b Kendü: Kendi TKR/kıarışmasa: kıarışmaya TKR, THK, MAE

* 852a hem: ol THK

- 854 Olmasa ammā ki dirhemden dem az*
Yu dürüst olmaz anuñ birle namāz
- 855 Hem onuncısı irüñ çıkup aça*
On birinci şarı şu aqup çıqa
- 856 On ikinci kuşmağ oldu iy gözüm
Ağız tolı şöyle kim diñle sözüm
- 857 Ol kuşuntı olduğınca der-dehān
Nuḡka kādīr olmasa ya^cni zübān
- 858 Kuşduğı olsa ta^cām u şu vü kan
Naḡz ider her ne gelürse böyle kan*
- 859 Kan uyuşmuş olmasa aḡsa velī
Az u çoğ şır ābdesti bil yolu*
- 860 Balğama kan karışık kuşsa gözüm
Balğamı ğālīb olursa tıy sözüm
- 861 Söylemege kādīr olsa şöyle kim
Sınmaya dir ābdesti iy ḡakīm
- 862 Kanılan balğam berāber olsa ger*
Naḡz olur dir ihtiyāten kıl ḡazer
- 863 On üçünci uyumağdur iy püser*
Yanı üzre eñsesi üzre eger

---

* 854a dirhemden dem: bir dirhemden THK

* 855a irüñ: iriñ TKRMAE/855b şaru: şarı TKE, MAE

* 558b her ne gelürse: bunlar ne gelse TKR

* 859 - THK

* 862a Kanılan: Kan ile THK

* 863a püser: piser TKE, MAE

- 864 Gel Hidāye²⁸ şāhībi kavlin işit
Aña göre başuña gelse iş it
- 865 Dir şalāt içre uyansa nā-gehān*
Ābdesti şınmaz illā şol zamān
- 866 Secdesi sünnetce olmazsa o dem*
Karnı ya^cni uyluğa düşse dedem
- 867 Hem teşehhüdde ayakları gözüm
Taşra olsa maḳ^cadından tıy sözüm
- 868 Böyle oturmaḳ vuzū³ı bil ki şır*
Ger şalāt içre vü ger taşrada bir
- 869 Şol ki yanı eñsesi üzre didüm
Bu kavülden ilerü kim söyledüm*
- 870 Olmasaydı ger şalāt içre o dem
Tekyelenüp söykenüp uyısa hem*
- 871 Çekseler söykendügi şey³i hemān*
Söykenen düşse şınısar bî-gümān
- 872 Söykenen düşmezse şınmaz dir vuzū
Lîk gâfletden hāzer kıl iy kuzu*

---

²⁸ El-Hidāye: Hanifi fıkhnın dört ana metninden biri olup Hanefî fıkıhçılarının büyüklerinden Şeyhü'l-İslām İmām Burhānüddîn Ebu'l-Hasan Ali b. Ebîbekr b. Abdilcelîl el-Ferganî el-Merginânî (511/593-1117/1196)'nin eseridir (<http://fikih.ihya.org> 21.12.2011).

* 865a uyansa: oynasa TKR

* 866a Secdesi: Sicdesi TKE, TKR

* 868a bil ki: belki TKE, MAE

* 869b ilerü: ileri MAE

* 870b söykenüp: söykenüben TKE

* 871b söykendügi: söykendigi TKE/ şınısar: şınar dir THK

* 872b Lîk: Lîki TKE, MAE

- 873 Ger otururken tapunsa uyısa*
Maḳ^cadı kim ḳopsa yirden uyısa
- 874 Ābdestsiz ḥükm ider itseñ su^ʔāl
Oldı yil ḳıḳmaḳ ki ğālib iḥtimāl
- 875 İmdi riḥuñ menzilin ḥālī ḳoma
Ökceñi ya^ʔni irup da uyuma
- 876 Böyle muḥkem oturuban ırmasa
Maḳ^cadın yirden daḫi ḳaldurmasa
- 877 Söykenüp ḫayanmasaydı iy dedem
Maḳ^cad u ayaḳ yirinde olsa hem*
- 878 Her ne deñlü uyısa böyle özüñ*
Ābdest şınmaz velīkin aç gözüñ
- 879 Ger ayaḳlaruñ ḳıḳarsañ bir yaña
Uyısañ var ābdest al uy baña
- 880 Oldı on dördi uḡınmaḳ bil yolu*
^cAḳlı ya^cni ola yirinde velī
- 881 İḥtiyār ile ḫalāşın bulmaya*
Ābdest ḫutmaḡa ḳādir olmaya
- 882 On bişinci kim cünündür iy deli*
Ḳuvvet ola ^caḳıl olmaya velī
- 883 Derk olunmaz ābdest ḫutmaḳ o dem
Şır bu ḫālet ābdesti belle hem

---

* 873a tapunsa: ḫayansa THK// yirden: yirinden THK

* 877b Maḳ^cad u: Maḳ^cadı THK

* 878a uyısa: uyusa TKE

* 880a uḡınmaḳ: uḡunmaḳ TKE// ola: olsa THK

* 881a bulmaya: bulmasa THK

* 882a cünündür: cünün u THK// ^caḳıl: ^caḳlı THK

- 884 Şevkilen zıkr eyler iken ehl-i hāl*
Vecde varup düşdügi ya^cni mişāl
- 885 Ba^czı hem va^cz eyler iken iy nigār
Düşdügiveş şevkilen bî-ihtiyār
- 886 Ol şacı Leylāya kim meftūn ola*
^cAqlını yağmaladup Mecnūn ola
- 887 Çekmeye Mecnūn tekellüfden elem
Yoğdurur dīvāneye zīrā kalem
- 888 Ser-hoş olmağdur on altıncı gözüm
Ol ne vechilen olur diñle sözüm*
- 889 Mertebe oldur kim iy serv-i hūrām
Şalina bulana yürürken tamām*
- 890 Yiri gögi erleri vü^cavreti
Lāzım olmaz bilmemek bu rütbeti
- 891 On yidinci qahqahadur iy gözüm*
Şol ki^cāqıl bālīg olsa tıy sözüm
- 892 Secdeli olan namāz içre hemān*
Gülse şındı ābdesti bî-gümān
- 893 Ger cenāzeyçün kılmurken namāz
Gülse^cāqıl kimse qahqah çoğ u az*

---

* 884a Şevkilen: Şevk ile THK

* 885b Şevkilen: Şevk ile THK

* 886a kim: çün THK

* 888b vechilen: vechile THK

* 889b Şalina bulana: Şalını bulanı THK

* 891a gözüm: cüvān MAE

* 892a Secdeli: Sicdeli TKE, TKR

* 893b kimse qahqah: qahqahayla THK

- 894 Ābdesti şınmaya illā peder*
Fāsîd olur dir namāzı kıl hāzer
- 895 Fî'l-“Hidāye”²⁹ yazmış ol şāhib-hüner*
Dürr-i meknündür kulağ tut iy püser*
- 896 Kāhķaha oldur ki gülseydi bir er
İşide ķurbında olan kimseler
- 897 Dıĥkilen şınmaz vuzū illā dedem*
Fāsîd olur dir namāzı āh n'idem*
- 898 Dıĥk oldur güldügi dem iy cüvān*
Güldügin kendü işitmekdür hemān
- 899 Dir tebessüm dıĥk hem gülmek degül*
Şol güler yüzün gören iy vech-i gül
- 900 Añlamaduñsa tebessümden ķişi
Yılışup ya^cni ki açmamağ dışi*
- 901 Dışlerin açmağ şırtırmağdur gözüm
Daĥı şırtırmağ didiler tuy sözüm
- 902 Fāsîd olmaz gerçi bunlarla namāz
Ābdest daĥı velî kıl ihtirāz

---

* 894a peder: pezer TKE, meger MAE

²⁹ Hidāye: Hanifî fikhının dört ana metninden biri olup Hanefî fikhıçılarının büyükle-
rinden Şeyhü'l-İslām İmām Burhānüddin Ebu'l-Hasan Ali b. Ebîbekr b. Abdilcelil el-
Ferganî el-Merginânî (511/593-1117/1196)'nin eseridir (www.sorularlailamiyet.com
02.11.2011).

* 895b püser: piser MAE

* 897b namāzı: şalātı TKR, THK

* 898a cüvān: civān TKE

* 899a dıĥk: dıĥku TKE, TKR, dıĥk u THK

* 900b Yılışup: Yılaşup TKE, TKR

- 903 Bu ikisi bî-edeblîkdür şaķın
İtme ķādir olduĝuñca iy emīn
- 904 Gerçi cā'izdür tebessüm iy aķı
Līk her yirde degildür ol daķı*
- 905 Ger namāz içre uyurken gūlse dir
Fāsīd olur dir namāzı ol ĥabīr
- 906 Bunda var iki rivāyet iy fāsīķ
Līk fāsiddür diyen ķavli şaķīķ*
- 907 Ķahķaha ile gūlenler iy dede
İstimā^c itsün ki yazmış “cUmde”³⁰ de
- 908 Cürm-i a^czamdan dimiş mişl-i zinā
Öyle güldürme bizi yā Rabbenā
- 909 Ger namāz içinde olmazsa daķı
Cürm-i a^czamdan dimiş bil iy aķı*
- 910 Geçmeyen kimse řırāķı bir yaña
Ķahķaha birle gūlerse ĥayf aña
- 911 On sekiz olur bunuñla gel işit*
Şer^ci söyle şer^cıye lāyık iş it
- 912 Er kiřiyle ^cavretūñ uķ yirleri
Ger toķunsa birbirine iy peri

---

* 904a cā'izdür: cāyizdür TKE, TKR, MAE//Līk: Līki MAE

* 906b Līk: Līki MAE

³⁰ Umde: Büyük bir Hanbeli fakihî olan Ebû Muhammed Abdullah b. Ahmed 'İbn Kudāme' (öl.: 620/1223)'in el-Umde adlı bir eseri bulunmaktadır (www.sorularlaislamiyet.com 23.12.2011).

* 909b Cürm-i a^czamdan: Cürm-i a^czamdır THK

* 911a olur: olup THK

913 Çıplak olsa dāh̄il olmazsa daḥi*
Şır vuzū⁹ı belle bunlar iy aḥi

Bāb-ı Fī Beyān-ı Müsteḥabbî'l- Vuzū⁹*

914 Kızb ü ğaybet söylemekden iy dede
Müsteḥabdur dir vuzū⁹ı ıfız ide

915 Fī'l-muşaffā yazmış ol şīrīn maḳāl
Ābdest şınmaḳda ba^czı iḥtimāl

916 Kızb ü ğaybet oldı menhī iy aḥi
Yaḥtemildür dir vuzū⁹ sınmaḳ daḥi

917 Oḳınan şī^cr içre iy serv-i ḥırām
Zülf ü ḥāl ü ḥaḫ gibi ya^cni ḥarām

918 Olmasañ te^vvile ḳādir ser-te-ser
Oḳıma şī^cr-i mecāzī iy püser*

919 Buğz u bühtān itme zinhār iy cüvān
Kim bulursın her ne itseñ bī-gümān

920 Kedüñe lāyık görüp işle işi*
Kim meşeldür itdügin bulur kişi

921 Ḳovcılıḳdan kızb ü ğaybetden şaḳın
Müfsid olma muşliḫ ol iy ehl-i dīn

922 Ḳahḳaha birle gülp lağv eyleme
Kibrilen mağrūr olup söz söyleme

---

* 913a dāh̄il: vü ger THK

* TKE 66a, TKR 65a, THK 43b, MAE 65b

Bāb-ı Fī Beyān-ı Müsteḥabbî'l- Vuzū⁹: Bāb-ı Fī Beyān-ı Hıfz-ı Müsteḥabbî'l- Vuzū⁹
TKR, Fī Beyān-ı Müsteḥabbî'l- Vuzū⁹ THK, Bābu Fī Beyān-ı Müsteḥabbî'l- Vuzū⁹
MAE

* 918a Olmasañ: Olmasa THK//Oḳıma: Oḳıma MAE/püser: piser TKR, MAE

* 920a Kedüñe: Kedüye THK/ işle: işleme THK

- 923   Ȧa^cn u daħl idüp gönül yıķma gözüm
Kendüñi odlara yaķma Ȧuy sözüm
- 924   Ȧapu Ȧaķma kim Ȧaķarlar Ȧapuñı*
Yapu yıķma kim yıķarlar yapuñı
- 925   Cāhilāne ğayretilen baŗ açup*
Ȧaŗd-ı ilzām eyleme ^cālim geĉüp
- 926   Ğāyetü'l-^cilmi nedür dirseñ gözüm
İ^ctirāfü'l- cehl olupdur Ȧuy sözüm
- 927   Kemlik eylerseñ olısar ^cömrüñ az
Eylük eylerseñ ola ^cömrüñ dirāz
- 928   Bunlar emŗāli daħi her ne ki var*
İħtirāz eyle nihān u āŗikār
- 929   Bunlaruñ ba^czın kebāyirden dimiŗ*
Ba^czısın gerĉi Őağāyirden dimiŗ
- 930   Cümle bunlar bī-ħilāf oldu ħarām
Eyleyen ^cāŗi vü mücrim iy ğulām
- 931   Şol güneħkār olduğından ğayrı hem
İħtimāldür dir vużü⁹ Őınmaķ o dem
- 932   Vāķi^c olsa n'eylemek evlā dede
Ābdesti varısa tekrār ide
- 933   Müsteħab oldu Őaķınmaķ iy ķuzu
Fāsid olmaķdan o demlerde vużü⁹

---

* 924a kim: ki THK//kim: ki THK

* 925a ğayretilen: ğayretile THK

* 928a Bunlar emŗāli: Bunlaruñ gibi THK

* 929a ba^czın: ba^czı THK, MAE

- 934 Vāķi° olsa ger saña bundan biri
N'eylemek evlādurur bil iy perī
- 935 Çün vuzū°sız kılmak oldu ihtimāl
Şübheñüñ def°in dilerseñ yine al

Bābu Fī Beyāni'l-Meşh*

- 936 İy cirāhāt üzre meşhūñ hālını
Bilmeyen kes gel işit ahvālını
- 937 Şarğısı üstinde mecrūh olan er
İtse meşh ol dem dürüst olur ki ger
- 938 Yaralı °uzvın yumağda iy hākīm
°Acz iderdi °aczi olsa şöyle kim*
- 939 Şarğısız zaħmına meşh itdügi dem
Yarasın yumağ gibi çekse elem
- 940 Çıplak olsaydı vire ya°ni zarar
Hem çizüp şarmağda °aczi olsa ger*
- 941 Eylese meşhi dürüstdür ol zamān
Şarğısı üzre zarūrī nā-tüvān
- 942 Her kaçan kan aldurursañ iy kişi*
Tuy ne vechilen olur anuñ işi
- 943 Ol yara üzre qosañ bir pāre biz*
Üstine hem şarğı şarsañ iy °aziz

---

* TKE 67a, TKR 66a, THK 44b, MAE 66b,

Bābu Fī Beyāni'l-Meşh: Bāb-ı Fī Beyāni'l-Meşiħ TKR, Bābu Fī Beyāni'l-Meşiħ MAE

* 938b °aczi: °acziñ THK

* 940a Hem: Her THK

* 942a Her: Hem THK// vechilen: vechile THK

* 943a yara: yarañ THK

- 944 Şarğı üzre eyleme meşhi velī
Ol biz üzre eyle ammā tıy yolu
- 945 Ba^czılar cā²iz didiler meşhe hem*
Ger çizüp şarmağda ^cacz olsa dedem
- 946 Şarğı arasında kalsa yir açuğ
Aña da meşh itse cā²iz az u çoğ*
- 947 Kıpılayı meşh eylemek evlādudurur*
Şarğı üzre didiler iy yüzi nür
- 948 Şarğıyı çizse yine bağlasa hem*
Abdesti şınmaz ammā iy dedem
- 949 Meşhi döndürmekdürür evlā gözüm
Şarğısı kendi çizilse tıy sözüm*
- 950 Yara hoş olmadı ise iy nigār
Meşh bātil olmayısar yine şar*
- 951 Yara oñulsa meşhi bātil ^camū*
Şol cirāhat yirlerini cümle yu
- Bāb-ı Fī Beyāni't-Teyemmüm***
- 952 İy zarūretde teyemmüm hālını
Bilmeyen yazdum işit aḥvālını*

---

* 945a meşhe: meşh THK// çizüp: çizüp THK

* 946b cā²iz: cāyiz TKE, TKR, MAE

* 947a Kıpılayı: Kıpılayı TKE, TKR, MAE

* 948a çizse: çizse THK

* 949b çizilse: çizilse THK

* 950b Meşh: Meşhi MAE

* 951a oñulsa: oñsa THK/meşhi: meşh TKE

* TKE 68a, TKR 67a, THK 45a, MAE 67b

Bāb-ı Fī Beyāni't-Teyemmüm: Bābu Fī Beyāni't-Teyemmüm MAE

* 952b aḥvālını: aḥvālını THK, MAE

- 953 Şol zamān kim ʔar ola vaʔt-i namāz
Şu daʔi isterse ol dem bulmaz
- 954 Şu ile yāḥūd arası ol zamān
Dört biñ adım ʔutsa yürürse yayan*
- 955 Şu yaqın olsa velīkin iy dedem
Ḥavf-ı düşmen olsa almaʔda o dem
- 956 Suyı var ammā şusuz kılsa ḥazer*
Ābdest alsam olur diyü zarar
- 957 Ya şikeste olsa yardımsız o dem
Ābdesti alımsız yok yarı hem
- 958 Ya şu dem kim ābdesti yirleri
Ya cirāḥat ya ʔıbandur ekşeri
- 959 Şu ʔoʔunmaʔdan zararlı saydı hem*
Ya şu var iḥrāc idi bilmez o dem
- 960 Bu maḥallerde teyemmüm eylesün
Bilmezise diñle n'itsün n'eylesün
- 961 Ābdestüñ oldı niyyet sünneti
Farz olubdur bil teyemmüm niyyeti
- 962 Niyyet itdüm di teyemmüm almaʔa
Ş'ol namāziçün ibāḥet bulmaʔa*
- 963 Pāk ʔopraʔ bula yāḥūd ʔaş bula
ʔopraʔ olsa mürtefi°ce yir ola

---

* 954b adım: ağım TKR

* 956a şusuz: şusuz THK// olur diyü: olurdı bu THK

* 959a ʔoʔunmaʔdan: doʔunmaʔdan TKE, TKR

* 962b ibāḥet bulmaʔa: icābet olmaʔa THK

- 964 Cinsi yirden her ne kim olsa gözüm
Câ'iz olmuşdur teyemmüm t̄uy sözüm *
- 965 Cinsi yir olmazsa olmaz dir belī^{*}
Tozlı nesne üzre câ'izdür velī
- 966 Çünki t̄uyduñ yirlerin hem niyyetin
Diñle imdi rütbet-i keyfiyetin
- 967 Pāk yir bulduğda ya^cni n'eyleye
Elleri barmaqların şıķ eyleye
- 968 İkinin toz üzere bir kerre ura
Birbirisine kaçaraķ qaldura
- 969 Toz bir miqđār elinden gide kim
Bellü olmaya yüzinde iy ĥakīm
- 970 Ellerin bir kez yüzi üzre tamām
Sürdüginden şoñra diñle iy ġulām *
- 971 Ellerin bir kez daħi urduğda dir
Olmaya ş'ol evvelā urduğı yir
- 972 Ya yirin deġşüre dir diñle sözüm
Toprağı qarışdura yāħūd gözüm *
- 973 Olmaya ya^cni ki müsta^cmel türāb
Olsa müsta^cmel işüñ olur ĥarāb *

---

* 964b Câ'iz: Cāyız TKE, TKR, MAE

* 965a olmazsa: olmasa MAE/belī: velī TKE// câ'izdür: cāyızdır TKE, TKR, MAE

* 970b Sürdüginden: Sürdügünden TKR

* 972a Ya: Ta THK // qarışdura: qarışdura TKR, qarışdura yāħūd: yāħūd qarışdura THK

* 973b işüñ: işiñ TKR

- 974 Elleri barmaqların evvel çata*
Şāniyen urduğda hep açuğ tuta
- 975 Şol elin ol dem hemān halka tuta
Şağ eli barmaqların büzüp çata
- 976 Şolı içre şağ elin koyup bura
Tā ki dirsek başına varup tura
- 977 Şol kolın daği bunuñ gibi ide
Kesmeye ammā arasın dir dede*
- 978 Eyleyimezse tamām bir def'ada
Def'a-i āhırde diñle kim n'ide
- 979 Ellerin toprağa diğkatlen ura*
Yüzügin iħrāc idüp yāhūd bura
- 980 Altına toz bulaşa ya'ni tamām
Hem ħilalle ellerün dir ve's-selām*
- 981 Oldı bu keyfiyyet evlā iy gözüm
Şöyle itmekden ki gel diñle sözüm
- 982 Şol ayanuñ yarı miğdārı ki var
Ħınşır u binşır daği iy yār-ı ġār
- 983 Şağ elin büzüp ucından mesh ide
Dirsege dek ħarnı altıdan gide*
- 984 Bāğıyını üstü yanından süre*
Tā elinün evveline dek ire

---

* 974a çata: çağa TKR

* 977 - THK

* 979a diğkatlen: diğkatle THK

* 980 - THK

* 983b altıdan: altıda THK

* 984a Bāğıyını: Bāğısini TKE, THK, MAE// ire: gide THK

- 985 Şolını büklümden itsün ibtidā
Devr idüp dirsekde bulsun intiḥā
- 986 Çok kişi gücdür buña ḳādir degül
Bundan āsān ol biri iy vech-i gül
- 987 Bir teyemmümle dürüstdür ey gözüm
Ḳaç namāz isterse ḳılsun ṭuy sözü
- 988 Şınmaduğınca teyemmüm ḳıl namāz
Hem anı ābdest şıyan şır çoğ u az*
- 989 Ḳādir olduḳda şuya hem iy ḳuzu*
Naḳz olur ol dem teyemmüm al vuzū
- 990 Ābdestlüye teyemmümüli imām*
Olsa uysun kim dürüstdür iy ḡulām
- 991 Ger tahāret vācib olsa iy ḳuzu
Hem bulunsa ābdest almağa şu
- 992 °Özrüñ olsa almasañ ammā vuzū
Ol tahāret yirlerin şu birle yu
- 993 Ṭaşıla yāḥūd arıtmayınca tā*
Bil dürüst olmaz teyemmüm iy fetā
- 994 Ger cenāze ḥāzır olsa iy gözüm
Hem namāz-ı °İd olsa ṭuy sözü*
- 995 Fevt ola bunlar diyü ḥavf eylese
Cā°iz ol demde teyemmüm ol kese*

---

* 988b anı: daḡi THK

* 989a olduḳda şuya hem: olduḡunda şuya THK

* 990a Ābdestlüye: Ābdestliye TKE, TKR

* 993a Ṭaşıla: Daşıla TKR

* 994b namāz-ı °İd: şalāt-ı °İd THK

* 995b Cā°iz: Cāyız TKR, MAE

- 996 Şu daḥi olsa müheyyā ol zamān
Tīz teyemmüm eyleyüp uysun hemān *
- 997 Bunlara zīrā ḥalef bākī degül
Añla ma^cnīsın sözüñ iy vech-i gül
- 998 Vaḳt namāzında teyemmüm cum^cada
Cā³iz olmaz fevt olur diyü dede *
- 999 Bunlara zīrā ḥalef bākīdürür
N'eydügin diñle ḥalef iy vech-i nūr
- 1000 Cum^ca fevt olsa zarūrī iy hümām
Öylen olmışdur aña ḳāyim maḳām
- 1001 Vaḳt namāzı fevt olursa ve's-selām
Anlara oldı ḳazā ḳāyim maḳām
- 1002 Bil teyemmüm ḥālini öñden soña
Kim zarüretde gerekdür bu saña

Fī-Beyān-ı Edebi'ş-Şalāt *

- 1003 Gel berü iy ḫālib-i ^cilm ü edeb
Muḫtaşar didüm senüñçün belle hep
- 1004 Ḥayye didükde mü^oezzın evvelā
Bā-edeb ḫurup ayağ üzre ola
- 1005 Ḳad didükde ḳāmet üzre bulına *
Ya şürü^c olmaya te^hḫır olına

---

* 996b eyleyüp: eylesün THK

* 998b Cā³iz: Cāyız TKR, MAE

* TKE 70b, TKR 69b, THK 46b, MAE 69b

Fī-Beyān-ı Edebi'ş-Şalāt: Bāb-ı Fī-Beyān-ı Edebi'ş-Şalāt TKR, Bāb-ı Ādābi'ş-Şalāt THK, Bābu Fī-Beyān-ı Edebi'ş-Şalāt MAE

* 1005a üzre: içre TKE, TKR, THK

- 1006 Kāmet okuyan kişi ya^cni gözüm
İftitāhı bile itsün tıy sözüm
- 1007 Ger iderseñ luř te³hır idesin*
Eylemezseñ şadde tekbır idesin
- 1008 Çünki tekbır eyledüñ řurduñ peder*
Secde yirin gözleyüp ırma nazar
- 1009 Her kaçan kim eyleseñ düpdüz rükü^c
Bağ ayağüñ üzre ol dem bā-şuşü^c
- 1010 Her kaçan kim secdeye ursañ yüzüñ
Burnıñuñ etrafına baqsın gözün*
- 1011 Her kaçan olsañ şu^cüd üzre iy eb
Öñ siyiñ üzre nazar şıl bā-edeb
- 1012 Virdügüñ demde selāmi iy peder*
Omuzuñdan öte çok şılma nazar
- 1013 İbtidādan intihāya dek gözi
Olmadı yummağa ruşsat tıy sözi
- 1014 Aydın olsun ger řarañlık iy püser*
Nergise řehlālaruñ aç ser-te-ser
- 1015 Kādir olsa def^c ide öksürmeye*
Kāşd idüp hem isneyüp aķşurmaya

---

* 1007 luş: luşı MAE

* 1008a řurduñ: durduñ TKR

* THK'de 1010 ve 1011.beyitler arasında takdim tehir yapılmıştır. 1010b Burnıñuñ:
Burnuñuñ TKE

* 1012a Virdügüñ: Virdigüñ TKR, MAE

* 1014a püser: piser MAE

* 1015a öksürmeye: sümkürmeye MAE

- 1016 İsnemek gelse namāz içre gözüm
Kudretün yitdükce def^ç it tıy sözüm
- 1017 Kudreti yitmezse n'itsün iy nigār
Zıkr olunsun belle tafşıl üzre var
- 1018 Ger eli bağlı bulınsa iy fetā^{*}
Şağ elinün arkası birle tuta
- 1019 Şol elin kaldurmaduğı iy dilir^{*}
Hāşıl olmasun diyü fī'l-i keşir
- 1020 Ger eli bağlu degülse iy hümām^{*}
Şol eliyle ağzını tıtsun tamām
- 1021 Her neyi kim gördi mü'minler hasen
Hāđ katında oldu mağbül iy hasen
- 1022 Hic yetim olmaz yetim-i ümm ü eb
Bil yetim oldur ki düşdi bi-edeb
- 1023 Gel edeb öğren edeb öğren edeb
Olmađ isterseñ eger mağbül-i Rab^{*}
- 1024 Nürdan baş üzre tād oldu edeb
Rāh-ı zulmetde sirāc oldu edeb
- 1025 Luţf u ihsān u kerem oldu edeb
Kimde olsa muhterem oldu edeb
- 1026 Şüret-i ağl u hayā oldu edeb
Ehl olanda bi-riyā oldu edeb

---

* 1018a bulınsa: bulunsa TKE/tuta: duta MAE

* 1019a kaldurmaduğı: kaldumduğı TKR

* 1020a bağlu: bağlı TKE, TKR

* 1023b Olmağ: Olmağ TKE/mağbül-i Rab: mağbül-i edeb TKE

- 1027 Dāfi^c-i şerr ü belā oldu edeb
Jeng-i dil üzre cilā oldu edeb
- 1028 Kimde olsaydı temīz oldu edeb
Kimde olsaydı ^cazīz oldu edeb*
- 1029 Kimde olsaydı ulu oldu edeb
Kimde olmazsa ölü oldu edeb
- 1030 Kimde olsaydı velī oldu edeb
Kimde olmazsa deli oldu edeb
- 1031 Kimse gönlin yıkmamağ oldu edeb
Hīc rızādan çıkmamağ oldu edeb
- 1032 Ma^crifetlen söylemek oldu edeb
Meskenetler eylemek oldu edeb
- 1033 Kanda ^carz itseñ revā oldu edeb
Mihnet ü derde devā oldu edeb
- 1034 Gerçi nefis üzre ta^cab oldu edeb
Kurbete lākin sebep oldu edeb
- 1035 Kār-ı kesb-i sālīkān oldu edeb
Reh-nümā-yı reh-revān oldu edeb
- 1036 Ehl-i ğamda olsa şād oldu edeb
Kimde olsa ber-murād oldu edeb*
- 1037 Yadlarda olsa yād oldu edeb*
Akrabāda yoğsa yad oldu edeb
- 1038 Münkesir kalbe şafā oldu edeb
Hasteye dārü'ş-şifā oldu edeb

---

* 1028. beyit TKR'de derkenardır.

* 1036b - THK

* 1037a - THK

- 1039 Kimde olsaydı ğanī oldı edeb
Kimde olmazsa denī oldı edeb
- 1040 K̄alb-i k̄āni^cde ğinā oldı edeb
^cĀrife faqr u fenā oldı edeb
- 1041 Şābir oldı kimde olsaydı edeb
Şākir oldı kimde olsaydı edeb
- 1042 Kimde olsaydı ^calīm oldı edeb
Kimde olsaydı ḫalīm oldı edeb*
- 1043 Kimde olsaydı başīr oldı edeb
Kimde olsaydı ḫabīr oldı edeb
- 1044 Dil-nüvāz u dil-peẓīr oldı edeb
Kimde olsa bī-naẓīr oldı edeb
- 1045 Muḫteẓā-yı dil-sitān oldı edeb
Ravza içre gülsitān oldı edeb
- 1046 Yād olur hoş tuḫfekār oldı edeb
Her dü-^cālem yādigār oldı edeb
- 1047 K̄āni^c oldı kimde olsaydı edeb
Şāyi^c oldı kimde olsaydı edeb
- 1048 ^cĀlim ü ^cāmildürür ehl-i edeb
^cĀrif ü kāmildürür ehl-i edeb
- 1049 Ğam-gisār-ı etḫıyā oldı edeb
Yār-ı ğār-ı aşfiyā oldı edeb
- 1050 Enbiyālar ḫaşleti oldı edeb
Evliyālar şan^catı oldı edeb

---

* THK'de 1042 ve 1043. beyitler arasında takdim tehir yapılmıştır.

1051 Şefkat ü mihr ü vefâ oldı edeb
Hüy u hulq-ı Muştafâ oldı edeb³¹

1052 Kimde olsaydı imâm oldı edeb
Kimde olsaydı tamâm oldı edeb

1053 Bî-edeblik oldı her yırde harâm
Kanda olsañ bā-edeb ol ve's-selâm

[..] **Bāb-ı Fî-Beyān-ı °İbādeti'l-Ma°nevi***

Mefā°ilün/Mefā°ilün/Mefā°ilün/Mefā°ilün

1054 Gel iy °ābid geçüp her dem iden da°vā-yı bî-ma°nā
Olur mı kādî maqbûli şu bî-ma°nā olan da°vā

1055 Geçersin müttakî ammā muhālif kavlüñe fî°lün
Ararsın cife-i dünyā çekişdürmek içün fetvā

1056 Şu kim re°s-i haḫā üzre muşirr olsa mużirr olsa
Ne vechilen virür müftî cevābın eyleñ istiftā

1057 İşün fetvāya hem uymaz yüri aḫvālünî fikr it
Kanı zühd ü vera° zāhid kanı fetvā kanı taqvā

1058 Żarürî olmadın her dem yüri cā°ize cān virme*
Eger cā°izde kalmazsañ gel imdi tıy nedür evlā

1059 Yaķine °azm idüp evvel olursa niyyetün şābit
Delālet eyleye mevlā bulasın ḫālet-i ķurba

1060 Vuzū-ı şer°i bil evvel şalāta oldurur lāzım
Yuyup a°zāñ pāk eyle liyākat ola tā peydā

---

³¹ Metindeki “Hüy-ı” ifadesi “Hüy u” olarak alınmıştır.

* TKE 72b, TKR 71b, THK 48a, MAE 71b,

Bāb-ı Fî-Beyān-ı °İbādeti'l-Ma°nevi: Bābu Fî-Beyān-ı °İbādeti'l-Ma°nevi TKR, MAE,
Fî-Beyān-ı °İbādet-i Ma°nevi THK

* 1058a her dem: cānā MAE

- 1061 Mülevveş eylemiş nefsün bu dünyâ ḥubbı tâhir kıl
Geçüp cümle hevâdan vir şahâret nefsüne yârâ
- 1062 Çü zâhir °uzvı pāk itdün ve kıldun nefsüni tâhir
Gel imdi beyt-i ḳalbe gir anı kıl elṭaf u eṣfâ
- 1063 Muşaffâ eylemek ḳalbi ne vech üzre olur dirseñ*
Gönül levḥin yuyup pāk it sivâdan ḳalmasun aṣlâ
- 1064 Ḳaçan kim levh-i dil ḥâlî olursa meyl-i ğayrıdan
Yirin pür-nür ider ḥubb-ı te°âlâ rabbüne'l- °alâ
- 1065 Gel imdi zâhir ü bâṭın ḳuvânı cem° idüp her dem
Teveccüh eyleyüp Ḥaḳḳa tevekkül eyle Mevlâna
- 1066 Çün oldı levḥ-i dil ḥâlî nuḳûş-ı ğayrdan ammâ
Tecellâ eyleye naḳḳâş ḳılursañ rûḥuñı iclâ*
- 1067 Ne vechilen olur dirseñ mücellâ eylemek rûḥı*
Vücüdün şehrini nâr-ı ğam-ı °ıṣṣıla kıl ifnâ
- 1068 Nesîm-i zülfi ol ḥûruñ ğidâsı olısar cânuñ
İzâle olsa rûḥuñdan hevâ-yı cennetü'l-me°vâ
- 1069 O dem ilhâm ola iy yâr ḥiṭâb-ı müsteṭâbın tuy*
Saña tevḥîd-i fi°lilen tecellâ ide Ḥaḳ cânâ
- 1070 Mücellâ oldı çün rûḥuñ sarây-ı sırra ol dâhil
Tecellâ-yı şifât eyler temâşâ ḳıl cihân-ârâ
- 1071 Anuñ mecnûn-ı °ıṣṣından nişân isterseñ oldur kim
Görine her neye baḳsa gözine şüret-i leylâ

---

* 1062b anı kıl elṭaf: ḳıl anı luṭf THK

* 1063a vech üzre: vechilen MAE

* 1066b ḳılursañ: ḳılursıñ TKR

* 1067a vechilen: vechile THK

* 1069a iy yâr: yârâ THK

- 1072 Vuzū³ı kāmīl itdüñse haķıķatde münādīsın
 Ƙuvāñı eyleyüp te²zīñ müheyvā ƙıl ^cale'l-aķvā
- 1073 Mü³eddī oldı çün sünnet cemā^cat oldı hem hāzır
 İķāmet eyle farz içün ki olduñ muķtedā baba
- 1074 Haķıķat ƙıblesin bulduñ tevellā eyle ğayrıdan
 Bıraķ seccādeñi ol dem fenā şaħrāsına ibķā
- 1075 Eger tekbīr-i evvelde görürseñ vech-i Mevlāyı
 Buyur metbū^c-ı ^cālemsin imāmet eyle iy dānā
- 1076 İdüp tesbīħ ü tevħīdi ta^cavvüz ƙıl sıvādan hem^{*}
 Müzehheb levħ-i ƙalbūñde çek anuñ ismini tuĝrā
- 1077 Bu fetħe ħamd idüp ol dem taleb ƙıl isti^cānet hem
 Hidāyet iste bu yolda bulasın istiķāmet tā
- 1078 Çün itdüñ Rabbūñüñ ħamdin edā it “faķreū”³² ƙavlin
 Unutma ^cahd ü peymānı maħal ma^clūmuñ iy manlā
- 1079 Huzūr itmek mukarrerdür o ma^cşūķuñ ħuzūrında
 Ƙıyām üzre olursa tā-ķıyāmet ^caşık-ı şeydā
- 1080 Rükū^cı rek^catūñ biñ yıl ola bir dem ƙadar gelmez
 Şühūduñ ğarķına yā Rab zihī devletdürür ^cuzmā^{*}
- 1081 Fenāya ƙaşdidüp secde ƙılursañ baħr-i vaħdetde^{*}
 Ħübāb-ı varlıĝuñ fāñı olup bāķī ƙalır deryā

* 1076a sıvādan: sevādan TKR

³² “...faķreū”: “... artık, o hâlde okuyun...” Kur’an-ı Kerim, 73/Muzzemmil-20.

* 1080a Rükū^cı rek^catūñ: Rükū^c u rek^catūñ THK//ziħī: zehī MAE

* 1081a secde: sicde TKE, TKR

- 1082 K ar bet k amil oldu da tedell  h aŐıl olur hem *
Ge ersin “k be kavseyini”³³ bulursın “kurbı ev edn ”³⁴
- 1083 Fen -ender-fen  i re bulursa  h alet-i b k *
Seni ins n deg l ancak ziy ret ideler havr 
- 1084 R c -ı  alem itd kde ola p r-ma rifet  alb  n
Katu nda olırsayks n Őeh det  aybilen Ő h 
- 1085 Yir n secc de-i  zzet biniŐ  ayım ma am oldu n
Ki itd n z hir   b t n  ib det h kmini icr 
- 1086 Seni esr rına mazhar id p H k eyledi teŐrif
Anu  n sa a iy  dem didiler  alem-i k br 
- 1087 Eger bu h alet n b k  olursa  ayf-ı ekremsin *
İki  alemdede sen Ő ha ziy fet eyledi Mevl 
- 1088 H d ya hamd id p her dem Res l n r h-ı p ki un
Őalavat vir sel m eyle kim oldur mercu  u melce⁹
- 1089 O dem m rŐid-i k milsin dilersen  eyle irŐ d 
Bil rsin sırr-ı esm y  ki sensin  dem-i ma n 
- 1090 M kemilsin m rid nd r tam met t lib-i Mevl 
M semm  sırrını keŐ it bey n eyle mine’l-esm 
- 1091 Şu   filler ki mevt dur k l ihy  ibn-i MeryemveŐ
Ki sen  İs -nefes oldu  dem nd r “yuhyi’l-mevt ”³⁵

---

* 1082a K ar bet: K r  at TKE, TKR, MAE

³³ “k be kavseyini”: “İki yay aralıŐı kadar” Kur’an-ı Kerim, 53/Necm-9.

³⁴ “kurbı ev edn ”: “(Yahut) yakınlık (iki yay aralıŐından) daha az (kaldı).” Kur’an-ı Kerim, 53/Necm-9.

* 1083a bulursa : bulurs n TKR

* 1087a olursa:  alursa THK

³⁵ “yuhyi’l-mevt ”: “(O)  l leri dirildir.” Kur’an-ı Kerim, 22/Hac-6.

- 1092 Nişānı kadr-i a'lanuñ gönül alçaqlığı oldu
Kerem kıl bendeñi şāhum ferāmūş itme ahyāna
- 1093 Şerāyiñler ki zıkr itdüm anı tekmil iden kimse
Olur a'lem olur ekrem olur min zümreti'l-etķā
- 1094 Anuñ etvāri ışkından ne zıkr itdümse şādıklar
Didiler şıdkılan yir yir ki āmennā vü şaddaknā
- 1095 Gel imdi ehl-i ikrār ol bu tertibe duriş sen de
Eger inkār iderseñ bil olasin cümleden eřķā
- 1096 Re'eytu'llah didi Aħmed inan iy i'tizāl ehli
Didiler ehl-i Haķ cümle şehidnā-ba'ce āmennā
- 1097 Ey ibni'l-vaķt geķen ādem demi fevt itme kim zinhār*
Bu vaķt iķre olur vuşlat bu demde rü'yet-i rü'yā
- 1098 Taleb kıl görmege  aşık o ma'şūkı bu dünyāda
Ki dünyāda olan a'mā olur āħirde hem a'mā
- 1099 Egerçi varısa hişseñ irişür saña kısmetde
Velī  adetde sa'cy itseñ yiyessin sūkker-i ħelvā
- 1100 Bir iħsān eyleyen  abde aķallı on virür Mevlā*
Sen iħsān eyleseñ zāyi'c ider mi ecrüñi ħaşā
- 1101 Tevekkül ol didi Rezzāk tekeffül itdi hem korķma
Yolında virdügin bezl it bugün çekme ğam-ı ferdā
- 1102 Didi elbetde iħsānum dilerseñ sevdüğüñden geķ
Nedür ol sevdüğüñ dirseñ hevā-yı nefis ü hem dünya*
- 1103 Bu dünyā-yı deniden geķ didi ammā ki ey ğāfil
Ziyān u aşşuñı fikr it ne eyler gör saña i'cā

---

* 1097a itme kim: eyleme THK

* 1100a - THK//Sen: Bir THK

* 1102b sevdüğüñ dirseñ: süvdüğüñ dir TKE// hevā-yı nefis: hevā vü nefis THK

* 1103b aşşuñı: aşşuñı MAE

- 1104 Eger mişkāl eger zerre yolında öldüğüm v'allah
Ne itseñ viriser ecrin hebâ olmaya hic kaçā
- 1105 Reh-i ʿiṣkuñda ʿaṣñanlar kanarsa ğam mı kim yā Rabb
Kem olmaz baħr-ı luṭfuñdan senüñ bir kaçtreden kem mā
- 1106 Hidāyet eyle luṭfuñdan cihān halkına yā Hādī
Bi-ħaḫḫ-ı süre-i Yāsin ve ʿizz-i süre-i Ṭahā
- 1107 Ḥalīli nār-ı ʿiṣkuñla şu ʿuṣṣākuñdan ayırma
Resülün nūr-ı zātiçün eyā maṣūḫ-ı bi-hemtā

Ḥātimetü'l-Kitāb*

Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilātün/Fāʿilün

- 1108 İy duʿā-yı hayrlan añan bu nazmuñ şāhibin
Luṭf idüp hayrile yād it hem bu ḥaṭṭuñ kātibin*
- 1109 Muṣṭafā-yı Konevīdür merḫadı pür-nūr ola*
Ravzātü'l-İmānı yazdı şıdķılan maġfūr ola
- 1110 Yārimuz hem-rāhumuzdur kām-kār olsun ebed
Ḥaṭṭ-ı raʿnāsı cihānda yādigār olsun ebed*
- 1111 Bu Ḥalīlün vālidī Yūsufdurur iy rüy-ı mäh
Ceddi Ḥayreddīn-i meşhūr Kātib-i nuṭḫ-ı İlāh
- 1112 Ol daħi İbn-i Ḥaṭṭübü'l-Marʿaşıdür muḫtedā
Faħr-i ʿālemlle buları hem-civār itsün Ḥudā
- 1113 Bunları hayrile her kim ʿālem içre yād ide
Ḥaḫ teʿālā her dü-ʿālemde anı dil-şād ide

* TKE 75a, TKR 74b, THK 49b, MAE 74a

Ḥātimetü'l-Kitāb: - TKR

* 1108b hayrile yād it hem bu ḥaṭṭuñ: añ hem bu ḥaṭṭ-ı dil-güşānuñ TKR, THK

* 1109a Muṣṭafā-yı Konevīdür: Bir ʿaziziñ bendesidür THK, Ol Ḥasan İbni Muḫammed MAE// Ravzātü'l-İmānı: Ravzātü'l-İmān THK, şıdķılan: şıdķıla MAE

* 1110 – TKE, MAE. 1110a hem-rāhumuzdur: hem-rāzimuzdur THK

- 1114 Olmadı ḥayrū'l-ḥalefden itmeyen yād-ı selef
Ḥayrilen yād-ı selef idendürür ḥayrū'l-ḥalef
- 1115 Ḥayrilen mü'minleri 'ālemde her kim çok aña
Ḥaḫ te'ālā raḥmet ü luḫ eyleye çok çok aña
- 1116 Enbiyā vü evliyāya çok selām u çok senā
Bendeden İṣāl ola mercūdurur yā Rabbenā
- 1117 Mücrim-i mü'minlere raḥmet recādur ecma'ın*
Sā'ili maḥrūm ider mi hiç mucībū's-sā'ilin
- 1118 Ol 'Alīm ü ol 'Afüvv ü ol Ğafūr u ol Kerīm*
Ol Ḥalīm ü ol 'Aziz ü ol Laḫif ü ol Raḥīm
- 1119 Cümle 'ālem ḥalḫına itsün hidāyet ber-devām
İsmi hādī 'āmmdur olsa ne ğam in'āmı 'āmm
- 1120 Bu kitābı kim oḫursa diñlerise bā-heves
Ḥatm-i ḥayrilen ola Ḥaḫdan recādur soñ nefes
- 1121 Oldı tārīḫi **tokuz yüz seksen altı**da tamām (H 986/M 1578)
Ber-Resül u āl u aṣḫābeṣ ṣalāt ü ve'sselām

---

* 1117a Mücrim-i mü'minlere: Mücrim ü mü'minlere THK, MAE

* 1118a Ol 'Alīm ü ol 'Afüvv ü ol Ğafūr u ol Kerīm: O 'Alīm ü ol Ğafūr u ol 'Afüvv ol Kerīm THK, Ol 'Afüvv ü ol Ğafūr u ol 'Alīm ü ol Kerīm MAE

SONUÇ

Yaptığımız bu çalışma sonucunda Halîlî-i Mar'âşî hakkında hülâsa olarak şunları söylemek mümkündür:

1. Halîlî-i Mar'âşî, XVI. asır mutasavvıf divan şairidir. Kaynaklarda hakkında bilgi bulunmadığı için şairin doğum tarihi ve yaşadığı yer tam olarak tespit edilememiştir.

2. Halîlî-i Mar'âşî, Fatih Sultan Mehmet devri hattatlarından Amasyalı Şeyh Hamdullah'ın hocası Hayreddîn-i Mar'âşî neslindedir. Maraş'ta "Hatipler" sanıyla anılan aileye mensup olduğu tahmin edilmektedir.

3. Eserlerinde açık olarak "Mar'âşî" nisbesini kullanan Halîlî'nin bilinen ve kabul gören künyesi "**Halîlî bin Yûsuf bin Hayreddîn bin Hatîb Mar'âşî**"dir. Şair, şiirlerinde ise çoğunlukla "Halîlî" az da olsa "Halîl" mahlasını kullanmıştır.

4. Bir Halveti mürşidi olan Halîlî'nin silsilesi, Divançe-i Halîlî-i Mar'âşî adlı eserinde bulunmaktadır. Bu silsileye göre Halîlî'nin mürşidi Ahmed-i Rûmkal'avî'dir.

5. Halîlî-i Mar'âşî, bugünkü bilgilerimize göre eserleri elimizde olan en eski Kahramanmaraşlı divan şairidir. Halîlî'nin Türkçe telif ve tercüme birçok eseri günümüze intikal etmiştir.

6. Halîlî'nin özellikle "Divançe-i Halîlî-i Mar'âşî, Etvâr-ı Seb'a ve Ravzatü'l İmân" adlı Türkçe eserlerinin yurt içi ve yurt dışında birçok nüshası bulunmaktadır. Eserlerinin yaygınlığından hareketle Halîlî'nin bir şair olarak zamanında oldukça rağbet gördüğünü söylemek mümkündür.

7. Yapılan araştırmalar sonucunda Halîlî-i Mar'âşî ile diğer muasır ve mahlastaş şairlerin eserlerinin karıştırıldığı, kayıtlarda birbirine isnat edildiği tespit edilmiştir. Bu durumda şairin bilinen eserlerinin dışında başka eserlerinin olması da muhtemeldir.

8. Şairin bu çalışmanın konusunu teşkil eden Ravzatü'l-Îmân adlı eserlerinin yurt içindeki bütün nüshalarına ulaşılmaya çalışılmıştır. Elde edilen nüshaların hepsi incelenmiş, metin teşkilinde TKE, TKR, THK ve MAE nüshaları kullanılmıştır. TKE nüshasının tamamı diğer nüshaların ise ilk ve son varakları tavsif bağlamında tıpkıbasım bölümüne ilave edilmiştir.

9. Ravzatü'l-Îmân, dinî ve tasavvufî muhtevasının yanı sıra, dil ve tertip açısından da oldukça orijinal bir eserdir. Şairin dili sade ve yer yer de Eski Anadolu Türkçesi hususiyetleri taşımaktadır.

10. Ravzatü'l-Îmân, İslam dinini konu alan öğretici bir mesnevidir. Halîlî, dinî bahisleri manzum olarak yazabilen âlim bir şairdir. Eserinin yurt içi ve yurt dışında birçok nüshası bulunmaktadır. Bu yaygınlık eser ve şairine itibar edildiğini göstermektedir.

11. Halîlî'nin eserinden, onun divan şiiri sanat anlayışına, din ve tasavvuf lügatine vâkîf bir şair olduğu anlaşılmaktadır. Ravzatü'l-Îmân'da dini bilgilerin yanısıra şairin ahlak ve dünya görüşü de ifade edilmiştir. Şairin eserinde bu bağlamda yazılmış manidar ve ahenktar birçok beyit mevcuttur. Hülasa olarak Halîlî-i Mar'aşî, kendine has bir söyleyiş ve edaya sahip mutasavvıf bir şairdir.

SÖZLÜK

A

Abd: Köle, kul.

Âb-hâne: Abdest bozacak yer, helâ, tuvalet.

Âbid: İbadet (kulluk) eden.

Acz: Beceriksizlik.

Âdet: Alışkanlık.

Âdil: Doğru.

Adû: Düşman.

Afüvv: Merhametli, daima affeden [Allah].

Afv-ı mutlak: Kayıtsız, şartsız af.

Âgâh: Bilgili, haberli, uyanık.

Ahbâb: Dost, bildik, tanıdık.

Ahd ü peymân: Yemin, and.

Âhen: Demir.

Âher: Başka, diğer, gayrı.

Ahi: 1. Arkadaş, dost. 2. Erkek kardeş.

Âhir: Son, sonraki; nihayet, son olarak.

Ahsen: (Daha, en) pek güzel.

Ahvâl: Hâller, oluşlar, durumlar.

Ahyâ: Diriler, canlılar.

Ahz: Alma, kabul etme.

Âişe: Hz. Ayşe.

Akall: Pek az, çok az.

Âkıbet: Nihayet, son.

Âkılân: Akıllı kimseler.

Akrân: Eş ve benzer olanlar, yaşlılar.

Akreb: (En, daha, pek) yakın.

Akvâ: En kavi, çok kuvvetli.

Akvâl: Sözler, lakırdılar.

Âl: 1. Aile. 2. Evlat. 3. Sülale.

A'lâ: (Daha, en, pek) yüksek.

A'lem: En (daha, pek, çok) bilen.

Ale't-tertib: Sırasıyla, bir düzen üzere.

Âlem-i kübrâ: Büyük âlem. Zahiren büyük âlem, kâinattır. Küçük âlem de insan. Gerçekte kâinat, insanda durulmuştur.

Âlîm: Çok bilen. [Allah'ın sıfatlarından, bilgisi ezeli ve ebedi olan demektir.]

Âlim: Çok okumuş, bilgin.

A'mâ: Kör.

Âmennâ vü saddaknâ: İmandık ve tasdik ettik.

Âmil: 1. Sebep. 2. İşleyen. 3. Vergi tahsiline memur kimse; mütevellî.

Âmm: Umumi, genel, herkese ait.

Amû: Amca.

Arı: Temiz.

Ârif: Bilen, bilgili, irfan sahibi.

Arz: Bir büyüğe sunma, gösterme, bildirme.

Asâ: Değnek, sopa.

Âsân: Kolay.

Ase: Bal.

Asfiyâ: 1. Samimi, saf, içi temiz, tuttuğu yol doğru olan kimseler. 2. Samimi dostlar, azizler.

Ashâb: Peygamberimizi görmek ve sohbetine ermek şerefini kazanmış kimseler.

Âsi: 1. Karşı gelen. 2. Günahkâr.

Âsim: Günahlı, kabahatli.

Asr: İkinci vakti.

Assu/Assı: Fayda.

Âşıkâne: Âşık olana yakışır yolda, âşıkça.
Âşık-ı şeydâ: Delicesine seven kimse.
Âşikâr: Belli, açık, meydanda.
Atşân: Susuz, susamış, susayan.
Avâm: Herkes, kaba ve cahil halk, alt tabaka.
Avn: Yardım.
Avn-i İllâhî: Allah yardımı.
Avret: 1. İnsanın, gösterilmesi ayıp olan yeri. 2. Kadın; zevce, avrat.
Aya: Elin parmak dipleriyle bilek arasındaki iç bölümü, avuç içi.
Aytmak/eyitmek: Söylemek, demek, anlatmak.
Ayne'l-yakîn: Gözle ve görerek hâsil olan yakın, bilgi. Kalbin, müşahede yoluyla hakiki vahdeti görmesi.
A'zâ: Organlar.
Azâb: İşkence, keder.
Âzâd: Kurtulmuş, serbest olan.
A'zam: (Daha, pek, en, çok) büyük.
Azîm: Büyük, ulu, iri.
Azîz: Muhterem, sayın.
Azîzân: Azizler, muhterem kişiler.

B

Bâb-ı manâ: Mana kapısı.
Bâd: 1. Yel, rüzgâr. 2. Nefes, soluk.
Ba'dehu: Ondan sonra.
Ba'de'l-ezân: Ezandan sonra.
Ba'de'l-istincâ: Necasetten temizlendikten sonra.
Ba'de'l-vuzû: Abdestten sonra.
Ba'de'n-nifâs: Lohusalık hâlinden sonra.
Bâ-edeb: Edeple.
Bâğbân: Bahçıvan, bağcı.
Bâ-heves: Hevesle, istekle.
Bahr: Deniz.
Baht: Talih.

Bahtiyâr: Bahtlı, talihli, mutlu, mesut.
Bâ-huşû: Huşu ile.
Bâ-huzû: Alçakgönüllülükle.
Bakar: Sığır.
Bâkî: 1. Daimi, kalıcı. 2. Artık, artan, fazla, geri kalan.
Bâliğ: Buluğa eren.
Basîr: Görüp anlayan.
Bâtıl: Boş, beyhude, yalan, çürük.
Bâtın: 1. İç, iç yüz. 2. Gizli, görünmeyen nesne.
Bekâ: Devam, sebat, bakilik.
Belfî: Evet, hayhay, peki.
Bende: Kul, köle, bağlı.
Beras: Vücutta yer yer beyaz ve alaca lekeler meydana getiren ve tedavisi kabil olmayan bir hastalık.
Ber-devâm: Devam üzere, daim.
Berk: Sert, katı, sağlam.
Ber-murâd: Arzusuna kavuşan, dileğine eren.
Ber-taraf: Bir yana atılan.
Bes: Yeter, yetişir, tamam, kâfi.
Beşâret: Müjde, muştu.
Beşer: İnsan.
Beşîr: Müjde getiren, müjdecî. Kur'anî bir kavramdır. İnsanlara Allah'ın emir ve nimetlerini, cennet ve mükâfatı haber veren peygamberler ve Kur'an için kullanılmıştır.
Bevl: 1. İdrar, sidik, çiş. 2. İşeme.
Bevl-i himâr: Eşek idrarı.
Beyân: Anlatma, açık söyleme, bildirme.
Beyt: 1. Mesken, hane, ev, oda. 2. Dünya.
Beyt-i Ma'mûr: Yedinci kat gökte, Cennet-i Firdevs'te bir köşk olup Hz. Adem'le yeryüzüne indirilmiş

-Kâbe mevkiine- Tûfân'dan sonra yine cennetteki yerine alınmıştır.

Bezl: Bol bol verme, saçma.

Bîçûn: 1. Emsalsiz, eşsiz. 2. Sebep sorulmaz, Allah.

Bid'at: 1. Sonradan meydana çıkan şey. 2. Peygamber zamanından sonra dinde meydana çıkan şey.

Bid'at-i istincâ: Bidat olan istinca. Kişinin yellenmesi sonucunda *istinca* yapması abes karşılanılacak bir şey olduğu için, bu tür *istinca bidat* hükmünü alır.

Bî-edeb: Edepsiz, terbiyesiz.

Bî-gümân: Şüphesiz.

Bî-haber: Habersiz, bilgisiz.

Bî-hadd: Hadsiz, sınırsız, pek çok.

Bi-hamdili'llah: Allah'a şükür olsun.

Bî-hemtâ: Benzersiz.

Bî-hilâf: 1. Yalansız. 2. Hilâfsız, karşıt görüşü olmaksızın.

Bî-ihdiyâr: Kendiliğinden, elde olmayarak.

Bilence: Beraberinde, yanında.

Bî-ma'nâ: Manasız, anlamsız.

Bî-mekân: Yersiz, yurtsuz.

Bî-nazîr: Eşsiz, eşi bulunmayan.

Bîniş: Görüş, görme kabiliyeti.

Binsır: Orta parmakla serçe parmak arasındaki parmak, yüzük parmağı.

Birâder: 1. Erkek kardeş, kardeş. 2. *mec.* Dost.

Bî-riyâ: Riyasız, yalansız.

Birle: İle

Biş: Beş

Bî-ta'ab: Sıkıntısız, zahmetsiz, meşakkatsiz.

Bî't-tamâm: Tamamıyla, tamamen.

Biz: Bez.

Bû: Koku.

Buğz: Kin, nefret, sevmeme.

Bulanmak: Salınmak.

Bûryâ/Bûriyâ: Hasır.

Bü'l-heves: Aklına geleni yapmak isteyen, keyfine buyruk, maymun iştahlı, her şeye istekli, isteği çok kimse.

Bühtân: Yalan, iftira.

Bürhân: Delil, ispat, tanık.

C

Câ'iz: İşlenilmesinde cevaz olan; olabilir, olur.

Câmi'u'l-Fetvâ: Hanefî fıkıh âlimlerinden Ebu'l-Kâsım-ı Semerkandî Muhammed bin Yûsuf (öl.: 1161)'un Câmi'u'l-Fetâvâ adlı meşhur kitabı. Eser, Câmi'u'l-Kebîr adıyla da anılmıştır. Ayrıca Simavna Kadıoğlu Şeyh Bedreddîn Mahmûd (1360-1420)'un Câmi'u'l-Fetâvâ adlı bir eseri bulunmaktadır.

Cânâ: Ey can, ey sevgili.

Câriye: Para ile satın alınan halayık, hizmetçi kız.

Câvidân: Daimi kalacak olan, sonsuz, ebedî.

Cehd: Çalışma, çabalama.

Cehl: Cehalet, bilmezlik.

Cehr: Yüksek sesle söyleme.

Cehren: Yüksek sesle, açıktan, alenen.

Celle: "Yüce ve aziz olsun" manasına bir dua sözü.

Cem': Toplama, yığma.

Cemâl: Yüz güzelliği.

Cemel: Erkek deve.

Cenâbet: 1. Guslü gerektiren durumda olup da henüz gusletmemiş olan kimse. 2. Pis.

Ceng ü cidâl: Savaş.

Cennetü'l-Me'vâ: Sekiz cennetten biri.

Cevherî: 1. Cevhere, değerli taş veya inciye ait olan, bunlarla yapılmış veya işlenmiş bulunan. 2. Kuyumcu.

Cezm: Kesin karar, niyet.

Cidâl: Karşılıklı kavga, savaş.

Cîfe: Leş.

Cihân-ârâ: Cihani, dünyayı süsleyen, bezeyen.

Cihet: 1. Yan, yön, taraf. 2. Yüz, yer. 3. Sebep, vesile.

Cirâhât: Cerahatler, irinler, yaralar.

Cûş: Coşma, kaynama.

Cüdâyî: Ayrılık.

Cünûn: Delirme, delilik.

Cürm: Suç.

Cüst: Arama, araştırma.

Cüvân: Genç, taze delikanlı.

Çâk: Yarık, yırtık.

Çâr-yâr/ Çehâr-yâr: Dört dost. [Hz. Ebû Bekir, Ömer, Osman, Ali].

Çigin/Çiğın: Omuz.

Çöğmek: Yılan, çöreklenip başını kaldırarak karşısındakine atılacak duruma gelmek.

Çölmek: Çömlük.

D

Dâfi': Defeden, savan, savuşturan.

Dâhil: İç, içeri, içinde.

Dahl: 1. Girme, karışma. 2. Tesir, nüfuz, niyet, fikir.

Dânâ: Bilen, bilici, bilgiç.

Dârü's-şifâ: Şifa yurdu, sağlık yurdu.

Dayf/Zayf: Misafir, konuk.

Def'aten: Bir defada, birden.

Değşürmek: Değiştirmek.

Delâlet: 1. Gösterme, yol gösterme, kılavuzluk, alâmet olma. 2. İz, işaretle.

Dem: An, vakit, zaman.

Dem: Kan.

Dendân: Diş.

Denî: Alçak, rezil, soysuz.

Der-â-der: Kapı kapı, kapıdan kapıya.

Der-dehân: Ağızda.

Dermendân: Dert sahipleri, tasalılar, kaygılılar.

Derk: 1. Anlama, kavrama. 2. Yakalama, ele geçirme.

Derûn-ı dil: Gönül.

Dest: El.

Devrân: Dünya, felek, zaman, talih, kader; devir.

Deyyân: Mükâfatlandırın veya cezalandırın, hâkim, Tanrı.

Dihk: Gülme.

Dırâz: Uzun.

Dîdâr: Yüz, çehre.

Dil: Gönül, kalp.

Dilîr: Yürekli, cesur, yiğit.

Dil-nüvâz: Gönül okşayan.

Dil-pezîr: Gönle hoş gelen, gönlün beğendiği.

Dil-sitân: Gönül alan ve zapt eden güzel, kendine meftun eden.

Dil-şâd: Gönlü hoş, sevinmiş.

Din serveri: Hz. Muhammed.

Dirhem: 1. Eski okkanın dört yüzde biri. 2. Gümüş para. 3. Şeriata göre, orta boyda olan, 70 tane arpanın ağırlığı.

Divâr: Duvar.

Duâ-i havl: Lâ havle velâ kuvvete illâ billâh (Kuvvet ve kudret ancak Cenâbıhakk'a mahsustur.) duası

Duhûl: İçeri girme, içine girme.

Dûn: 1. Aşağı, aşağılık. 2. Alttâ, aşağıda. 3. Alçak, soysuz kimse.

Dûr: Uzak.

Dü-âlem: İki dünya, dünya ve ahret.

Dürîşmek: Çalışmak, çabalamak, sebat etmek.

Dürr: İnci.

Dürr-i meknûn: Muhafazalı parlak inci.

Dürr-i şehvâr: (Padişaha layık) iri inci.

E

Eb: Baba, ata.

Ebed: Sonu olmayan gelecek zaman.

Ebî: Baba.

Ebû Yûsuf: Yakub İbn-i İbrahim-i Ensâri (731-798) Yûsuf adlı bir oğlu bulunduğu için Ebû Yûsuf (Yûsuf'un babası) lakabıyla meşhur oldu. Hanefî mezhebinde önemli bir yere sahip fakih, kadî. Kûfe şehrinde doğan Ebu Yusuf, Ebu Hanife'nin öğrencilerindedir. Hanefilik mezhebinin kurulmasında ve gelişmesinde büyük rol oynamış Ebu Yusuf aynı zamanda uzun yıllar kadılık yapmıştır. Abbasiler döneminde yaşamış olan Ebu Yusuf, tanınmış Abbasi halifesi Hârun Reşid zamanında da kadılık yapmıştır. Eserlerinden bazıları şunlardır: Kitabu'l-Harac, Er-Reddü Alâ Malik İbn-i Enes, Er-Reddü Alâ Siyer-i Evzâi, İhtilaf-u Ebu Hanife ve İbn-i Ebi Leyla.

Ecl: Sebep, illet.

Ecma'in: Hepsî, cümlesi, topu.

Ecr: Ahrete ait mükâfat, sevap.

Edâ: Borç veya borç gibi olan herhangi bir şeyi ödeme; yerine getirme.

Edeb: 1. İyi terbiye, naziklik. 2. Ha-yâ, utanma.

Edik/Edük: Koncu kısa çizme, konç-lu mest.

Ed'iyye: Yalvarmalar, niyazlar.

Ed'iyye-i me'sûre: Eser'de yani hadiste geçen dualar.

Ef'âl: İşler, ameller.

Efdal: 1. Daha faziletli. 2. En âlâ, üstün.

Efşân: Saçan, serpen, dağıtan.

Egirmek: Bükmek, yünü büküp iplik yapmak.

Egn/Eğîn: 1. Vücut, beden. 2. Sırt, arka.

Egnindeki: Sırtındaki.

Ehil: 1. Sahip, mutasarrıf olan. 2. Maharetli, kabiliyetli.

Ehl-i atâ: Cömert, ihsan sahibi.

Ehl-i dîn: Din sahipleri, dindarlar.

Ehl-i gam: Gam ehli, dertli, kederli.

Ehl-i hâl: 1. Hakikat ehli, bildiğini, inandığını tatbik eden, kendinden geçme sırrına eren kimseler. Bunlar, İlahî tecellilere mazhariyet şerefine ermişlerdir. 2. Hâli tavrı güzel olan gönül sahibi kişiler.

Ehl-i kerem: Cömert, eli açık.

Ehl-i râz: Sır ehli, gizli şeyleri bilenler.

Ehl-i safâ: Kalbi temiz; gönlü şen, kedersiz.

Ehl-i tedbîr: Tedbirli, akıllı, idareci kimse.

Ehl-i yemîn: Amel defterleri sağ taraflarından verilecek olanlar, cennetlikler.

Ekbâr: Davul.

Ekl: Bir şey yeme, yenilme.

Ekrem: Çok şeref sahibi, pek cömert, çok eli açık.

Ekserî: Çok defa, çoğu.

Elem: Acı, üzüntü, dert.

Eltaf: Daha (en, pek) latif, güzel, hoş olan.

Emân: Eminlik, korkusuzluk.

Emîn: 1. Emniyet sahibi, korkusuz; birine emniyet eden, güvenen; şüphe etmeyen; kendisine güvenilen [kimse, şey].

Emîr: 1. Bir kavmin başı, beyi. 2. Büyük bir hanedana mensup kimse.

Emr ü nehy: Emretme ve yasak etme.

Emsâl: 1. Numuneler, örnekler. 2. Eş, benzer.

Enbiyâ: Müstakil şeriat sahibi olmayan peygamberler.

Endâm: Vücut, beden, boy bos.

Ender-namâz: Namaz içinde.

Enfa': Daha (pek, çok) faydalı.

Ense: Arka.

Epsem: Sessiz, ses çıkarmayan, susan.

Erkân: 1. Esaslar, destekler. 2. Yol, yöntem, usul, adap.

Erkânî's-salat: Namazın rükünleri.

Esfâ: En saf, en temiz.

Esmâ: Adlar.

Esmâr: Meyveler.

Esrâr: Gizlenen ve bilinmeyen şeyler, aklın eremeyeceği işler.

Eşk: Gözyaşı.

Eşkâ: Daha (en) şaki, bahtsız, habis, haydut.

Eşk-i al: Kırmızı (kanlı) gözyaşı.

Eşk-i gülgûn: Gül renkli gözyaşı.

Etbâ': 1. Birinin sözüne, işine, mesleğine uyanlar. 2. Hizmetçiler, uşaklar.

Etemm: Daha (en, pek) tam; kusursuz, eksiksiz.

Ettıbbâ: Hekimler, doktorlar.

Etkiyâ: Allah korkusuyla günah işlemekten çekinenler.

Etvâr: Hâl ve hareketler, işler, tarzlar.

Evkât: Vakitler, zamanlar.

Evkâtî's-salât: Namaz vakitleri.

Evlâ: Daha uygun, daha layık, daha iyi, üstün.

Evliyâ: 1. Keramet sahibi olanlar, erenler. 2. Allah'a daha yakın bulunanlar.

Evsâf: Nitelikler, vasıflar.

Eyâ: Ey, hey.

Eylük: İyilik.

Eyyâm: Günler, gündüzler; zaman.

Ez-gurûr: Gururdan.

Ezhâr: Çiçekler.

Ez-kıyâm: Kıyamdan.

Ez-mescid: Mescitten.

Ezvâc: Kocalar, eşler, çiftler.

F

Fahr-i Âlem: Hz. Muhammed.

Fakr: Fakirlik, yoksulluk, muhtaçlık.

Fakr u fenâ: Yoksulluk ve yokluk. İlahi muhabbet neticesinde benlikten kurtulmak ve masivaya ait her şeyi gözden ve gönülden çıkarmak.

Fâkreû/ Fe ikrau: Artık, o halde okuyun. (Kur'an-ı Kerim, Muzemmil/20)

Fânî: 1. Ölümlü. 2. Muvakkat, geçici.

Farz: Allah'ın işlenmesi kati olarak lüzumlu, terki günah olan emirleri.

Farz-ı ayn: Mükellef olan her Müslüman'ın bizzat kendisinin yapması gereken farzlardır.

Farzu'l-vakt: Vaktin farzı.

Fâsıl: Ayıran, bölen.

Fâsid: Kötü, fena; yanlış, bozuk.

Fasîh: 1. Aşıkâr, açık, sarîh. 2. Güzel, düzgün ve açık konuşan, iyi söyleme kabiliyetinde olan [kimse].

Fasl: Ayrıntı; ayırma, kesme; bölüm.
Fazîhet: Edepsizlik, alçaklık.
Fehm: Anlama, anlayış.
Felâh: Kurtuluş, selamet.
Fenâ: Yok olma, yokluk.
Fenâ-ender-fenâ: Yokluk içinde yokluk. Fenanın en yüksek derecesidir. Fena hâline erme şuurundan da fani olmak demektir.
Ferâgat: Vazgeçme, el çekme.
Ferah: Gönül açıklığı, sevinç.
Ferâiz: Farzlar.
Ferâmuş: Unutma, hatırdan çıkma.
Ferd: Tek, çift olmayan, eşi bulunmayan.
Ferdâ: 1. Yarın, yarınki gün. 2. Atı, gelecek zaman. 3. Ahret, öbür dünya, kıyamet.
Feryâd: 1. Yardım istemek için çıkarılan yüksek ses; bağırışma, çağırışma. 2. Sızlanma, şikâyet. 3. Yaygara, gürültü.
Fetâ: Genç, delikanlı, yiğit; mert.
Feth: 1. Açma, açılma. 2. Başlama.
Fettâh: 1. Fetheden, açan. 2. Kullarının kapalı işlerini açan, Cenabıhak.
Fetvâ: Müftü tarafından verilen şeri hüküm veya karar.
Fevka'l-ulâ: Son derece yüksek.
Fevt: 1. Bir daha ele geçmemek üzere kaybetme, elden çıkarma, kaçırma. 2. Ölüm.
Fey'i'z-zevâl: Güneş tam tepedeyken eşyanın yere düşen gölge uzunluğu. Güneşin tepe noktasını geçip batıya doğru kaymasına zevâl denilir. Fey-i zevâl ise zevâl anındaki gölgedir.
Figân: İstirap ile bağırp çağırma, inleme.

Fikr-i ma'nâ: Mana düşüncesi, manayı düşünme.
Fi'l: İş, kâr, amel, eylem.
Fi'l-i kesîr: Çok iş.
Fi'l-kıyâm: Kıyamda.
Fi'l-libâs: Elbisede.
Fi'l-metîn: Metinde.
Firâk: 1. Ayrılık. 2. Hüzün, keder, sıkıntı.
Fi's-şitâ: Kışın, kışta.
Fi's-şürû': Başlamada, başlangıçta.
Fi't-ta'am: Yemekte.
Fülân: Herhangi bir şahıs, biri, belirsiz bir şey.
Fülân ibni fülân: Filanın oğlu filan.

G

Gâfil: Gaflette bulunan, ilerisini iyi düşünmeyen, dikkatsiz, ihtiyatsız.
Gâfilân: Gafiller.
Gafûr: Mağfiret eden, suç bağışlayan [Allah].
Gâit (Gâit): İnsan pislîği, insan tersi.
Gales: Gecenin sonunda olan karanlık.
Gâlib: 1. Galebe eden, üstün gelen. 2. Daha kuvvetli.
Galîz: Şeffaf olmayan, kalın, sık.
Gam-gisâr/Gam-güsâr: Gam ve kederi defeden, teselli veren; arkadaş, dert ortağı.
Ganî: Zengin, varlıklı.
Garîk: 1. Gark olmuş, suya batmış; suda boğulmuş. 2. Su içine dalmış.
Garîk-i bahr-i rahmet: Rahmet denizine gark olmuş.
Gark: 1. Suya batma; batma. 2. Boğulma, boğma.
Gasl: Yıkama, yıkanma.

Gayb: 1. Gizli olan, göze görünmeyen şey. 2. Belirsiz, bilinmeyen şeyler.

Gaybet: Gıybet, aleyhinde bulunma, arkasından söyleme, dedikodu yapma.

Gâyetü'l-ilm: İlmin gayesi, sonu.

Gâyib: Görünmeyen, hazır olmayan, yok olan, kayıp.

Gaym: 1. Bulut. 2. Susama, susuzluk. 3. Kin.

Gayr: 1. Ayrı, başka, özge. 2. Yabancı, bildik olmayan.

Gayrı: Ayrı, başka, özge, artık.

Gazâ: Din uğruna savaş.

Gedâ: Dilenci, yoksul.

Ger: Eğer.

Gevher: Cevher, inci, değerli taş.

Gınâ: 1. Zenginlik, bolluk. 2. Usanç, bıkkınlık.

Gin: Geniş.

Giryân: Ağlayıcı, ağlayan.

Göymek: Katlanmak, beklemek, sabretmek.

Gulâm: Tüyü, bıyığı çıkmamış delikanlı, genç.

Gusl: Cünüplük, hayız ve nifas hâllerinden sonra din gereğince yıkanma, arınma.

Gûş: 1. Kulak. 2. İşitme, dinleme.

Güccük: Küçük, ufak.

Gülsitân: Gül bahçesi.

Gülşen: Gül bahçesi.

Gülzâr: Gül bahçesi.

Gümân: Zan, sanma, şüphe.

Günlemiş: Güneşte kalmış.

H

Habâis: Kötü şeyler, kötülükler.

Habâset: Habislik, kötülük, alçaklık.

Habîr: 1. Haberli, bilgili. 2. Cenabihak.

Habîs: Kötü, alçak, pis.

Hâcet: İhtiyaç, lüzum, gereklik.

Hâcib: Perde, hail.

Hadd: Yanak.

Hades: 1. Abdest ve guslün tazelenmesini gerektiren hâl. 2. İnsan pisliği.

Hâdîf: Hidayet eden, doğru yolu gösteren, Allah.

Hadîs: Peygamberimizin kutsal sözü.

Haffîf: 1. Ağır olmayan, yeğni. 2. At koşarken, kuş uçarken, rüzgâr eserken hâsıl olan ses, hışırtı.

Hafîz: Allah'ın adlarındandır; muhafaza eden, saklayan, koruyan manasına gelir.

Hâk: Toprak.

Hâke yeksân: Toprakla bir.

Hakîkat: 1. Gerçek, doğru; var olduğu kesin ve açık olarak bilinen şey. 2. *tas.* Hakk'ın salikten vasıflarını alarak yerine kendi vasıflarını koyması. Sufiler şeriat, tarikat, hakikat ve marifet şeklinde, Allah'a ulaşma yolunda dört mertebe kabul ederler. Hacı Şaban Velî, şeriatın beden, tarikatın kalp, hakikatın ruh, marifetin de Hak olduğunu söyler.

Hakîm: Âlim, bilgin.

Hakka'l-yakîn: Bir şeyi tadarak ve yaşayarak öğrenmek, kesin ve apaçık bilgi.

Hâl: Vücutta husule gelen ben, nokta.

Halâ/Helâ: Ayak yolu, tuvalet.

Halâs: Kurtulma, kurtuluş.

Halef: 1. Babadan sonra kalan oğul. 2. Memurlukta, birinden sonra gelip onun yerine geçen kimse.

Halel: Bozma, bozukluk, eksiklik.

Hâlet: Hâl, suret, keyfiyet.

Hâlî: Tenha, boş.

Hâlidîn: Sonsuz, daim, ebedî.
Hâilîlû'llâh: Hz. İbrahim.
Halîm: Yumuşak huylu. [Allah adlarından].
Halk: 1. Yaratma, yaratılma. 2. İnsanlar. 3. İnsanlardan bir bölüm.
Hall: Çözme, çözülme, karışık bir meselenin içinden çıkma.
Hamd: Allah'a olan şükran duygularını bildirme.
Hâmis: Beşinci.
Hamr: Şarap.
Hamrveş: Şarap gibi.
Hân: 1. Yemek sofrası; üstüne yemek konulan tepsi. 2. Yemek.
Handân: Gülen; sevinçli.
Hâr: Diken.
Harâmî: Hırsız, haydut.
Hares: Dilsizlik.
Harez: Korumak, sakınmak.
Hâric: Dış, dışarı
Hasen: Güzel.
Hâsıl: Husule gelen, peyda olan, çıkan, olan, üreyen, türeyen.
Haslet: İnsanın yaratılışındaki huyu, tabiatı, mizacı.
Hâss: Mahsus, özel.
Hâss u âm: Herkes.
Hâşâ: Asla, katiyen, hiçbir vakit, Allah göstermesin.
Haşr: 1. Toplama, cem etme. 2. Ölüleri diriltip mahşere çıkarma; kıyamet.
Hatime: Son, nihayet.
Hatm: Hitama erdirmeye, bitirme.
Hatt: Gençlerde yeni terleyen bıyık veya sakal.
Hatt-ı ra'nâ: Güzel, hoş yazı.
Havâyc: İhtiyaçlar, lüzumlu, gerekli şeyler.
Havf: Korku, korkma.
Havf-ı düşmen: Düşman korkusu.

Havl: Güç, kuvvet, takat.
Havrâ: Ahu gözlü [kız, kadın].
Havz-ı Muhammed Mustafâ: Kıyamette cennette bulunan kimselerin içinde su içeceğine inanılan havuz.
Hayâ: 1. Utanma. 2. Ar, namus, edep. 3. Allah korkusu ile günahattan kaçınma.
Hayât-ı câvidânî: Ebedî hayat.
Hayf: Yazık ki, vah!
Hayrî'l-halef: Hayırlı oğul.
Hayye: Toplanıp gelin.
Hayz: Aybaşı [kadınlarda].
Hazân: Sonbahar, güz.
Hazer: Sakınma, kaçınma, korunma, çekinme.
Hebâ: Yok yere, boş, nafile.
Hem-civâr: Komşu.
Hemîn: Bu bile, tıpkı bu; çok.
Hem-râh: Yoldaş, yol arkadaşı.
Hergiz: Asla, katiyen, hiçbir vakit.
Hevâ: Heves, istek, arzu.
Hıfz: 1. Saklama. 2. Ezberleme.
Hınsır: Serçe parmak.
Hınzır: Domuz.
Hırâm: Nazlı, edalı, salına salına gidiş.
Hicâb: 1. Utanma, sıkılma. 2. Perde.
Hicâz: Arap yarımadasında, Mekke ve Medine'nin bulunduğu ülke. Kelime Hicaz'a gitmek şekliyle hacca gitmek manasına da gelmektedir.
Hidâye: Hanîfî fıkımın dört ana metninden biri olup Hanefî fıkıhçılarından büyüklerinden Şeyhü'l-İslâm İmâm Burhânüddîn Ebu'l-Hasan Ali b. Ebîbekr b. Abdilcelîl el-Ferganî el-Merginânî (511/593-1117/1196)'nin eseridir.
Hidâyet: Hak yoluna, doğru yola kılavuzlama.

Hikmet: Sebep.

Hilâf: 1. Karşı zıt. 2. Yalan.

Hilâl: İki şey arasına sokulan üçüncü şey.

Hilâlemek: Abdest alırken, el ve ayak parmakları ile sakalın ve kadınlarda sık saçların arasına ıslak parmaklarını sokarak hareket ettirmek.

Hilm: İnsanın tabiatında olan yavaşlık, yumuşaklık.

Himâr: Erkek eşek.

Himmat: 1. Gayret, emek, çalışma, çabalama. 2. Yüksek irade. 3. Ermiş kimsenin tesiri.

Hîn: An, zaman, vakit, sıra.

Hisâr: Kale.

Hisse: Pay, nasip.

Hitâb: 1. Bir veya birçok kimseye ağızdan veya yazı ile söyleme. 2. Kur'an.

Hitâb-ı müstetâb: Güzel hitap.

Hod: Kendi.

Hubâb/Habâb: Su üzerinde olan hava kabarcıkları.

Hubb: Sevgi.

Huld-ı Berîn: Kutsal cennet.

Hulk: Huy, tabiat.

Hûr: 1. Cennet kızları, huriler. 2. Ahu gözlüler.

Hurşîd: Güneş.

Hurûc: Çıkış, çıkma; dışarı çıkma; ayaklanma.

Huşû: 1. Gönül alçaklığı. 2. *tas.* Tanrı huzurunda boyun eğme, nefisini hor ve hakir görme.

Hû(y): Tabiat, mizaç, ahlak.

Huzûr: 1. Hazır bulunma. 2. Rahat.

Hükûm: Hüküm, emir.

Hümâm: Himmetli, azimli.

Hüsn: 1. Güzel, iyi. 2. Güzellik, iyilik.

I-İ-J

İrmak: 1. Sallamak, kıpırdatmak. 2. Ayırmak, uzaklaştırmak.

İssi: Sahip, sahibi.

İssi: Sıcak, sıcaklık, hararet.

İstulâh: İlim sözü, tabir, terim.

İşâ: Akşam ezanından yatsı ezanına kadar geçen zaman.

İyd/İd: Bayram.

İbâhet: Mubah kılma, helal kılma, bir işin yapılıp yapılmamasını serbest kılma.

İbkâ: 1. Baki, daim, devamlı. 2. Yerrinde, evvelki hâlinde bırakma.

İbn-i Meryem: Hz. İsa.

İbni'l-vakt: Vaktin çocuğu. Sufi, ibni'l-vakttir. Yani o, içinde bulunduğu zamanda yapılması en uygun olan şeyle meşgul olur, o vakitte kendisinden istenen şey neyse onu yapar. Derviş ne geçmiş ne gelecekle ilgilenir. Sadece hâli (içinde bulunduğu zamanı) değerlendirir.

İbtidâ: 1. Başlama. 2. Başlangıç. 3. İlk, en önce, başta.

İcâbet: 1. Kabul etme. 2. Razi olma, uyma, muvafakat etme.

İclâ: Cilalama, parlatma.

İcmâl: 1. İhtisâr etme, kısaltma, özetleme. 2. Öz, özet.

İcrâ: Yapma, yerine getirme.

İdrâk: Anlayış, akıl erdirmeye.

İfnâ: Yok etme, tüketme.

İftitâh: 1. Açma, açılma. 2. Başlama.

İftitâh tekbiri: Namaza başlarken söylenen "Allahu ekber" sözü.

İhfâ: Gizleme, saklama, saklanılma.

İhlâs: 1. Halis, temiz, doğru sevgi. 2. Gönülden gelen dostluk, bağlılık.

İhmâl: Ehemmiyet vermeme, mühimsememe, terk etme; savsaklama.

İhrâc: Çıkarma; dışarı atma.

İhsân: 1. İyilik etme. 2. Bağış, bağış-lama. 3. Lütuf, iyilik.

İhtilâf: Ayrılık, uymayıp, anlaşmazlık, aykırılık.

İhtirâz: 1. Sakınma, çekinme. 2. Korkma.

İhtiyâr: 1. Kendi arzusuyla hareket etme. 2. Seçme, seçilme.

İhtiyâten: İhtiyat olarak, ilerisini düşünerek.

İhyâ: Diriltme, canlandırma.

İkâmet: 1. Cemaatle namaza başlamadan önce müezzinin kamet getirmesi. 2. Oturma.

İkrâr: Tasdik, kabul.

İktidâ: Tabi olma, uyma.

İktidâr: Güç yetme, yapabilme.

İlhâm: 1. Allah tarafından insanın gönlüne bir şey doğdurulma. 2. Gönle doğan şey.

İlme'l-yakîn: Bilgiye ve delile dayanan kesin bilgi.

İltifât: 1. Yüzünü çevirip bakma. 2. Dikkat.

İltimâs: 1. Kayırma. 2. Arka, kayırcı. 3. Yapılmasını isteme.

İlzâm: Cevap veremez hâle getirme, susturma.

İmâ: 1. İşaret. 2. İşaretle anlatma.

İmâm: Namazda kendisine uyulan kimse.

İmâmet: İmamlık.

İmâmeyn: İki imam. [Bazen “İmâm-ı A’zam ile İmâm-ı Şâfiî”, çok defa “İmâm-ı Ebû Yûsuf ile İmâm-ı Muhammed” için kullanılır.]

İmâm-ı Azâm: Ebu Hanife (İmam-ı Azam) Asıl adı El-Numân bin Sabit bin El-Numân Zuta 699 (Hicri 80) yılında doğup, 767’de (Hicri 148) Bağdat’ta şehit edildi. Sünnilikte ehl-i sünnet itikadının lideri

kabul edilir. Hanefi Mezhebinin kurucusudur. Eserleri: Fıkhu’l-Ekber, El-Fıkhül-Ebsât, El-Âlim ve’l-müteallim, Er-Risâle, El-Vasiyye.

İmtihât: Sümkürmek, burnu temizleme, burundan sümük çıkarma.

İnâbe: Pişman olmak.

İn’âm: Nimet verme, iyilik etme.

İnde'l-istinca: Necasetten temizlenirken, temizlenme sırasında; istinca esnasında.

İntihâ: 1. Nihayet bulma, sona erme. 2. Nihayet, son. 3. Bitme, tükenme.

İrşâd: 1. Doğru yolu gösterme, uyarma. 2. *tas.* İrfan sahibi birinin, bir kimseye tarikâtı ve Allah yolunu göstermesi.

İsâl: Vusul buldurma, vardiırma, ulaştırma, ulaştırılma.

İsti’ânet: Yardım isteme.

İstiftâ: Fetva almak isteme; müftüye müracaat etme.

İsti’mâl: Kullanma.

İstikâmet: 1. Doğruluk, doğru hareket; secdeden sonra doğrulmak. 2. *tas.* Allah’a kullukta bulunma.

İstimâ’: 1. Dinleme, dinlenilme, işitme. 2. Dinleyip kabul etme. 3. Kulak verip dinleme.

İstincâ: Necasetten, pislikten temizlenme. Önden ve arkadan necaset çıkınca, bu yerleri temizlemeye istinca denir.

İstinşâk: Abdest alırken veya temizlik için buruna su çekme.

İstivâ: 1. Müsavi olma, denk olma. 2. Kaplama, örtme. 3. Ortada ve tam bir derecede bulunma.

İş: 1. Yaşayış, yaşama. 2. Ekmek, gıda. 3. Yaşama tarzı, zevk ve sefa.

İ'tâ: Verme, verilme; ödeme.

İ'tâb: Azarlama, tersleme, paylama; darılma.

İ'tibâr: 1. Saygı gösterme. 2. Ehemmiyet verme.

İ'tikâd: İnanma, gönülden tasdik ederek inanma.

İ'timâd: 1. Dayanma, güvenme. 2. Emniyet, güven.

İ'tirâfû'l-cehl: Cehaleti itiraf etme, kabul etme.

İ'tizâl: 1. Bir tarafa çekilme; işten çekilme. 2. Ehl-i sünnetten Vâsıl b. Atâ'nın kurduğu mu'tezile mezhebi.

İ'tminân: 1. Emin olma. 2. Birine inanma, güvenme. 3. Kati olarak bilme.

İttifâk: Birleşme, uyuşma; sözleşme.

İttifâkî: 1. İttifaka, birleşmeye, sözleşmeye veya uyuşmaya ait. 2. Rastgele, tesadüfle.

İzâle: Giderme, giderilme, yok etme.

İz'ân: 1. Anlayış, kavrayış, akıl. 2. İtaat, söz dinleme, boyun eğme.

İzzet: 1. Değer, kıymet, yücelik. 2. Kuvvet, kudret. 3. Hürmet, saygı; ikram.

Jeng: Pas, küf, kir.

K

Kâbil: 1. Kabul eden, kabul edici. 2. Olan, olabilir.

Kable nevm: Uyku öncesi.

Kaçan: Ne zaman, ne zaman ki, her ne zaman.

Kad: Kad-kâmeti's-salah (Namaz başladı hazır olun).

Kadd: Boy.

Ka'de-i âhir: Namazın son rekâtında, secdelerden sonra oturmak. Namaz kılariken ikinci ve dördüncü rekât-tan sonra oturmaya ka'de denir. İkinci rekât-tan sonraki oturuşta ka'de-i ûlâ (ilk oturuş), üçüncü veya dördüncü rekât-tan sonraki oturuşta da ka'de-i âhire (son oturuş) denir.

Kadem: Ayak.

Kâdî: 1. Yapan, yerine getiren. 2. Şeriat hâkimi.

Kâdir: Kudret sahibi; kudretli, kuvvetli, güçlü.

Kadr: 1. Değer, itibar. 2. Rütbe, derece.

Kadr-i teşehhüd: Teşehhüt süresince. Namazda İlk oturuş (ka'de-i ûlâ) vacip, son oturuş (ka'de-i âhire) ise farzdır. Oturuşun farz olan miktarı, teşehhüt miktarı oturmaktır. Teşehhüt miktarından kasıt ise, namazın sonunda Tahriyyât'ı okuyacak kadarki müddettir.

Kâfi: Yeterli, yetecek ölçüde olan.

Kâmet: Camilerde namaza kalkmak için okunan iç ezan.

Kâmil: 1. Kemale ermiş, olgun. 2. Âlim, bilgin, geniş bilgili (kimse).

Kâm-kâr: İsteğine ulaşmış, mutlu.

Kamu: 1. Bütün, hep, her. 2. Herkes.

Kân: Bir şeyin menbaı, kaynağı.

Kanda: Nerede.

Kanı: Hani, nerede.

Kâni': 1. Kanaat eden, yeter bulup fazlasını istemeyen. 2. İnanmış, kanmış.

Kanki: Hangi.

Kaplayu: Her tarafı kaplanmış şekilde.

Kâr: 1. İş gücü, iş. 2. Kazanç.

Karâbet: Yakınlık, hısımlık, akrabalık.

Karanu: Karanlık.

Karındaş: Kardeş.

Karîn: 1. Yakın. 2. Hısım, komşu, arkadaş gibi yakın olanlardan her biri.

Kasd: 1. Niyet, kurma. 2. Bir işe bilerek, isteyerek girişme.

Kat': 1. Kesme, kesilme. 2. Karar verme, sona erdirmeye, bitirme.

Kat'â: Hiçbir vakit, asla.

Katre: Damla, damlayan şey.

Kavl: Lakırdı, söz.

Kavl-i makbûl: Kabul görmüş söz.

Kavl-i za'if: İddiasız söz.

Kayâmet/Kıyâmet: Dünyanın sonu, bütün ölümlerin dirilerek mahşerde toplanacakları zaman.

Kayd-ı ma'nâ: Bir şeyin manasını yazma.

Kâyim/Kâ'im: 1. Ayakta duran, ayakta bulunan. 2. Namaz kılan, vaktini namaz kılmakla geçiren. 3. Birinin yerini tutan, birinin yerine geçen.

Kayurmak: 1. İlgilenmek, önem vermek. 2. Kaygılanmak, endişe etmek. 3. Sakınmak, çekinmek.

Kazâ: Vaktinde kılınmayan namaz, tutulmayan oruç borcunu usul ve kaidesine göre sonradan ödeme.

Kebâyir/Kebâ'ir: Büyük günahlar.

Kelâm: 1. Söz, lakırdı. 2. Kur'an.

Kelîmu'llâh: Tûr-ı Sînâ'da Allah'ın hitabını duyan Hz. Mûsâ.

Kem: 1. Az, eksik. 2. Fena, kötü; bozuk.

Kemâ-hî: Olduğu gibi.

Kemâl: 1. Olgunluk, tamlık, eksiksizlik. 2. En yüksek değer, mükemmellik.

Kerâhiyyet: Mekruh oluş. Kerih ve çirkin olan işin hâli.

Kerem: Cömertlik, el açıklığı, lütf, bağış.

Keret: Kerre, defa.

Kerîm: 1. Kerem sahibi, cömert. 2. Ulu, büyük.

Kerîmân: 1. Cömertler, kerem sahibi olanlar. 2. Büyükler, ulular.

Kes: Kimse.

Kesb: 1. Çalışıp kazanma. 2. Edinme, kazanma.

Kesek: Belin ya da çapanın çıkardığı sıkışmış kuru, iri toprak parçası.

Keşf: Açma, meydana çıkarma.

Keşf-i avret: Gösterilmesi ayıp olan yeri açma.

Key: 1. Çok, pek, gayet. 2. İyice, hakkıyla.

Kezâlik: Kezâ, bu; bu da öyle.

Kırâ'at/Kırâ'et: 1. Okuma; devamlı ve düzgün okuma. 2. Namazın rükünlerinden olmak üzere Kur'an'dan muayyen ayetleri okuma farızası.

Kısmayından: Kısmından.

Kıyâm: 1. Kalkma, ayağa kalkma. 2. Namazın iftitah tekberiyle rükû arasındaki ayakta durma kısmı.

Kıyâs: 1. Bir şeyi başka bir şeye benzeterek hüküm verme. 2. Karşılaştırma.

Kibr: Büyüklük taslama, yüksekten bakma [birisine].

Kîl u kâl: Dedikodu; çok konuşma.

Kimesne: Kimse.

Kirdigâr: Allah.

Kizb: Yalan söyleme, yalan.

Kovcılık: Dedikoduculuk.

Kubbe-i Sahrâ: Kudüs'te kutsal kabul edilen kaya üzerine Emevi Halifesi Abdülmelik devrinde

(687-691) yılları arasında inşa edilen ortası kubbeli sekizgen bina.

Kubl/Kubul: Erkeğin idrarını yaptığı organ.

Kubûr: Mezarlar, sinler.

Kunût: 1. İbadet. 2. Yatsı namazından sonra kılınan ve salât-ı vitir denilen üç rekâtlık namaz.

Kurb: Yakın, yakınlık, yakın olma.

Kurbet: 1. Yakınlık. 2. Allah'a yakınlık.

Kusûr: 1. Köşkler. 2. Suç, kabahat. 3. Ayıp; özür, yersiz hareket.

Ku'ûd: Namazın oturarak eda edilen kısmı.

Kuvâ: Kuvvetler, güçler, takatler.

L

Lâ-cerem: Şüphesiz; besbelli, elbette.

Lâf u güzâf: Boş lakırdı.

Lafz: Söz.

Lafzatu'llah: Allah kelimesi.

Lağv: 1. Faydasız, beyhude, boş. 2. Yanılma, atlama. 3. Kaldırma, hükümsüz bırakma.

Lahm: Et.

Lahza: Göz ucu ile bir kere bakıncaya kadar geçen zaman, an.

Lâ-keîâm: Hiçbir diyecek yok; gayet kesin.

Latîf: Yumuşak, hoş, güzel. [Allah adlarından].

Let: Dayak, kötek.

Levh: Yassı, düz, üzerine resim, yazı gibi şeyler yazılabilen nesne.

Levh-i Mahfûz: Allah tarafından takdir edilen şeylerin yazılı bulunduğu manevi levha; ilm-i ilâhi.

Libâs: Elbise, giyecek şeyler.

Lihye: Sakal.

Lîk: Lâkin, fakat, ancak.

Liyâkat: 1. Lâyık olma, değerlilik, yararlık. 2. İktidar, hüner, fazilet.

Lübs: Giyme.

M

Mâ: Su.

Ma'âf/Mu'âf: Affolunmuş, bağışlanmış.

Ma'bed: İbadet edilecek yer, tapınak.

Mâ-beyn: İki şeyin arası, aradaki şeyi ara.

Magbûn: 1. Alışverişte aldanmış olan. 2. Şaşkın, şaşırılmış.

Magfûr: Affolunmuş, bağışlanmış.

Magmûm: Gamlı, kederli, tasalı.

Magrib: 1. Akşam. 2. Garp, batı.

Mağfiret: Allah'ın, kullarının günahlarını bağışlaması, yarlıgaması.

Mağfûr: Allah tarafından günahları affedilmiş olması için dua edilen kimse, ölmüş, yarlıganmış kimse.

Mağrûr: 1. Gururlu. 2. Bir şeye güvenen. 3. Güvenilmeyecek şeye güvenip aldanan, kendini beğenmiş [kimse].

Mâh: Ay.

Mahal: Yer.

Mahbûb: Muhabbet olunmuş, sevilmiş, sevilen.

Mahfi: Gizli, saklı.

Mahrec: Ağızdan harflerin çıktığı yer, boğumlanma noktası.

Mahv: Yok etme, ortadan kaldırma.

Mahzûn: Hüzünlü, tasalı.

Mâ'il: Hevesli, istekli.

Mak'ad: Oturak yeri.

Makbûl: 1. Kabul olunmuş, alınmış, alınan. 2. Beğenilen, hoş karşılanan; geçer.

Mâlikî: İslamiyette "ehl-i sünnet" denilen dört mezhepten biri olup İmam Malik bin Enes tarafından

kurulmuştur. Hicaz, Basra ve Afrika'da yaygındır.

Ma'lûm: Bilinen, belli.

Ma'nî: Mana, anlam.

Manlâ: Molla.

Ma'rifet: 1. Herkesin yapamadığı ustalık. 2. Bilme, biliş. 3. *tas*. Sufilerin ruhanî hâlleri yaşayarak manevi ve ilahî hakikatleri tadararak (iç tecrübe ile ve vasıtasız olarak) elde ettikleri bilgi, irfan.

Mâ-sivâ: 1. Allah'tan başka her şey. 2. Dünya ile ilgili olan şeyler.

Ma'sûm: 1. Küçük çocuk. 2. Suçsuz, kabahatsiz.

Maşrık: Güneşin doğduğu taraf, doğu.

Ma'sûk: Sevilen, sevilmiş.

Matlûb: Talep edilen, istenilen, arandığı şey.

Mâyıs: Yaş sığır dışkısı.

Mazhar: 1. Bir şeyin görüldüğü, çıktığı yer. 2. Nail olma, şereflenme.

Mazlûm: Zulüm görmüş.

Mazmaza: Abdest alırken ağza su alma, ağız çalkalama.

Ma'zûr: Özürlü, özrü olan.

Me'âl: 1. Meydana gelen şey, netice. 2. Mana, kavram, mefhum.

Mecnûn: Çıldırmış, deli; divane.

Mecrûh: Cerh olunmuş, yaralanmış.

Medd: 1. Uzatma, çekme. 2. Elifi uzun okuma. Ekberi medd: Namaza: "Allahü Ekber" diyerek başlanır. Bu bir iftitah (başlangıç) tekbidir. Buna "Tahrime"de denir. Ekber yerine "ekbâr" veya Allah yerine "Âllah" şeklinde uzatarak okumak manayı bozacağı için bununla namaza başlanmaz.

Allahu Ekber lafzında dikkat edilecek husus "A" harfî uzatılarak "AAA" şeklinde okunursa namaz bozulur. Bunun sebebi de; "Allahu ekber" sözü, "Allah en büyüktür" anlamına geldiği hâlde bu söz "Aaallahu ekber" şeklinde okunduğu takdirde anlam "Allah gerçekten büyük müdür?" şekline dönüşmektedir. B harfinin uzatılması da anlamı bozduğu için namazı bozar. Çünkü ekbâr diye uzatıldığında büyük lafzı yerine "davul" manasına gelecek bir anlam ortaya çıkar.

Medî/ Mezî: Cinsel organdan gelen, ince, şeffaf ve kaygan sıvıdır.

Meftûn: Gönül vermiş, tutkun, vurgun.

Mekrûh: Yapılması şeraitçe hoş görülmemeyen hâl.

Melce': Sığınacak yer.

Mel'ûn: Lanetlenmiş.

Me'mûr: Emrolunan, emirle yaptırılmış olan [iş, şey].

Menâhî/Menhî: Haram olmuş, yapılması şeran menedilmiş şeyler.

Menî: Er suyu, bel, sperm.

Menîves: Meni gibi.

Menzil: 1. Yollardaki konak yeri. 2. Ev. 3. Mesafe.

Mercû: 1. Umulan. 2. Rica olunan.

Mercû'/Merci': 1. Rücû edilecek, dönülecek yer. 2. Müracaat olunacak, başvurulacak yer, kimse.

Merkad: Mezar, kabir.

Merkeb: 1. Binilecek şey, binek. 2. Eşek.

Mermûz: Remz olunmuş, işaretle anlatılmış, ima edilmiş.

Mesbûk: Sebik etmiş, geçmiş, başkalarından geri kalmış, arkada bırakılmış

Mescîd-i Aksâ: Kudüs'teki meşhur büyük cami.

Mesh: 1. Silme, sığama. 2. Bir şeyi el ile sığama. 3. Abdest alırken ıslak eli, başın dört bölüğünden bir bölüğüne sürme.

Meskenet: 1. Miskinlik; fakirlik, yoksulluk. 2. Beceriksizlik.

Mesrûr: Memnun, sevinmiş, meramına ermiş.

Mestûr: Setrolunmuş, örtülü, kapalı, gizli.

Meşhed: Bir adamın şehit olduğu veya bir şehidin gömüldüğü yer.

Meşrû': Şeran caiz olan, şeriata izin verdiği, şeriata, kanuna uygun.

Metbû': Kendisine tâbi olunan, uyulan.

Me'vâ: Yurt, mesken, yer.

Mevt: Ölüm.

Mevtâ: Ölümler, ölmüşler.

Mevzi': Yer.

Meyyit: Ölmüş.

Mezâk: 1. Zevk alma, tat duyma. 2. Zevk, lezzet. 3. Tat duyulan yer, damak.

Mih: Çivi; kazık.

Miftâh: Anahtar.

Mihnet: 1. Zahmet, eziyet. 2. Gam, keder, sıkıntı. 3. Dert, bela, musibet.

Mihr: 1. Güneş. 2. Sevgi.

Mihrâb: Camilerde, mescitlerde yönelinen taraftaki duvarda bulunan ve imamlık edene ayrılmış olan oyuk, girintili yer.

Min menâhî: Menhiyattan, yasaklananlardan.

Min zümreti'l-etkâ: Günah işlemekten çok çekinenler zümresinden.

Min-beled: Memleketten, şehirden.

Mi'râc: 1. Merdiven. 2. Göğe çıkma.

Miskâl: Yirmi dört kıratlık bir ağırlık ölçüsü.

Misvâk: Erâk ağacının ucu dövülüp fırça hâline getirilen ve diş temizliğinde kullanılması sünnet olan ince dalları.

Mu'allâ: 1. Yüce, yüksek. 2. Makamı, rütbesi yüksek.

Mu'attar: İtirlî, güzel kokulu.

Mu'azzeb: Azap içinde bulunan, eziyet çeken.

Mu'azzez: 1. İzzetlendirilmiş. 2. İzzet ve şeref sahibi. 3. İkrâm ve izzat olunan, ağırlanan, hürmetle, saygı ile kabul olunan. 4. Kıymetli, değerli, aziz.

Mucîbü's-sâ'ilîn: İsteyenlere icabet edici.

Muhakkık: Tahkik eden, hakikati, gerçeği arayıp meydana çıkararak; soruşturucu.

Muhâlif: 1. Muhalefet eden, aykırılık gösteren, uymayan. 2. Birinin düşüncesine zıt düşüncede bulunan.

Muhayyer: Seçmeli, beğenmeye bağlı.

Muhkem: Sağlam kılınmış, sağlam, berk, kuvvetli.

Muhtasar: İhtisar edilmiş, kısaltılmış, kısaltma, kısa.

Muhtelif: 1. İhtilaf eden, birbirine uymayan, zıt. 2. Türlü, çeşitli; çeşit çeşit.

Muhterem: Saygıdeğer, sayın.

Mukâbil: 1. Bir şeye karşı, bir şeye karşılık yapılan. 2. Karşılık.

Mukaddem: 1. Takdim edilen, sunulan. 2. Önde olan, önden giden. 3. Önce gelen, önceki [zamanca].

Mukârin: Ulaşmış, erişmiş, yaklaşmış, bitişik.

Mukarrer: 1. Kararlaştırmış. 2. Şüphesiz, sağlam. 3. Anlatılmış, bildirilmiş.

Mukırr: İkrar eden, doğruyu söyleyen, “vardır, evet öyledir” diyen, kusurunu, kabahatini gizlemeyen.

Muktedâ: 1. İktidâ edilen, uyulan; örnek tutulan. 2. Önde bulunan, kendisine uyulan [imam, reis, vb.].

Muktezâ: İktiza etmiş, lazım gelmiş.

Murâd: 1. Arzu, istek. 2. Maksat, meram.

Musaddık: Tasdik eden, gerçekliğini, geçerliğini resmî olarak yazı ile bildiren.

Musaffâ: Tasfiye edilmiş, süzölmüş, yabancı maddelerden ayrılmış.

Musâhib: Biriyle musahabe eden, sohbetta bulunan, konuşan, arkadaş.

Musallî: Namaz kılan, beş vakit namazına devam eden.

Musırr: İsrar eden, direnen.

Muslih: İslah eden, düzeltici, iyileştiren, arabulucu.

Mûş: Fare.

Mutahhar: Tathir edilmiş, temizlenmiş, temiz.

Mu'teber: 1. İtibarlı, hatırı sayılır, saygın. 2. İnanılır, güvenilir. 3. Yürürlükte olan, geçer.

Mu'tedil: Ne az ne çok, orta hâlde bulunan.

Mutma'in: Gönlü kanmış, içi rahat, şüphesi yok.

Muttakî: 1. İttika eden, sakınan, çekinen. 2. Allah'tan korkan.

Muvâfık: Uygun, yerinde.

Muvahhid: Allah'ın birliğine inanan.

Muzırr: Zararlı, zarar veren, zarara sokan.

Mübârek: 1. Bereketli, feyizli. 2. Uğurlu, hayırlı, kutlu.

Mübtedî: [Bir şey öğrenmeye] yeni başlayan, acemi.

Mücâvir: 1. Komşu. 2. Yurdunu ve diyarını terk ederek zamanını Harameyn-i Şerîfe'nin ibadetle geçiren.

Mücellâ: Cilalı, parlatılmış, parlak.

Mücmel: Kısa ve az sözle anlatılmış, öz.

Mücrim: Cürüm işlemiş, suçlu.

Müctebâ: Seçilmiş, seçkin.

Müctehid: Ayet ve hadislerden şer'î hükümler çıkaran din allamesi.

Müdekkik: Tetkik eden, inceden inceye araştıran; en ufak gizli şeyleri gören.

Müebbed: Ebede kadar süren, sonsuz.

Mü'eddi: 1. Eda eden. 2. Sebep olan, doğuran, meydana getiren.

Mü'ekked: 1. Sağlamlaştırılmış. 2. Tekrar edilmiş, bir daha haber verilmemiş, tembih edilmiş.

Mü'ezzin: Ezan okuyan.

Müfsid: 1. Bozan. 2. Fesatlık eden, ara açan.

Müheyâ: Hazır, hazırlanmış.

Mükemmil: İkmal eden, tamamlayan, tamamlayıcı.

Mükerrem: Muhterem, aziz, sayın, saygıdeğer; ululandırılan, hürmet ve tazime erişmiş.

Mülâzım: 1. Bir yere veya kimseye sarılıp ayrılmayan, tutunup kalan. 2. Stajyer.

Mülevves: 1. Kirli, pis. 2. İntizamsız, karışık.

Mü'min: İman etmiş, inanmış, Müslüman.
Münâdı: 1. Nida eden. 2. Müezzîn.
Münevver: Nurlandırılmış, parlatılmış, aydınlatılmış; ışıklı.
Münkesir: 1. Kırılan, kırılmış, kırık. 2. Kırgın, gücenmiş.
Münkîr: 1. İnkâr eden, kabul etmeyen. 2. İmansız, inanmayan, dinsiz.
Müretteb: Tertip olunmuş, dizilmiş, yerli yerine konulmuş.
Mürg-i cân: Can kuşu.
Mürg-i rûh: Ruh kuşu, ruh.
Mürîd: Bir şeyhe bağlı olan kimse.
Mürtefi': Yüksek, yüce.
Müsâfir: Misafir, yoldan gelen, yolcu.
Müsâvirek: Denkçe, denk gibi, eşit gibi.
Müsemmâ: Tesmiye olunan, bir ismi olan, adlanmış, adlı.
Müsta'mel: 1. Kullanılmış. 2. Eski, köhne.
Müstehabb: Farz ve vacipten başka olarak sevap kazanılan iş.
Müstemendân: Üzüntülü, gamlı, kasavetli kimseler.
Müstetâb: Hoş, güzel bulunan.
Müşâbih: Benzeyen, benzer.
Müşedded: Şiddetlendirilmiş, kuvvetlendirilmiş.
Müşg: Misk.
Müşkil: 1. Güç, zor, çetin. 2. Engel, güçlük, zorluk.
Müşkilât: Güçlükler, zorluklar.
Müşrik: Allah'a şerik, ortak koşanlar.
Müttakî: 1. Sakınan, çekinen. 2. Allah'tan korkan.
Müyesser: Kolayı bulunup yapılan; kolay gelen, kolaylıkla olan.

Müzehheb: 1. Tezhip olunmuş, altın suyuna batırılmış. 2. Yaldızlanmış.
Müzekkâ: Tezkiye edilmiş, paklanmış, aklanmış.

N

Nâdân: 1. Bilmez. 2. Kaba, terbiyesi kıt.
Nâfile: 1. Lüzumlu değil iken yapılan iş. 2. Farzların dışında kılınan namaz.
Nâ-gehân: Ansızın, birden bire.
Nahîf: Zayıf, arık.
Nâkis: Noksan, eksik, tam olmayan.
Nakkâs: 1. Süsleme sanatkârı. 2. Allah.
Naks: 1. Noksan, eksiklik. 2. Eksiltme, azaltma.
Nakz: Bozma, çözmeye; kırma.
Nâle: İleme, inilti.
Na'lin: Nalın, takunya.
Nâ-mahrem: Mahrem olmayan, yabancı, el.
Namâz-ı magrib: Akşam namazı.
Nâr: Ateş.
Nâr-ı aşk: Aşk ateşi.
Nâs: İnsanlar, halk, herkes.
Nâ-tüvân: Zayıf, kuvvetsiz.
Nâzır: Nazar eden, bakan.
Nazîf: Temiz.
Nebî: Peygamber.
Necâset: 1. Pislik, murdarlık. 2. İnsan pisliği.
Necât: Kurtulma, kurtuluş.
Necis: Pis, murdar.
Nefy: 1. Olumsuzluk. 2. İnkâr etme.
Nehy: Yasak etme.
Nesîm: 1. Hafif rüzgâr. 2. Hoş, mülayim.
Neşf: 1. Suyu çekip emme. 2. Sızma.

Neşr: 1. Kıyamette bütün insanların dirilmesi. 2. Yayma, dağıtma. 3. Herkese duyurma.
Nevâfil: Farz ve vacipten başka yapılan ibadetler.
Nev-cüvân: Taze, genç delikanlı.
Neydügin: Ne olduğunu.
Nezîr: 1. Birini doğru yola sokmak için gözdağı vererek korkutma. 2. Hz. Muhammed'in adlarındandır.
Nısf: Yarım, yarı.
Nidâ: 1. Çağırma, bağırma, seslenme. 2. Ses verme.
Nigâr: 1. Resim. 2. (Resim gibi güzel) sevgili. 3. Put.
Nihân: Gizli, saklı.
Nisâ: Kadın.
Nisâb: 1. Bir malın zekâtını vermek üzere varılması gereken miktar. 2. Sermaye, mal.
Nişân: 1. İz, belirti. 2. İşaret.
Niyâz: Yalvarma, yakarma.
Niyyet: Namazdan, oruçtan önce başlama duasını okuma.
Nukûş: Nakışlar, resimler.
Nutk: 1. Söz, lakırdı; konuşma. 2. Söyleme kuvvet ve hassası.

O-Ö

Od: Ateş.
Olisar: Olacak.
Oluk: 1. Suyun daralarak aktığı yer. 2. Çay ve dereden küçük akarsu. 3. Çeşme. 4. Bir şeyin akmasına yaranan üst yanı açık boru.
Onulma: İyileşme, şifa bulma, uygun hâle gelme.
Ön: 1. Önce, evvel, mukaddem. 2. İleri, üstün, makbul.
Öşür: Onda bir, onda biri alınan vergi.

P

Pâk: 1. Temiz. 2. Saf, halis.
Pâre: Parça, kısım.
Penâh: Sığınma, sığınacak yer.
Pend: Nasihat, öğüt.
Perî-şân: Peri tabiatlı, peri huylu.
Pes: 1. Öyle ise; imdi. 2. Sonuç olarak.
Pîr: Yaşlı, ihtiyar.
Pîrâhen: Gömlek.
Pîşüvâ/Pîşvâ: Reis, başkan.
Pür-hûn: Kan içinde.
Pür-nûr: Nur dolu, nurlu.
Püser: Oğul, erkek çocuk.
Püşt: Arka sırt.

R

Râbi': Dördüncü.
Râci': 1. Geri dönen. 2. Münasebeti, ilgisi olan.
Râfîzî: Râfîza fırkasından olan, Hz. Ebû Bekir ile Ömer'in halifeliğini kabul etmeyen, onlara dil uzatan.
Râh-ı zulmet: Karanlık yol.
Rahîm: Merhametli, esirgeyen, koruyan, ahrette mümin kullarına keremiyle muamelede bulunan Cenab-ı Hakk.
Rahmân: Dünyada her canlıya, mümin, kâfir ayırt etmeksizin herkese merhamet eden Allah.
Rahmet: Acıma, esirgeme, koruma, yarlıgama.
Raht: 1. At takımı. 2. Yol levazımı.
Ravza: Ağacı, çayırı, çimeni bol olan yer, bahçe.
Râyiha: Koku.
Râz: Sır, gizlenilen şey.
Recâ: 1. Ümit, umma. 2. Yalvarma. 3. İstek, dilek.
Re'eytu'llah: Ben Allah'ı gördüm.

Ref': 1. Kaldırma, hükümsüz bırakma. 2. Yukarı kaldırma.

Reh-ber: Yol gösterici, kılavuz.

Reh-i ışk: Aşk yolu.

Reh-nümâ: Yol gösteren, kılavuz.

Reh-revân: Yolcular, yola gidenler.

Rek'ateyn: İki rekât.

Remz: 1. İşaret, işaretle anlatma. 2. Gizli ve kapalı bir surette söyleme.

Revâ: Yakışır, uygun, yerinde.

Revân: Yürüyen, giden, akan, su gibi akıp giden.

Rezzâk: Bütün mahlûkların rızkını veren Allah.

Rızâ: 1. Hoşnutluk, memnunluk. 2. Razi olma. 3. İstek, kendi isteği.

Ri'âyet: 1. Gütme, gözetme. 2. Sayma; saygı. 3. Uyuma.

Rîh: Yel, rüzgâr.

Rivâyet: 1. Söylenti, bir haber. 2. Hikâye edilen bir haber, söz veya hadise.

Rûh: Can, nefes.

Rûy-ı mâh: Ay yüzü.

Rücû': 1. Dönme, geri dönme. 2. *tas*. Ruhların yaratıldıktan sonra bedenlere inmesine nüzul, bedenlerden ayrılıp tekrar ruhlar âlemine dönmesine de uruc/rücû denir.

Rükn: Bir şeyin en sağlam tarafı, temel direği.

Rükû': 1. Öne doğru eğilme. 2. Namazda dizlere tutunarak vücudun belden yukarısı yere müvazi gelecek şekilde eğilme.

Rûtbet: Rûtbe, sıra, derece, basamak.

Rü'yet: 1. Görme, bakma. 2. İdare etme, çevirme, yönetme.

S

Sabî: 1. Henüz memeden kesilmemiş erkek çocuk. 2. Üç yaşını tamamlamayan erkek çocuk.

Sâbir: Sabreden, dayanan.

Sadef: Sedef, inci kabuğu.

Sadefvâr: Sedef gibi.

Sadefveş: Sedef gibi.

Sâdikâne: Sadık olana yaraşır yolda.

Sâdis: Altıncı.

Safâ: 1. Saflık, berraklık. 2. Gönül şenliği, kedersizlik, neşe, zevk, eğlence.

Sagâyir/Sagâ'ir: Küçük günahlar.

Sâhib-hüner: Hünerli.

Sahîh: Doğru, gerçek.

Sahrâ: Kır, ova, çöl.

Sâ'il: 1. Sual eden, soran. 2. Dilenci.

Sâkıt: 1. Düşen, düşmüş. 2. Hüküm ve itibardan düşmüş, hükümsüz.

Salât: 1. Namaz. 2. Hz. Muhammed'e: "Aleyhisselâtu vesselâm, Sallallahü aleyhi ve selem" dualarından birini okuma.

Salât-ı fecr: Sabah namazı.

Sâlik: 1. Bir yola giren, bir yolda giden. 2. Bir tarikata girmiş bulunan.

Sâlikân: Bir tarikata bağlanmış, bir mürşide uymuş olanlar.

Sâlis: Üçüncü.

Sâni: İkinci.

Sâniyen: İkinci olarak.

Savâb: 1. Doğruluk, dürüstlük; doğru hareket, doğru davranış. 2. Doğru, dürüst.

Savm: Oruç.

Savt: Ses, seda.

Savt-ı melîh: Güzel ses.

Sa'y: Çalışma, çabalama, gayret, emek.

Sayru: Hasta.

Secde: Namazda alını, el ayalarını, dizleri ve ayak parmaklarını yere dayamaktan ibaret ibadet vaziyeti.

Secde-i sehv: Namazda yapılan bir yanlış için secde etme.

Sehel: Az, cüzi, azacık.

Sehv: Yanlış; yanılma.

Sekrân: Sarhoş.

Selef: Bir yerde, bir işte, bir vazifede başka birinden önce bulunmuş olan kimse.

Sem’: 1. Kulak. 2. İşitme. 3. Dinleme, kulak verme.

Semâ: Gökyüzü.

Senâ: Övme, övüş.

Ser-firâz: Başını yukarı kaldıran, benzerinden üstün olan.

Ser-te-ser: Baştan başa, hep, bütün.

Server: Baş, başkan, ulu.

Serv-i hırâm: Nazlı sallanan servi.

Serviveş: Selvi gibi.

Setr: Örtme, kapama, gizleme.

Seyyid: 1. Efendi, bey; ileri gelen, baş, başkan.

Seyyid-i evlâd-ı Âdem: Hz. Muhammed.

Sıdk: 1. Doğruluk, gerçeklik. 2. İç, yürek temizliği.

Sımak: 1. Kırnak. 2. Bozmak.

Sınmak: Kırılmak, bozulmak.

Sırât: 1. Yol. 2. Sırat köprüsü, üstünden geçip cennete gitmek üzere cehennem üzerine kurulacak olan çok dar ve güç geçilir köprü.

Sırçaveş: Cam gibi.

Sıvık: Sulu, cıvık, akıcı.

Sirâc: Işık, kandil, mum.

Sivâ: Başka, gayrı.

Siy/Siyin: Etek, etek ucu.

Sovucak: Serin, serince, serin hava.

Sovudmak: Soğutmak, biraz geciktirmek.

Sovuk: Soğuk.

Söykemek: Dayamak.

Söykenmek: Dayanmak, yaslanmak.

Su’âl: 1. Sorma, sorulma, soru. 2. Sorulan şey.

Subh: Sabah.

Subh-ı sâdık: Tan yerinin ağarması.

Sücûd: Secde etme.

Sükker: Şeker.

Sülûk u seyr (Seyr ü sülûk): Hakk’a ermek için bir rehberin öncülüğünde ve denetiminde çıkılan manevi ve ruhi yolculuk.

Sünen: Sünnetler.

Sünnet: Hz. Muhammed’in sözleri, işleri ve tasvipleri.

Süst: 1. Gevşek, *meç.* Tembel.

Ş

Şâd: Sevinçli.

Şâfi: Kifayet eden, yeter görünen.

Şâfi’î: İmâm-ı Şâfiî mezhebinden olan kimse.

Şâh-ı devrân: Devrin padişahı.

Şakî: 1. Bahtsız, fena hareketli, haylaz, habis. 2. Haydut, yol kesen.

Şâkir: Şükreden, gördüğü iyiliğe karşı dua eden.

Şâyi’: Duyulmuş, herkesçe bilinmiş.

Şefâ’at: Birinin suçundan geçilmesi veya dileğinin yerine getirilmesi için edilen aracılık.

Şefî: Şefaata eden, bir suçun bağışlanması için aracılık eden.

Şehâdet: 1. “Eşhedü enlâ ilâhe illallâh...” cümlesini söyleme. 2. Bir şeyin doğruluğuna inanma. 3. Şahitlik, şahitlik etme.

Şehd: Bal.

Şehîd: Din veya yüksek bir ülkü uğrunda ölen kimse; savaşta ölen.

Şehidnâ-ba'de âmennâ: İnanıldıktan sonra şahit olduk.

Şehlâ: 1. Ela göz, koyu mavi göz. 2. Tatlı şaşı.

Şer': bk. Şeriat.

Şerâyet/Şerâit: Şartlar.

Şerî'at: 1. Doğru yol. 2. Allah'ın emri. 3. Ayet, hadis ve icmâ-yı ümmet esaslarına dayanan din kaideleri.

Şer'-i Şerîf: İslam şeriatı.

Şerr: Kötülük, fenalık; kötü iş.

Şevk: Şiddetli arzu; neşe, sevinç.

Şikeste: 1. Kırık, kırılmış. 2. Yenilmiş.

Şimâl: Kuzey.

Şîrin-makâl: Tatlı sözlü, hoş sohbet, söyleyişi tatlı.

Şitâ: Kış.

Şugl: İş, uğraşacak, meşgul olacak şey; dert, gaile.

Şular: Şunlar.

Şühûd: 1. Şahitler, tanıklar. 2. Vücut bulma, var olma, görünme.

Şükranê: Şükran alameti, iyilik bilme nişanesi.

Şürû: Başlama.

T

Ta'ab: Sıkıntı, zahmet, eziyet.

Ta'âm: Yemek, aş.

Tâ'at: İbadetler.

Ta'avvüz: "Eûzübillah" deme, Allah'a sığınma.

Tâbi': 1. Birinin arkası sıra giden, ona uyan. 2. Boyun eğen, bağlı kalan; birinin emri altında bulunan.

Ta'cil: Acele ettirme, çabuklaştırma.

Ta'dîl-i Erkân: Rükünleri düzgün yapmak anlamına gelir. Namazla ilgili bir terim olarak Tadîl-i Erkân; rükünlerin hakkını vermek,

itminan hâlinde bulunmak, hareketten sonra durmak yahut kalkması eğilmesinden ayrılacak şekilde iki hareket arasında sükûnet bulmaktır.

Tâ-ebed: Ebede kadar.

Tafsîl: Etraflı olarak bildirme, uzun uzadıya anlatma, açıklama.

Tahâret: 1. Temizlik. 2. Temizlenme.

Tahfîf: 1. Hafifletilme. 2. Yükünü azaltma. 3. Kolaylaştırma.

Tâhir: Temiz.

Tahiyât: Namazın ka'delerinde okunan "ettehiyyâtü" duası.

Tahrîm: Haram kılma, kılınma.

Tâ-kıyâmet: Kıyamete kadar.

Takvâ: Allah'tan korkma, Allah korkusuyla dinin yasak ettiği şeylerden kaçınma.

Taleb: İsteme, istenme. 2. İstek.

Tâlib: 1. İsteyen, istekli. 2. Öğrenci.

Tam: Ev, üzeri örtülü yer, dam.

Tammak: Damlamak.

Tan: 1. Hayret, taaccüp. 2. Şaşılacak şey, hayrete şayan.

Tan: Şafak vakti.

Ta'n: Sövme, yerme; ayıplama.

Tana Batmak: Hayretler içinde kalmak.

Tapu: 1. Huzur, nezd, makam. 2. Zat, zat-ı âli, hazret. 3. Hizmet, vazife, ibadet, hürmet.

Tapunmak: Uykulamaya başlamak.

Tarh: 1. Atma, koma, bırakma. 2. Dağıtma, bölme, tayin. 3. Tertipleme, düzenleme.

Tarîk: 1. Yol. 2. Usul.

Tarîkat: Allah'a ulaşmak arzusuyla tutulan yol; tasavvufi meslek.

Tasliye: Hz. Peygamber üzerine salâvat getirmek, "Aleyhi's-salavât"

veya “Salla’llahu teâlâ aleyhi ve selem” demek.

Taşra: Dışarı.

Tavar: 1. Binek hayvanı. 2. Dört ayaklı çiftlik hayvanı. 3. Mal.

Tavk: 1. Gerdanlık. 2. Halka.

Ta’yîn: Ayırma, belli etme.

Ta’zîm: 1. Büyükleme, ululama, büyük sayma. 2. Saygı gösterme, ikram etme.

Tebevvül: İşeme.

Tecellâ/Tecellî: 1. Görünme; belirme. 2. Kader, talih. 3. Allah’ın lütfuna nail olma. 4. *tas*. Hak nurunun tesiriyle makbul kulların kalbinde İlahî sırların ayan olması hâli.

Tedbîr: Bir şeyi temin edecek veya önleyecek yol, çare.

Tedellâ: Allah’a yakın olduğu söylenen kimselerin buldukları son makam.

Te’hîr: Sonraya, geriye bırakma, geciktirme, geciktirilme.

Tekbîr: “Allahu ekber” demek. İftitah tekberi: Namaza başlarken iki eli kulak memelerine değdirerek “Allahu ekber” deme.

Tekbîrât: Tekbirler, tekbir getirilmeler.

Tekeffül: Birine kefil olma, kefalet etme veya verme.

Tekellûf: 1. Külfetli, zahmetli iş görme. 2. Gösteriş, yapmacık.

Tekmîl: 1. Kemale erdirmeye. 2. Bitirme, tamamlama.

Tekyelenmek: Dayanmak, yaslanmak.

Temâşâ: 1. Bakıp seyretme. 2. Gezme.

Tenvîn: Kelimenin sonunu “nun” gibi okutmak üzere konulan iki üstün (-en), iki esre (-in), iki ötre (-ün).

Ter: Taze.

Terâvih: Ramazanda yatsı namazı ile salât-ı vitir arasında kılınan yirmi rekâtlik namaz.

Terâzû: Terazi, ölçü aleti, ölçek.

Tergemek: Bırakmak, vazgeçmek, terk etmek.

Tertîb: 1. Dizme, sıralama, düzene koyma. 2. Sıra, dizi, düzen.

Tesbîh: “Sübhânallah” kelimesini söyleyerek Allah’a tazim etme.

Tesellî: Avuta, avundurma.

Tesmiye: 1. Ad koyma, adlandırma, isim verme. 2. Besmele çekme.

Teşehhüd: Namazda oturarak “ettehiyyâtü” duasını okuma.

Teşrîf: 1. Şereflendirme, şeref verme. 2. Gelmesiyle bir yeri onurlandırma.

Teveccüh: 1. Çevrilme, yönelme, doğrulma. 2. Bir yere doğru hareket etme. 3. Güler yüz gösterme, yakınlık duyma.

Tevekkül: İş Allah’a bırakıp kadere razı olma.

Tevellâ: 1. Birine yanaşma. 2. Birini dost tutma. 3. *tas*. Ehl-i beyti, Hz. Ali’yi sevme, onlardan medet ve şefaata isteme.

Tevhîd: 1. Bir kılma, bir etme. 2. Bir sayma, bir olarak bakma, birliğine inanma. 3. Allah’ın birliğine inanma.

Te’vîl: Sözü çevirme, söze ayrı mana vermeye kalkışma.

Teyemmüm: Suyun bulunmaması veya zorunluluk nedeniyle kullanılmaması hâlinde abdest veya gusül yerine kaim olmak üzere (toprak, kum, tuğla gibi) arz cinsinden şeylerle abdest alma.

Te’zîn: Ezan okuma.

Tis'a: Dokuz.

Tîz: 1. Tez, çabuk. 2. Keskin. 3. Sık.

Tolunmak: Ay ve güneş batmak.

Ton: Elbise, kılık kıyafet.

Tugyân: Taşma, taşkınlık; azgınlık, coşkunsuluk.

Tuhfekâr: Hediye eden.

Tumturak: Gösteriş, debdebe.

Turgurmak: 1. Kaldırmak, ayakta tutmak. 2. Vücuda getirmek, ortaya çıkarmak, göstermek.

Tûr-ı Sînâ: Sînâ Dağı. [Sînâ yarımadasında Allah'ın tecelli ve Hz. Mûsâ ile tekellüm ettiği dağ.]

Tûtî: Dudu, papağan cinsinden taklit yapan bir kuş.

U-Ü

Ugunmak: Ağlaya ağlaya bayılmak, kendini yitirmek

Ülü'l-elbâb: Akıllı kimseler.

Umde: Esas, dayanılacak, prensip.

Umre: Hac mevsiminin dışında Kâbe'yi ve Mekke-i Mükerrerme'nin mübarek yerlerini ziyaret etme.

Unutsaklık: Unutkanlık.

Urmak: Vurmak.

Uryân: Çıplak.

Uşşâk: Aşıklar.

Ut yeri: Edep yeri.

Uzmâ: Daha (en, pek) büyük.

Uzv: Organ.

Üleş: 1. Bölüşme, paylaşma. 2. Pay.

Ümm: Anne.

Üslûb: Tarz, biçim, usul.

V

Vâcib: 1. Terki caiz olmayan, yapılması gerekli. 2. Yapılması şer'an lüzumlu olan, farz derecesine yakın bulunan.

Va'd: 1. Söz verme. 2. Yapılmasına söz verilen şey.

Va'de: 1. Bir iş için önden belirtilen zaman. 2. Ecel. 3. Söz verme.

Vahdet: Teklik, birlik.

Vâkîf: Bir şeyi elde eden; bir işten haberli olan.

Vâki': 1. Vuku bulan, olan. 2. Geçen, geçmiş olan.

Vakt-i istivâ: Öğle vakti.

Vakt-i zuhr: Öğle vakti.

Vâlid: Baba.

Va'z: 1. Bir kimseye, kalbini yumuşatacak, kendisini iyiliğe sevk edecek surette söz söyleme. 2. Dinî öğüt.

Vaz': 1. Koyma, konulma. 2. Tayin etme. 3. Kurma, icat etme.

Ve's-selâm: İşte o kadar, son söz budur, artık bitti.

Vebâl: 1. Günah. 2. Şiddet, ağırlık, azap.

Vecd: 1. Kendinden geçecek derecede dalgınlık. 2. *tas.* Kendini kaybedercesine ilahi aşka dalma. 3. Aşırı heyecan.

Vech: 1. Yüz, surat, çehre. 2. Vasıta. 3. Üslup, tarz. 4. Sebep, vesile, münasebet.

Vedî: Soğuk, ağır kaldırma vs. sebebiyle genellikle idrardan sonra gelen, koyu, kesik kesik ve renk olarak meniye benzeyen maddedir.

Veled: Çocuk, erkek evlat.

Verâ: Arka, geri, öte. 2. Kıp, geri.

Verâ': Haramdan kaçınma.

Vesîle: Ezandan sonra okunan dua.

(Allahumme rabbe hâzih'd-dav'veti't-tâmme ve's-salâti'l-kâime, âti Muhammedini'l-vesîlete ve'l-fadîlete ve'd-derecete'l-vâsiate ve'b'ashu

mekamen Mahmûden ellezi veadteh “Ey bu mukaddes davetin sahibi ve kılınacak namazın maliki Rabbim, Efendimiz Muhammed Aleyhisselâm'a vesile, fazilet ve geniş derece makamlarını ver. O'nu kendisine vaadettiğin en nihaî makam olan Makam-ı Mahmud'un zirvesine çıkar.”

Vesvese: Şüphe, kuruntu.

Visâl: 1. Ulaşma, bitişme. 2. Sevgiliye kavuşma.

Vitr: Yatsı namazından sonra kılınan üç rekât namaz.

Vuzû: Abdest alma; abdest.

Y

Yâd: Hatırlama, anma.

Yad: Yabancı, ecnebi, garip.

Yâdigâr: Bir kimseyi veya nesneyi hatırlatacak şey.

Yahşi: İyi, güzel.

Yahtemil: İhtimal, olabilir.

Yakîn: Sağlam bilgi, iyi, katî olarak bilme.

Yarag: 1. Hazırlık, levazım, teçhizat. 2. Silah.

Yâr-ı gâr: (Mağara dostu): Hicret esnasında Hz. Muhammed'e mağarada arkadaşlık etmiş olan Hz. Ebû Bekir. *mec.* Çok vefalı arkadaş.

Yeksân: 1. Düz. 2. Bir, beraber.

Yidi: Yedi.

Yiksân/Yeksân: 1. Bir, beraber. 2. Düz. 3. Her zaman.

Yitmek/yetmek: Yetişmek, erişmek, vasıl olmak, ulaşmak.

Yumak: Yıkamak.

Yunmayınca: Yıkamayınca.

Z

Zâhid: Ham sofu, ham ruhlu, pişmemiş, olgunlaşmamış, dinin özünden habersiz şekilci ve zahirci kişi.

Zâhir: Görünen, açık, belli, meydanda.

Zâhirâ/Zâhiren: Görünüşte, görünüşe göre, görüldüğü gibi.

Zahm: Yara.

Zâ'id: 1. Artan, artıran. 2. Lüzumsuz, gereksiz.

Za'if: Zayıf, güçsüz, kuvvetsiz.

Zamm: Katma, ekleme.

Zann: 1. Sanma, sanı, sezme. 2. Şüphe.

Zarûret: 1. Çaresizlik. 2. Muhtaçlık; sıkıntı.

Zâtî: Kendiyle ilgili, kendine ait, kişilik, özlük, özel.

Zâyî: Elden çıkan, kaybolan, yitik; zarar, ziyan.

Zeheb: Altın.

Zevâl: Zail olma, sona erme.

Zıdd-ı me'mûr: Emrolunanın aksi (karşıtı, tersi).

Zıll: Gölge.

Zihî: Ne güzel, ne hoş.

Zıkr: 1. Anma, anılma. 2. Bildirme, bildirilme.

Zinâ: Nikâhsız çiftleşme.

Zînet: Süs, bezek.

Zinhâr: Sakın!, asla.

Ziyâde: 1. Artma, çoğalma. 2. Çok, bol. 3. Aşırı, fazla.

Zuhr: Öğle, öğle zamanı.

Zulmet: Karanlık.

Zü'l-celâl: Celal, ululuk sahibi olan Allah.

Zü'l-ihtirâm: Saygın, hürmetli.

Zübân/Zebân: Dil, lisan.

Zühd: Her türlü zevke karşı koyarak kendini ibadete verme.

Zümre: Bölük, takım, cemaat, topluluk.

KAYNAKLAR

- Alıcı, Lütfi (2005), “Tezkirelere Göre Kahraman Maraşlı Divan Şairleri”, **KSÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Kahramanmaraş.
- Alıcı, Lütfi vd. (2009), “Maraşlı Divan Şairleri” **Türk Edebiyatında Maraşlılar**, Ukde Yay., Kahramanmaraş.
- Alıcı, Lütfi (2010), **Halîfî-i Mar’âşî, Divançe ve Etvâr-ı Seb’a Tenkitli Metin - Tıpkıbasım**, Ukde Yay., Kahramanmaraş.
- Alıcı, Tanıdır Gülcan (2009), **Mevlid Mar’âşî Kurrâ-zâde Nâdirî**, Ukde Yay., Kahramanmaraş.
- Alparslan, Yaşar; Yakar, Serdar (2009), **Maraş Meşhurları**, T.C. Kahramanmaraş Valiliği Yay., Ankara.
- Altuner, Nuran (2005), “Şâhin-zâde El-Mar’âşî “Şeyh Ali Dilkesîr” in Tufetü’l-Vüzerâ” Adlı Eserinin Tanıtımı”, **I. Kahramanmaraş Sempozyumu 6-8 Mayıs 2004**, Maraşder-Kahramanmaraş Belediyesi Yay., Birinci Cilt, İstanbul.
- Ârifî (1332), “Maraş ve Elbistan’da Dulkadir (Zülkadir) Oğulları Hükûmeti, Hattat-ı Meşhûr Hayreddîn El- Mer’âşî” **Târîh-i Osmânî Encümeni Mecmuası**, Yıl: 7, S 38 Haziran / Ârifî (1989), “Maraş ve Elbistan’da Dulkadir (Zülkadir) Oğulları Hükûmeti, Hattat-ı Meşhûr Hayreddîn El- Mer’âşî” **Târîh-i Osmânî Encümeni Mecmuası**, C 7-8, S 43-48, Enderun Kitabevi, İstanbul.
- Atalay, Besim (2008), **Maraş Târîhi ve Coğrafyası**, (hzl. İlyas Gökhan Mehmet Karataş), Ukde Yay., Kahramanmaraş.
- Ayverdi, Ekrem Hakkı (1953), **Fatih Devri Hattatları ve Hat Sanatı**, İstanbul Fethi Derneği Neşriyatı, İstanbul Matbaası, İstanbul.
- Avcı, Ramazan (2008), **Kahramanmaraşlı Şairler Antolojisi**, Kahramanmaraş Valiliği Yay., Kahramanmaraş.
- Balbaba, Sefa (2009), **Kemal Ümmî Divanı Tenkitli Metin - İndeks** (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kahramanmaraş.
- Boz, Duran (2009), **Yazarların Şehri Kahramanmaraş**, T.C Kahramanmaraş Valiliği Yay. Ankara.
- Cebecioğlu, Ethem (1997), **Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü**, Rehber Yay., Ankara.

- Çiftçi, Cemil (2000), **Marashlı Şairler Yazarlar Alimler**, Kitabevi Yay., İstanbul.
- Derleme Sözlüğü (1993)**, TDK Yay., Ankara.
- Devellioğlu, Ferit (1997), **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitabevi Yay., Ankara.
- Dikici, Recep (2005), “Türkiye Kütüphanelerinde Yazma ve Matbû Eserleri Olan Kahramanmaraşlı Âlim, Edip ve Şâirler”, **I. Kahramanmaraş Sempozyumu 6-8 Mayıs 2004**, Maraşder-Kahramanmaraş Belediyesi Yay., Birinci Cilt, İstanbul.
- Habib (13069), **Hat ve Hattâtân**, Matbaa-ı Ebu'l-ziyâ, İstanbul.
- Hüseyin Hüsameddin [Yesar], **Amasya Tarihi**, Süleymaniye Kütüphanesi, Mikrofilm Arşivi, Nu.: 3681-3682; IX, s. 499-500.
<http://tr.wikipedia.org> (07.07.2011).
<http://fikih.ihya.org> (21.12.2011).
- İpekten, Haluk vd. (1988), **Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı Sözlüğü**, KTB Yay., Ankara.
- İpekten, Halûk (1996), **Divan Edebiyatında Edebî Muhitler**, MEB Yay., İstanbul.
- İz, Mahir (1997), **Tasavvuf Mâhiyeti, Büyükleri ve Tarikatler**, (Neşre hzl.: M. Ertuğrul Düzdağ), Kitabevi Yay., İstanbul.
- Kurt, Şaban (2009), **Kur’ân-ı Kerîm Sözlüklerini Bulma Kılavuzu—elifbâî dizin-**, Çağrı Yay., İstanbul.
- Mecmua** (Tarihsiz), Hâfız Ali Efendi İlmî Eserler Kütüphanesi, Nu.: 291, Kahramanmaraş.
- Mehmed Süreyya (1996), **Sicilli-i Osmanî**, (hzl.: Nuri Akbayar; Seyit Ali Kahraman), KB ve TETTV Yay., İstanbul.
- Muallim Nâci, (1978), **Lûgat-ı Nâci**, İstanbul.
- Muslu, Ramazan (2007), Halvetiyye’de “Atvâr-ı Seb’a” Yazma Geleneği ve Sofyalı Bâî’nin Atvâr-ı Seb’a Risalesi”, **Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi**, Yıl: 8, S 18.
- Müstakimzâde Süleyman Sa’deddin Efendi (1928), **Tuhfe-i Hattâtîn**, (hzl.: İbnülemin Mahmud Kemal), Türk Tarih Encümeni Neşriyatı, İstanbul Devlet Matbaası, İstanbul.
- Nefeszâde İbrahim Efendi (1939), **Gülzâr-ı Savâb**, Güzel Sanatlar Akademisi Neşriyatı, İstanbul.
- Okuyucu, Cihan (2004), **Divan Edebiyatı Estetiği**, LM Yay., İstanbul.
- Özek, Ali; Karaman, Hayrettin vd. (1993), **Kur’ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Meâli**, TDV Yay., Ankara.

- Pala, İskender (1998), **Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü**, Ötüken Yay., İstanbul.
- Uludağ, Süleyman (1991), **Tasavvuf Terimleri Sözlüğü**, Marifet Yay., İstanbul.
- Unat, Faik Reşat (1988), **Hicrî Tarihleri Milâdî Tarihe Çevirme Kılavuzu**, 6. Baskı, TTK Yay., Ankara.
- Ünver, İsmail (1993), “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, **Türkoloji Dergisi**, XI. Cilt 1. Sayı Ayrıbasım, AÜ Basımevi, Ankara.
- Serin, Muhittin (1992), **Hattat Şeyh Hamdullah**, İstanbul.
- Serin, Muhittin (1998), “Hayreddin Mar’aşî”, **TDVİA**, TDV Yay., İstanbul.
- Suyolcuzâde Mehmed Necib Efendi(1942), **Devhatü’l- Küttâb**, (Tertip ve Tashih Eden: Kilisli Muallim Rifat), Güzel Sanatlar Akademisi Neşriyatı, İstanbul.
- Şemseddin Sami (1989), **Kâmûs-ı Türkî**, Enderun Kitabevi, İstanbul.
- TDK (1983), **Yeni Tarama Sözlüğü**, (Düzenleyen: Cem Dilçin), Ankara.
- TDK (1988), **Türkçe Sözlük**, C 1-2, Ankara.
- TDK (2005), **Yazım Kılavuzu**, 24. Baskı, Ankara.
- www.mumsema.com (07.11.2011).
- www.pirhasanhusameddinussaki.org (12. 04. 2010).
- www.yazmalar.gov.tr (02.06.2010).
- www.ailevekadın.com (21.12.2011).
- www.scribd.com (21.12.2011).
- www.hayrettinkaraman.net (07.11.2011).
- www.sorularlaislamiyet.com (02.11.2011).
- www.namazvaktim.net (02.11.2011).
- www.namazzamani.net (22.11.2011).
- www.mehmetalidemirbas.com (22.12.2011).
- www.ramazanayvalli.net (22.12.2011).
- www.uludagsozluk.com (22.12.2011).
- www.namaz.gen.tr (23.12.2011).
- Yeniterzi, Emine (1993), **Divan Şiirinde Na’t**, TDV Yay., Ankara.
- Yılmaz, Mehmet (1992), **Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler**, Enderun Kitabevi, İstanbul.

UKDE KİTAPLIĞI

YAŞAR ALPARSLAN – SERDAR YAKAR’IN EDITÖRLÜĞÜNDE ÇIKAN YAYINLARIMIZ

MARAŞ TARİHİ SERİSİ:

1. Dulkadir Beyliği Araştırmaları I (2008) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN, Mehmet KARATAŞ, Serdar YAKAR*
2. Dulkadir Beyliği Araştırmaları II (2008) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN, Mehmet KARATAŞ, Serdar YAKAR*
3. İstiklâl Savaşında Maraş (2008) / *Yaşar ALPARSLAN – Serdar YAKAR*
4. Maraş Tarihi ve Coğrafyası (2008) / *Besim ATALAY*
5. Maraş Yollarında (2008) / *Hasan Reşit TANKUT*
6. Aşiretlerin İskanları (2008) / *Bekir Sami BAYAZIT*
7. Maraş Emîrleri (2008) / *Editörler: İlyas GÖKHAN / Selim KAYA*
8. Maraş’ta Misyoner Faâliyetleri ve Misyoner Okulları (2008) / *Mustafa ÇABUK*
9. Zeytun ve Çevresindeki Ermeni İsyancıları (2008) / *A. Latif DİNÇASLAN*
10. İlkçağdan Dulkadirliilere Kadar Maraş (2008) / *Yrd. Doç. Dr. İlyas GÖKHAN, Yrd. Doç. Dr. Selim KAYA*
11. Dulkadir Eyâletinin Kuruluşu ve Gelişmesi (2009) / *Dr. İsmail ALTINÖZ*
12. İlâveli Esmârü’t-tevârih Maa Zeyl (2009) / *Mehmed Şemî Efendi, Hazırlayan: Dr. Mehmet KARATAŞ*
13. 100. Yılında 1909 Maraş’ta Ermeni Olayları (2009) / *Yrd. Doç. Dr. Nejla GÜNAY*
14. Seyâhatnâme, Şehir Târîhi ve Coğrafya Kitaplarına Göre Maraş (2009) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*
15. Maraş’ta Saçaklızâdeler ve Eski Maraş Âlimleri (2009) / *Osman SANDALOĞLU, Hazırlayan: Yaşar ALPARSLAN*
16. Yakın Çağda Kahramanmaraş (2009) / *Prof. Dr. Ahmet EYİCİL*
17. Eshab-ı Kehf Vukûu Şuyûu (2010) / *Hazırlayan: Yaşar ALPARSLAN*

18.Elbistan ve Maraş'ta Dulkadir Oğulları Hükûmeti (2011) / *Arifî Paşa, Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*

19.Başlangıçtan Kurtuluş Harbine Kadar Maraş Tarihi (2011) / *Doç.Dr.İlyas GÖKHAN*

MARAŞ KÜLTÜR VE EDEBİYATI SERİSİ:

1. Âşık Durdu Mehmet Yoksul (Âşık Mahfuzî) Hayatı ve Şiirleri (2008) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*

2. Âşık Mustafa Zülkadiroğlu Hayatı ve Şiirleri (2008) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*

3. Muhammet Kâmil Ağdaş (Bahçeci Hoca) Hayatı ve Şiirleri (2009) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*

4. Maraş Merkez Ağzı (2008) / *Mine KILIÇ*

5. Mevlid / *Mar'aşî Kurâ-zâde Nâdiri* (2009) / *Hazırlayan Gülcan Tanıdır ALICI*

6. Maraş'ta Divanından Parça Kalmış Halk Şairleri (2009) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*

7. Türk Edebiyatında Maraşlılar (2009) / *Yaşar ALPARSLAN, Yard. Doç. Dr. Lütfi ALICI, Serdar YAKAR*

8. Maraş Bibliyografyası (2009) / *Cavit POLAT*

9. Büyük Hiciv Şairi Âşık Mısdılı (Mustafa Hartlap'ın) Hayatı ve Şiirleri (2009) / *Hazırlayan: Yaşar ALPARSLAN*

10. Maraş Ağzı Köroğlu (2009) / *Hacı Ali ÖZTURAN*

11. Maraş Merkez Ağzı Kelimeler Deyimler (2009) / *Hacı Ali ÖZTURAN*

12. Muhtelif Cönklerden Maraş Halk Şairlerine Âit Şiirler (2009) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*

13. Tertîbü'l-Ulûm (2009) / *Saçaklızâde (Eş-Şeyh Muhammed B. Ebî Bekr El Mer'aşî) - Çeviri: Doç.Dr. Zekeriya PAK - Yrd.Doç.Dr. M. Akif ÖZDOĞAN*

14. Divan-ı Hâfız-ı Mar'aşî (2010) / *Hazırlayan: Yrd. Doç. Dr. Lütfi ALICI*

15. Kahramanmaraş'ta Çocuk Oyunları (2010) / *Hacı Ali ÖZTURAN*

16. Halîl-i Mar'aşî Divançe ve Etvâr-ı Seb'a (2010) / *Hazırlayan: Yrd. Doç. Dr. Lütfi ALICI*

17. Kahramanmaraş'ta Sosyal Hayatın Fiziki Yapıya Etkisi (2010) / *Kemalettin KOÇ*
18. Eski Maraş'ta Örf'ler, Âdet'ler ve İctimâî Hayat (2010) / *Hazırlayan: Yaşar ALPARSLAN - Hacı Ali ÖZTURAN*
19. Mîzânüşşerîat ve Bürhânütterâkat (2010) / *Muhammet Hilmi Efendi, Hazırlayan: Yaşar ALPARSLAN*
20. Lutfiyye-i Vehbî (2011) / *Sünbülzâde Vehbî, Hazırlayan: Gülcan Tanıdır ALICI*
21. Nazmü'l-Fünûn (2011) / *Yemli hazâde Mustafa Kâmil, Çeviri: Doç. Dr. M.Akif ÖZDOĞAN – Uzm. Ahmet TEMİZKAN – Abdullah DİNÇ*
22. Nasihatnâme-i Vehbî (2011) / *Sünbülzâde Vehbî, Hazırlayan: Yrd. Doç. Dr. Lütfi ALICI*
23. Eski Maraş'ta Alim Çıkarmış Aileler (2011) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*
24. Dîvân (2011) / *Sünbül-zâde Vehbî, Hazırlayan: Ahmet YENİKALE*
25. Şevk-engîz (2011) / *Sünbül-zâde Vehbî, Hazırlayan: Ahmet YENİKALE*
26. Neylü'l-Ereb fî Ma'rifeti'l-Edeb (2011) *Mahmûd Hamdî b. Davûd el-Merâşî ed-Dimeşkî, Çevirenler: Uzm. Mehmet BALCIOĞLU-Doç.Dr. M.Akif ÖZDOĞAN*
27. Ahmed Kuddûsî İbnülmeraşî (2011) *Dr. Ali TENİK*
28. İrâdu'l-Makâle bi-Tarîki'l-Ecvibe 'alâ-Mîzânî's-Şerî'a ve Bürhânü'l-Hakîka (2011) *Hacı Nuhzâde Ahmed Efendi Hazırlayan: Ömer Hakan ÖZALP*

KAHRAMANMARAŞ VALİLİĞİNCE YAYINLANAN ESERİMİZ

1. Maraş Meşhurları (2009) / *Hazırlayanlar: Yaşar ALPARSLAN - Serdar YAKAR*

HALÎLÎ-İ MAR'ÂŞÎ'NİN VEFATINA DÜŞÜLEN TARİHLER

تاریخ مرعشی خلیل وی اولیای تحت قبا. بی
۹۹۸

مجموع مرعشی خلیل
افندگی حضرتانک ایتعالیه
ضیف
۹۹۸

تاریخ مرعشی خلیل المرعشی وی اولیای تحت قبا. بی
۹۹۸
سند تاریخ دیگر ضیف حق ۴۹۸ بو سند که
حجرت انبوی بیکل قرقا درت سندیه داخل اولمشده.
وفاتلوی قرقا القییل اولور

Süleymaniye Kütüphanesi, Şehit Ali Paşa Bölümü, TY. 1121/1, v.: 23b, 24a.

مؤلفه شيخ خليل العشي قدس الله سره الغزي

هذه كتاب روضة الایمان

اجلوه باب معناه فتاب
اولوه عون الله انه هملاه
ديوب جان وكو كلد ان الله
ولحققت رجالاتكم هدايت
ميسر اندوكجه رب اعلى
بيان انتم طريق مقتدا دن
كتاب اينجده يردم اول خبر دكار
اشت لفظي وفهم آيله مرادي

جاولدي اسم حق بوفتحه مفتاح
نه يولد ذكر اولنسه اسم الله
روان اولدم يوله حق اوله همراه
بويولد كچه يوق بنده لياقت
دلاكت اندوكجه باكه مولا
يزب شرع شريف مصطفى دن
ساولك وسير اجمال افرو اي ياد
كتابك روضة الايمان دري

الرجو

<p>خیر لئو من لری عالمه هر کم چو اکا انبیا و اولیایه جو سلام و خوف مجرم و مؤمنه حجت رجاء راجعین او علم و اول غفور و اول عفوا و لکریم جمله عالم خلقه استوه است بر دوام بو کمانی کم او قورسه دکریسه باهوس</p>	<p>حوتها حجت و لطف ایلده جو چوق بنده دن ایصال اوله مرچو دیرینا سابلی محروم ایدر می هیچ عیب السابلین اول هلم و اول عزیز و اول لطیف و اول اسم هادی علمد اولسه نغم نغم عام ختمی پیل اوله حقدن رجاء صوکنش</p>
<p>اولدی تاریخی طغوز نیوز سکسن لینه تم بر رسول و آل و اصحابش صلوة و السالام</p>	<p>اول</p>
<p>اسموا ای کتد ان و عاتقان و دقان سبعة اطوار ای ترتیب اولدی اولدی اختصار اوزنه یا اولدی کل اوقی بل طو طو اولده صفاتفسک امانه دور طو نالده صفاتمه علم الیقین راضیه اولدی بشنجه صفات ارحمی</p>	<p>سار عوا ای ره روان و بران و سالکان کنت و کتک شیره در کت ایدر یعنی محرم طو بی سیر و سلوک ایدر بلند کل مران اولدی لوامه ایچنجه صفات عشقا طو بر ابعده صفات مطمئنه در انبیا طو التجیده مرضیه دور ای مهربان</p>
<p>اولدی قدسیه یدنجیده صفاتفسکل بوصفاته ایدی تکمل ایدی نفس کمالا</p>	<p>تاریخ</p>
<p>طو اول سیر یدر سیر الی الله ما یالان</p>	<p>سیر الله در کنجی سیر ایدر ای سائران</p>

<p>نمبر</p>	<p>خوان لطفك فزده سندا في محرم ايله قاهره ككروى خليل اوج و محتاج وكرا</p>	<p>فتى عبيك دو ليدى باقى عبيك بار ايد حزن عزوان اولوسه محرم سر ايد شاه ايلدى آخري نيه دار ايد باشنه منصور و بن واسع جواد ايد عزلت و ترك و قنا صاحب سر ايد نان ايجون يوز و نيه غير شاعات سن واد عز رسن و نيه كس و كار ايد نان ايجو غم چكسه و تحقيف صاحب ايد حكى كوكم شاب اولون ابر ايد رازقك زرقه نكل ايد و كون او ايد</p>	<p>اكرم سلطان جام اكر نه كونه كار ايد ضميركم عفو في محرم ايله اول و نيه كرا سر ايد سو قوكم حفظ ايد و نيه محرم سر ايد ككروى ككروى شاول نيت نيه حسن فعل حسن خلق حسن نيه شاه غيور ككروى ككروى عادل و اكرم غنيناك نيه مقبول استاد اكرم ده شو كوكم خام اوليه فعل اولون كوكم سينا اولون و نيه بوكلام جمال ككروى ككروى ايلن</p>
<p>البرضة و النما</p>	<p>كم خليله بار اولوسه نارنجي طر ايد كم عدد اولوسه كلت ايجو ن ايد</p>	<p>اجل و بار معاد نيه فتاح اولون عيون الهى افسه همراه ديوب جان و كوكردن الله الله</p>	<p>هذا كتاب جوارك اسم حتى بوجه مفتاح نيه اولون ذكر اولوسه اسم الله روان اولون بوله حتى اوله همراه</p>

<p>جمله عالم خلقته انشون هدايت بردوام بويکاي کير او قورسه در کلبه باهوس</p>	<p>اسم هادي عام ذرا لسه نه عم انعام عام ختم خيرين اولاختدن رجادر صوك</p>
--	---

<p>اولدي تاريخي طقوز يوز سکن التيه تمام   بر رسول والواضحايش صلوة والسلام</p>
--

قد قمع الفراغ غمجا
 هذا الكتاب في
 اول طريفه
 المبارک
 ۱۱۵

<p>هر که خواند دعا طمع دارم   زرتکه من بنده کنه کارم</p>

خدايا يا مهربان
 کنوا نگاه ناسين

بُوكِيَابِي كُو أُوْرَسَه دِكَلرِيسَه بَاهَمَسْ

خَتْم خَيْرِلِينْ أَوْ لَا حَقْدَكَ رَجَا زُصُوْرَكَ

أُولَدِي تَارِيحِي طُقُوْرِي نُورِسْ كُنْ أَلْتِيْدَه تَمَامْ

بُرْسُوْلْ وَآلْ وَأَصْحَابْ بَشْرْ صَلَوَهْ وَالتَّلَامْ

اَيُّ دُعَايِ خَيْرٍ لَنْ اَكُنْ نُوَظُّكَ صَاحِبِينَ
مُصْطَفَايَ قُوَيْنِهِ وَيَدْرَعُ قَدِي بِرُؤُوسِ اَوْلَا
بُوَ خَلِيكَ وَالَّذِي يُوسُدُّ رَايَ رُوِي هَاة
اَوْلَادِ خِيَابِنِ خَيْبِ الْعَشِيْرِ ذُرُفْتَدَا
بُوَتَرِي خَيْرِيَاةَ هَرِكَمِ عَالِمِي نَجْرِيَا دِيَاة
اَوْلَادِي خَيْرِ الْخَلْفَدَانِ اَتِيْنِي يَا دِسْلَفَ
خَيْرِيْنَ مُؤْمِنِي عَالَمِي هَرِكَمِ جُوقِ اَكَا
اَنْبِيَا وَاَوْلِيَايَا جُوقِ سَلَامِ جُوقِ تَنَا
فَجْرِهِ مُؤْمِنِيْنَ رَحْمَتِهِ جَاوَزِ اَجْمَعِيْنَ
اَوْلِيَا عِلْمِ وَاَوْلِيَا عَقُو وَاَوْلِيَا غُفُو وَاَوْلِيَا كَرِيْمِ
جَمَلِ عَالَمِ خَلْقَتِهِ اَتَسُوْنَ هِدَايَتِهِ رُوْمِ

لُطْفِ اَيْدِي خَيْرِي بِلَهْ يَا اَتِيْتُمْ بُوَ خَطِّكَ كَا
رَوْضَةُ الْاِيْمَانِ يَزِيْدِي صِدْقًا مَغْفُوْرًا
جِدِّ خَيْرِ الدِّيْنِ مَشْهُورِ كَاتِبِ نَفْحِ اِلَهِي
فَجْرِعَا مَلَكُهُ بُوَلَا رِي هَجُوَارِ اَتَسُوْنَ خُدَا
خُو تَعَالَى هَرُو عَالَمِي اِي كَاتِبِ اَشَارِ اِيْدِي
خَيْرِيْنَ يَا دِسْلَفِ اِيْدِيْنَ دُرُجِي الْخَلْفِ
خُو تَعَالَى رَحْمَتِ وَاَوْلِيَا لِيَهْ جُوقِ جُوقِ اَكَا
بِيْنَكُ دُنْ اِيْصَالِ اَوْلِهِ مَجُوْدُ رِيَا رِيْتَنَا
سَايَلِي مَجُوْدُ اِيْدِي رِي هِيْجِ حَيْبِ اَلتَّائِيْلِيْنَ
اَوْلِيَا حِلْمِ وَاَوْلِيَا غَيْرِ نُوْعِدِ اَلطِّيْفِ وَاَوْلِيَا كَرِيْمِ
اَسْمِ هَارِي عَامِدُ اَوْلَسَهْ نَدْمِ اِنْعَامِ اَعْمَامِ

بِرَاحِيَانِ اَيْلِيْنَ عَجَبِ اَقْرَاوْنَ وَيُرِيْهِمْ مَوْلَا
تَوَكَّلْ اَوْلَادِيْ تَرَاوْنَ تَكْفُلْ اَيْدِيْهِمْ قَوْمَهُ
دِدِيْ النَّبِيَّ اِحْسَانِمْ دِلْ سَكُ سُوْدُ كَدَنْج
بُو دِيَايِ دِيْدَنْجِ دِدِيْ تَاكَلْ اَيْ غَا فَلَ
اَكْرَمِيْقَالَ اَكْرَمِيْهِ يُوْلِنْدَهْ اَوْلَادِكُمْ وَاللّٰه
رَهْ عَشْتِكُمْ عَطْشَانْ لَقْرِ سَهْ عَمِّ كَمِيَا
هَدِيْتْ اَيْلَهْ لَطْفَكُنْ جِهَانْ خَلْقِنِيْهْ يَا
هَادِي

سَنَ اِحْسَانِ اَيْلِيْكَ فَايَعِ اَيْدِيْهِمْ جَرِيْحَا
بُوْلِنْدَهْ وَيُرِيْدَنْ بَدَلِ اَيْتْ بَكُوْنْ جَلْمَهْ عَمِّ فَرْدَا
تَدْلُوْلْ سُوْدُكُمْ دِيْرَهْوَايِ نَفْسِ وَهَمْ دِيَا
زِيَاَنْ وَاَصْلِيْ فِكْرِ اَيْتْ نَدَايْ لَرُكُوْرَسَا
نَهْ اَيْسَكْ دِيْرُسْرُ اَجْرِيْنِ هَسَا اَوْلِيَايِ هِنَجْ
كُوْ اَوْلْمَنْجِيْ لَطْفَكُنْ سَنَكْ بَرَقْرَهْ دَنْ كَمْ
بِحَقِّ سُوْرَهْ يَسْ وَعَزِّ سُوْرَهْ مَطَا هَا

خَلِيْلِيْ يَا عَشِيْقَكَلَهْ شَوْعْشَا قَتَكُنْ اِيْرَمَهْ
رَسُوْلَكْ نُوْرُ ذَا اَيْجُوْنِ اَيَا عَشُوْقِيْ فِيْ هَمْتَا

خاتمة الكتاب

اودم مرشيد كائين دل رسك ايله ارشاد
 مكرمين مريدك زمامت طالب مويك
 شوغافلر كه مونا دقل اچا بن برهوش
 نيشاني قدير اعلامك كوكل الجملغي اولد
 شر ابطلر كه ذكر انتم افي كميل ايدين
 انك اهورا عشيقه نر ذكر اندمسه صا
 كل اميد اهل قر اول بو تيره ديشن
 ديك الله ددي احمد انان اي غمزل اهل
 اي بن الوقت بچن ارم دمي فخرتكم كرها
 طلب قل كوردنك عاشقو مشوق بو دينا
 اگر چه ورسه حصك برين شور ساكه قتمند

بلورين ستر اسماي كه سنسن ادم مفا
 مستما ستر في كشف تبيان ايله من الاسما
 كه سن عيسى نفس اولدك دمك ديكحي الموشا
 كرفل بندكي شاهم فر موثر امه اچانا
 اولر اعلم اولر اكر اولر من زفره الاتقا
 دديلر صديقين بيري كه امنا و صدقنا
 الكرايكاز ايدرسك بل اولاسن جملدن اشقا
 دديلر اهل خو جملة شهدا بعد امنا
 بو وقت بچم اولر وصلت بودمك رؤيا
 كه دنيا ده اولن اعمى اولر خيره هم اعماسا
 ولى عاذنك سوي تسك بيان سكرى حلوا

چون آید که ربک حمدن آرایت فاقولون
 حضور آتمک فقر در داوم مشوق و حضور
 رکوع رکعتک بیک نبل اولای بر دم قدر کلن
 قیامه قضاید بید سجده قلوبک بحر وحدت
 قراءت کلام اولدق تندی حاصل اولم
 فنا اندر فنا ایچم نولور سک حالت یاتم
 رجوع عالم آتدک اولای بر معرفت قلبک
 یرک سجاده غرت بنش قایم مقام اولدک
 سنی سرانیه مظهر ایلی حق ایلی شریف
 اگر نبو حالتک باقی اولر سه ضیف اگر مستن
 خدیجه حمید بنده دم رسولک دوح پاکچون

اوتمه غمده پیمانی محل معلوم ای مولا
 قیام اوزره اولر سه قیامت عاشق سبدا
 شهودک عرفیه یارب هی و لتدر
 حیاک زلخک غانی اولب باقی قلوب دریا
 چرخ سن قارتو سینی بولور سن قریک ادنا
 سنی انسان دکل الحق زیارت یدک لرحور
 قنک اولر سیکسان شهانت غیبی شها
 که آتدک ظاهر و باطن عیارت حکمی اجرا
 انچون ساکه ای ادم در دیر عالم کبری
 اکی عالمک سن شاه ضیافت ایلی بوی
 صلوة و یر سلام ایله که اولد مرجم و مجا

نوحیسن اولدی بیهک مجرای ایلک سر و
 نیم زلفا و لور ک غدا سی اولسیر جا
 اودم الهام اولای یاز خطاب مستطابن
 مجلا اولدی چون و حک سر لیرم اولدی
 انک مجنون عشقده نشان استرسک
 وضوء کامل اندکسه حقیقتد منا
 مؤدی اولدی چون سنت جماعت اولدم
 حقیقت قبله من بولدک تو کی ایله غیرد
 اکثر کبیر اولد کوز رسک وجه مولانا
 ایدت سییح و توحیددی نمود قیل سوادن هم
 بوفحه حمد ایدیلدکم طلب قبل استعانتهم

وجودک شمعنی ناز غم عشقیله قرا انا
 ازاله اولسه روحکدن هوای خت الما و
 سکا توحید فعلیلدن تجلای این حق جاننا
 تجلای صفات کیلر تماقل جهان ارا
 کورینه هر نیه بقسه کوزینه صورت
 قواکی لیلیوت با زین مهیا قیل علی الا
 اقامت ایله فرض چون که اولدک مقتدا
 برق تجاد کی اولدم فنا صحرا سنه ابقا
 بیور مضوع عالمین امامت ایله ای دانا
 مذقب لوج طلبکد چک انک اسمعی طغرا
 هدایت استه بو یولک بولاسن استقامت

چون

شُكْرُ رَأْسِ خَطَا أَوْزَرَهُ مَضْرُؤُ سَهِّ مِظْرَانِهِ

إِنَّكَ قُوَايَهُ هَمٌّ أَوْ بِنُورِي حَوَالِي فِكْرَاتِي

ضُرُورِي أَوْ لِمَدِينِ هَرَمِ يُونِي جَائِزِهِ جَانِ

يَقِينِهِ غَمٌّ أَيْدِي بَأُولِ لُورَسِهِ نِتْنِكَ نَا

وُضُوءِ شَرِيحِ نَبْلِ أَوَّلِ صِلْوَتِهِ أَوْلَادِ زَلَامِ

مَلُوتِ أَيْلِسِ نَفْسِكَ بُوْدِي نَا حِطَّاهِرِ قَلْبِي

جُوظَاهِرِ عَضُوبِ بَاكَ أُنْدُوكِ وَفَلْدِكَ نَفْسِكَ طَاهِرِ

مَضْنِي أَيْلِكَ قَلْبِي نَهْ وَجْهَهُ أَوْزَرَهُ أَوْلُوزِ

تَجَنَّمَ لُوحِ حَالِي أَوْ لُورَسِهِ مِيلِ غَيْرِي دَنْ

كُلِّ أَيْدِي ظَاهِرِ بَا لَمِنْ قَوْلِي جَمْعِ أَيْدِي هَرَمِ

جُونِ أَوْلَادِي لُوحِ خَلْقِي تَوَشُّعِي غَيْرِي دَنْ مَتَا

نُوجِمِلِسْنِ وَيُرْبُهُ نَفْتِي جَوَانِ أَيْلِكَ سِتْمَتَا

فَنِي زُهْدِ وَوَرَعِ زَاهِدِنِي تَوَاتِبِي تَقْوَا

أَلِكْرِ جَائِزِهِ فَلَمَّ سَكَّ كُلِّ أَيْدِي طَوِي تَدْرُوكِي

دَلَالَتِ أَيْلِيهِ مَوْلَى بُولَانِ حَالَتِي قَرِيبَا

يُؤْيُوبِ عَصَاكَ بَاكَ أَيْلِهِ لِيَا قَاتِ أَوْلَهُ تَا

جُوبِ جَمَلِهِ هَوَادِنِ وَيُرْبُهُ هَارَتِ نَفْسِكَ يَا

كُلِّ أَيْدِي بَيْتِ قَلْبِهِ كَرَانِي قَلْبِ الطَّفْرِ

كُوكُلِ لُوحِي يُونِي بَاكَ أَيْتِ سِوَادِنِ قَلْبُونِ

بِرِينِ بَرِنُورِ أَيْدِي رَجَبِ تَعَالَى تَبَا أَلَا

تَوَجُّهِي أَيْلِي وَجْهَهُ تَوَكَّلِ أَيْلَهُ مَوْلَانَا

تَحَلَّا أَيْلِيهِ نَقَاشِ قَلْبِ لُورَسِكَ رُوحِي حِلَا

يَادُ أَوْلَادِ خُوشْتَنَه كَا زَوْلِدِ اَدَبْ	هَر دُو عَالَمِ يَادِ كَا زَوْلِدِ اَدَبْ
فَانِعِ اَوْلِدِ كَمَدِ اَوْلَسِيْدِي اَدَبْ	شَايِعِ اَوْلِدِ كَمَدِ اَوْلَسِيْدِي اَدَبْ
عَالِمِ وَعَالِمِدُر زَاهِلِ اَدَبْ	عَارِفِ وَكَامِلِدُر زَاهِلِ اَدَبْ
عَمَلِ اَرَاتِيْقَا اَوْلِدِي اَدَبْ	يَا رِعَارِ اَصْفِيَا اَوْلِدِي اَدَبْ
اَنْبِيَا الرَّحْمٰلِي اَوْلِدِي اَدَبْ	اَوْلِيَا الرَّصِيْقِي اَوْلِدِي اَدَبْ
شَفَقَتُ وَمَهْرُ وُفَا اَوْلِدِ اَدَبْ	خُوِي خَلْقِ مُصْطَفِي اَوْلِدِي اَدَبْ
كَمَدِ اَوْلَسِيْدِي اِمَامِ وَاَوْلِدِ اَدَبْ	كَمَدِ اَوْلَسِيْدِي تَمَامِ اَوْلِدِي اَدَبْ
بِي اَدْبَلِكِ اَوْلِدِي هَمِيْرِي دِهِ جَنَامِ	قَنَدِ اَوْلَسِكِ يَا اَدَبْ اَوْلِدِ اَلْسَلَامِ

باب في بيان عبادت المعنوي

كَلِمَاتِ عِبَادَتِ كَوْنِ هَمِيْرِي اِيْدَتِ دَعْوَايِ فِي مَعْنَا	اَوْلِيْمِي قَاضِي تَقْبُوْلِي شُؤْمِي وَمَعْنَى اَوْلِيْمِي دَعْوَا
كَلِمَاتِ مَعْنَايَا مَخَالِفِ قَوْلِكَ فِعْلِكَ	اَرَزِيْنَ جِيْفِيَه دِيْنَا كَلِمَتِ مَلِكِ اِيْحُوْنِ قَنُوَا

شوك

رهنمای ده روان اولدی آدب	کار کب لجان اولدی آدب
کیمک اولسه بر مراد اولدی آدب	اهل غمک اولسه شادا اولدی آدب
اقرباره یوقسه یاد اولدی آدب	یاد لرده اولسه یاد اولدی آدب
خستیه دارالشفای اولدی آدب	منکر قلبه صفا اولدی آدب
کیمک اولمنزه دنی اولدی آدب	کیمک اولسید غنی اولدی آدب
عارف فقر و وفا اولدی آدب	قلب نغمه عنا اولدی آدب
شاکر اولدی کیمک اولسید آدب	صابر اولدی کیمک اولسید آدب
کیمک اولسیدی حلیم اولدی آدب	کیمک اولسیدی علم اولدی آدب
کیمک اولسیدی خیر اولدی آدب	کیمک اولسیدی بصر اولدی آدب
کیمک اولسه بی نظیر اولدی آدب	دلنواز و دلنیز اولدی آدب
دو ضعیف کلمه کلستان اولدی آدب	مقتضای دلستان اولدی آدب

رَاهِ ظِلْمَتَهُ سِرَاجِ أَوْلَادِ أَبِي	نُورِ دُنْ بَاشِرِ أَوْزَرَةِ تَاجِ أَوْلَادِ أَبِي
كَمِثْلِهِ أَوْلَسَهُ مَحْتَرِمًا وَوَلَدِ أَبِي	لَطْفًا وَإِحْسَانًا وَكَفَرًا وَوَلَدِ أَبِي
أَهْلًا أَوْلَدَهُ نَبِيًّا أَوْلَادِ أَبِي	صُورَتِ غُفْلًا وَجِيًّا أَوْلَادِ أَبِي
زَيْدِ ذِي أَوْزَرِ جَلِيلِ أَوْلَادِ أَبِي	دَافِعِ شَرِّ بِلَا أَوْلَادِ أَبِي
كَمِثْلِهِ أَوْلَسِي عَزِيْزِ أَوْلَادِ أَبِي	كَمِثْلِهِ أَوْلَسِي نِيْرِ أَوْلَادِ أَبِي
كَمِثْلِهِ أَوْلَسَهُ أَوْلَادِ أَبِي	كَمِثْلِهِ أَوْلَسِي وَوَلُو أَوْلَادِ أَبِي
كَمِثْلِهِ أَوْلَسَهُ دِي أَوْلَادِ أَبِي	كَمِثْلِهِ أَوْلَسِي عَفِي أَوْلَادِ أَبِي
بِهِجِ رِضَاكَ خِيْمَتِي أَوْلَادِ أَبِي	كَمِثْلِهِ كُوْطُنِ نِيْمَةٍ مَوْ أَوْلَادِ أَبِي
مَسْكَنَتِي أَيْلِكَ أَوْلَادِ أَبِي	مَعْرِقَلِنِ سُوَيْلِكَ أَوْلَادِ أَبِي
مَحْتَدِرَةٍ دَوَا أَوْلَادِ أَبِي	قَدَّ عَرَضِ تَسْكِرِ أَوْلَادِ أَبِي
قُرْبَتِهِ لَكِنْ سِيْ أَوْلَادِ أَبِي	كَمِثْلِهِ نَفْسِ أَوْزَرَةِ تَعَبِ أَوْلَادِ أَبِي

کار

اَبْتَدَدَنْ اَسْتَهَابِرْ دَكْ كُوْرِي

اَبْدَنْ اَوْلَسُوْنْ كَرْتَقَلَقْ اِي سَبْرْ

قَا رِ اَوْلَسَهْ دَفْعْ اِيَهْ اَوْلَسِيَهْ

اِسْمَكْ كَلْسَهْ نَمَا زِي اِيْجَهْ كُوْرَهْ

قُدْرَتِي تِيْمَرَسَهْ نَسُوْنْ اِي كِبَارْ

كِرْ اِي بَعْلِي بُو لِنْسَهْ اِي فَتَا

صَوْلَانِي قَلْدَرْمَدُو غِي اِي لِي

كِرْ اِي بَعْلِي دَكَلْسَهْ اِي هِمَامْ

هَرَنْبِي كِهْ كُوْرْدِي مَوْ مَلِحْسَنْ

بِيْجْ بِيْجِيْمْ اَوْلَسِيْمْ اَمْرَابْ

كَلْ اَرْبَابْ اَوْ كَرْتَبْ اَبْ كُوْرْتَبْ اَرْبَابْ

اَوْلَمَدِي يَوْمَا غَهْ زَعَصْتْ طَوْرِي

نَرَكْسِي شَهْلَا لَرَكْ اِيْجْ سَرَسَرْ

قَصْدِي اَبْدِيْمْ اَسْنِيُوْ اَفْصِيْرِيَهْ

قُدْرَتِي تِيْنَعَهْ دَفْعْ اِنْتِطَوْرِي

ذِكْرْ اَوْلَسُوْنْ بَلْ كِهْ تَفْصِيْلْ اَوْلَسُوْنْ

صَاعْ اَلِيْنَكْ اَلِ رَقِيْبِي لَهْ طَوْبَا

حَا صِلْ اَوْلَسُوْنْ دِيُوْنَعْلْ كَثِيْرْ

صَوْلْ اَيْلَهْ اَغْرِيْ طَوْتَسُوْنْ كَمَا

حَقْ قَسْتِيْنَكْ اَوْلَدِيْ مَقْبُوْلْ اِي حَسَنْ

بَلْ بِيْجِيْمْ اَوْلَدِيْ كِهْ دَشِيْ كِهْ

اَوْلَمَخْ اَسْرَسْ كَا مَقْبُوْلْ اَرْبَابْ

بیان ادب الصلوٰۃ

<p>مختصر یدہ سنجون بیلہ ^{ہیں}</p> <p>با ادب طور یاباغ اوزر اولاً</p> <p>یا شروع اولما یدناخیر اولنا</p> <p>افتتاحی بیلہ اتسون طوی ^{سوزم}</p> <p>ایلت سگ قدده تکبیر ایدین ^{نظر}</p> <p>سجدہ بیرین کوز لیوب ایزمه ^{نظر}</p> <p>بقی ایاغک اوزر اولدم با ^{خشوع}</p> <p>بوز نکا اطرافنه نفس کوز ^{کوز}</p> <p>اؤک سیک اوزرہ نظر قل با ^{ادب}</p> <p>اؤز کده اوتخوق قلبه نظر</p>	<p>کل بروای طالب علم و ادب</p> <p>حی دیکدن مؤذن اولاً</p> <p>قدردکن قامت اچره بولنا</p> <p>قامت اوقون کشی یعنی کوزم</p> <p>کریدر سگ لطف تاخیر ایدین</p> <p>چونکہ تکبیر ایلدک طور دک ^{بدر}</p> <p>هر چنگیم ایلیک دیزر کوع</p> <p>هر چنگیم سجدہ یوزر کوزوک</p> <p>هر چق اولسک فعود اوزرہ ای ^{ادب}</p> <p>وینر دک دمده سلامی ایدر</p>
---	--

ابتدا

عَدْرُكَ أَوْلَسَا مَسْكَ أَمَّا وَضُو	أَوَّلُهَا رَتْ زِيْرِيْنَ صُوْرِهِ يُو
طَا سَلِيَه يَا خُوْدَارِ تَمَانِيْجِه تَا	بِل دُرُسْتِ اَوْلَمَز تَيْمَم اِي فَتَا
كِرَجَانَه حَاضِر اَوْلَسَه اِي كُوْرَم	هَم نَمَاز عِيْدَه اَوْلَسَطُوِي وَوَزَم
فَوْت اَوْلَا بُو نَلِر دِيُو خُوْن اِيْلَه	جَا نَز اَوْلَدَمَن تَيْمَم اَوْلَكَه
صُوْرِيْ خِي اَوْلَسَه مَهِيَا اَوْلَر مَان	تَيْز تَيْمَم اِيلِيُو يَا وَيْسُوْن هَمَان
بُو نَلِر زِيْرَا خَلْف بَاقِي دَكَل	اَكَلَه مَغْضِيْسِن سُوْرِك اِي وَجِيَه كَل
وَقْت نَمَازِنَه تَيْمَم جَمْعَه	جَا نَز اَوْلَمَز فَوْت اَوْلَر دِيُو دَه
بُو نَلِر زِيْرَا خَلْف بَاقِي دُرُو	نِيْدِكِن دَكَلَه خَلْف اِي وَجِيَه نُوْر
جَمْعَه فَوْت اَوْلَسَه صُرُوْرِي هَام	اَوِيْلِن اَوْلَمَز دَرَا كَا قَا نَز مَقَام
وَقْت نَمَازِي فَوْت اَوْلَسَه اَلْتَلَا	اَلْتَلُو اَوْلَرِي تَضَاقِي نَز مَقَام
بِل تَيْمَم حَالِيْ اَوْلَدَن صَكَا	كُو صُرُوْرِنَه كِر كُرْد بُو سَكَا

اولد بو کيفيت اولي اى کوزم
صول ايانلک يار مقدا ريکه و
صاغ ان بو زب او جندن ^{انه} سخ
با قيني اوستي باتندن سوره
صولي بکلدن انسون ابتدا
جو ق کشي کوجد بولکه قازد کل
بر تيمتله در ستردي کوزم
ضند غنجه تيمم قل نماز
قازدا اولدقن صويا هم اي قضا
ابدستلي يه تيمتلي امام
کوهارت واجل فلسه اي قضا

شويله اتمکدن که کل دکله نو
خصر و بنصر دخی اي يار غار
دير سکار دک قرن اتندن کن
تا الينک اولينه دک اير
دور ايدب دیر سکه بولسون ^{ايشها}
بوندن اسان اولير هم اي ^{کل} قضا
قاج نماز استرسه فلسون ^{سوزم} طوبی
هم اي ابدست صين ضرجوع ^{از}
تقصر اولر اولدم تيمم ال قضا
اوله اويون کم در ستر
هم بوليشه ابدست لما غر صو

اللَّيِّنِ بِرُكْحَىٰ بُوزِي وَزَرَّةٌ مَّأ

اللَّيِّنِ بِرُكْحَىٰ أَوْ زَقَقَ دِير

يَا بَرِّين دَكشُورَه دِير دَكَلَه سَه

أُولِيَا يَعْنِي كِه مُسْتَعْمَلِ تَرَاب

اللَّيِّنِ مُتَقَلِّبِينَ أَوْلَ جَتَا

صَوْلَ النَّيْنِ أَوْلَدُهُ هَمَانِ حَلَقَهُ ^{طَوْنَا}

صَوْلِ اجْرَه صَاعِ النَّيْنِ قَوِيْبُو

صَوْلِ قَوْلِنِ دَاخِي بُونَكِ كِبِي اَه

أَيْلِيْمِيْمَسَه تَمَامِ بَرِ دَفْعَه

اللَّيِّنِ طَبْرَاغَه دَقَلِنِ أَوْ

الْتَنَه تُوْزُبُولَشَه يَعْنِي تَمَام

سُورِدْ كُنْدُنْ صُكْرَه دِكَلَه اَه اَه

أُولِيَا شَوْلِ أَوْلَا أَوْ رُوْعِ بَر

طَبْرَعِي قَارِشْدَه يَا خُوْ دَكُوْم

أَوْلَسَه مُسْتَعْمَلِ اَشْكَلِ اَخْرَجَتْ

ثَانِيَا أَوْ زَقَقَ هَبْ اَخْرَجَتْ

صَاعِ اِلَى بَرِ مُتَقَلِّبِينَ بُوزِ جَتَا

تَنَا كِه دَرَسَكِ بَاشِنَه وَارْطُو

كَسْمِيَه اَمَّا اَرَا سِنِ دِير دَه

دَفْعَه اَخْرَجَه دِكَلَه كَمِ نَب

يُوْزُرِنِ اَخْرَاجِ اِيْزُبِ يَا خُوْ بُو

هَمْ خِلَالَه اَللُّرُوْ دِيرِ اَسْلَا

صود فتمقدن ضرر سزیدم	یا صووار اخرج ای بلز اودم
بوکلرده تیمم ایلسون	بلزیه دکلر نشون نیلسون
ابدستک اولدیت سستی	فرض اولدیر بل تیمم یقنی
نیثاندم دی تیمم المعنا	شول نماز ایچون اباحت بولغا
پاک طبرق بوله یاخوردطاش	طبرق اولسه من نفعه بر اوله
جنس بریدن منکم اولسه کوزم	جایز اولشد تیمم طوی سوزم
جنس بر اولما زسه اولمز یزور	توزی سنه اوزره جایزه واد
چونکه طوی دیک بر لیرین هم	دکلر ایدک یقنی کیفیتین
پاک بر بولتقد یعنی نیلیه	اللی بر قفلرین ضعیلیه
ایکسین توز لوزره برکت اوزا	یزیر یسپسه قفارق قلدر ا
توز بر لندنه کیده کیم	بلل اولما یوزینه ای حکیم

اللی بر

مَسَّحٌ دَنْدَرُ مَكْدُرٌ وَأَوْلَا كَوْزَمٌ

صَارَ عَسِيٌّ كِنْدِيٌّ جِرْدٌ طَوِيٌّ نَوِيٌّ

يَارَهُ خَوْشٌ وَأَوْلَادُ أَبِيهِ أَيْ كَارٌ

مَسَّحٌ بَاطِلٌ أَوْ لَيْسَ بَيْنَهُ صَارٌ

يَا بَانَ أَوْ كَلَسَهُ مَسَّحٌ بَاطِلٌ عَمُّو

شَوْلٌ جِرَاحَتْ بَرِ لِرَبِّي جُمْلَهُ يُو

بَابُ فِي بَيَانِ التَّمَمِّ

أَيُّ ضَرْوَرَتِهِ تَمَّتْ حَالِنِي

بَلِينٌ يَارُ دَمٌ ائْتِ أَحْوَالِي

شَوْلُ زَمَانِكُمْ طَارَ أَوْلَا وَقْتِنَا

صَوَدِخِي اسْتَرَسَهُ أَوْلَدُمُ بُولِي آز

صَوِيْلَهُ يَأْخُودُ أَرَسِي أَوْلَزْمَانِ

دَرْتِ بِيَكِ اَزْمُ طُوْتَسَهُ يُوْرَسَهُ ^{بِيَانِ}

صَوَيْفِيْنِ أَوْلَسَهُ وَ لَكِيْنِ اِي دَمٌ

خَوْفُ دُشْمَنِ أَوْلَسَهُ الْمَقْدُ أَوْلَدُ

صَوِي وَ اَزْ اَمَّا صَوَيْفِيْلَهُ حَذْرٌ

اَبْدَسْتِ السَّمِ أَوْلَرِ دِيُوْضَرُ

يَا سَكِسْتَهُ أَوْلَسَهُ يَارِ دِمَسْرَهُ

اَبْدَسْتِي الْمَزِيُوْقِ يَارِ هَمُّ

يَا شُوْدَمُ كَمِ اَبْدَسْتِي بَرِ لِرَبِّي

بَا جِرَاحَتْ يَا جَبَانْدَرُ الْكُثْرِي

عَجْرُ اَبْدَرِي عَجْرُ اَوْلَسَه نُو تَلِكِم	يَا رَه لِي عُضْوِي نُو مَقَدَه اِي حَكِيم
يَا رَسِن بُو مَقِي كِي چَكْسَه اَلَم	صَارَ غَسِرَ رَحْمَه مَسْحِ اَتِدُو كِنَم
هَمُ جُرْبِ صَا زَمَقَدَه عَجْرِي اَوْلَسَه	جَبَلَقُ اَوْلَيْسِدِي وِي رَه اِبْعِي خَرَز
صَا غَسِي اَوْزَه ضَرُو رَه تَا تَوَا	اَيْلَسَه مَسْحِي دَرَسْتَدُو لَو زَمَان
طُو يُو جَهِيلِن اَوْلَانَك اَشِي	هَر چَقِي قَان اَل دَرَسَك اِي كَشِي
اَوَسْتِنَه هَمُ صَا رِي عَصَا رَسَك اِي	اَوْلِي رَا اَوْزَه قُو سَكِ بَرَا رَه بِنَر
اَوْلِ بِنَر اَوْزَه اَيْلَه اَتَا طُو يُو	صَا رِي ع اَوْزَه اَيْلَه مَسْحِي وَا يُو
كِر جُرْبِ صَا رَقَدَه عَجْر اَوْلَسَه دَنَم	بِعَضَلَر جَا زِي دِي لَر مَسْحَه هَم
اَلَك مَسْحِ اَتْسَه جَا بِنَر زُو چُو	صَا رِي ع اَرَا سِنَدَه قَلَسَه بَرَا چُو
صَا رِي ع اَوْزَه دِي دِي لَر يُو زُو	قَبْلِي مَسْحِ اَيْلَك اَوْلِي دَرُو
اَبْدَسْتِي ضَمَرَمَا اِي دَرَه	صَا رِي عِي جُرْبَه سِنَه بَغَلَا سَه هَم

مَسْح

بونلر امثالی دخی هره که وار
 بونلرک بعضین کجا برون دیشی
 جمله بونلر فی خلاف اولدی حرک
 شول کنه کار اولدغیدن غیر هس
 واقع اولسه یسک اولی دده
 مستحب اولدی صفتی ای فوض
 واقع اولسه کرسکا بوندن بر
 چون وضو سز قلمق اولدی اختمال

اختراز ایله نهان و اشکار
 بعضین کجه صفایر دن دیشی
 ایلین عاصی و مجرئی غلاف
 اختمالدر بر وضو صفتی اولدم
 ابدستی وارسه تکرار اده
 فاسد اولمقدن اولمرده وضو
 یسک اولی در زیل ای برک
 شبهه کل دفعن دلسک بینه ال

باب فی بیان المسح

ای جراحی اوزره مسک جا
 صا غسی و سندن مجروح اولن

بیلین کس کل ایش احوالی
 ائسه مسح اولدم درت اولر که

زلف و خال و خط کبی بغی حرام	اوقن شعریچره ای سر و خرام
اوقمه شعر مجازی ای بسر	اولسک تا ویله قادر نسر
کم بولورین هر نه آسک بیجان	بغض و بضان آتیه زهاری
کو مثلدر آتدکن بولر کشفی	کند که لایق کورب آشله اشی
مفسد اولمه مصلح اول ای اهل ^{دین}	قو و جلفدن کذب عیبتدن ^{صعبین}
کبرلن مغرور اولوب سوز سولمه	قضمه برله کلوب بغوا یلمه
کندکی اولدوره یقنه طوی سوز	طعن و دخل اییب کول یما کوز
یا بونغا کم یغیر یا پو کی	قابوتغا کم ققر لر قابو کی
قصد الزام ایلمه عالم کویب	جاهلانده غیر تیلن باش اچی
اعتراف جهل اولبد طوی سوز	غایت العلم ندز دیر سگ کوزم
ایلك ایلسک اولدغیرک راز	کحلک ایلسک اولیسرک از

تَقْصَهُ اَيْلَهُ كُنْزِ اِي دَرِه

جُرْمِ اعْظَمَنْ دَشْنِ شِلِ زَنَا

كِرْمَارِ اِي چَنْدِ اَوْلَمَرْسَه دَخِي

بِكَمِيْنِ كِنَسَه صِرْطِي بَرِي كَا

اَوْنِ سِكْرِ اَوْلَرْ بُو كَلَه كَلِ شَتِ

اَر كِشِيْلَه عَوْرَتِكِ اَوْ طِر لِرِي

چِخَلَقِ اَوْلَه دَاخِلِ اَوْلَمَرْسَه دَخِي

اِسْتِمَاعِ اَنْتُونِكِه يَازِ مَرْغَمِ دَه

اَوِيْلَه كَلَدَر مَه بَرِي يَازِ بِنَا

جُرْمِ اعْظَمَنْ دَشْنِ بِلَايِ اَخِي

تَقْصَه بَر لَه كَرْسَه جِيْفَا كَا

شَرِيْعِ سُوِيْلَه شَرِيْعِيَه لَاقِي اِسْتِ

كُو قَنْسَه بَر بَرِي نَدِي پَرِي

صِرْ وُضُوِي بَلَه بُو نَلَرِي اَخِي

باب في بيان مستنج الوضوء

كَلْبِ وُغِيْبَتِ سُوِيْلَكَلَنْ اِي دَرِه

فِي الْمَصْفِي بَر مَشْنِ اَوْلَشِيْرِيْنِ مَقَالِ

كَلْبِ وُغِيْبَتِ اَوْلَمَنْهِي اِي اَخِي

مُسْتَجِدِّ رِيْرُ وُضُوِي حَفْظِ اَه

اَبْدَتِ ضَمْتَقَدِ بَعْضِي اَحْتِمَالِ

يَحْتَمَلِدَرِيْرُ وُضُوِي ضَمْتَقَدِ دَخِي

فَتَقْتَهُ أَوْلَادَكَ كَلْبِيَّ بَرَاءً	اَيْشَةَ قَرِيْبَةً أَوْلَادَكَ كَمَسَاءً
ضَحِكًا صَنِتْرًا وَضَوْأً لَأَدْنَمَ	فَأَسْدَأَوْلَادِيْنَ بِنَايَةَ نِدْمَ
ضَحِكًا لَدْرُكًا كِي دَمِ اِي حِيَوَانِ	كَلْدِكُنْ كَنْدُ وَاِشْتَمَكْدَرَهَانَ
بِيْتَبَسْتُمْ ضَحِكًا وَهَمْ كَلْدَكُ كَلْ	شَوْلُ كَلْرِيُوْرِكُ كُوْرُنْ اِي وَجِيْهَ
اَكْمَلًا دَكْسَه بَسْتَمْدَنْ كَشِيْ	بِيْلَشُوْرِيْعِيْ كِي اِيْحَامَقُ دِيْشِيْ
دِيْشَلِرِنْ اِيْحَقُ صِرْتَمَقْدَرُ كُوْرَمَ	دَاخِيْ صِرْتَمَقُ دِيْ بِلَطُوِيْ سُوْرَمَ
فَأَسْدَأَوْلَادَكَ كِيْ بُوْنَلِرْ لَه نَمَازَ	اَبْدَسْتَه اِيْحَقُ قَلِ اَحْتِرَازَ
بُوْ اِيْ كِيْ سِيْ بُوْ اَبْلَاكْدَرُ صَفِيْنِ	اَيْمَةً فَاذِرَاوْلَدُ غَلْجَه اِيْ اَمِيْنِ
كِيْ كِيْ جَايَزِيْ نِيْ تَبَسْتُمْ اِيْ اِيْحِيْ	لِيْ كِيْ هَرِيْرَه دَكَلْدَرَاوْلَدِ اِيْحِيْ
كُوْرَمَ اِيْحَقُ اُوْ يُوْرُكُنْ كَلْمَه دِيْزِيْ	فَأَسْدَأَوْلَادِيْنَ بِنَايَةَ اَوْلَادِ خِيْرِ
بُوْنْتُمْ وَاز اِيْ كِيْ رُوْ اِيْت اِيْ فَصِيْحِ	لِيْ كِيْ فَاَسْدَأَوْلَادِيْنَ قُوْلِيْ صِيْحِ

تقصیر

بعضهم وعظايليركن اى بكار

اول چي كياير كم مقنون اول

چكيه مجنون تكفون الم

سرخوش اولقدرون التبخي كوز

مزينه اولدركم اى سرو خراف

پيري كوكي ارلري وعورتي

اون يدنجي قصفه ذري كوز

سجده لي اولن نماز ايجره هان

كرجايز چون قيسوزكن نماز

اندستي صنيمالا ابادر

في الهداير ياريش اول صاحب

دشك رش ثوقلن باختيار

عقلني نهمالدي مجنون اول

يوقدزر ديوانيه زيراقلم

اول نوجهيلى اولدركله سوز

صالنه بولانه يوزدن نماز

لازم اولمز بلكم بورتسي

شوكه عاقل بالغ اولطوي بو

كلسه صندي بدستي بيكان

كلسه عاقل كه قصفه جوع از

فاسد اولدري نمازي قلاحدز

درمكنوندر قلق طوت اي پسر

اولد بیل جفتی که غالب احتمال	ابدست سز حکم ایدر آتسک نوال
او لجا کی یعنی ایردن او یوما	ایدی رنجک منز ل خالی قوما
مقعدین یردن دخی قلدر	بویله محکم اوزروبن ایرمه
مقعد و ایق یردن اوله هم	سویک تو طایفه سیدی ای دم
ابدست صتمز و لیکن ایخ کوزک	هر نه نکلوا ویسه بویله اوزک
اویسک و از ابدستل او یکا	گرا قیلارک جیم سز بیکما
عقل یعنی اوله یرندن و کی	اولد کاون دهری و عتی یل یو
ابدست طوماغه قارز اولما	اختیار یله خلاصن بولما
قوت اوله عقل اولما یردی	اون یغنی کیم جنون دای دی
ضربو حالت ابدستی ببله هم	درک اولتمز ابدست طومق اود
وجد و ارب دشد کی یعنی نما	شوقلن زکر الیرکن اهل حال

بعض

اَوْنِ اَوْجِحِي وَيَمْعَدْرِي بِسِرِّ
كَلِّ هِدَايَةِ صَاحِبِي قَوْلِي نَاشِتِ
دِي بَرِصَلَوِي اِيچِرِه اَوْنِسَه نَاهَا
بِيحَن سِي سَنَجَه اَوْلْمَرْسَه اَوْدَم
هَمْ تَشَهْدَه اَيْقَلَارِي كَوْنَم
بُوِيلَه اَوْتَرْمَقِي وَضُوِي بَلَكَه
شَوَكَه يَانِي اَكْسِي اَوْزَه دَدَم
اَوْلَسِي دِي كَرِصَلَوِي اِيچِرِه اَوْدَم
چَكْسَلَرِي سُوِي كِنْدِي شَيِّ هَمَان
سُوِي كِنْدِي دَشْمَرْسَه صَنْمَرِ دِي بَرِ
كِرَاوْتَرْمَقِي طَبُوْسَه اَوْسِيَه

يَا اَوْزَه اَكْسِي اَوْزَه اَكْر
اَلَه كَوْرَه بَا شَكَه طَاشَاتِ
اَبْدَنِي صَنْمَرِ اَلَا شَوْلْمَان
قَرْنِ بَعْنِي وَيَلْغَه دَشْمَه دَدَم
طَشْمَه اَوْلَسَه مَقْعَدْنِ دِي طَوِي
كِرِصَلَوِي اِيچِرِه وَكِرِطَشْرَه بَرِ
بُوَقُولْدِك اَيْلَرُوكِم سُوِي لَدَم
تَكِيَه لَانُوِي سُوِي كِنْدِي اَوْبِه هَمْ
سُوِي كِنْدِي دَشْمَه صَنْمَرِ
اَيْلِك غَمَلْتَنْدِك حَدَرِ قَلِي قَضُو
مَقْعَدِك كَم قُوْبِيَه بَرْدِن اَوْسِيَه

خجسته هم نشینان افندی	اند داعی ضمیمه دیروالین
طاشردن کرکان بولش سیدکا	ابدستک ضمیمه بنما طحا
اولسه اما که زهدن دم از	بودند اولماتک بزله نماز
هم او تجسی بر یک چیتوب آقا	اون برنجی صا رصواب جقا
اون کجی قصمت اولدی کوزم	اغز طوی شو بیکم دیکله سوزم
اول قوضنتی اولد غنجدردها	نطقه قازدا اولسه یعنی زبان
قصدی اولسه طعام و صوقا	نقض ایده نه کلورسه بویله
قان اربوش اولسه آق و لی	از جوق صرا بدستی بل بویلی
بلغمه قان قارشتی قوضسه	بلغمی لب اولر سه طوی سوزم
سویله قازدا اولسه شو بیکم	ضمیمه دیروالستی ای حکیم
قانین بلغم بر ایش اولسه کوز	نقض اولر دیر حیاطا قل خد

اون

تَصَلِّيه دُنْ صُكْرٍ اِي صَاحِبِ هِنْرِ

اَوْ تَقِي اَرْعِيهٔ مَا نَقَرُم لِرُ

اَوْ قِنِ اَرْعِيهٔ لِرِيعِنِي كُوْدُم

اَوْلَهٔ قُرْآنِ لَقَطِ كَيْبِي طُوِي سُوْر

چُونِ كِرْمِي كِبِسِنِ اَتَدَك تَمَام

وِي رِصْلَاوَتِ بَرْمَحَدِ وَالسَّلَام

بَابُ فِي بَيَانِ نَاقِصَاتِ الرُّضُو

چُونِ رُضُوِي كَامِلِ اَتَدَايِ غَلَام

اَوْ نِ سَكْرِ سَنَهٔ ضَرِي اِي بَر تَمَام

غَايِبِ وَيَسِي قَرْنِ قُوْدَايِ قِضُو

بُوَا بِي جِحْسَهٔ وَرَدَانِ صِرُو

هَم تَبُوْلَهٔ مَنِي وَهَم مَدِي

طَشِ كُوْرَسَهٔ اَوْ طِرِي نَزْدَانِ مَوْد

كُوْرِي دَنِ كَلَسَهٔ بُوَا لَرَكِ بِي

اَبْدَسْتِكِ بَلَدِ رَسْتِ اَوْلَمَرِ كَشِي

هَم طَعُو زِي بِي كِهٔ قَانِ جِحْمَقْدَر

جِحْسَهٔ عَم تَوَقِ جُوِي اِي بَلِ اَمَقْدَر

كِرَا قَبِ نَشْفِ اِنْسَهٔ اَطْرَا قَه

نَا قِصِ اَوْلَمَرِ وَا قِفِ اَوْلِ اَصَا قَه

جِحْمَقْدَرِ بَر دِهٔ طُوْرَهٔ يَعْنِي تُوْدَم

كِنْدُو عِرِي كِهٔ قَارِ شَمَا سَهٔ هَم

اوج كرتد اولدخى اما دم	اون بنجي اوقوق تسيح اودم
بعضلر زده دى واچ دى	ما لكسك مذهبك فرمش
الرين قومق يراورده سجه	اشك اون التنجى بو درده
اولس مگروه زنه اتمكل	سجده ايقلرين قلدرسه بل
صاغ ايني صول ووشند طونا	اون يدنجى قايم اولسه اى انا
هرچن قايم اولب طوتسه الى	كوبى التند طوته ديروى
صول اياغن دو سمله اونن	اون سكر بودر حفظك طونه
زخمته صبر ايلينر بختلو	صاغنى هم دمك ايش اى لولو
اطمنان بو بجه طوره مند نام	اون طغوزنجى كو عدك اى اها
سجده بين اجه او ترمق اى حجا	هم يكرى بنجي دى بل اطمنان
تصليه اتمك حيات ذره	كل يكرى بنى ندى طوى بله هم

تصليه

اَسْبُو كِبْرَاتُوهُمْ اَمِينِ دَمَك
كَلْ اَوْتِي نِيد كَرِن دِكَلَه كُو دَم
طُو رَغِي دَمَك رُو عَدْنِ اَغْلَا
حَمَدِ بِي هَمَدِ اَوْ قَسَدِ اَكْرَا
يَا لِكْرُ قَلَسَه نَمَا زِي اَي غُلَام
اَوْ جَكِرِن تَبْسِيحِ وَيُعْظِمُ فِي الرُّكُوعِ
كَمَ عَظِيمِي نَالِ وُضَا دُ وَا يَلَه
بَلِينْدَرِ اَنِي صُنَمَا يِيرْتَه
اَوْ نِ اَلْبَنِي دِير لِي بِنِي فِي الرُّكُوعِ
اَوْ نِ اَوْ جَجِي سِي رُكُوعِ اِيْجَه رَا
شُو كِه اَوْ نِ دَر دَجِي سِدِ اِيْ مَام

سُنْتِ اَوْلَدِ بَسِ بُو دِ كَلُوسُو نَلِك
اَوْلَه سُنْتِ نَصْفِن بَلَه سُو رُ
اَوْ قَدُو رُ زَنَائِي بِالْتَمَام
فَا سِدِ اَوْلَرِ دِيرِن مَارِي قَل حَلَد
رِنَا يِي سِي لَه قُوشَسُونِ دِيرِنَا
اَوْ نِ بَرِ جَجِي سِي بُو دَرِ قَلِ اَخْشُو ع
اَوْ قَسَدِ قَلَدِ وُغِي فَا سِدِ دَرِ بَلَه
اَلْكِرِي مِ اَوْ قِيَا دِيرِ يِيرْتَه
بُو كِي وُ بَطُو تَه اَلِيلِنِ اَخْشُو ع
اَجَه دِيرِ بَرِ مَقْلَرِنِ بِلِ اَيِ اَخِي
سَجَدَه دَه تَكْبِيرِ اَوْلَنْدَرِ دَرِ تَمَام

یا مؤذن یا جماعت ای پسر	جهر تکبیر ای ملک بدعت مگر
که امامت صوت جلیه وفا	آتمزیسه ای ملک اولدم روا
اولدی در بنجی شاکر ایله واز	اوقیق سبحانک یعنی آیار
شول نمازک فرض اولاندن	طرح اده جل شتاء دیر عمو
بن بشچدر تقوؤد ای کوزم	تسمیه التجسی بکه سوؤم
اولد امین بل بد بنجی کید	یا سکر قتی دیر سیک کل اشید
بسمله امین تقوؤم شتا	اشبور هی جمله مخفی اوقتا
دیر سه امینی شتد ای پسر	باطل اولد دیر نمازی قل حدز
کل طقوز بنجی ندز بل ای نکاز	اولد تکبیر هی کوعک ایله واز
بوناز ایچندکی تکبیر لر	جمله سی سنت دمنلر پیر لر
هم امامه سنت اولدوغی	اقتدا ایندره هم ای صبه

اشبو

جَمْعُ كُنْ أَحْفَايَ زَهْرَ كَعْتَدَ كَرُ
مَغْرِبُ وَيَأْتِي صُوكِنْدُ زَكَلَامُ

جَمْعُ إِدْرَسَه جَايزُ أَوْلَمْنِي أَيُّسِبُه
عَارِفَه بَدْرُ إِشَارَتَه وَالتَّلَامُ

باب في بيان سنن الصلوة

سُؤْلُ نَمَازٍ أَيْحْنَدُ سُنْتَلِرْ كَهْ وَازْ

بِلْ كِرْمِي أَيُّ أَوْلَدِي أَيُّ نِحَاازْ

أَوْلَا تَكْبِيرًا أَيْحُونُ أَيُّ نَحْتِيَارْ

الَّذِينَ قَلْدَمْعُ أَوْلَدِي بَلَهْ وَازْ

هَمْ أَكْبَحِيْسِي أَجَابَرُ مَقْلَرِيْن

بَا أَرْبُ تَكْبِيرٍ إِيدِرْ كُنْ مَهْرِيْن

سُنْتُكْ أَوْلَدِي أَوْجَحِيْسِي دَحِي

أَيْلِكْ تَكْبِيرٍ جَهْرًا أَيُّ أَجْحِي

أَوْلُ جَمَاعَتَه أَوْلُنْ أَعْمَالِجُونُ

جَهْرًا أَمَّاكْ أَصْلُ بَوْمَضِيَجُونُ

الَّذِينَ قَلْدَمْعُكْ أَصْلِي كَوْذَمُ

صَاغِرُ أَوْلَمْنِي أَيْحُونْدُ طَوِي سَوْدُ

أَوْلَمِيْنِ كَثْرُ جَمَاعَتَلِرْ هُ بُو

سُنْتُ إِشْدَرُ سَوْلُ اللهُ عَمُو

جَمْعُ كُنْ تَكْبِيرًا أَمَامَه أَيُّ حِكْمُ

سُنْتًا أَوْلْدُ وَغَيْدُنْ أَخْدُ أَوْلَمْنِي

فَاَسِدْ اَوْلَمَا يُؤْبَعَانِ نَقْصِ اَوْلَدِ	اَوْ اِنْ اِيْنِكَ بِيْرْتَرَكْنَه نُوْلُوْ
سَهْوَا يَدْرَسَه سَجْدَتَيْنِ اَسْتَوْنِ	قَصْدَلْنِ تَرَكْنَه نَقْصَانِ اِيْمَانِ
اَلِه كُوْرَه سَنَدَه لَيْقِي تَرَانِيْتِ	اَوْلَه نَقْصَانِ اَوْ زَهْرَه مَكْرُوْ هَدِ
اَوْلِيَه مَكْرُوْه صَلَاتِكَ وَالتَّلَا	لَا يِقِي اَوْلَدَر دُنْدَر اِيْمَانِ
اِيْك اَوْلَه كَتَبِي اِنْجِي اَوْل خِيْر	فَاتِحَه تَرَك اَبْلَسَه سَهْوِيْلَه يِر
مُوْمِنِ اِيْسِك فَنَدِ دَر كُوْرَه رِضَا	رَكْعَتَيْنِ ثَانِيَه اِيْمَه قَضَا
اَوْلَمَدِي شَرْعِي فَرَا يَصْدَه بِيْخُونِ	فَاتِحَه اَوْ تَمِيْق تَكَرَّرِ جُوْنِ
اِيْك سِيْنِكَ اَرَه سِنَدَه فَا صِلِي	اَوْلَمَدِي بَعِيْدَه فَرَا وِتْ كَا صِلِي
اَوْ قِسَه اَوْلَمَزَكْرَاهِيْتِ دَدَه	وَلَقِعْ اَوْلَسَه كَرَفِيْمَه تَاوَرِيْدَه
سُوْرَه سَهْوِيْلَسِيْدِي طَوِيْ سُوْرَه	جَهْرِيْنِ اَوْلَنْ صَلَوَه اِنْجِي كُوْرَه
فَا حَيْلِيْنِ جَهْرِيْنِ اَسْتَوْنِ اَدَا	صَكْرَعِي كَعْتَه اِيْ يَارِ خُدَا

فَرْضِ ساقِطِ اُولَيْهِ اَنْذَانِ اِخِي

اَيْكِدْنِ اُولَسَهٗ مُقَابِلِ كَرِّ سَلَامٍ

كَسْرِي اُولَسَهٗ مُتَقَدِّمِ اِي كَوْزَمِ

وَيُرْمِيهِ كَا فِرْكَ كَتَبِي سَلَامٍ

اَلْهٗ اِسْلَامٍ نَبِيَّتِي لَهٗ اِي اِمَامِ

بِنِ اَوْ نَحْيِ اَوْلَادِ تَكْبِيْرَاتِ عِيْدِ

اَوْ نِ رِيْحِي عَصْرِ وُظُوْحِي اَيْ غِيْرِي

كِرْجَا عَمَلِ اُولَسَهٗ جَهْرَلَهٗ

اَوْ نِ اَلْبَحِي عَصْرِ وُظُوْحِي اِي كِيْدِ

شَرْطِ بُوْكَ اَوْ قُدُوْعِي اِي فِصْحِ

بُوَيْلَهٗ اِخْفَا بِيْلِنِ اَوْ قَرْنِ اَكْرَنْ

بُوَيْلِدْنِ سَطْرِ اَقْصَرِ نَلْرَهٗ دِيْحِي

فَرْضِ ساقِطِ اُولَيْهِ دِيْرِي اِي هَامِ

فَرْضِ ساقِطِ اَوْلَهٗ دِيْرِي بَلَهٗ سُوْرِ

اِحْسَابِي لِيْكَرِنِ اُولَسَهٗ اِي هَامِ

وَيُرْسَهٗ جَا يَرُوْرِي دِيْرِي بَلَوَالِدِ

هَمْ رُوْعِيْنِ اَوْلِنِ عِيْدِ اَشِيْدِ

جَهْرِنِ قَلْقِدَرِي دِيْرِي بَلِ خِيْرِي

يَا لِيْكَرِنِ اُولَسَهٗ مُخْتَرِ دِيْرِي بَلَهٗ

اَوْ قِيَهٗ اِخْفَا بِيْلِنِ لِيْكَرِنِ اَشِيْدِ

كَنْدُو اِسْتِمْرَسَهٗ اَوْلَمَرِي دِيْرِي صِيْحِ

بِيْرِكِهٗ كَسْ اِسْتِسْكَرِي وِيْرَمَرِي ضَرِي

شویله اوتر که اوتور ز صائر	شویله طوغری طور که طور ز صائر
ترک اولی ایله ظاهر بیان	قدر اعلی استریسک ای جوان
قوزر فکرم قلدی اولمز درست	کور کوعدن دیر که باغ قلد رسه
دوز همت اولمه ای سر و خراف	گرد لرسک اولسن ذوال اختیار
بل تخیاتدرید بیخی اند هم	قعد اولدر التخی ددم
ویرین ختمو صلاتیند سلام	بل سکنرا اولدر که بون ای غلام
کندت از بر له ضعیف قوی انوش	وترو اچید طغور بی قوت
صولینه سنت دیر لرا کلام	صاغنه و اچید بیلر در سلام
یا الف لامیله اولماسه تمام	اولمه شویلین اولن سلام
هم دیریلن ناسه رد قرض اولیه	دیر ویرن انک نو این بولیه
استماع انزسه کل دنگه اشی	کدر سلامی الدوغن ویرن کشی

قص

سَجْدَ تِنِّي بِرُؤُوسِ بَرْدِكَ اَدَه
سَجْدَ تِنِّي اَوْجِ اَيْنَ يَعْنِي كُوزَه
اُولِيَا فَا سَدَّ صَلْوَةَ اِي قَلْبِ تُوْر
وَاجِبِكَ اَوْلِيَا بِشَيْخِي اِيَا
جَمَلَه رُكْنِكَ حَقْنِ اِي يَا رُحْمَا
اِخْتِلَافِ اَوْلِيَا بَرِيْنِ اَمَّا كُوزَه
سَجْدَ تِنِّي اَرَه سِدَه اِي هَامَه
هَمْ رُكُوْعَدَه صُكْرَه بُوْلُقِ لِحْمَانَه
مَذْهَبُوْمَرَه وَحِي بُوْنَلِرِ بَرْمَه
مَا بِيْتَدَنْ يُوْقَرِي قَلْدَسَه بَاشَه
لِيَكِنْ اَحْمَدُ اَمِيْسِكْ اَمِيَقْ

تَرْكِ وَاجِبِيَه يِرِي رَدَه
تَا بِنِي بَرَا يِدْرَسَه طُوِي سُوْرَه
لِيَكْ وَاجِبَتْرِكْ اِيْدَنْ اَنْ اَمِ اَوْلُوْر
اَيْلِكَ تَعْدِيْلِ اَرْكَانِ اَيْلَه وَار
وَاجِبِ اَوْلِيَا دَسْكَ اَيْلَه اَدَا
مُخْتَصِرَه ذِكْرِ اَيْلَهَمْ كَلَّ طُوِي سُوْرَه
اَطْمَانِ اُوْرَه اَنْوَرَه مَقْلِقِ تَمَامْ
بَعْضَلِرْ وَاجِبِ دِي بُوْلُقِ سِيَا تْ
سُنْتِ اَوْلِيَا دَر مَوْكَدَه طُوِي سُوْرَه
وَاجِبِي اَيْلِرَا اَوْلِيَا بَرِ دَاشْ
سُنْتِ مَلُوْتِ اَطْمَانِ دَر سُنْتِي

فَأَسِدْ أَوْلَادِي نَمَازِي جَوَانِ
وَاجِبِي صَاعِنَه وَبِرْمَكِ سَلَامِ
هُرْمَنِ مَسْبُوقِ أَوْلَادِنِ مَكْتَه سَهَا
فَلَمَّ شَيْبِي بِبُتُورِ رُكْنِ أَيْ غُلَامِ
نَاقِصِ أَوْلَادِي بَرَوِي كَيْنِ بِسْجَانِ
تَرْكِ أَيْ جُونِ نَاقِصِ أَوْلَادِي غُلَامِ
يَا حَدَّثَ قَلْسَه يَدَاتِ سَه تَهْتَمَا
فَأَسِدْ أَوْلَادِي نَمَازِي وَ السَّلَامِ

فَأَسِدْ أَوْلَادِي نَمَازِي جَوَانِ
وَاجِبِي صَاعِنَه وَبِرْمَكِ سَلَامِ
هُرْمَنِ مَسْبُوقِ أَوْلَادِنِ مَكْتَه سَهَا
فَلَمَّ شَيْبِي بِبُتُورِ رُكْنِ أَيْ غُلَامِ
نَاقِصِ أَوْلَادِي بَرَوِي كَيْنِ بِسْجَانِ
تَرْكِ أَيْ جُونِ نَاقِصِ أَوْلَادِي غُلَامِ
يَا حَدَّثَ قَلْسَه يَدَاتِ سَه تَهْتَمَا
فَأَسِدْ أَوْلَادِي نَمَازِي وَ السَّلَامِ

باب في بيان واجبات الصلوة

جَهْلٍ أَوْلَادِي بَرَوِي كَيْنِ بِسْجَانِ
بُيْلَه بُوَيْرْمَشِ اشْتَدِينِ سُرُورِ
رَكْعَتَيْنِ ثَانِه سُنَّتِ قُودِي
دَكَلَه أَوْجَحِي بِنْدِي يُوْر نُوْرِ
أَيْلِكِ تَعْيِينِ قِرَاءَتِ طُورِ سُوْرِ
فَعِلْ تَكَرُّكِ عَرِيَّتِ تَرْتَبِينِ

أَوْ نِ كَيْدِي لِنَمَازِكِ وَاجِبِي
سُوْرَه سُبْحِ الْمَشَاغِي دُرُورِي
أَيْلِكِ أَوْلَادِنِه وَاجِبِي دُرُورِي
بَلِ الْبِحِي سُوْرَه قُوسْمَقِدِ دُرُورِي
أَيْلِكِ قَوْلِ كَعْتَيْنِ أَيْجَه كُورِ
وَاجِبِكِ بِبِحِي أَيْ أَهْلِ دِينِ

تَعْنِ أَوْلَ صَلَوَاتِكَ إِجْبُدْ

تَعْنِ أَخْرَجَهُ أَمَا إِي كُوْرَمْ

تَعْنِ أَخْرَجَهُ لَأَزِمَ إِي جَوَان

شَوْلِ إِمَامَهُ تَابِعِ أَوْلَى إِي بَدْر

طَوْرَسَه كَسَه فَاسِدْ أَوْلَمْ دِرْ نَمَا

لِيكَ مَبُوقْ أَوْلَه تَابِعِ دِرْ تَمَام

أَصْلِ بُو سَهْوِ أَيْلِدِ بَسَه كَرِ إِمَام

شَوْلِ زَمَانِكُمْ طَارْ أَوْلَا وَقْتِ أَيْهَا

صَوْلِكْ تَحِيَّاتِ أَوْ قِيَانِ شَوْلِيَه بِلَه

جَتَقِي أَوْلِدِنْدَه نَمَارِ نَدْنِ كُوْرَمْ

كَرِ تَحِيَّاتِ أَوْ قَدْدِنْدَه صَكْنِ دِرْ

أَوْلِ مَحَلِّ سُوْرِمِ إِي نَدْنِ دَنْ

سُوَيْلِكَ جَا نِرْدِرْ دِرْ كَلَه سُوْرَمْ

جَوْنِ تَحِيَّاتِ أَوْ قَمَجَه دَرِهَان

أَوْلِ تَحِيَّاتِ أَوْ قَدْدِنْدَه صَكْنِ كَرِ

فَرَضِ أَوْلِجَه أَوَيْدِ جَوْنِ إِي أَهْلِ

أَوَيْدِ غِي كَسَه وَرِيَجَه نَاسَلَام

سِيْحِكْ سَهْوِي بِلَه أَتَسُوْنِ تَمَام

قَلْبِشِنِ طَوْرَه يَتُوْرَه وَالتَّكَلَام

بِرْ نَمَازِيْنِ فَاسِدْ بَلَرِ فِعْلِلَه

وَإِجِبْ أَوْلَمِشْدِرْ دِرْ كَلَه سُوْرَمْ

تَهَقْمَه بَرْلَه كَلَرَسَه أَوْلِ خَيْرِ

سَهْوِ لَنْ أَوْقَمَهُ أَيِ أَهْلِ زَلِّ	سَهْوِ لَنْ أَوْقَمَهُ أَيِ أَهْلِ زَلِّ
تَابِعِ أَوْلِيَّيْهِ أَوْ تَرْسَهُ تَمَامٌ	قَعْدِ أَخْرَهُ مَسْبُوقٌ بِالْإِمَامِ
نَضْلِيهِ أَيْ جَوَابِ مَسْأَلِهِ	أَوْ قِيَّ أَوْلِيَّيْهِ تَحِيَّاتِي بِيْلِهِ
دَلِيلِ لِرَأْسِهِ سَكُوتِ أَيْ حَرَامِ	يَا صَلَوْتُ لِيَجِيَنَّ أَيُّ شَرِّ وَخَرِافِ
أَيْ لَسُونَ مَسْبُوقٌ شَهَادَتِي بِرَمَامِ	نَضْلِيَّيْهِ أَوْلَاهُ مَسْغُولٌ بِرِأْفَامِ
قَعْدِ أَوْلَادِهِ يُوقِدُ أَيِ سِحَابِ	كَمْ صَلَاةٍ قَعْدِ أَخْرَهُ وَازِ
دِيْنِ أَلِهَمَّ صَلِّ طَوْبِي سُوْرَمِ	قَعْدِ أَوْلَاهُ سَهْوِ أَيِ كُوْرَمِ
لَقَطِطُوِي مَعْنَايِ أَكْثَلِ أَيِ هَمَامِ	لَا زِمِ أَوْلِيَّيْهِ لِيَجِيَنَّ سَجْدِ تَمَامِ
سَيِّنْ لَنْ كَرِّ لِيَرْسَهُ بَرِّ كَدَا	صَلِّ كَرِّ مَخْرَجِهِ أَوْلِيَّيْهِ أَدَا
قَعْدِ أَوْلَادِهِ أَمَا طَوْبِي سُوْرَمِ	بَاطِلِ أَوْلِيَّيْهِ نَمَازِي أَيِ كُوْرَمِ
هَمْ مَشَاهِدِ بَدْرِ كَلَامِ نَاسِهِ دِيْنِ	سَكَلِ دِيْمِكِ جَلْبِ مَكْدَرِي أَيِ دِيْنِ

قَعْدُ

عَذْرًا وَلَنْ كَسِبَهُ سُورِ يُتَّقَى بِدَرِّ

بِرَّكَ لَكِنَّ طَوِيسُونَ يَرُكُّوْنَ طَوِيسُونَ

يَدْبُرُ مَكْرًا وَهَدْرًا هَبَّ اتِّفَاقًا

شَوْبِلَهُ قَوْدِيرٍ بِيَرِهِ الْبَتِّ سَجْدَةً

فَرَضَ أَوْلَى لَنْ نُورُنْكَ كَيْسِي جَوَانًا

عَذْرًا وَلَمَّا بُوِنَا بَدَسَهُ دِكْلَهُ كَرَّ

أَتَمُّونَ قَوْلَ ضَعِيفَةٍ أَوْ مَيُّونَ

كَيْمَ حَذْرًا أَيْلِرْسَهُ أَوْلَسُونَ نُفُوقًا

أَنْدَنُ أَوْزَكَهُ أَوْلِيَهُ قَابِلٌ دَرَهُ

يَوْمَ شَفِي رَكْسَهُ دَرَسَتْ أَوْلَمَزْ هَانًا

باب في بيان قعدة الاخيرة

قَعْدَةُ اخِرِي رَكُّكَ اِمَامًا

بِرَّحِيَّاتٍ وَقِيَّاحِجَّةٍ كَوْمًا

كِرَّحِيَّاتٍ وَقِيَّاحِجَّةٍ هَامًا

أَوْفَرُّ سَهَ فَصْلَيْنِ شَوْبِلِكِهِ وَأَ

أَوْلَسَرُ نَقْصَانٍ وَمَكْرُوهُ اِمْبِينِ

أَوْثَرَهُ قَدِيرُ شَهْدٍ دِيرْتَمَامًا

فَضْلًا وَلِبَدُورًا أَوْرَمُ طَوِيسُونَ

أَوْرَبِيَّ أَوْ قَوْمِ سَيْدِي كِي جَوَانًا

قَلْبِي أَوْلَرُ دَرَسَتْ لَيْكِنِ اِيَّارًا

اِحْتِرَانًا لَيْلَرُ نَوَاشِدَتِ اَهْلِ دِيرَتِ

طوره مابين القعود والسجود
 ما بينك استقامت ارسى
 سجد ايكى اولدغينك حكمتين
 ادمه كور سجد امر ايدى خدا
 بعد باش قلددوبن طوزدر
 طوق لغت بوينه كيمش طوزدر
 كند قوز تلدغى چون اى مامر
 بس بو معنين اكي اولدى سجود
 سجد اول اولكن فرما چونت
 النبي و بوز تي محكم بيره
 سجد دليندا و سندن كوزدر

نه سجد دن صايلاور اولنه قعود
 حد فرضك اولد اى جان باره
 قيد معنى ايلده طوي في المئين
 هب ملك كن برين ايدير ادا
 اتمش ايليس اولدم كوزدر
 رد اولنن قري حقدن از غوزدر
 ايدلر شكر انبر احيى تاسر
 بلكه اصلى افره اى بازك و جود
 صكر غي شكر انبر ايمان چونت
 سجد نك فرضي بود كيم بربسوك
 اتيه مكروه اولر بربسوك

عذر

اَوَيْدُغِي اَوَيْشُدُر زِبِل اَبْتِدَا
وَجْمَلِه اَرَكَا نَدَن بَرِي عِي فَرَا ز

اَوَّل بَرِي سَن بَعْد اَتَسُون اَدَا
اَوَلَسَه زِبِرَا كِه اَوَلَمَزِي نِمَا ز

بَاب فِي بَيَان السُّجُود

سُجِدَ اَتَمَكْدَرِي رَه كَمَكِه وَكَلَد
بَر كَرِي ن تَسْبِيح اِر بَعْدَه فِي السُّجُود
اَوَج كَرِي ن تَسْبِيح اِر بَعْدَه اِي كَا
اَيْلَسَك تَسْبِيح بَشَن كَرَن اَو دَم
اِي ك اَتَمَك سُجِدَه اَن دَر نِمَا ز
طَوْر سَه اَوَّل سُجِدَه دَن اِي فَرِي دَا
بَر دَخِي اَتَسَك بَو اَسْلُو اِي كَا
اِي ك سُجِدَه فَرَض اِي اَهْل رَا ز

فَرَض عَيْن اَوَلِدِه كَو ز اِي كَا
اَكَلَمَلَك وَا لِمَا اِي كَحَسَن جُود
سَتَّ اَوَلِدِه اَكَلَمَلَك اِي لَه وَا ز
مَسْجِد ز سِيدِي اَدَا ك بَلَك هَمْ
فَرَض اَوَلِدَر كُو شِي طَوْت اِي سَرَفَرَا ز
سُجِدَه تَا نَبِيَه اَفَرِي د اَوَلَسَه
اِي ك سِي رَه سُجِدَه صَا يَلُو رَا يَكْر
فَا سَد اَوَلَر سُجِدَه بَر اَوَلَسَه نَمَا ز

اَكْتَمِكَ وَاجِدْ لِي بِاشْرَعِ
 سَتَلُو لِي دِكْلَه اَمِي كَل
 اِيك بُو كَلِك سِرِي كِتْسَه مَآ
 فَرَضِي زِي رَا اَوْلَمَش رَا رَا كَا
 خَدِيَتْ خَدِي كَل اَمِي اَوْلَه
 قَوْمِي كَم قَلْدَغِي اَوْلَه
 سَوَل اَوِيْن كِسَه نَه اَسَوْن اِي هَا
 بَغْلَسَوْن دِي رَا لَرِيْن هَم اِي عِلَا
 بِيْدِي اَوْلَه كَعْتَه فِلَسَوْن يَا
 اَوْل سِيْدَك بِيْمَش رَا رِيْدِي مَآ
 بِيْدِي اَوْلَه كَعْتَه دِي كَلَه رُوْم

بَر كَرِيْن نَسِيْح اَرِيْخَه فِي الرُّكُوعِ
 اَوْج كَرِيْن رِيْمَه اَكْتَمِكَ كُوْر
 كَر كُوْعَه اِنْدِي كُوْم اِي اِمَام
 دِي رُوْرَه شَوْلَمَه نَمَارِي مُقْتَدَا
 فَرَضِي لَوْن اِي كِي بُو كَل دَر رَسْت
 كَم رُوْعَدَن دِي رَا بَاشِن قَلْدَرَسَه
 كَر كُوْعَه اَنَشِر اَوْلَسِيْدِي اِمَام
 اِي لَسَوْن تَكْبِيْر اَوَّل فِي الْقِيَامِ
 كَمَا يَتِيْدِي سَه فِي الرُّكُوعِ
 صِيْدِي زِي رَا رُوْعِي اَز قِيَامِ
 كَر كُوْعَدَن نَسِيْدِي اِي كُوْرَم

اويدغي

اِيكًا وَلَكِنَّ قُرْآنَ كُورُم

رَكْعَتَيْنِ ثَانِيَةً سُنْتَدَرَز

اِنَّهٗ تَسْبِيحٌ رَاخِي جَانِز كُورُم

فَاتِحَةٌ اَوْ قُرْسَةٌ اَوْ لِي بِرُوحِي

اَيْلَهُ قَصْدٌ قِرَاءَتِ اِي بَدَر

قُرْآنًا وَلَكِنَّ قُرْآنَ كُورُم

سُنْتَدَرَز اَيْلَهُ قَصْدٌ قِرَاءَتِ اِي بَدَر

رَكْعَتَيْنِ ثَانِيَةً اَوْ رَه سَو

اَيْلَهُ قَصْدٌ قِرَاءَتِ اِي بَدَر

بَعْضُهُ مَكْرُوهٌ دِمِشْقٌ قَلْبُ خَد

بَابُ فَيَانِ الزُّكُوعِ

بِرِسِّي رَكْعَتُكَ دُكُوعٌ اَوْلَدِي كُورُم

بَل لَعْنَتِكَ نِيَهْ اَيْدِرْ لِرُكُوعِ

اِرْقَسِي بِاَسْبَلَهٗ دُبْدُرْ اَوْلَهٗ دِبْر

شَوَيْلِكُمْ بَرْتَسِي صُوبِي سَرُورَا

بَاشِنِي خَيْرِي كِي دِبْر اَكْمِيَهٗ

قُرْآنًا وَلَكِنَّ قُرْآنَ كُورُم

اِيكًا يَوْكَلِكُهٗ دِبْر لِرَاخِشُوعِ

يُوبَلَهٗ قَلْبِي فِي عَالَمِ اَوْلَاجِبْر

قُوسَلَرْدُوكَلِيُوبِي دِبْر طُورَا

فَمِ يَلَانِ كِي يَوْقَارِي چُوكْمِيَهٗ

قَادِرٌ أَوْلَمْسَهُ ضَرْوِيٌّ أَوْشَرٌ

قَادِرٌ أَوْلَمْسَهُ أَكْرَبِيْلَهُ طَوْرَهُ

قَادِرٌ أَوْلَمْسَهُ سِجْهَ أَتَشَوْنُ

كِرَاتُورِبٌ قَلْبَهُ دَاخِي ضَعِيْفٌ

أَوْتُوبٌ قَلْبَهُ كَنْدِيْنٌ سُوَيْكِيَه

يَصْدَعُهُ دِيْوَارَهُ يَا بَرْ كَمِيْسِيَه

أَوْلِيْهِه اِيْمَايْدَنْ قَلْبَتْ اِيَاكُ

بُوَيْلَهُ أَوْتُرْمَقْدَهُ أَوْلَسَهُ اِقْتِدَاكُ

باب في بيان الزكوع الزكوة

قَلْبِ قِرَاءَتِ فَاقْرَأْ وَبِرْ هَانِدُزْ

فَرَضِ أَوْلَنْ دَكْنَكِ بَرِيْ فَرَانْدُزْ

أَوْقِيَه دِيْر لَرَايَا مِيْنِ طُوِيْ سُوْرُ

بِرَاوَزُوْنِ اِيْتِ قَدْرِيَا أَوْجِ كُرْمُ

بِرْقَصَه اِيْتِ دَخِي أَوْلَسَهُ رَوَا

دِيْر لَمَامِ اَعْظَمِ كِهْ أَوْلْدِيْ شُوَا

شَلِ صَوْقِ دُزْبَكِهْ سُوْرْمُ

شَوْلِ اِيْتِ نَدْرِيْ بَرَسَكِ كُوْرْمُ

أَوْلَهْ مَكْرُوْهْ أَوْلِ نَمَارِ لَقْلِ تَهْمُوْ

أَوْلَسَهُ بَرَايْتِدَنْ اَكْسَلِيْ عِيْرِيْ

أَوْلَهْ مَكْرُوْهْ أَوْلِ نَمَارِ لَقْلِ اَتْمُ

فَاخِجَهْ دَاخِيْ أَوْلَسَهُ سِيْلَهْ هُمُ

ايك

مَنْ نَسِيَهِ يُؤَيِّدُ زَيْلِ الْكَارِ
أَوْ تَرْبِ قَلْبِ نَوَافِلِكِ بِلَيْ
شَوْلِ قِيَامِ أَوْ زَرْهَ أَوْلَى جُرُوعَا
خَسْتَهْ أَحْوَالِ نِ صُورِ سَكِ سَوِ بِلَدَا
أَوْ لَسَهْ تَكْيِيرِ مَكَّةَ فَا دِرْ كُورِ
يَا قِرَاءَتِ أَوْ قِمَاعَهْ اِقْتِدَارِ
فَتَقْرُكِنَهْ فَا دِرْ لَوْ لَسَهْ أَوْلَى خَيْرِ
فَرَضِ أَوْلَا سِتْدَهْ صَلَاةِ بِلَايِ دَمِ
بُوَكَّهْ رَا حِي قَا دِرْ لَوْ لَسَهْ يَا كَرِ
يَا شَوْ كَا كَمِ خِدْمَتِ بَيْنِ اِخْتِيَارِ
قَا دِرْ أَوْ لَسَهْ قَلْبَهْ بُوَيْلَهْ طَرِ

عُذْرِكَ أَوْ لِمَا دَرَجَتْ طُورِ زَيْلِ الْكَارِ
عُذْرًا أَوْ لِمَنْ سَاهَ جَائِزِ دَرُوبِ
أَوْ تَرْسَهْ نِصْفَهْ لَوْ لَسَهْ بَرِ الْجَوَا
كَلِ اِسْتِ كَنْدَنِ دَخِي كَرِ اَيْلِدَمِ
طُورِ دَعِي بَرِ دَرِ بَيْنِ دِرِ طُورِ
أَوْ لَسَهْ قَا نِمِ أَوْ قَا يَرْ بِلَايِ كَا
طُورِ دَعِي بَرِ دِنِ اِدَا اَيْلَا يَهْ دِرِ
بُوَيْلَهْ اَمْتِكِ لَا زِمِ اَوْلَا يَهْ دِرِ كَلَهْ
سُوَيْكِنَهْ دِرِ بِيَا عَصَا وَيَا دَوَارِ
بُوَيْلَهْ سُوَيْكِنَهْ كَيْلَهْ اَيِ كَا
قَلْبِ دَعِي اَوْلَمِ دَرِ سِتِهْ دِرِ اَوْ تَرْبِ

أَوْ لَمْ يَجْهَ يَنْتَقِ أَوْلَ تَسَامٍ

بَعْلًا دِنَ الرَّوْكِ لُحْيِ سَوْرٍ

الَّذِينَ قَلَدَ مَعَكَ أَصْلَنَ دِشْنِ

الَّذِينَ بَعْلًا دُعَى أَوْلَ دِجُونِ

جَهْدًا يَنْ تَكْبِيرَ أَيْدِي كَسِ بَاخُوعِ

فِكْرًا دِهَ عَالَمِ أَكَا تَحَا جَدِّ

كِرْجِ بِنِ أَعْيَامِ أَوْلَ نَاظِرِ دُرِّ

كِرْمِ تَعَدَّمِ بُوَيْلِهِ أَسْهَ اِعْتِقَادِ

الَّذِينَ تَكْبِيرَ قَلَدَ مَا يَبْتَنَامِ

جَهْدًا يَدِ تَكْبِيرِ خْتَمِ أَيْلِهِ كُوْدَمِ

مَعْدِي أَزْ غَيْرِ مَوْتِي تَفْمِشِ

قَوْلُوعِي يَعْنِي أَكَا أَتِهَا جُونِ

خَوْ حَاضِرِ بَيْلِهِ غَايِبَتَا خُصُوعِ

بُوصَلًا تَمَّ مَعْنِيكَ مَعْرَاجِدِ

أَهْلِيْنَهُ غَايِبَتَا كُلِّ حَاضِرِ دُرِّ

عَاقِبَتَا مَرْجُوْدِ دُرِّ كِرْمِ أَوْلِهِ

باب في بيان القيام

فَرْضِ أَوْلَادِ لَطْفِ دُعَى مِيْرَ دِنِ عَاَزِ

عُدْرَتَا قِعَا أَوْلَادِ مَجْهَ أَوْلَادِمَا

تَا قِرَاءَتَا خْتَمِ أَوْلَادِهِ جُوعِ وَأَزِ

سَاقِطَا أَوْلَادِهِ بِرِ قِيَامِكِ أَيْ حِرَانِ

م

طوبى لكسے معنی جانا سوز	اللہ شیطان و مکر را بگو
فکر معنا ایلیوی پیر سه کشی	کافر اولو مؤمن ایشی بواشی
فکر معنی ایتیوی پیر سه کشی	باطل اولو بل نماز ک ای اخی
چوق زمان ایچره مؤتکرده بو	بلکه سنن پنجه سن طوبی ک عمو
چون رضای کفر اولدی تمام	سن چون راضی اولرسن یا امام
طوبی سئلر معنی اولسون ندا	او کتوب اصلیده ائتولر ادا
اکبره کده تمزیسه دل بدل	دیسلر الله اعظم توو خلک
ارلره سئلولکن اولدر کوزم	ایدجک تکیر کل دخله سوزم
ایتدا تکیر ایدرکن بل بو فی	اللیر تکر قلیه اولسون یونی
ایک باش بر مقدر کس کوزم	سول قلق مشقلر بینه طوی خوزم
لیک خانون الیرین تکیرده	ایک چکینله مساپر ک اده

باب بی بیان تکبیر و الافتتاح

اولاً الله اکبر در سوتم	بوکه پنچون دیدلرتیم کوزم
دیکک الله اکبر ای خراف	اوله دیدر دنیا شی خیمه حرام
بوکه کوره دند تخیره ای فلان	بس صلق ایچره بودر لایف اولان
صافه تکبیر ایبدن مدا تیه	طوغریوی قویب کبری کتیه
لغظه الله فمه سین کرا چین	کافر اولر مدایدن دیر کی ^{صفین}
کل نه معنیدن اولر دیکله سوتم	وازمدا الله دمک اولر کوزم
کر بو معنایه قلو رسد اعتقاد	کافر اولر قیل سزومه اعتقاد
اعتقاد اتمسه داخی ای جوان	باطل اولر دیر صلاتی پیمان
اکبری الله اکبار دپسه کور	اولدخی کافر اولر دیر ای پسر
نام شیطان اولد ای کازی دم	اکله معنیدن سوزد کل دیکله

طوبه

بَعْدَ الْأَذَانِ صِدْقِ مَنْ أَيْ أَهْلِ دِينِ

وَعَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ

أَوْ كَرْنِ أَوْ قِي عَادَتِ أَيْ عَادَةِ

قَامَتِي غَيْرِ مُؤَدِّنِ أَيْ كَوْزَمِ

كَمْ مُؤَدِّنِ إِذِنْ وَرِسَةٍ يَا أَمَّا

أَوَّلُ دُعَائِي أَوْ قِي حَقِّدَ بِنِ

أَوْ كَسِرَ بِنِدْنِ شَعَاعَتِهِ بِرَحَلَا

بَعْدَ الْأَذَانِ أَوَّلُ دُعَائِي بِالْعَامِ

أَوْ قَسِدَ مَكْرُوهًا وَمَهْدًا قَامَطِي نَوْمِ

أَوْ قُوقِ غَيْرِي دُرُشْدَرِ لَكَا كَامِ

باب في أركان الصلوة

يَبْدُو دُرُكِنِ صَلَوةِ أَيْ سَرَفَرَاذِ

أَوْ لَا تَحْرِيحُ دُرُكِنِ الْأَصْطِلَا

بِرِقِيَامِ وَبِرِقِيَامَاتِ بَرُوكُوعِ

قَعَدِ الْخَيْرِ بِرِسِي أَعْمَامِ

كَنْدِ فَعِيلِهِ خَرُوجِ أَيْ كَنْدِ خِي

أَوْ لَمَسَهُ بُونَدْنِ بَرِي أَوْ لَمَسَ نَاذِرِ

أَيْ لَمَسَ تَكْبِيرِ يَعْنِي أَيْ قِي تَحَا

بِحَجَّةِ أَيْ كَنْدِ بَرِي هَمَّ بِأَخْشُوعِ

أَوْ نَزَرَ قَدْرَ شَهْدِ بَرِي تَمَامِ

أَيْ كَنْدِ بُونَدْنِ بِنِ أَرْكَانِ أَيْ أَخِي

رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهَا وَالسَّلَامُ
هَمْ يُوْرِيكُمْ كُوْرُوْنِ اِنْشِ قُو
بَعْضِ يُوْرِيَشِ طُوْمِي سُوْرَمِ
بِاَنْسَلِيُوْبِ اَذَنْ اَوْقَسَه نِيْلِيَه
مَسْجِدِيْكُمْ اِسْتِمَاعِ اَوْلَسَه وَ
بُوْحِيْشِي سُوْلِيَشِ شَاهِ جِهَانِ
سُوْلِيْنِ دِيْنَا كَلَامِنِ شُوْلِيْهَا
بُوْحِيْرِدِنِ حِصَّالِ كَلَامِيْ فُلَانِ
غِيْرِ مَسْجِدِيْهِ اَذَانِ اَوْلَسَه كَر
بُوْحِيْكَ اَذَانِ اِسْتِمَاعِ اَوْلَسَه
بَعْدَ اَلْاَذَانِ اَوْلَسَه عِيْشِيْهَا

بِرَحِيْبٍ وَالْوَأْحَابِشِ تَمَامٍ
اَوْ لَسِرِ شَيْطَانِ نَصِيْبِيْ عِيْ
شُوْبِيْلِكُمْ قِرَانِ اَوْ قُوْرُوْنِ كُوْرَمِ
خَارِجِ اَزْ مَسْجِدِ اَجَابَتِ اَيْلِيَه
كَسْمِيَه قِرَانِ دِيْرِبِكِه يُوْلِي
هَرْجِنِ اَذَانِ اَوْقَسَه اِحْيَا
اَوْلَجِنَا اَيْلِرْبِكَا دِيْرِبِكَمَانِ
حِصَّه الْمَقْ وَاِحْيَا لِيْهَا فُلَانِ
لَا رِمِ اَوْلَسَه دِيْرِبِرَا جَابَتِ اَلْخَبِرِ
هَمْ فَيَسِيْلِيْ اَوْقَسَه دِيْرَا وُلِ اِيْمَامِ
عَادَتُكَ اَوْلَسَه اَوْقَسَه اِحْيَا

بعد

سُكِّنَ بِأَبْرِدٍ بِأَوْدَرَهٍ حَقًّا
أَوْقِنِ أَذَانَ دِكْلَهْ اِي كُوْرَمِ
اِنَّهٗ تَكْبِيْرُ شَهَادَتِهٖ وَاد
دِي دِي كِي دَمَدَ صَلَاتُ وَهْمِ فَلَاحِ
أَوْ قِي اِدْرِ بِنَجْهٖ دَعَاؤُ حَوْلِ سِنِ
الصَّلَاتِ خَيْرٌ اَكْدَقْدَ صَبَاحِ
اِسْتِمَاعِ اِي دِنِ صَدَقَتِ دِي دِي
دِكْلِبِنِ اَذَانَ اَوْ قُوْرَكُنِ كُوْرَمِ
هَدَنِكُمْ اِسْلَمَسَهٗ اِي سُرُوْر خِرَافِ
بِرِوَايَتِ اَوْلَادِ شَهْرُوْر اِي نِكَاْرِ
اِيْلِكْ اَكْرِدْ كُنْ حَتَّى اَوْلِ اِي بَرِكِ

اَوْلِ دِي اِنِ اشْبَعِي خَلَقَهٗ بِنَا
وَاجِبِ اَوْلَادِ دِي رِجَابَتِ لَوْ حَوْنِ
اَنْلَرِي سَنَدِ دِي اَمَا اِي نِكَاْرِ
اَهْلِيْنَهٗ مَعْلُوْمِدْرِبُوْ اِصْلَاحِ
كِرْ حِصَاْرِ اَوْلَهٗ سَنَكُنِ اِي حِيْنَ
اَهْلِيْنَهٗ صُوْرَتِكُمْ اِي سِيْكَ اِصْلَاحِ
دَاخِي اِي الْحَقِّ نَطَقَتْ بِسِيْهٖ دِي
هِيْجِ بَرَا اِي شِ كُوْر مِيْهٖ دِي رُطُوْرِ
غَا فِ اَوْلَاهِ جَمَلِسِي اَوْلِ حَرَاْفِ
عَا يَشَهٗ اَوْلَادِنِ هِيْجِ طُوْرِ دِي كَا
طُوْرِ دِي غِيْ مِيْرَهٗ طُوْرِ دِي اَللَرِي

هم شول اعرابي كخارج من بلد	هم زنادن حاصل اولسه بولد
دند ريله كبرو ديري اهل دل	بولد ازان اوقسه مكروه بل
كل صلوة اوزه ديمكك طوي	هر سخن ازان اوقسه اي كوزم
كوكسي دندركل بله يولي	يوزي صاغ يانكه دندرو
صولكه دندريوزك اولدم هان	كل فلاح اوزه ديدك ايجوان
ازمه كم مكر وهدر دين پيكا	كوكسي ايقروكي اولزمان
اولدخي مكر وهدر چكه امك	هم اولدز متق اراين كسمك
جز ملين اوقك بو مشرع	بونن تكبير ايلدجه اي ابي
بويله بو برلش دوزيل اي اخي	فانت ايجره هم صلوة ايجره
قبر ظلمت اوليه بونو اولاد	كم صحيح ازان اوقور مغفور
جمله نك لندن اولادير قد	سرووشن يارين اولاد ايلدن

سكدن

عبدی چون سنت دکلدرای کما

صدقیه کم توبه انسه قورتله

هم قضایه قلمس اولسیدی نماز

بوند هم سندر زان بل

گر قضای چوق در بیک ای حمان

ترک ازان بوند جائز دینی

بوند ازاندر مختیر ای کوزم

وقدن اول ازان اوقفه نیلیه

لیک صبح اذانتیه بو قدر سوا

اهل یاسنه صنوبتشر بقیدر

هر چی مجنون و سکران و صبی

هم جناز چون دکلدر بک واز

حق عبد دن غیر سی مغفور اوله

اکه توبه یوقدر رقل جوع واز

اکه کوره سند خدی تد بیر قیل

اولنه اوقیک کافی همان

قامتی ترک ایلک یوقدر واکل

جمله سنده کر اوقوسک یوق سوزم

وقت اولنجه اتی تکرار لیلیه

وقدن اول اوقیک داخی کوزم

وقت اولدی دیمه کم تخمین قدر

هم سول اعی و جنابت صابحی

تَرْكُهُ اَذَانَ زِيْفَارِى جَوَان	كِهِ بُو سَنَدَرِ مُوَكَّدِ بِيْمَانِ
شَهْرُ وُكُوِيْكَ خَلْقِي وُكُوِيْجِ اَهْلِكِرْ	تَرْكِ قَامَتِ تَرْكِ اَذَانَ اَسْلَرِ
اَهْلِ حَقِّ شَيْكِرْ كَرِكْ بِلَقَرِ نَدَاشْ	اِيْنِ اَنْلَرِ سِلَاحِ سَرِيْرِيْ صَوَاشْ
اَنْلَرِ شَوْلُ دَكُوْلَتَلَرِ اَوْرُوْلَرِ	تَاكِهِ بُو سَنَلَرِيْ حُوْرُوْمُوْرُوْلَرِ
هَمْ مَسَافِرِ تَرْكِ اَذَانَ اَمِيَهْ	طُوغُرِ بُو لُجُوبِ كَرِيْ كَتِيْمَهْ
اَيْلِسَهْ مَكْرُوْمُوْدَرِ بِيْرَايِ اَحِي	مَسْجِدِ اَوْلِيْ جَمْعِ اَوْلُنْ اَرْدِ حِي
شَوْلِ اَوِيْنِ قِيْلَانِ كَسَهْ	تَرْكِ اَذَانَ تَرْكِ قَامَتِ اَيْلِسَهْ
اَوْلِيْبَهْ مَكْرُوْمَهْ اَمَاطُوِيْ سُوْرَمِ	يَا كُوِيْنِدِ يَا اَوْ بَا سِنِدَهْ كُوْرَمِ
مَسْجِدِ اَوْلِسَهْ اَوْ فَنِيْشِ اَوْلِسَهْ هَمْ	اَوْلِ زَمَانِ مَكْرُوْمَهْ اَوْلَمَرِيْ دَمِ
بُو بِلَهْ اَوْلَمَرِسَهْ مَسَافِرِ فَرُوْشِ اَحِي	تَرْكِ اَذَانَ اِنْسَهْ مَكْرُوْمَهْ اَوْلِدِ
قَامَتِيْ اَذَانَ سَنَتِ بِلِ اَبَا رِ	جَمْعَهْ وُيُشِ وَقْتِ اِيْچُونِ تَرْكِ لَهْ

عید

کجه ایدی کجه نك اوجن بری
خوئلق اولمزه هوا و کرم کانه
وقت و تیرک مستحبی بی کمان
کر او یتمق عادتی اولسه کوزم
اوبمکدن منزله ای جوان
ایغیا قدر بو قولم لا کلام
قبل نومی فهم این ای خد کل

مستحبی وقتک اولدای بری
مستحبی وقت اولد هانت
اخریدر کجه نك ای جوان
غافل اولن نیکیه دیر طوی
غافل اولن و تیر قلسون دیر
و تیر ما و اسند قلمق و السلام
منزله قلد مسجده دکل

باب الآذات

ای مؤذنیک ایدن صوتی بلیغ
اولا اوقات بلمک بالتمام
کر مؤذن بلمه اوقات دیر

کل صحیح اوکرن بونی اونی فصیح
لازم اولدی که مؤذن کر امام
بولیسر دیر تو این اول خیر

کون طولت و وقت اولد ره مان	وقت اختامی صور سرتک ای حیوان
اختلاف اولدی شفق طوی ولی	تاشق غایب اولنجه در بکی
شول قزلدن صکره غی اقلق تیا	اول امام اعظم قند ای فتا
اول قزللق غایب اولمقد رتکام	لیک اوما بین قزلندن ای هام
لیک بو وقت اختلاف اوزره ^{در}	وقت اختام چکه گریا تپی کرز
یا بونک ققبسی اولدی ^{قزلما ز مغری و اری قیب} مستجب	وقت اخر مختلف چونک ای اب ^{وقت اول اولدی بونک مستجب}
کی صقین تا خیر ائمه ای حیوان	وقت اول مسجد هر زمان
اول قزللق کمذن قزل بل بوی	بر سهل تا خیر ایدر سکه ولی
غایب اولسید شفق اولر هان	یتسنک اولکه وقتی ای حیوان
اولکه چقیدی صبح طغیدی و ^{التکام}	وقت اخر صجد کدر ای غلام
خوش اولرسه که مکان و کوزمان	مستجب و قوی عشانک ای حیوان

ک

يَزِدُّهُ أَصْلًا أَوْ يَجِدُّهُ طَبَقًا	أَصْلًا طَبَقًا أَوْ يَجِدُّهُ طَبَقًا
كَوْلِكَ بِرَيْدَارٍ أَوْ زَنْدَارِي	كُونَ زَوَالَهُ كَلَسَهُ يَعْنِي فِي الشَّيْءِ
نَامِنَهُ فِي الزَّوَالِ يَزِيدُ كَوْنًا	يَأْزُكُونُهُ قَيْسَهُ أَوْ لَطَوِيحًا
أَنْ أَوْجَمَهُ غَيْرِينَ أَوْ بَعْضَ السَّلَامِ	أَصْلُ كَوْلِكَ أَكَّهُ يَزِيدُ أَيُّهَا
يَأْزُكُونُهُ صَوْدِي قَلْبُهُ دَرْدَمًا	يَزِيدُ بَوَقْتِكَ مُسْتَجِبِينَ دَاخِيهِمْ
وَقْتِ ظَهْرِكَ تَجْلِيدُ رَجُلِي	قَيْسُ كَوْنِهِ مُسْتَجِبُ أَيُّ سَوَكَلِي
عَصْرِكَ أَوَّلَ وَقْدِ رَطُورِ طَوْرِهِ	مَنْ جَبَلَكُمْ جَبَلَهُ ظَهْرُكَ وَقْتِ نَيْلِ
كَوْزِ زَوَالِهِ قَصْدِ إِدْرَسِهِ تَوْفِ	تَا كُنْشَ بَا نَجْهَ دَرِ نَيْلِ أُخْرِي
كُونَ بَلُوطِيًّا أَوْ لَسِيدِي طَوِي	وَقْتِ عَصْرِكَ مُسْتَجِبِي أَيُّ كَوْزِمِ
مُسْتَجِدِّ بَسِ بُوَدَكَلِي سَوِيْلِكَ	كُونَ قَبْرًا رَجْمَةً تَاخِيرِي لِيْلِكَ
مُسْتَجِبِ تَجْمِيلِ أَوْلَادِي سِحْمَانِ	كَرَّاجْتَلِقِ أَوْ لَسِيدِي أَوْ لَزْمَانِ

مَسْجِي اَوْلُدْ دَرْ كَرِ اِي پَدَر	طَك نَمَائِيْنَ قَلْدِ عَكْدَنْ صَكْرَه كَر
اَبْدَسْتَنْ بَرِ قَلْدِ عَكْ بِلَسْ كُوْرَم	اَبْدَسْت اَوْلِيْ كَلْبَجَه طَوِي سُوْرَم
صَكْرَه قَلْدِ وَغِي نَمَائِيْ نَجْمِ اَخِي	اَوْقِه قُرْآنِ قُرْآنِيْتِ دَحِي
طُوغَرِيَنْ كُوْنِ بُوْدِيْلَنْ لِرَضَا	بَعْدُ خُرَشِيْدَه اَلْمِ كُوْنِ طَعَا
اَسْتُوْرَانِ كُوْنِ اَكْلَسَه طَوِي سُوْرَم	اَوِيْلَنْ اَوْلِيْ كَلْبَه وَفِيْدَرِ كُوْرَم
اَوِيْلَنْ اَوْلِيْ كَلْبَه وَفِيْنِكَ اِيَار	اَوْلِدِ مَشْهُوْرِيْ نَشَانِيْ اَخِي وَاَز
قَبِيْلَه تَرْشُوْكَه بَرِ نَعْلِيْنِ قُوْنَه	كُوْنِ اَكَا يَعْنِيْ نَه اَسْلُوْ طُوْقِه
كُوْنِ تَبِي سِيْدَنْ يَكَا سِيْدَنْ كِرْوَاَز	بَرِيْ كِه قَاچِ مَنَاحِ بَاشْ لَرِيْ كِم اَسْكَار
اَنْلَرِه كُوْنِ اِيْرِدْ كِي دَمِ اِي حُوْرَان	وَقِيْلُوْلْ اَوْلِيْ كَه اَوْلُدْ رَهْمَان
اَوِيْلَه اَوْلَسَه اَخِرِيْنِ دَخْلَه كُوْرَم	كُوْلَكِه بِي اَوِيْلِيْ كِه كَرْدَه طَوِي سُوْرَم
اِيْلِيْ كَنْدِيْ جَه اَوِيْلِيْ جَه كُوْلَكِه بِل	وَقِيْلْ اَوْلُدْ اَخِرِيْ اِي اَهْلِ دِل

اصل

ابتداء تکبیر زبریا بالتمام

اولدی مشرّف الافی القیام

باب اوقات الصلوة

واجب اولماعه صلوات ای وجه

وقت سبب اولمشدر شرمی ادکل

کر مدجه وقت زبراکر نماز

واجب اولمز دکل ای هل نیاز

لازم اولدیکم مصلی ای امام

وقلربین بلسون نمازک بالتمام

تا اول وقتنه طاعت ایلمک

یا کلوبه ضایع اولیا بامک

صبح صادق طوعنه ای دندن

یل صلوات تجرک اول وقتدر

صبح صادق اولدز که طاک بری

بر سهله اغر و ب هم ای بری

طاعله کوکل کنارینه برز

کوش طوت سوز کوهن صنما

نام اول وقتک غلسدر ای پسر

شویلکم غایت قرکی اولسر

شافیلر وقتدر وقت اوکی

اخری کون طوعد تجدی ای وی

یالکوز کندی نماز فلقده کر	شویله بویرمش که ختی شول برار
یل در سندر او میسی تبه طکا	کله بر آخر کنی او یسه اکا
اقداسی اولد جائزای پسر	برایما مه بیلدن او یسه برار
عمرو اولد صکره یسه طوی سوز	برایما مه زید بو او یسه کوز
جامع الفتوی سوز یوقه بره	اویدغی اولمدر دست بر لوی
اند یسه برایما مه ای همام	کر کوعه وار شر اولسید همام
نیلسون دیر دکله ایدی ای غلام	یت آتک قابل اولما سه تمام
داخل اولدم دیوتو کپک ایتیه مان	بن نماز یسه امامک ای جوان
ایلیوب ال بعلیوب دیر ای غلام	لیک کبیری قیام ایچره تمام
بویله آتسه اگر دیر باخوع	چرخین آندن صکره اشون دیر
دیر دست اولمغان طوی سوزم	کتسه بکیر لیلیر ک کر کوزم

ابتدا

بُولُورُ جُمْلَهٗ عَرَجَهٗ دِیْلَرُ	بُولُورُ جُمْلَهٗ عَرَجَهٗ دِیْلَرُ
اُولَسَهٗ مَعصُومُكَ وَجَنُوبُكَ	اُولَسَهٗ مَعصُومُكَ وَجَنُوبُكَ
حَقِّ اِجْرُونِ اَوْلَدُمُ تَنَایِ بِرِئَتِ	حَقِّ اِجْرُونِ اَوْلَدُمُ تَنَایِ بِرِئَتِ
سُنَّتِ اِجْرُونِ اَیْلَرِ بِسْكَ تِنْتِی	سُنَّتِ اِجْرُونِ اَیْلَرِ بِسْكَ تِنْتِی
اَوْبَلَهٗ بِرِئَتِ اَیْدَرُكُنْ اَی اَیْدَرُ	اَوْبَلَهٗ بِرِئَتِ اَیْدَرُكُنْ اَی اَیْدَرُ
اَوْبَلَهٗ اُولَسَهٗ سَهْوِ اَیْلَرِ مَقْبَرِ	اَوْبَلَهٗ اُولَسَهٗ سَهْوِ اَیْلَرِ مَقْبَرِ
لَا زِمِ اَیْدِی سَاكَهٗ یَعْنِی اِجْرُونِ	لَا زِمِ اَیْدِی سَاكَهٗ یَعْنِی اِجْرُونِ
لَیْكَ سَهْوِ اُولَسَهٗ بُوْدُ لَدُنْ اَی	لَیْكَ سَهْوِ اُولَسَهٗ بُوْدُ لَدُنْ اَی
چُونِ دَرُوفِی اَوْلِدِ بُوْدُهٗ مُعْتَبَرِ	چُونِ دَرُوفِی اَوْلِدِ بُوْدُهٗ مُعْتَبَرِ
بِنْتِ وَتَكْبِیْرِ اَرَسِنِ اَی كُوْرَمِ	بِنْتِ وَتَكْبِیْرِ اَرَسِنِ اَی كُوْرَمِ
بِنْتِ اَتْمَكْ شَرْطِ دَكْلَدِ اَی هَامِ	بِنْتِ اَتْمَكْ شَرْطِ دَكْلَدِ اَی هَامِ
بَلِیْنَدِرُكُنْ سُوْیْلَ اَیْدَرُ	بَلِیْنَدِرُكُنْ سُوْیْلَ اَیْدَرُ
یَا نَاشِرِ بِرِئَتِ كَرِ عَمْرِی دِرَازِ	یَا نَاشِرِ بِرِئَتِ كَرِ عَمْرِی دِرَازِ
مُؤْمِنِیْنِ اِجْرُونِ دُعَا یَهٗ بِرِئَتِ	مُؤْمِنِیْنِ اِجْرُونِ دُعَا یَهٗ بِرِئَتِ
سُنْتِ دَرِی سُوْلُكْ سُنْتِی	سُنْتِ دَرِی سُوْلُكْ سُنْتِی
بَا كَلُوبِ عَصْرُكْ نَمَازِی دِیْسَهٗ كَرُ	بَا كَلُوبِ عَصْرُكْ نَمَازِی دِیْسَهٗ كَرُ
بِنْتِ دَرُكُ كُوكَلِكْ اَی اِجْخَبِرُ	بِنْتِ دَرُكُ كُوكَلِكْ اَی اِجْخَبِرُ
بِنْتِی نَفْسِكَ اِشْتَمَكْ لَوْلُ اَزْمَانِ	بِنْتِی نَفْسِكَ اِشْتَمَكْ لَوْلُ اَزْمَانِ
اَوْلِدِ رُوْفِی دِلَهٗ اَوْلِدِ اِعْتِبَارِ	اَوْلِدِ رُوْفِی دِلَهٗ اَوْلِدِ اِعْتِبَارِ
بِلِ دَرُوتِ اَوْلِدِ نَمَازِی اَی اِبْرُ	بِلِ دَرُوتِ اَوْلِدِ نَمَازِی اَی اِبْرُ
بِهَرِ تَرُ وِجْهَلَهٗ كَسْمَهٗ طَوِی سُوْرُ	بِهَرِ تَرُ وِجْهَلَهٗ كَسْمَهٗ طَوِی سُوْرُ
كَمِیْسَهٗ اَوْلَمَقْلَعَهٗ یَعْنِی اِمَامِ	كَمِیْسَهٗ اَوْلَمَقْلَعَهٗ یَعْنِی اِمَامِ

نیت اتدکم نمازه ای کوزده	آید که قلمق دلرو و تطوی سو
که دلرون دیمسیدی ای جوان	نیت اتدم عصره دپسیدی هان
بیر و آید درت اولمز شروع	بیر و آید درت دیر باخووع
اولکه اولسه افضلندن اول	نیت اتدم هم دلرون دپیده دیر
فرض اولنارندن فرض الوقت	جمعدن غیره لار فر سولیکه
که صلات جمع دیرسه کوزدم	دیر درت اولمز نمازی طوی سو
جمع جمعه نماز چون همان	نیت اتک بدر رای نوجوان
نیت اتدم ری صلات عید هم	قر واجب داخلی بویله ای ددم
کل خبازنک نمازی نیتن	بلکه ای دوستاشه یردم در
یا ترا و عید داخلی بویله اده	ستی و قلمق دیر یا خود رده
خو ایچون دیکه شایر نیتنم	هم بومیتن چون دعایه نیتنم

ابدستی اولسد اولمز سده
 نافله قلمقد اما ای کوزمه
 جایز اولدی قبله ستر قلمق اولدم
 بعضی قونین لیکن فی الشروع
 گزگمی اولسه یورسیه ییزو
 قیلدن دونجه اما اولکی
 قابل اولدجه باقوب دونمه

کافر اولدی هر حد ز قلی ای دنه
 مرکب اولسند کدرکن طوی
 اکثرینک قیلرند ای ددم
 لازم اولدی قبلیه و جهن بوج
 طور مرسه اولدی قبلیه در
 قبلیه دنک کزد براد می
 دیرد رست اولمز نازکی التلا

فصل فی بیان شرط السادس

شرط التبیح صلاحک نیتی
 فخر عالم هر دو عالم سیدی
 دیکله ایدی نیتک احوالنی

قلخه اخلاصه قل دقتی
 چونکه الاعمال بالنیات ددی
 ایله انعان مجتهد اقوالنی

خوفِ ایدر سه باعد و انسا ند	بز کسته بز تخی حیوان ندن
هر جهت جا بز در فهم است نور	مشرق مغرب شمال اولدم کوزم
قبله حالن صور مغه یوت کسه هم	بز مکان وقت ابر سه ای دم
هر جهت کور کو کل طوتسه پمان	کند کو کپله ارایه اول زمان
یهج تر د ائسون قسون همان	قبله سی اولدم اولدر ای حوان
کو کل طوتدوغی بز ترک ائسه دیز	شوبله بویرلشن که حتی ای امیر
هم حقیقت قبله اول اولسه دخی	قلدغی غیری جهت اولسه اجی
قلدغی اولمز درست دیز ای پد	کو کل طوتدوغی بز دئتر سه کز
ترک قبله ائدی بزیر ای کار	بلکه کافر اولمنده قول واز
کافر اولوز لیک معدوره بزوز	بز کسته سجد ائسه قبله سو
سجد ائسه قصد کن دیز ای هلام	یا جنس اولسه لباسند تمام

ابدتی

كَرِهَتْ اَوْلَسَه تَوَجَّ كَعْبَدَ
 طَوْتُ قَلَقُ كَوْحَلِ اَوْلَه بَوْمَشْكَارِ
 طَشْرَه اَتْسَه تَوَجَّ كَر اِيْدَنْ
 بِرَطْفِ مَعْنَا سِنَه اَوْلَيْ كَهْتِ
 دَرْتِ طَرْفِ يَعْنِي بَوْلَر اَكْلَه مَائِلِ
 كَر تَوَجَّ اِنْدِي يِرْدَنْ كَوْزَمْ
 كَعْبِيَه وَاَزْمَرْسَه كَر طَوْغَرِي بُولِ
 اَوْل تَوَجَّ اِنْدِي يَعْنِي بِيْدَرْ
 بِلَهْمَان قَبْلَه دَر زَاوَل بِرَطْفِ
 هَرِيْكَ قَبْلَه سِي اِي جَانَمْ جِنَمْ
 اَنْلَرُكْ وَضَع اِنْدِي كِي مَحْر اِيْدَرْ

اَوْلَيْ كَهْتِ شَمْحِيْدَنْ كَا فَي اِي دَدَه
 سَا كَه بَوْلَا زَمْ دَر زَقْلِ التَّقَاتِ
 بِرَجِهْتِ كَا فَي دَر زِي بِر كَعْبَدَنْ
 حَا ضِل اَيْلَه بِلْمَرْ سِي كْ مَعْرِفَتْ
 مَغْرِبُ وِمَشْرِ قَدْ رَقِبْلَه شَيْمَائِلِ
 طَوْغَرِ طَوْسَه جِيْرَسَه كِنْتَه طَوِي ^{سَوْنَمْ}
 كَعْبِيْكَ اَطْرَافَه وَاَزَسَه وَا لِي
 مَغْرِبُ وِمَشْرِ شَيْمَالِ اَوْل مَرْسَه كَر
 مَشْكَانْ اَوْل دِيْسَه دِكْلَه بِرَطْفِ
 غَا زَلْ رَفَحْ اِيْدَجْ اَوْل اِيْنِي
 فَهَمْ اِيْدَرْ هَر كُو اَوْلَا لَبَا ^{رِيْدَرْ}

اولسه اچي کيسه کور فرسه ارحي	قلدغي اولمز در دست دير اراخي
عورت اولمز چار يا تک اللوي	باشي بونيني بالدي هم قولوي
اولسه ارده اوقطوني کوزم	هم قضا اولسه لباسي طوي
قلدغي اولمز در دست دير لاجرم	کشف اولمز عورت اکلده دم
يا قسي کيک کومليکده بردي	هم قوشاغی اولمه دير اراخي
چردکي رند اناي پور کل	کشف عورت اولمز خالي دکل
کندر کراخه دکله سوزم	کشف عورت اولمز نيسي کوزم
کيسک طوزسه صلاته اغلام	بلد در دست اولمز صلاتي و التلام
فصل في بيان شرط الخامس	
کل شينجي شرط بل اي سر فراند	قيله يوزد در دست قلمق نماز
مکه شهر رند توج طوي سوزم	کعبه کنديه فرض اولدک کوزم
ک	

فصل فی بیان شرط الرابع

کشف عورت استمکد زای نکار	شرط در زنجی نماز کند که وان
کو بکندن نازری التي تمام	از کشیده ستر واجب غلام
کو سترن ملعوندر بلکه اخي	ار لرك عورتدر زینری دخي
هم نظر قلیق دخي اولدی حرام	هم درست اولمز نماز قلسه او خام
عورت اولدی غیر اهله آنچه و	عورتك اعضا حی جمله ای نکار
حق قتنه عاصی و معبوند	کشف ایدن نامحرمه ملعوندر
عورت اولمز بر نماز ایچره و	عورتك ایقلری یوزری الی
کی صغین نامحرمه کو ستر مکمل	جمله سی عورت نظر حینه بل
شول کورنله کو سترن بر در تمام	شهو تنله تقمسی اولدی حرم
طوبی دیوبین ساچی یونلرک	معلوم اولدی شو یکنه خانو لک

أول مقدمه مدد مقرر زای امام	اند قرآن و رکوع و هم قیام
غافل اولدیلر بو معیندن عوام	باشلری آلتیند قوزلرای هام
باشی آلتیند درشت اولمز کوزم	ایغی آلتی بوش اولسه طوی سوز
کرجس اولسه و هم باش اولسه	بیر قوهری نسته بزنی اوستینده
کریلور سه اول برقد و غلکه باشی	قلدغک اولمز درشتی قیزدیش
بیرنجس اولسه بلیجقلی آخی	حاضر اولسه هم ناز و قوی دخی
بالا بیری بولمز سه اصلا ای کوزم	قلسون ایما بیلده بیری بکه سوز
و ارسه اولدیند آلتیند طوار	قلسون ایما بیلده اوستیند ایما
بیر دخی بلیجقلی اولمز سه کوزم	هم طوار اوستیند اولسه طوی سوز
هم ضعیف اولسه که یوقدر آند	اندکی دمن دخی یوق بندرز
اولدخی ایما یلین قلیق درشت	سول طوار آشتدکی اندام

شرط

فصل فی بیان شرط الثالث

<p>اَبْرَهُ اَوْ كَلِمَةً حَيْثُكَ اَرَدْنِي بِاَكْ اَوْلَادِي بِرَقْدِكَ بِرَطْوِي ^{سوزم}</p>	<p>كُلُّ مَا زَكَّ بِلِ اَوْ حُجِّي شَرَطِي اَوْلِ اِحْبَابِي شَرَطِي بُوْدُكُمْ كُوْدَا</p>
<p>بَاكْ اَوْلَادِي بِرَبْصَدْعِي بِرَهْمِي بَاكْ اَوْلَادِي بُوْنَلْمَرْتِي اِي بِرِي</p>	<p>قَدِي دِرْ هَمِي جَه نَجَاسْتَدْنِ اَحِي دِي زَلِي هَمِ اَللِي اَلِي بِرِي</p>
<p>كَمْضُورَتِ وَاَقِعِ اَوْلَسَه طَوِي ^{سوزم} بُو جَوِي بَلَكَه كَوْمَا فَيَدُرْ</p>	<p>اَلِي بِرِي اَيْعِي اَلِي كُوْمَمِ اَوْلِ اَكِي بِرِي بَاكْ اَوْلَا كَا فَيَدُرْ</p>
<p>كُوْجَكْ اَوْلَسَه بِنِيْلِيَه دِي طَوِي ^{سوزم} اَيْعِي اَلْتِيَه تِيْمَرَه اِي حِكْمِ</p>	<p>لَا زِمِ سَجَادَه اَوْلَسَه اِي كُوْمَمِ سَجَه پَرِي سَه دُشْرَسَه شِي بَلَكَمِ</p>
<p>بَاشِنَه تِيْمَرَه اَسْوَنِ قَلِ ^{بَيَزِي} وَاِحْبَاوْلَدِ رَسَايَلَه شَا فِي جَوَا ^ب</p>	<p>اَيْعِي اَلْتِيَه اَوْلَسَه اِي غَرِي بِرِ اَيْعِي اَلْتِيَه تُوْمَقْدَرِ صَوَابِ</p>

یاد میر اوله ملوث یا بغیر	افیه کمره یومق بری فقیر
شول چنقلر که انجد ندر کوزم	بید کمره یویردیر بکه سوژم
هر یو دجه صرید طوغلانی	طلمسی قطع اولسون ای جلم ^{حنه}
وسوسه قطع اولمچون ای ^{غلام}	طبر غیلن یو خیر لیدر تبار
بر زمان ایچره رسول خوکوزم	قبر راسته کدردی طوی سوم
ایک قبر ک یاتیه کله طور	بر دعای خیر ایدر اقلدر
بویر بونلر معدلر اییش	بن دعایم خلاص اولدی ^{دیش}
یلورب انتر مصا خیلر ^{جوان}	بئلك ایچون کم نزن اولمش عدا ^{بیش}
قو حلق ایلردان لردن بری	اول سیندن دردی بن سوز ^س
بیرسی کتده کی لبسین غریر	طونم بیدی برتبولدن تمیر
کوز عدا بندن صفتکم ای بری	ارسته لیدن اولردیر اکثری

کل

گر نجس جسمی کورنده ای بسر
یونمغه لازم دکل صابون کوزم
مایس ایامند بر فدا اثر
دیتر قیوم هر کوهل ابرسه قو
گر نجس جسمی کورنده کوزم
ضمخیه یویا وچ گره ای
گر صقله نسنه اولسه ای صبی
بونلری برکت یویسه اوله
یویه اوج گره بو اسلوبی کاک
شول چاق و سر صرجه و س اوللری
یعنی سیک داخی کافیدر غلام

شویله بو کیم قلمیا آندن اثر
استر سیک یوا کله یوق سرف
گر یونن سرده قورسه ای بسر
گر یوریه ای چوق چوق بول
خمر و شر بول و مینی و شطوی و
تافرح کسب الیه جان و تنی
بوربا و چک و ادا کیم
سرقدا کیم طمسی طمتر اوله
پاک اولر بویله اولمجه بله و
فرض دکلدر دیر یونن اوللری
مطین اولمسه قیلک یونام

لحمٍ بينَ قوسلرك ترسي عمو

بوزرك ترسن نجس اتمه قيان

هم قيون امتالرك ترسي قون

كرباسك اولسه اي عني

يلدرست اولمز غازك اي كار

بوجاستلركه وازاي اهل راز

كربكسه جمله سي سرفراز

كز خبر داز اولسه كرا و مائه

اويله اولسه سنت اولدركون

كز صلاته مانع اولمز ساده يور

دكله ايندي يوعك احوالني

سدرجه و قمر كوكري و ش قمو

واقع اولسه في الطعام وفي اللباس

هم جمل اقراتك بلكه سوري

بوزش اولسه اينلن اوزني

يويمنجه بوكه بكر ره زور

واقع اولسه ذفقه بيراز از

حديق بولسد درست اولمز نماز

جمل عذر اولمز بلوزن اي امير

دكسه بر مقدار نجسدن طومر

حمد لله بولور عالمك صو

استماع ايت مجتهد اقوالني

كر

قَسَمِئِدَنْ يِرِنَكْ نَامِ غَلِيظْ
 بُولُورِي مَجْمَلْ مُتَقَدِّمْ سُو بِلْدَكْ
 اُولْ غَلِيظْ اُولَنْ نَجَاسْتَلَرَكْ
 تَرَسِي تَاوُقْ بُولْ اِنْسَانْ وِجْمَا
 كَر صَلَاتْ يِرِينْ اُولَسْتَرِي
 اُولَسْتَرِي هَمْدَنْ زِيَاةْ اِي كُوْرُقْ
 كَر جَسْرِي دَرِجْمَهْ اُولَسْتَرِي نَمَامْ
 قَدْرِي هَمْدَنْ جَسْرِي كَر اُولَسْتَرِي
 اُولْ اِي قَسْمِكْ بَرِي اُولْدِي ^{حَفِيظْ}
 يِرَقْرَقْ شَرَفْ اُولَسْتَرِي وَايْ سِنِي
 شَوْلْ اِي يِرِنْرَكْ بُولِي اِي

حَفِيظْ اِيْدَنْ بُولَنْ سِنِي دَرْمْ
 مَبْنَدِي چُونْ بُوْرَدَهْ تَفْصِيْلْ اِيْلَدِي
 غَايِبْ وُخْمَرْ وُبَغَا زَقَانِي اِيَا رْ
 بُولْ اِمْشَالِي دِخْمِي هَر نَكْ وَا رْ
 يَا تَنَكْ يَا هُوْنَكْ اُولْ خِيْبَرْ
 فَرَضْ اُولْ رَانِي يُوْتُقْ بَلَهْ سُوْرَمْ
 وَا جِبْ اُولْدِي اِي يُوْتُقْ اِي هَمَامْ
 اِي سِنْدَرِي يُوْتُقْ اِي اَهْلْ رَا زْ
 اِيْلَسُوْنْ مَوْلَا سِنِي پَا كْ وُتْظِفْ
 هَمْ اَزُوْبِي بُو خِيْفَكْ هَمْ اِي
 هَمْ اِي يِمْرَنْ فُوْنَكْ تَرَسِي دِخْمِي

حَفِيظْ اِيْدَنْ بُولَنْ سِنِي دَرْمْ
 مَبْنَدِي چُونْ بُوْرَدَهْ تَفْصِيْلْ اِيْلَدِي
 غَايِبْ وُخْمَرْ وُبَغَا زَقَانِي اِيَا رْ
 بُولْ اِمْشَالِي دِخْمِي هَر نَكْ وَا رْ
 يَا تَنَكْ يَا هُوْنَكْ اُولْ خِيْبَرْ
 فَرَضْ اُولْ رَانِي يُوْتُقْ بَلَهْ سُوْرَمْ
 وَا جِبْ اُولْدِي اِي يُوْتُقْ اِي هَمَامْ
 اِي سِنْدَرِي يُوْتُقْ اِي اَهْلْ رَا Z
 اِيْلَسُوْنْ مَوْلَا سِنِي پَا Kْ وُتْظِفْ
 هَمْ اَزُوْبِي بُو خِيْفَكْ هَمْ اِي
 هَمْ اِي يِمْرَنْ فُوْنَكْ تَرَسِي دِخْمِي

قَوْلِ مَقْبُولِ يَمِينِهِ بِرَأْسِهَا	لِيَكِ بَرَكَةٌ أَكْبَرُ بَرَكَةِ حَرَامِ
بِسَبْرِ رَأْسِ رَحْمَتِ مَدْرِيَيْنِ	عَادِلٍ أَوْ سَوِيٍّ يَأْخُذُ أَوْلِيَّائِهِ
أَسْتَمُوا رَأْسَ عِدَاتِ بِلْوَيْهِ	صُورِ مَجِيدِ بَرَكَةِ بَرَكَةِ
عَادِلٍ أَوْلَمَنْزَةِ الْوَرَنِ أَيْ	عَادِلٍ أَوْلَسَةِ سَوِيلَيْنِ أَلْمَا وَضُو
صُورِ دَكَّةِ بَرَكَةِ رَأْسِ	بَرَكَةِ كَيْفِ مَوْثِقِ أَكْلِ أَيْ هَمَانِ
أَوْلِيَّةِ مَرْدِ رُومِ كَرُونِ بِلْوَيْهِ	لِيَكِ بَرَكَةٌ كَبِيرَةٌ كَسَّةِ وَبِي
أَوْلِ خِلَاقَتِهِ أَوْلِيَّ رُؤْسِ السَّلَاةِ	شَوْلِ مُحَمَّدٍ أَوْلِيَّ رَأْسِ إِمَامِ

فصل في بيان شرط الثاني

بَلَدِ سَنِيكُمْ ذَكَرُوا لِنَدَى أَوْ رَأْسِ	شَرْطِ ثَابِتِ سَوْرَةِ أَهْلِ نَاغِزِ
بَابِ أَوْلِيَّةِ كَيْفِ كَرَامَةِ أَوْلِهِ	شَرْطِ بُوْدِ كَرَمِ لِبَاسِ بَابِ أَوْلِهِ
ذَكَرُوا لِنَدَى بَرَكَةِ طَوِيِّ عَمُو	أَيْ كَيْفِ أَوْلِيَّةِ خَيْرِ حَائِثِ عَمُو

فسمعون

اول صوطا هر در کمان زنده عمو	ابدست ال اثر شور اعضا کی بو
کر طوک هملا سنی بپرسک بکم	اولد خیطا هر در رضوی شود کم
کونلین صودن وضوالمه کوزم	شمر علین جایز و دی دیکله سوزم
حاصل اولر دیر برص اذن عمو	هم حلیث و هم اطبا الر قسو
انسبی عالیون صودن دخی	ابدست الما که مکر و هدر دخی
ال رضوی معتدل صودن فقط	کم دردی خیر الامور فی الوسط
خیر عالم در مکنون نشر ایدر	جان قلاغیله اشتیکل ای بد
بن سیره ذکر الیم دیر برب	جرمکن محو اولمغه غایت
شول صودن کوند صو و حقی	ابدست الملق دردی خود خوبله
نفسکوزک سومد و کی اشک هم	صبر قلمقد دردی اول محترم
بر نماز دن بر نمازه ای اخی	مسجد ایچه کویکی بر بر دخی

بر

دیدی که جایز در اول دندان در	انک التینه وضو جایز میزد
هر خبایثت محو و لایر بر سر	که اقر صولرده حاشا ای پسر
بر اقر صوبه درم ای اهل حال	دیز ابو یوسفینه اندم سوال
یا بر قسه جیفه بر غافل کنی	بول اینه مرکب یه بر جاهل کنی
جایز او گرمی درم دیدی قضا	بن درمیکم انک التینه وضو
جایز او لمز دیدی انک قل حدز	اول صوا وره چیغدن اولسه ^{انتر}
زنک ولدت ریجه در بکه واز	اول جبا ننتدن انرا و چدر بار
که صوفلق غالب اولسه ای قضا	نسل صوسپله دیر در رسته اولدم ^{وضو}
جایز او لمز اندن ابدت ای کوز	که قیولق غالب اولسه طوی سو
که اولق یاشیده اولمزه خیس	اولسه تبریح یرده طام اوزده ^{چیس}
او عمر مه که اقر صو خرقا	هم یقین اولسه اولقلردن یکا

اَلَسَّكَ اَوْلَسَه كَرِيْمِي اَوْلَسْتِي

جَمَلَه عَضْوِي رَاخِي فَمَطَاهِر اَوْلَا

بَاكَ اَوْلَا اَلَسْتَه كِي جَمَلَه لِبَا سَن

بَاكَ اَيْنَ لَازِم اَوْلَانِكَ هَرِيْمِي

كَشَف عَوْرَتِ اَنْتَمَك فِدَائِيَه وَنَا

نِيْتَه اَتَمَك اَوْلَادِ التَّجْمِي تَمَام

اَلْتَدْرُ شَرْطِ صَلَاتِي اَهْلِي بِي

بَاكَ اَبَدْتِ اَلْمَخ اَوْلَدِي اَوْلَا

بَلِ اَلْبَحِيْبِي قَلْبِي رَسَكِ التَّمَا س

فَم اَوْ جَمِيْسِي صَلَاتِكَ بِيْرِي

شَرْطِ دُرْدِي بُو دُرْدِي كَرِيْمِي كَار

فِيْلِيَه نَمَكِ بِيْشَمِي اَي اِمَام

فصل في بيان شرط الاول

هَرِيْمِي بِيْرِي بِيْرِي بِيْرِي بِيْرِي

بِلْدُر طَوِي مَجْتَهِد اَقْوَالِي

بِن اِمَام اَعْظَمْت اَتَم دِيْرِي

بِر اَقْصُوْرَه جَانِبْتَن تَمَام

اَلْتَفْضَل اَوْلَدِي شَرْطِي اَي عِيْرِي

فَضْل اَوْل اَبَدْتِ اَحْوَالِي

حَضْرَتِي يُوْسَف كِيه اَوْلَانِي بِيْرِي

بِيْرِي كِيْسَنَه غُضْل اَبَدْتَن يَا اِمَام

اَتَمَك

صُورُ الْكَلِّ مَضْمُضَةٌ أُمَّه

صُورُ الْكَلِّ أُمَّه اسْتِشْقَاقٌ

عِنْدَ اسْتِجَابَتَيْنِ أُمَّه كَلَامٌ

أَوْ لَمِيحَةٌ تَأْكُلُهُ اسْتِجَابَةٌ تَمَامٌ

فِي بَيَانِ مَنْهِيِّ الْوُضُوءِ

أَبْدَانُكَ بِإِنْدَارِ مَنْهِيِّ صَفِيْنِ

أَوْلَادِ مَنْهِيِّ ضِدِّ مَا مَوْلَى الْأَمِينِ

كَشْفِ عَوْرَتِكَ بَعْدَ اسْتِجَابِ

أُمَّه نَهَى أَنْ تَبْدَى أُنَى دِينِ سِرِّ

صَاعِ الْكَلِّ أُمَّه اسْتِجَابُ كَوْزِ

كَرْضِ رُوبِيِّ أَيْلِرِ سَيْكُ يُوقِفُ سَوْزِ

أَبْدَانُكَ هُمْ غُسْلُهُ أَى أَمِينِ

صَوِي سِرْفِ أُمَّه مَنْهِيْدِرِ صَفِيْنِ

أَيْحِ أَدْ كَسْرُ أَيْغِهِ مَسْحُ أَيْلِهِ

رَافِضِلِرِ قِيلُ وَقَالَتْ سُوَيْلِهِ

فَرَضُ أَوْلَانِ أَعْضَائِهِ أَيْحُ كَرِ تَوْعَامِ

أَرْتُقُ أَسْكَسِنِ مَنْهِيِّ وَالْتِمَامِ

بَابُ شَرَايِطِ الصَّلَاةِ

كَلْبَرُ كُلِّ أَى عِبَادَتِ مَا رَلِي

عَلِي طَوْنِي أَى شَرَايِطِ سَارِي

هُرْمَازُكَ وَقَتَا وَكُرْجَادَنْ
كِبْرُ كُزْسَهْ اَبَدَسْتَلُوهُرْمَازَنْ

اَبَدَسْتِي اَلْ يُوْرِي مَسْجِدَهْ اَوْكُ
شَرِّ شَيْطَانَدَنْ بُولَا دِيْرُوْلَا كَمَا

باب مکروه الوضو

جمله مؤمنان نبی کو رسه حسن
اَوْقِنْ اَدْعِيَدَنْ غَيْرِي كَلَامَ

حَقِّ قِتْدَنْ سَوَكَلِيْدَرِي حَسَنْ
اَبَدَسْتِي اَدْبَلْكَ دَرْتَمَامَ

باب مکروه الوضو

اَبَدَسْتَنْ كَلْ بَدْرُ مَكْرُوْهْ بِلْ
يُوْرِي كَهْ شَابَسَانِ صُوِيْ جَلَا جُوْ
اَوْطِيْرُوْكَ بَعْمَهْ اسْتِنْجَادَهْمَ
تَسْكُرْتُو كُرْمَهْ صُوِيْ يَكِي ضَعِيْفِي
صَاغْ اَلْكَلَهْ اَسْتِنْجَاهْ اَمْدَهْ كُوْرُ

اَوْكُهْ مَكْرُوْهْ مَا وَاَلَهْ اِنِي اَسْكَلْ
كِهْ طَوْنَكْ مَكْرُوْهْ اَوْ لَوْ صُوِيْ جُوْ
حَاضِلْ اَوْ لِيْدِيْرُوْ تَصَا قَلَقْ
فَعِلْ مَكْرُوْهْ مَا شَمَلَهْ اَيْ اَهْلِ دِيْنِ
كُرْضَرُوْرِي اَيْلِيْسِيْ كُوْرُوْرُوْ

صول

صَاعُ الْكَلْهِ مَضْمَضَةٌ قَلِيٌّ دُدُّ

اِمْتِحَاطِيٌّ صَوْلُ الْكَلْهِ اَيُّ حَوْبِهِ

اِبْدَسْتِي الْوَرِيكُنْ اَيُّ اَخِي

بَسْمَلِيْلَهُ يُوْبِدِيْرُ اَعْضَا لِرَبِّنْ

هَرَّ صَلَاتِيْ جُوْنُ الْوَرَسْكَ بَرُوْ

قَبْلِيْهِ اَوْ لَسُوْنِيْ بُوْنِكْ يُوْرِكُنْ

اَوْ طَيْرِيْكَ اُوْرْتِ بَعْدَ الْاَسْتِحَا

كُوْنَلِيْشِ صُوْرُنْ صَتِيْنُ اَلْمَهْ وَصُوْ

اِبْدَسْتِيْكَ اَرْتُوْعِيْنِ اَجْمَلِيْ دَخِي

طُوْرِدُعِيْ يِرْدُنْ صُوْ اَجْمَلِيْ بُوْوَدِيْ

اِبْدَسْتِيْكَ اَرْتُوْعِدْرِيْ اَخِي

صَاعُ الْكَلْهِ اَيْلَهُ اِسْتِحَا قِيْمٌ

يَعْنِيْ سُمْكُرْمَكْدَرُ دُرْدَلُ تَرْكِيْهِ

اِسْتِيْمِيْهِ كِمَسْدَنْ يِرْدُوْرِدَخِي

هَمْ شَهَادَاتِيْ اَيْدِيْ دِرِيْ يُوْرِكُنْ دِرِيْ

هَمْ اَدْبَرِيْ اَخِيْ هَمْ يَحْشِيْ خُوْ

لَكِنْ اِسْتِحَا دَهْ اَوْ لِمَا سِيْنِ يُوْنِكْ

كَشَفِ عَوْرَتِيْ اَيْلَهُ اَيُّ اَهْلِ دِيْنِيْ

حَا صِلْ اَوْ لُوْرِيْ دِرِيْ بَرِيْصَانِيْ دَنْ عَمُوْ

طُوْرِدُعِيْ يِرْدُنْ رُوْ اَدْرِيْ اَخِي

اِبْكِيْ بَرِيْهِ وَاَزْدُرْ رَسَلِيْهِ بُوْلِيْ

اَبِ زَمْرَمَدَنْ اِچِيْلُوْرِيْ دَخِي

يُورِكُنْ أَعْضَاءَ لِرَيْنِ يَرِيرِ تَمَام

أَوْ يَأِيرُهُمْ دُعَايِنِ وَالتَّلَام

باب مستحب الوضوء

أَبْدَسْتَه مَسْتَحِبُّ أَي سَوَكِلُو

الْتِدْرَانِي سَوَنَلِرْ جَنْتِلُو

أَبْدَسْتَدَنْ اِبْرُو كِي اَهْل رَا ز

نَتَبْتِ اَيْلَه قَلِقْ اَجْلِي حُون مَار

حَقُّ تَعَالَى نَكْ كَلَامِنْدَه حَجَه

بَشَلَه يَسَه بَشَلَقْدَرِ اَيْلَه

هَمْ صَفَلَدَنْ بَشَلَه كَمَا اَيْ اَهْلِي

حَقُّ قَتِنْدَه سَوَكِلُو اَهْل مَيِن

تَرْ تَبِيْنِ اَيْلَه رِعَايَتِ اَيْ خَلْف

حِقْمَه سَوَلِيُو لَدِنِكِه كَمَشَدَرِ

هَمْ اَوْلَسْتَدِرِ يُوْرِكُنْ اَيْ اَهْلِي

غَيْرِ شُغْلَه مَشْغُولِ اَوْلَمَه كِي

بَا شَكِه هَمْ قَبَلُو مَسْحِ اَتْسِكْ تَمَام

عَاقِبَتِ پُرْتُو دَاوَلَا يَبْرُو التَّلَام

باب ارب الوضوء

أَبْدَسْتَه كَرِ جِكِه حَقُّ قَدَرِ اَرْب

زَكْرُو لَانِ كَلِّ بَرَارِ اَرْبِكِه مَب

صاع

اِيْلِكَ قَوْلًا رَكْعَةً مَسْحَ اَيْتٍ وَاِلَى

اَوَّلِ مَبَارَكٍ حَيْثُ كَانَ اَيْلَهُ خِلَافًا

هَمْ خِلَافَ اللَّهِ اِيْلِكَ اللَّارُكَ دَخِي

اَعْرَكَ وَبُورُنْكَ يُوْرِكَ اِيْ هَامٌ

بِاشِدْ مَسْحَ اَوْ لَنْ صُوْدُ بَدْرٍ لِيُوْ

اَوَّلَهُ بُوَيْرِمْسِرْ سُوْلَهُ ذُوْجِلَا

هَمْ اَيْقَلَارُكَ خِلَافَ اللَّهِ اِيْ اَخِي

هَمْ قَوْلُكَ هَمْ اَيْغُكَ اَوْ حَكَتَ نَامٌ

باب نافلة الوضوء

اَبْدَسْتِكَ اَلْتَدْرِيرِ نَافِلَهُ

بَعْدَ اَلِاسْتِجْمَاعِ اَللَّيْوْرِ كِيْنِ دَوْمٍ

سُوْرِدْ كَلْدَنْ صُكْرَمْ دَسْتِكَ يُوْ

بِيْرِي مَسْحَ اَيْلِكَ دَرُوْبِيْنِكَ

فَرَضَ اَوْ لَنْ اَعْضَايَ يُوْقُوْ اَيْ كَيْشِرْ

اَوْ طِيْرِيْنِكَ اَوْ سَتْنَهُ بَعْدَ اَلْوَضُوْ

ذِكْرًا وَاَلْتَدْرِيرِ كَيْلِكَ بَلْمَسْحِ بِلَهُ

طَاشِدْ سُوْرِيَا خُوْدِيْ بِلُوْرَهُ بَلَهُ

تَاكِهِ نَعَايْتِ يَاكَ اَوْ لَا يُوْرِيْ عِيْرِيْ

بَعْضَلِرْسُنْتِ دَسْتِكَ لِيُوْرِيْ بُوْكَ

اَخْتِلَافِ اَوْ زَرَهُ اَوْ لَبْدَرَايَ اَيْشِرْ

وَسُوْسَهُ قَطْعِيْ اَيْحُوْنِ بِيْرِ صَاحِبِ

ایک اللہ در سو کہ دیک یومین	امر خدای برادر امر حق
باش که مسح ایک ای بار غار	فرض عین اولدی بامر کرد کا
یو ایتلا رک طوغارک تمام	ابدستک فرض بودر والتلا
کلبور وکل ای محمد امتی	اوندر ریل ابدستک سنتی
بسمیلله بشاقدرا اولا	بسمیلله جمله عضوک پاک
الذکر اوج کز یومندری غیر	داخل اولمادن انا بقیل تمیز
صوبولونن یرده استنجا ایه	پاک اولنلاری سورخوی آرده
صوبولنمزه سکه طائله	پاک اولاجق موضع حکم سله
ایله مسواک اغز که هم صاع و	افی استعمال ابد ریل رسول
فم ریبی ایکدر مضمضه	یعنی صوبور مکرر ریل اغزه
ایله استنشاق بودر تک پاک	جنت یچم خوش قعولر له طولا

سنتی اولدی

ایک

کَرَجَسْ دَر مَجَه اَو لَسَه نَمَا
قَدَر دَر هَدَن نَجَس کَر اَو لَسَه اَز
عَايِط اَتَا يُوْبَه هَا نَبُوْل اَتِيَه دِر
چِتسه اَعْضَا رُن نَجَا سَت اِي دَم
وَا رَسَه هَم غِل وَا حِي پِرِه اَو
بُوْل وَا عَايِط يُوْل رُن دَن غَيْر کَر
يَل نَجِي چِتسه وِر اَدَن بَا لَتَمَا

وَا جِل دَر اِنِي يُوْتَق اِي هَا مَر
اِنِي سَتَدَر يُوْتَق اِي اَهْل اَز
قَبْل يُوْتَق مَسْتَحِدُّ رَا وِل خِيَر
کَنَد وَا غَيْرِي اَكَه قَا رَشْمَا سَه هَم
اِحْتِيَا طَا يُوْبَه اِنِي اَز وُوْل
چِتسه بَر نَسَنَه سَكَدَن اِي سَبَا
يَدَعَت اِسْتِنجَا بُوْل رَدَه وَا لَتَمَا

باب فَيَايِضُ الْوَضُوْءِ

كَلْبَر وَا اِي اَبْدَسْتَك وَا سَا رِي
فَرَض اَو لَر وَقِيْت نَمَا زَا وَا لَسَه وَضُوْءِ
اَو لَه
يُوْز يُوْتَق وَا جِي اَيُوْبِن مَسْرُوْر

عَلِي طُوْبِي اِي كَهَارَت مَابِلِي
هَم فَرَضُوْنَك فَرَض مَسْرُوْر وَا لَسَه وَضُوْءِ
هَم قِيَا مَت كُوْن يُوْزِي پَر نُوْر

مستحب در پیرسوی سوکلو	هر بری سنت آنک ای بختلو
طوفانچی بدعت اولدی و السلام	اخیاطا طا در پیرسوی هماف
هب علی الترتیب اشته ذکر الیلد	فرض اولن در بی مقدم سوکلو
عودتک حیضی صکنند بر دخی	بز جنابتک طهارت ای اخی
فرغ کونا دکدر نهایت سور کس	هم بری بعد التماس ای بوالهوس
زیاد اولسه قدر در همدن اگر	هم غلیظ اولن بخت ای پسر
اول و چند بومق اعضائی نما	فرض اولددر ای بومق ای هماف
غایط و خمر و دم و بول حجاز	اول غلیظ اولن بختلر که اول
بولر امثالی دخی همز که وار	بول و هم تا و ق نجیسی ای بخا
یا تنگد باطنکد اول خیبیر	کر صلا تنگد بر کزید اولسه دیر
فرض اولر ای بومق بکه سورم	اولسه در همدن زیاده ای کوز

کر

اِنَّهُ اَفْشَانُ يُوَلِّرُ اَوْزَرَ اَمِيْنِ

هَمْ قُبُوْر اَوْزَرَهٗ يُوَقْدُوْر كِي صَيِّقِيْنِ

اِنَّهُ اَفْشَانُ مَسِيْحَهٗ اَقْرَبُ صَيِّقِيْنِ

مَسِيْحَهٗ تَخْفِيْفُ اَوْلٰى اَهْلِ دِيْنِ

اِيَهٗ كُوْتَهٗ قُرْشُوْا فْشَانُ اِتْمَكِلِ

اَكْسَهٗ سِيْنِ هَمْ اَتِيَهٗ دِيْر بِلُوْا بِلِ

اِنَّهُ اَفْشَانُ قَبْلِيَهٗ قُرْشُوْ صَيِّقِيْنِ

اَرْدُوْ كِي هَمْ قَبْلِيَهٗ اِنَّهُ اَوْحِيْنِ

كِمَسَهٗ نَكُوْ كُوْ كَا سَهٗ بُوْل اَيْلَهٗ

يُوْل اِيْدَرْ كُنْ كَسِيَهٗ هَمْ سُوْ لِيَهٗ

طَشْرَهٗ بَصُ جِيْتَسْ كِ خَلَا دَنْ صَا
عَلِيْ

بِعِنِّيْ تَا خِيْر اَيْلَهٗ صُوْل اِيَا غَلِيْ

بُوْلُوْ عَا يَط اِنَّهُ طَاهِرُ صُوْبِيْرِيْ

اَوْل بَشِيْرُوْ اَوْل نَيْدِيْرُوْ اَوْل خَبِيْرِيْ

هَمْ فَحْنِكُمْ حَا جْتِكْ اَوْلَسَهٗ تَمَامَهٗ

جُوْ خَلَا دَنْ حَقَّهٗ شَكْرِيْتِ اَوْلَسَلَامَهٗ

در بیان استیجا

بَلْ طَقُوْر وَجِهْ اَوْزَرَهٗ اِسْتِيْجَا دِيْ

كُلْ سَلْجُوْنِ زَكَرَا وُلْدِيْ اِيْ اَحِيْ

تَسَعْنُكْ بَلْ دُرْدِ قُضُوْ وُلْدِيْ
كُوْرَمِ

بِيْرِيْ وَاَجِيْدُ دُرْدِ بَلْكَ سُوْرَمِ

دیر امام اعظم کذا لک بجلوات

سول صومبر نرده بنن پیتقد هم

بونلر امثالین واز در یلقو

سول عشر دن غر لرد و السلام

قیمتی داشلرده یوقد بیل زکات

عشر و لجد نخلد ای دم

هم میتد هم عسلد ای عمو

لازم اولمز دینسخه بیل تمام

باب فی بیان ادب الخلا

سول آیا غک ایلر و بص ای دم

شتر شیطان دن تعوذ اید دیر

اولسون ایت بلکجه یاز لو

گرضوری اولور یسک بوق سوزم

اوزن باشک اولسک صرو بزدیوی

گرضوری ایلر یسک اولور تسین

هر چین ای جانیه بصک قد

داخل اولدقن خلابی لیر

هم دحو لکن خلابه ای ولو

اولسون هم اسم خوشند کوزم

ایته افشان کسیده شویری

غایط ایته کور لوز بیده صغین

ایته

باب فی بیان الاسلام

شرطِ اسلامِ اِستِثْبَاتِ اِیْمَانِ هُمْ مُحَمَّدٌ ذَرَقُوهُمُ حَقِّ نَبِیِّ	کَلْبِ رُوی سَائِلِ اِسْلَامِ دِیْنِ تَنْکِرِ بَرْدِ قَلِ شَهَادَتِ اِی صَبِی
قَادِرِ اَوْلَمْتَنَ رِکَاتِ وُهِمُ حِجَازِ بِلِ نِصَابِکِ اَصْلِنِی هُمْ بُولِ نِجَاتِ	بَالِغِ اَوْلَسْکِ فِرْضِ اَوْلِصَوْمِ وِیْمَانِ کَرِ نِصَابِ مَالِکِ اَوْلَسْکِ فِرْکِ
اِیْکِ یُوزِ دِرْهَمِ کَشِدَنِ بِنِشِ دِرْهَمِ وِیْرِ چُوقِ مِشْعَالِ لِنِی حِلْمِه تَعَبِ	اَرْتُوغِ اَوْلَسِیْدِی حَوِ اِیْجِدَنِ دِرْهَمِ کَرِ یِکَرِ مِ اَوْلَسِه مِشْعَالِ زَهَبِ
حَقِّ تَعَالِی اَمْرِی دِرْ کَلِه بِنِجَه اَنْفَعِنِ لَکِنِ نِقْمِه وِیْرِ دِرْ مِشْرِ	صَا تِلَا نِدَنَه فَا شِکِ لِنِی حَوِ اِجَه کَرِ بَهَاءِ التُّونَه طَوْتِ کَرِ کِشِ
بَرَطْنَه اَوْتُو زِ بَقْرَه اِی غَنِی یُوقِ قُرُوسِنَه دِرِ یِکَمِ اِیْرِ سِی	بِنِشِ دَوَه بَرِ قِیو نِدَرِ وِیْرِ اَرِی قَرِ قِیو نِدِ یَا کِچِکِ بِیْرِ سِی

خَدْرُ رَهْمِ اِعْتِقَادِ اَيْتِ اَنْبِيَا	قَمِّ مَلَكِ خَدْرِي اَهْلِ حَيَا
خَدْرُ رَهْمِ اَمْرٍ وَّ هَيْ اِي هَمَام	خَدْرُ رَحْمَتِكَ كَمَا بِي اِلْتِمَام
شَرِّهٖ يُوَقِّ لَكِنَّ رِصَا سِي كِي صِفَتِي	خَيْرُ وَّ شَرِّ خَدْرِي اَهْلِ دِي
اَمْرٍ يَعْنِي تَابِعِ اَوْلِ اَيْتِهٖ جِدَال	قَمِّ قَدْرِ خَدْرٍ وَّ بِي قَلْبِهٖ سُوَال
اِعْتِقَادِ اَيْتِ قَمِّ قِيَامَتِ قَوْسِ سُر	قَمِّ عَدَابِ قَبْرِ اَيْتَانِ اِي سُر
قَمِّ حِسَابِ اَوْلِيَّتِ شَرِّ اَزْ وَّ قَوْلِ رُو	اِعْتِقَادِ اَيْتِ بُو اَوْلِيَّتِ رِ دِي رُو
هَمِّ جَهَنَّمَ خَدْرُ وَّ اَزْ رَشْتِي	قَلِّ صِرَاطِ اِعْتِقَادِ اِي مُتَبِّحِي
اَنْدَن اِي جَنَابِ اَوْلِي اَهْلِ صَفَا	خَدْرُ رَحْمَتِ مُحَمَّدِ مِصْطَفِي
هَرِّ كَشِي اَنْدُو كِنِي اَنْدَهٗ بُو لَا	قَمِّ شَفَاعَتِ خَدْرِ اَحْمَدِ رُو اَوْلَا
تَا اَبْدَانِهٖ قَلْوَرِ رِخَا لِدِي	اِعْتِقَادِ اَيْتِ خَدْرِ رِخَالِدِ دِي
بُوْنَدِ كُوْرَتِ رِ سِي نِهٖ اَنْدَهٗ كُوْر	قَمِّ تَجَاوِي اَلْهِي خَدْرُ رُو

كلية

مِيسِرَ قَلْبِ تَجْلَايِ جَمَالِكُ

هَمْ اَوْ لَسُوْنَ وَا سِطُّ سُوْرٍ مِخْطَا^{بِكُ}

نَهْ طَوْبِدِهٖ سِرِّ كَرْدَنِ يَا اَلِهِي

قُلُقْلَرِ اَيْشِدِي كُوْرِكُوْ مَدِيْنِ

مِيسِرَ قَلْبِ زِهْ يَارَبِّ اِنِي

دَخِي شُوْنَلَارَهٗ يَرْحَمْتِ قُصُوْرِنِ

تَمُوْ مَوْئِنَلَرَهٗ سَنِّ رَحْمَتِ اَيْلَهٗ

دَعَا سِنْدَن خَلِيْلِي هَمْ اَيْدِيْنِ يَادِ

بُوْنِيْتِ اُوْرَهٗ كِمِ قَلْسَهٗ دَعَا^{تِي}

مُوَيْدِ قَلْبِ زِهْ يَارَبِّ وِصَالِكُ

مِيسِرَ اَوْ لَسُوْنَ هَمْ كَرِغِنَابِكُ

كِهْ عَرْضِ اَيْدِيْ سَكَا اِنِي كَمَا هِي

دَخِي عَقْلِ وِجِيَالَاتِ يَرْمِدِيْ كِيْنِ

تَمُوْ مَوْئِنَلِيْ كِهْ جَاوِدِ اَيْلَهٗ

كِتَابِكِ اَجْمِيَهٗ يَارَبِّ قُصُوْرِنِ

دَجَا شُرْدَتِ زَبِيَاهٗ عَزِيْزَتِ اَيْلَهٗ

جَهَنَّمِ اَنْشِدَن اَوْ لَسُوْنَ اَزَادِ

شَفِيْعِ اَسُوْنِ اَكَا خُوْ مِصْطَفَا^{تِي}

بَابُ فِي بَيَانِ الْاِيْمَانِ

كَلْبُرُوْ اِيْ بِنِّ رَحْمَانِ اَوْلَانِ

اِعْتِقَادِ اَيْلَهٗ كِهْ يَرْزُوْ اَوْلِ اِلَهٗ

جَانِ دِلْدَن طَالِبِ اِيْمَانِ اَوْلَانِ

هَمْ مُحَمَّدُ دَرِ رَسُوْلِيْ اَوْلِ اَكَاَهٗ

رَسُولِكَ قَبْرِ حَقِّمْوْنَ اِلٰهِي	عَذَابِ قَبْرِ مَنْ عَفَوْتِ كَمَا هِي
مَطَهَّرَ رُوْحِي بِاِيْكَمْوْنَ دَسُوْلِكَ	مَنْوَرِ قَبْرِ خَاكِيْكُمْوْنَ دَسُوْلِكَ
بِرِيْ يَا رَبِّ جَيْبِكَ لِهُ نَشْرُ	اَيْتِ هَمْ اَنْكَ اَلْ وَاوْلَادِيْ لَهُ حَشْرُ
سَبِيْعِ اَيْتِ بِرِيْ يَا رَبِّ مُصْطَفَا	مَعْلَا وَمَنْ كِيْ مَجْتَبَا يِي
سُوْا لِيْ تَمَّ كَا هِيْ تَمَّ قِيْ كَدَا	اُوْتَدِرْمَهْ بِرِيْ يَا رَبِّ طَبِيْ كَدَا
جُوْعَدِكَ مَشْرِكْ غَيْرِيْ نَهْ	اُوْلَدِ رَمْفَرْتِ قَلِمَا غَهْ اَخْرُ
يَحْمَدُ اِلٰهَهُ مُوَحَّدُوْا لِيْ كُوْرُ	قِيْوُكْ دِيْلَبْ جِيْ مِيْ خَلْلِيْ كُوْرُ
اُوْمَا رُزْلُفْتِ نَا مَدِيْ يَا اِلٰهِي	كِهْ سَسْنِ عَا مَلِكْ بِيْ تُوْ سِنَا
دَخِيْ لَا تَقْطُوْا دِيْ دِيْ كُحَقِّقْ	اُوْمَا رُزِيْ اِلٰهِيْ عَفُوْ مَطْلُقْ
اِلٰهِيْ قَلْ جَيْبِكَ هِيْ جُوَارِيْ	دَخِيْ اَيْلَهْ قَرِيْنِ جَارِيْ اِرِيْ
مَمْرُ قَلْ مَقَامِ اَوْلِيَا دَهْ	مَكْرُ مَقَلْ مَقَامِ اَصْفِيَا دَهْ

ميسر

شکر کرم طابوکه قلد اغما دی

توجه آیدم درگاه که چون

مقرم آیدم بی حد کتایه

بغشله بند کج جرم و خطا

اگر چه بزرده جو قدر جرم و عصیان

تمام اولم اینک ایشی خطا در

بغشله یا الهی هر کتایه

الهی مرغ جان به بوقفسد

چنانکه بود یارب سوا لمر

او چنجه مرغ روحم بوقفسد

مقارن آید روح اولیایه

مقر حاصل اولدی هر مادی

هدایت قل بکای در همچون

کریم سن قل کرم غفویت الهی

که سن اهل کرم اهل عطایش

سنگ اذ کدر ز دیان و رحمان

تمام عادتی لطف و عطا در

کرم قل بوقفسد از تره کون اقم

مقارن قل بقیفک مقفسد

موافق قل رضا که جمله عالم

مطهر آید یارب هر هوسد

مصاحب آید روح اصغیایه

يُؤَلِّكُ سَاكِنًا رَاهِي حَقِيحُونَ	شُوْ مَطْلُومًا وَاوَلِّكُ رَاهِي حَقِيحُونَ
يَتِيمًا كُوزَلِي رَاهِي حَقِيحُونَ	عَرِيْبًا بَعِيْرًا رَاهِي حَقِيحُونَ
الْبَدَنَ اِيْرُودًا وَاوَلِّكُ حَقِيحُونَ	عَرِيْبًا وَاوَلِّكُ حَقِيحُونَ
بِحَاوِلِي حَقِيحُونَ يَا رَاهِي	مَسَاْفِرًا حَقِيحُونَ يَا رَاهِي
دُعَايَ سَمْتَدَاكُ حَقِيحُونَ	رَوَايِي دَرْدَمَنْدَاكُ حَقِيحُونَ
عَرَفِيْلِي رَاكُ حَقِيحُونَ يَا رَاهِي	شَهِيْدًا وَاوَلِّكُ حَقِيحُونَ يَا رَاهِي
قَوْلًا وَاوَلِّكُ دُعَا رَحْمِي يَا رَاهِي	تَمُوْدِيْدَةً وَاوَلِّكُ حَقِيحُونَ يَا رَاهِي
الْوَمْرَ اَجْدَمَ يَوْمَ مَطُوْمَتِي حَقِيحُونَ	رَوَايِيْلَهُ دُعَا قَلْبِي وَاوَلِّكُ حَقِيحُونَ
قَوْلًا اِيْلَهُ قَوْلِيكُمْ يَا دِيْنَا حَقِيحُونَ	تَحْوِيْلِي كَلْمِي مَعَا فَايْلَهُ كَلْمِي حَقِيحُونَ
صِيغَتِي سَاكِرًا كَمِ سَمْتِي حَقِيحُونَ	عَرِيْبِي كَمِ رَاهِي حَقِيحُونَ
تَبْكِي حَقِيحُونَ غَيْرَ يَوْمِي وَاوَلِّكُ حَقِيحُونَ	طَبْكِي حَقِيحُونَ غَيْرَ يَوْمِي وَاوَلِّكُ حَقِيحُونَ

شور

إلهي عاشقك عشق حقيقون

كلامك عزتچون يا إلهي

إلهي آيتياك مرقدچون

إلهي كعبه و عمره حقيقون

إلهي قبه صخره حقيقون

إلهي جنت و حوراك حقيقون

مبارك قلبك على راحيقون

إلهي لوح محفوظك حقيقون

تمو علم آهليك علمي حقيقون

تمو صابريك صبري حقيقون

سني تو چيداي دن قوللر حقيقون

إلهي صادقك صديقي حقيقون

سلامك حرمتچون يا إلهي

إلهي وليكك مشهديچون

أكرم ريل وارن زمره حقيقون

إلهي مسجد اقصي حقيقون

سماده بيت معمورك حقيقون

تمو مستوراو كن سر راحيقون

هم انه رمز و رموزك حقيقون

تمو حلم آهليك حلمي حقيقون

تمو ثنا كر لوك شكرمي حقيقون

سني ذكر ايلين دللر حقيقون

غريق بحر رحمت قلوب الله
امين ايله اني يارت يارين

دعا قلده بكار بيار همارة
امين
دعامة صدق له كم ديسسه

في بيان مناجات الهي

هم اسماء صفاتك عزت چون

الهي حيت محبوبك حقت چون

معرزال واصحابي حقت چون

مد قلمر محقق حقت چون

فلكل اوزره معراجي حقت چون

الهي وليا كل زمره سچون

فلكل عزت چون يا الهي

الهي انقيا لر حسرت چون

الهي سوزاتك وحدت چون

الهي اسم مطلوبك حقت چون

انك اولاد واحبابي حقت چون

جهار بيار مصدق حقت چون

تمو اتباع وازواجي حقت چون

الهي انبياءك جمله سچون

ملك عزت چون يا الهي

الهي اصفيا كل عزت چون

اله

بوکلشنده نه کل فالورنه خاری	خران ایرب چمر عمرک بهاری
قرایر لریمچده خا که بکسان	اولور اخر کدا و شاه دوران
قونن کوچر دز پیلنر بوزیلوز	کلن چکر دز پیلنر دخیلوز
بویوللردن نجه لر کلید چیده	بومنز لردن نجه لر قوند کویچه
اچیدر بویوغلاری اچیدر	اوکی دنلو بونک صوکی اچیدر
اولوم بسدر نصیحت عاقلا نه	نه حاجدر نصیحت عاقلا نه
شروع ائتم ائت اصل مراده	یتز بونجه سوزی گسدم بوراده
نه نقص اولور کرم قلمه کریمان	وکی نردن امدم وار غیرین
قلق طوتلر اولسون غاقبت شاد	ایمید اولن بودر کور ایلدم یاد
درخی خیر یله یادا اولمقدردم	دعا پیلده اکلقدردم مرادم
اکی عالمک اولسون عمندن ازاد	دعا پیلده خلیلی الیلین یاد

که ایدری اند اهنی مؤم	قنی اول حضرت داود مغوم
غیر مصرینک شاه بوسف	قنی اول حسنینک ماه بوسف
که اولمشدی انک کورلا ریچون	قنی اول حضرت یعقوب محزون
بیدی قوزتلی ریچه بل اولدنا	قنی اول حضرت ابوب صابر
اکامروداوری اولمشد کلزار	خلیل الله قنی ای یار دنداز
قنی نوح و قنی ادم و حوا	قنی یونس قنی اسحاق و یحیی
قنی اول اتقیار اصیالر	قنی اول انبیا لر اولیالر
نه رحمتلر چکبدز اولیالر	نه مختلر له کندی انبیالر
قنی اول فقرله کریان اولنلر	قنی اول شاه اول بخندان اولنلر
قنی اولده خت و بخت استی اولنلر	قنی اول تاج و تخت استی اولنلر
قنی اول صونیو بقریان اولنلر	قنی اول خوجه دوران اولنلر

سَلُوكُ وَسِيرَايُ بِنُورِ شَوْلِي	كِه اَوْلِيَا بَدَانَكُمُ كُوزِ وَاوَالِي
دُرُورِ نُورِ الْعَالِيَا بِيَايِ فَرِيْدَانِ	اَيَقَدَ قَلْبِي كُوزِ صَاعِ كُنْ بِيَايِ
بِرَادِ دُرُورِ صُنْتِي فَوْتَانِمَه زِيَهَا	اَللَّكُ اِخْتِيَارُكَ وَاكِرْمِ وَاوَالِي
كُوزِ بِيَايِ دُرُورِ فَرِيْدَانِ خِيْرِيْلَه بَرَادِ	اَوْلَا سِنِ نَا قِيَا مَتَّ خِيْرِيْلَه بِيَايِ
شَوْلِي كِه اَوْلِيَا بِيَايِ خِيْرِيْلَه بَرَادِ	اَوْ كُوزِ بَارِيْدَانِ اَوْلِيَا عَا قِيْتِ بِيَايِ
كِدَرِ دَلْدَانِ غُرُورِ طَهْرِي قِي	بِلُورِ سِنِكُمُ مَقَرَّرِ دُرُورِ فَرِيْدَانِ
چُو بِلْدَانِ بُو جِهَانِه كِسِه فَلَمَزِ	كِدَنَلَرِ خَشْرِدُكُ بَرَادِ اِخِي كَلَمَزِ
كَلَمَزِ جَرُ قُوْنِ كُوزِ چَرِيُو بُو بَرَادِ	بِرَاعُكُ كُوزِ بُو دَرِ عَادَتِ بُو بَرَادِ
قِنِي اَوْلِ سَيِيْدِ اَوْلَا دَرَادِمُ	اَوْ قَالِيْبِي جِهَانِه قَلَسِه اَدَمُ
قِنِي اَوْلِ مَالِ وَا مَلِكِ اِيْتِي سَلِيْمَانِ	دَعْتِي نَا جُ وَا تَحْتِنِ بِيَايِ دَرَادِمُ
قِنِي اَوْلِ حَضْرَتِ مَوْسِي دَانَا	كَلِمُ اللّٰهِ اِرِي بَرِ طُورِ سِيْنَانَا

قِنِي

بُوْلُوْكَ اَزْ كَيْسِنْ هَبْ اَزْ اَوْلَمَزْ	قُوْرْ هَبْرْ كَيْسِنْ رَهْبْرْ اَوْلَمَزْ
بِرْ اَزْ بُوْلُوْكُمْ اَنْكْ مَسْ كَيْسِي اَمِي	مَعَطْرْ اَتْمَشْ اَوْلَهْ خَاَصْرْ وَاَمِي
هَمَانْ عَامْ اِيْمِرْ وَاَوْلَشُوْ كَيْسُوْ	يَقِيْنْ اَوْلَنْ اَكَا خَقْدَنْ اَوْلَرُوْ
اِيْجُوْكُمْ اَوْلَا خَاَصْرْ اِيْمِرْ مَقْبُوْلْ	اِنِيْ بُوْلَنْ بُوْلَرَانِيْ اِنِيْ بُوْلْ
بُوْلِيْجِقْ كَا مِلِيْ تَمَكْ دَرَزْ كَا زْ	سَكَا عَايْتَهْ لَا زِيْدَرِيْلْ اِيْ يَا زْ
مُقَدَّمْ تُوْبَهْ اَيْلَهْ صَادِقَانَهْ	كَرْبِ مَيْدَانْ عَشْتَهْ عَا شِقَانَهْ
فَرَاغْتْ اَيْلَهْ مَيْلْ مَاسُوْرَانْ	كُجُوْبَايْ بُوْ اَلْهُوسْ حَبْلَهْ هُوْدَانْ
اِنِيْ سُلْطَانْ بِلُوْبْ اَوْلَنْدَهْ سِيْ وَا زْ	نَهْ اَمْرِيْشَهْ خِلَافِنْ اَيْتَهْ زِيْنَهَا زْ
رِضَا سِيْ كَا مَلِكْ مَعِيْنَهْ اِيْ يَا رْ	رِضَا سِيْدْ رُخْدَانْ اَوْلْ خَيْرْ دَا زْ
اَكْرِيْ بَلْكَ دِلْ رَسْ كَرْبِيْ كِيْ يَا زْ	رِضَا سِيْ كُوْزْ لَهْ دِيْ اِيْمِرْ پَرْ كَرْبِيْ وَا زْ
طُوْتْ اَمْرِيْ نْ پُرْ كَرْبِيْ اَيْتَهْ خِلَافِنْ	اَشْتَمَهْ مَنَكْرُكْ لَافِيْ وَا كُرَافِنْ

اَوْجِحِدْ بِجَلِي اَيْدِ دَايِي	اَلْجِيَهْ بِجَلَايِ صِنَايِي
كِدَر كُو زَدَن حَجَابِي بِلَه سِيَرِي	بَجَلَانِك حَجَابِي عِيَمِ غَيْرِي
بِرَاغِك كُو زِيَرَاغِك صَاغِلِي يَا	كَل اَمِي اَتَمَه اَهَال اِي قَرْدَشِي
سَكَا بَر رَهْمَا عَاذَتِك لَا زَمِي	اَو لَرَسَك بُو مَرْتُو اَو زَرَه مَلَا زَمِي
دُو كُو زَطْشَلَرَه قَرِيَا رُو قِعَانِ	كُو زَك يَاشِن حُو لَرَكِي رُو اِنِ اَيْتِ
اَقْتَسَل كِي كُو زَدَن اَشَكِ اَلِي	قِعَا زُو نَالَه دِن هِيَج اَو لَمَه خَا
دُو كُو اَغْرَاغْرَا صَلَفُو شَر دَر مَلُونِ	دُو كُو رَسَك كُو زَك رَكْدَن اَشَكِ كَلُونِ
اَلِي عَا لَمَك اَو لَمَزِن بَر پَرِي شَانِ	اَكْر عَقْلَك دَر رَسَك اِي بَر پَرِي شَانِ
اَكْر عَقْلَك دَر رَسَك اِي بَر پَرِي شَانِ	اَلِي عَا لَمَك اَو لَمَزِن بَر پَرِي شَانِ
قَبُولَه سَعِي اَيْدِي اَو لَمَدَن سِي قَا زِي	بُو لُو بِنَر كَا مَلِي اَو لَمَدَن سِي
وَلِي مَر كَمِ سِيَه اَو يَمَه بَرَا دَر	كُو زَبَن بَر رَهْمَا اَسْتَه دَرَا دَر

بو

<p> اَو كَوْمًا مِّنْ جَدَائِدٍ جَدَائِدٍ خَدَائِدٍ اَوَّلِ كَوْمَةٍ نُّورٍ خَدَائِدٍ رُوْعًا مِّنْ جَدَائِدٍ بَيْنِ جَدَائِدٍ عِبَادَتًا لِّيُؤَيِّدُ نَفْسَكَ اِلَى اِيَّازِ اِنِّى مُجْمَلٌ اِسْتِزَاكِرْتُمْ اِىَّ جَانِ يَقِيْنِ اَوَّلِ اِهْلِيْنَهٗ اَرْسُوْنَ نَفْسِكَ اِسْتَمْكَلَهٗ دَكُلْ كَوْمِكُمْ بَرَابِرِ وَاِىَّ كَوْمِكُمْ مَّكَلَهٗ ذَوْقِ اَتَمِّكَ دَكُلْ مَدَائِقِ اِهْلِ ذَوْقِكَ اِيْلَيْكَ تَنْتَقِ تَجَلَّيْكَ تَسْكِيْ بُوْكَنِ اَزْ لَرِّ مَكْمَلِ اَلْحَقِّ اِهْلِ سِرِّ لَرِّ </p>	<p> بَلْنَ نَفْسِيْ بِلَوْجَانَا خَدَائِدِ جَدَائِدِ اَوْلَمَهٗ اِىَّ حُوْرِيْ جَدَائِدِ اَكْرَمِنِ بُوْنِنِ بَلْمَرْسِكِ خَدَائِدِ اَكْرَبَلِكْ دَوْلَرْسِكِ رَهْبِيْ وَاَزِ نَهٗ وَجَهٗ اَوْزَهٗ بِلَوْزِ نَفْسِيْ غَيْرِيَّ يَقِيْنِيْ اَوْجِ دَرْ اِهْلِ نَفْسِيْكَ بَرِيْ عِلْمِ اَلْيَقِيْنِ اَوْلَدِيْ بَرَادِرِ بَرِيْ عِيْنِ اَلْيَقِيْنِ اِىَّ اِهْلِ تَدْبِيْرِ بَرِيْحَقِّ اَلْيَقِيْنِ اَوْلَدِيْ مُحَقَّقِ تَجَلَّيْ دِيْ رَجِيْ اَوْجِ قِسْمِ اِيْدِرِّ لَرِّ مُقَدَّمِ اَوْلَمَهٗ اَفْعَالِيْ وَاِيْر لَرِّ </p>
--	--

طَرِقتُ فَعَلِدْ رَأولَ مُقْتَدَانِكَ

دَلَسْكَ مَعْرِفَتِ نَفْسِكَ دِي آيَا

حَقِيقَتِ حَالِدِرْ كَانِ صَفَانِكَ

حِجَابِي عَمَلَانِ كَثَمَرِ سِوَانِكَ

حَقِيقَتِ ذَوْدِ رَاجِحِ حَالِهِ دِيرِ لِرِ

وَلِجُودِ كَلُوْ وَازِ كَوَقَابِلِ اَرِ لِرِ

كُلِّ اَمْدِي عَمَلِكِي جَمْعِ اَيْلِهِ اِي اَرِ

دَلَسْكَ جَوْهَرِي دِي دَرِ سَهْوِ

نَدْرِ خَلْقِ اَوْلَدِ غَلْدَنِ بِلِ مَرْدِي

سِنِّي صَنَمِهِ يَرْتَدِي خَرِي دِي چُونِ

خُدَايِ بَلَكِه خَلْقِ اَوْلَدِكِ اِي اَرِ

يُورِي اَرْمَه اَوْ يُوْبِ اَرْدِي جِهَانِكَ

اِي دِي بَسِيْرُو سُلُوْ كِي اَوْلِ خَبِرِ دَارِ

حِجَابِي نَمِ اِي دِي بِلْدِي سِوَانِكَ

كِدْرِ عَشْتِي قِيْلَه يَا رَأولَسْكَ خُدَا

بُرَادِ رِصْنَه قِيْلِ وَقَالَ هِ دِيرِ لِرِ

عِبَارَتِدُنِ مَرْدِي نَهْمِ اِي دِرِ لِرِ

يَضْحَكُنِ خَبِرِ دَارِ اَوْلِ خَبِرِ دَارِ

قَلْقُطُوْتِ قَطْرِ بِنَدِ صَدَفِ

اَشْتِ بُوْبِنَدِ رَنْ قَلِ اَغْنِمَادِي

هَمَانِ عِيْشِ قَمَانَا اَتَمِكِ چُونِ

نَدْرِ بَلِكِ كَلِ اَمْدِي اَوْلِ خَبِرِ دَارِ

بلن

اگر چه طاهر بو مختصر دُر	ولی معناده غایت معتبر دُر
حقیقت کشتنی دُر کمر تو تر بو	فقولرسک بری کل مشک بو
خران ایرمز بو باغک کلرینه	بلا کلز بو نلک لیل لرینه
بو نلک ازهار و اثمار دُر کمنز	بو که نادان الی هر کرد قمنز
بقا باغی دُرز اولمز بو فایه	کر کن بولدی حیات جاودانی
جهان باغنه اولمز مؤنر دُر	ولی بو باغه کر سه اولمز انسان
او کمر مؤنر دُر اندی اغمار دُر	او کمر متکر دُر اتمز اعتقاد دُر
بو باغک باغبانی مصطفاد	معلی و مزکی مجتباد
ولی بو باغه هر نردن کر لمز	بولدن غیر غیر نردن هم ایر لمز
دلرسک دوصیه طالی خوی	او کجه رهنا ایزله رسول
شریعت قولد رطون مصطفا	او در جل المتینی اصنیانک

